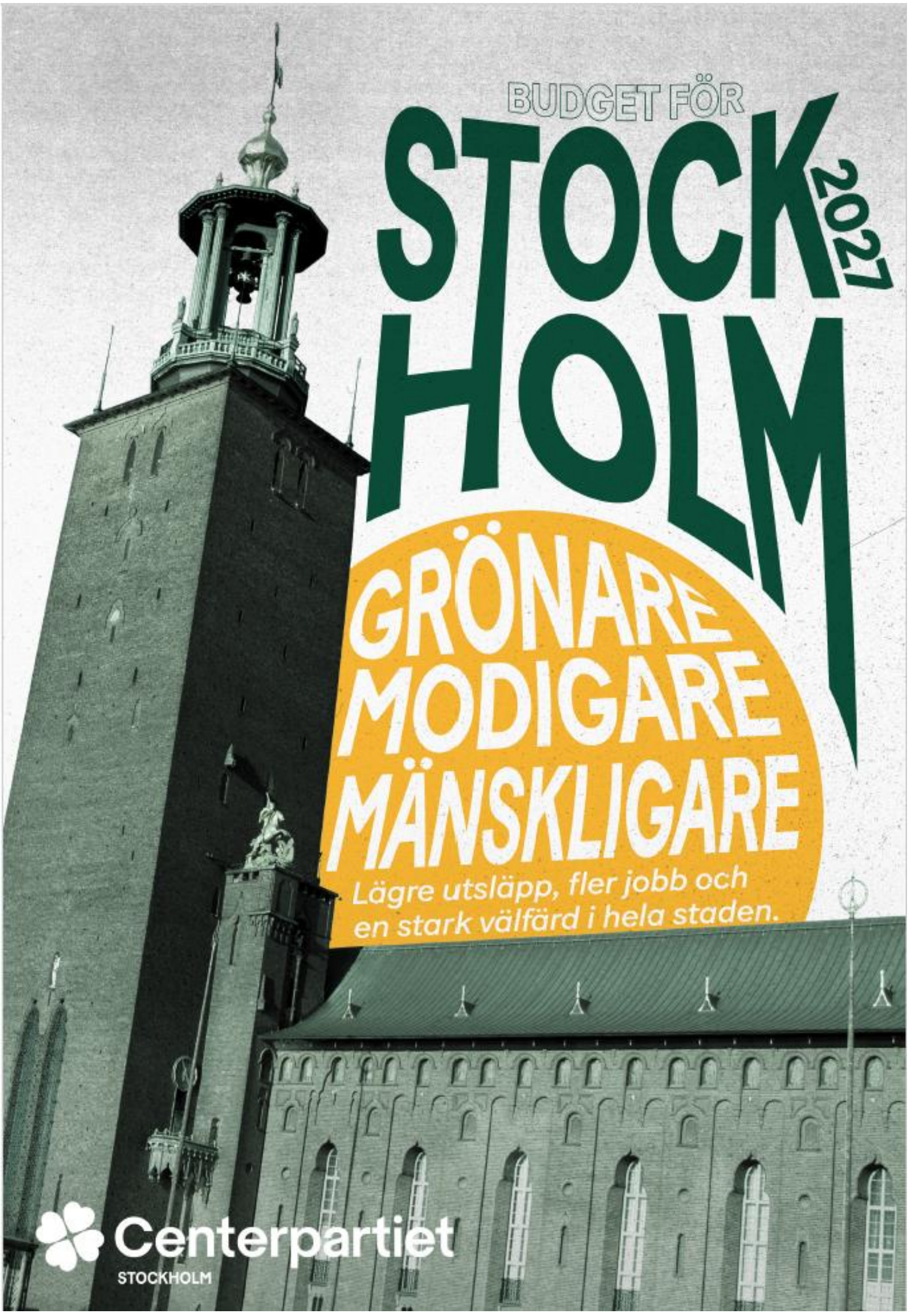

BUDGET FÖR
STOCKHOLM
2027
GRÖNARE
MODIGARE
MÄNSKLIGARE
Lägre utsläpp, fler jobb och
en stark välfärd i hela staden.
Centerpartiet
STOCKHOLM

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Centerpartiets förslag till budget 2027 för Stockholms stad

1. Inledning 1

2. Ekonomi och styrning 5

3. Skola och utbildning 38

Utbildningsnämnden, Förskolenämnden, SDN Förskoleverksamhet, Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)

4. Socialt stöd och trygghet 58

Socialnämnden, SDN Individ- och familjeomsorg, SDN Stöd och service till personer med funktionsnedsättning, SDN Ekonomiskt bistånd, Överförmyndarnämnden, SHIS Bostäder och Storstockholms brandförsvar

5. Äldreomsorg 81

Äldrenämnden, SDN Äldreomsorg och Micasa Fastigheter i Stockholm AB

6. Miljö och klimat 93

Miljö- och hälsoskyddsnämnden, Stockholm vatten och avfall AB (SVOA) och Stockholm Exergi Holding AB

7. Trafik och stadsmiljö 100

Trafiknämnden, Stadsdelsnämndernas stadsmiljöverksamhet, Stockholms Stads Parkerings AB och Stockholms Hamn AB

8. Stadsutveckling 116

Stadsbyggnadsnämnden, Exploateringsnämnden, Kista utveckling AB och S:t Erik Markutveckling AB

9. Bostäder och fastigheter 129

Fastighetsnämnden, Bostadsbolaget, Bostadsförmedlingen och Kyrkogårdsnämnden

10. Idrott och evenemang 138

Idrottsnämnden och Stockholm Globe Arena Fastigheter AB (SGAF)

11. Kultur och fritid 145

Kulturnämnden, Stadsarkivet, Kulturhuset Stadsteatern AB och Barn, kultur och fritid

12. Arbetsmarknad och tillväxt 155

Arbetsmarknadsnämnden, SDN Arbetsmarknadsåtgärder, Stockholm Business Region AB, Mässfastigheter i Stockholm AB och AB Stokab

13. Bilagor 165

Bilaga 1Nettokostnader *165*

Bilaga 2 Resultatbudget *166*

Bilaga 3 Investeringsplan *167*

Bilaga 4 Detaljerad investeringsplan idrottsinvesteringar *168*

Bilaga 5 Finansförvaltning *169*

Bilaga 6 Central medlesreserv *176*

Bilaga 7 CESAM *178*

Ett grönare, modigare och mänskligare stockholm

Stockholm ska vara drömmarnas stad. En stad där människor har makt över sina egna liv, där idéer blir verklighet och där postnummer, bakgrund eller livssituation aldrig ska avgöra hur långt du kan nå. En stad med självförtroende och hjärta, där människors livskvalitet står i centrum.

Stockholm har några av Europas starkaste förutsättningar. Här finns företag som förändrar världen, ledande universitet och forskning, en stark innovationskraft och människor från hela världen som kommer hit för att arbeta, studera, starta företag och söka sin framtid. När Stockholm är som bäst är det en stad där främlingar möts och känner sig hemma. En öppen, internationell och företagsam europeisk storstad där världen är närvarande i vardagen. Men Stockholm når inte sin fulla potential i dag.

Segregationen delar staden. Bostadsbristen stänger människor ute. Otrygghet begränsar människors frihet. Skolresultat och livschanser skiljer sig för mycket mellan stadsdelar. Alltför många unga mår dåligt eller står utanför både arbete och studier. Utsläppen måste minska snabbare. Och alldeles för ofta möter människor och företag en stad som krånglar när den borde hjälpa. Stockholm kan mer.

Friheten och tryggheten att forma ditt eget liv

Friheten ska märkas i människors vardag. Barn ska få en stark start i förskolan och skolan, oavsett var de växer upp. Den som behöver extra stöd ska få det tidigt, och barn som har svårt att komma till skolan ska få hjälp att hitta tillbaka. Unga ska kunna hitta sitt första jobb och sin första bostad. Den som vill arbeta, studera, starta företag, byta bana eller skapa något nytt ska mötas av möjligheter.

Vi i Centerpartiet menar att stockholmarna ska få behålla mer av sina egna pengar. Stockholm har en stark ekonomi och goda förutsättningar att finansiera en välfungerande välfärd utan ett lika högt skattetryck. Vi vill därför sänka kommunalskatten med 25 öre. Det ska löna sig att arbeta, utbilda sig och anstränga sig. Genom att använda skattebetalarnas pengar mer effektivt kan vi både värna välfärdens kvalitet och stärka stockholmarnas frihet att forma sina egna liv.

Politikens uppgift är att riva hinder, öppna dörrar och ge fler människor kraft att forma sin egen framtid. Det gäller också tryggheten. Ingen ska behöva anpassa sitt liv efter kriminalitet, hot eller rädsla. Kvinnor och män ska ha samma möjlighet att röra sig fritt, ta plats i staden och leva sina liv på egna villkor. Tryggheten ska gälla i hela Stockholm och rättssamhället ska stå på stockholmarnas sida.

Trygghet byggs också nära människor, genom tidiga sociala insatser, närvarande vuxna och ett starkt föreningsliv. Barn ska kunna ta sig tryggt till skolan, träningen och kompisarna. Staden ska möta människor där de är och ge stöd innan problemen växer.

Jobb och framtidstro i varje stadsdel

Stockholm får aldrig acceptera att människors möjligheter avgörs av deras postnummer. I dag är skillnaderna mellan stadsdelar för stora. Därför måste Stockholm byggas ihop socialt, ekonomiskt och fysiskt. Ytterstaden är en central del av Stockholms framtid.

Det betyder bättre skolor, fler bostäder, fler lokala jobb och företag, bättre kollektivtrafik och större tillgång till kultur, idrott och fritidsaktiviteter. Barnens perspektiv ska finnas med när staden utvecklas. Idrotten ska finnas nära, med plats för

både föreningsliv och spontanidrott, och fler barn ska kunna delta oavsett familjens ekonomi.

En fungerande arbetsmarknad är grunden för både frihet och gemenskap. Fler unga behöver en väg till sitt första jobb, och den som varken arbetar eller studerar ska få hjälp vidare. Yrkesutbildning, lärande genom hela livet och samarbete med arbetsgivare ska ge fler möjlighet att hitta sin plats. Diskriminering ska motverkas och människors kompetens tas till vara.

Staden ska också vara bättre på att ta hand om det gemensamma. Rena gator, fungerande belysning, välskötta parker och levande centrum är inte detaljer. De påverkar hur människor ser på sin stadsdel och hur trygg den känns. Alla stockholmare ska kunna känna: mitt lokalsamhälle, min stadsdel, räknas.

En stad som fungerar - dygnet runt

Stockholm ska vara en serviceinriktad stad. Människor, företag och föreningar ska mötas med respekt, tillit och lösningsfokus. Kommunen ska vara snabbare på att säga hur något kan göras och lägga mindre tid på att förklara varför det inte går. Stadens verksamheter ska vara tillgängliga, professionella och utformade efter människors behov. Bra välfärd, service, kultur, idrott och trygga offentliga miljöer ska finnas i hela Stockholm.

Det ska vara enkelt att starta och driva företag. Småföretagare ska möta mindre byråkrati och få bättre möjligheter att delta i stadens upphandlingar. När fler kan förverkliga en affärsidé och anställa sin första medarbetare växer både staden och människors möjligheter.

Stadens pengar ska användas med omsorg. Bättre upphandlingar, smartare arbetssätt och mindre administration ska ge mer utrymme för verksamheter som gör skillnad i vardagen. Digitalisering och AI ska utvecklas med människan i centrum, så att tekniken förenklar livet och frigör tid för bättre service och mänskliga möten.

Stockholm ska vara en stad som lever dygnet runt. Människors liv följer inte kontorstider. Därför behöver tillgänglighet dygnet runt vara utgångspunkten för hur staden planerar sin service, sina offentliga miljöer och sitt stadsliv. Fler bibliotek ska ha meröppet, med möjlighet att läsa, låna och studera även sena kvällar och nätter. Tillgången till nattis och barnomsorg på obekväm arbetstid ska förbättras, så att även föräldrar som arbetar kvällar, nätter och helger kan kombinera arbete och familjeliv. Kommunal service, rådgivning och digitala tjänster ska vara tillgängliga när stockholmarna behöver dem. Socialjour, stöd till våldsutsatta och andra akuta välfärdsinsatser ska fungera dygnet runt. Pröva dygnet-runt-öppna träningslokaler med passerkort och självbetjäning. Fler idrottshallar kan också ha organiserade sena kvällsaktiviteter.

Stockholm ska vara världens grönaste storstad

Det gröna och det blå är en del av Stockholms själ. Vattnet, parkerna, träden och den stadsnära naturen gör Stockholm attraktivt, hälsosamt och motståndskraftigt. När klimatet förändras blir de dessutom allt viktigare. Stockholm ska därför växa utan att förbruka det som gör staden värd att leva i. Vi vill se mindre grått och mer grönt, med fler träd och grönare gator, torg och bostadsmiljöer.

Klimatomställningen ska synas i människors vardag: renare luft, rent vatten, bättre kollektivtrafik, smartare transporter, mer biologisk mångfald och stadsdelar som bättre

klarar värme och skyfall. Det ska vara enkelt att leva hållbart. Fungerande vatten- och avloppssystem och omsorg om stadens sjöar och vatten är en självklar del av det arbetet. Vi ska förena storstadens puls med naturens lugn. Grönskan ska finnas nära och ge plats för lek, rörelse och återhämtning. Stockholm ska visa att tillväxt, företagsamhet och innovation går att förena med snabbare klimatomställning, högre livskvalitet och ansvar för kommande generationer.

En stad som är öppen mot världen

Stockholm har alltid vuxit genom människor, idéer och handel över gränser. Det ska fortsätta vara en stad som människor söker sig till. En stad där internationella studenter blir entreprenörer, där forskare gör nya upptäckter, där företag hittar kompetens och en stad dit människor kan komma för att skapa sig ett bättre liv.

Stockholm ska vara en välkomnande studentstad, där fler kan hitta en bostad och ta steget från utbildning till arbete. Det ska också vara en stad som människor vill besöka och återvända till, med ett rikt kulturliv och goda förutsättningar för turism och besöksnäring. Universiteten, forskningen, kulturen, näringslivet och det internationella Stockholm gör tillsammans staden till en plats där nya idéer uppstår. Öppenheten gör Stockholm starkare. Här ska människor få vara sig själva, älska vem de vill och känna sig hemma.

Stockholm måste få leva och låta

En storstad är inte bara hus och infrastruktur. Den blir levande när människor möts. På torgen, i parkerna, på kajerna, biblioteken, restaurangerna och idrottsplatserna möts människor som annars kanske aldrig hade träffats. Här uppstår gemenskap, idéer och tillhörighet. Stockholm ska vara en stad som bjuder in människor till det gemensamma, oavsett bakgrund, ekonomi eller bostadsområde.

Kulturskapare, krögare, föreningar och andra eldsjälar ska få bättre förutsättningar att bidra till stadslivet. Det ska vara lättare att hitta lokaler, ordna evenemang och skapa plats för musik, kultur och nattliv. Civilsamhällets engagemang ska mötas av tillit och mindre krångel. När fler kan vara med och forma staden blir Stockholm både roligare och varmare.

Stockholm ska vara världens mest barnvänliga stad.

Stockholm ska vara en stad man längtar till och vill stanna i. Här ska barn få växa upp med stora möjligheter. Unga ska kunna flytta hemifrån och hitta sin väg. Vuxna ska kunna arbeta, starta företag, byta karriär och bilda familj. Äldre ska kunna leva aktiva, trygga liv med självbestämmande.

Stockholm måste vara en stad där barn får växa upp i trygghet, där deras röster tas på allvar och där alla barn får möjlighet att leka, lära och utvecklas oavsett bakgrund eller förutsättningar. Barnens bästa ska vara utgångspunkten när Stockholm utvecklas, från förskolan och skolan till bostadsområden, parker och offentliga miljöer

En stad med mer hjärta ser också den som behöver stöd. Ungas psykiska ohälsa måste tas på allvar. Människor med funktionsnedsättning ska ha möjlighet till delaktighet och leva fullvärdiga liv där de kan jobba, bidra fullt ut till samhället och förverkliga sig själva. Den som lever i hemlöshet ska få hjälp vidare, och den som blir äldre ska kunna känna tillit till omsorgen. Stödet ska utgå från människan och hennes förutsättningar.

Bostadsmarknaden måste fungera bättre om människor ska kunna forma sina liv. Det måste gå att flytta när livet förändras, och företag måste kunna rekrytera människor som har råd och möjlighet att bo i Stockholm.

Stockholm har möjligheten att vara en världens bästa stad att leva, arbeta och skapa i. Men enabrt potential räcker inte. Drömmarnas stad byggs när människor känner sig trygga, när små och stora företag kan växa, när fler bostäder byggs och när varje stadsdel får möjlighet att utvecklas och bli attraktiv på sitt alleles egna sätt. Den byggs när klimatutsläppen minskar, grönskan får mer plats och kommunen hjälper människor vidare.
Ett friare, grönare och roligare Stockholm. En öppen och internationell stad med självförtroende och mer hjärta. En stad med höga ambitioner och låga trösklar, som tror på människors kraft och ger fler möjlighet att forma sina liv.

En stad som håller ihop

Stockholm är en segregerad stad: etniskt, kulturellt, ekonomiskt och geografiskt. Skillnaderna i livsvillkor mellan Stockholms stadsdelar är så stora att den förväntade livslängden kan skilja sig med omkring ett decennium mellan en person i Skärholmen, där utbildningsnivån generellt sett är lägre, och en person i Vasastan, där utbildningsnivån är hög. Det är ingen naturlag. Det är följden av politisk passivitet, en passivitet som måste brytas. Stockholm får aldrig acceptera att människors möjligheter, hälsa och framtid avgörs av deras postnummer.

Men med rätt stadsplanering kan det förändras. Stadsutvecklingens syfte är att skapa en levande, blandad, grön, vacker och trygg stad. Idag är stadskvaliteterna koncentrerade till enstaka knutpunkter, främst i Stockholms centrala delar. Vi vill utveckla hela staden, minska bostadsbristen och bygga ihop Stockholm, så att livet, jobben, servicen och mötesplatserna inte längre ligger på ett fåtal platser utan finns nära människor.

För att bryta segregationen behöver vi bygga en mer sammanhållen stad, socialt, ekonomiskt och fysiskt. Samtidigt som vi använder det bästa av stadens alla olika lokalsamhällen. Ytterstaden är inte stadens periferi utan en central del av Stockholms framtid. Ett första steg är bostadsbyggandet. Olika stadsdelar behöver olika upplåtelseformer, så att fler boendealternativ finns i varje del av staden. Bara då kan människor ta sig vidare när livet förändras, utan att behöva lämna sin stadsdel, och bara då kan unga flytta hemifrån och företag rekrytera människor som har råd att bo här. Bostadsbyggandet ska därför hålla en hög takt i hela staden och kombineras med fler lokala jobb, bättre kollektivtrafik och tillgång till kultur, idrott och fritidsaktiviteter.

Kommunfullmktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområden:

1. Stockholms utsläpp ska ner
2. Stockholms jobb ska bli fler
3. Stockholm ska ha en fungerande välfärd i hela staden

Ekonomi och styrning

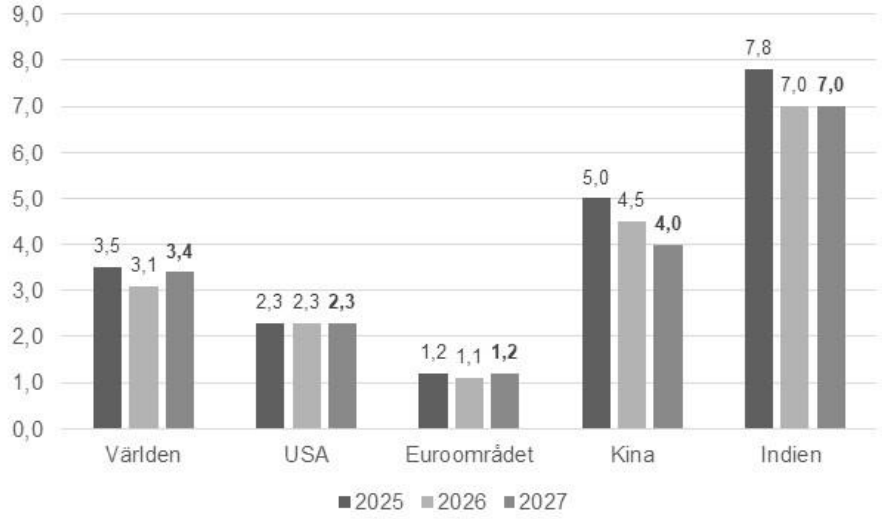
Ekonomiska förutsättningar

Omvärldens ekonomiska utveckling och demografins förändringar är avgörande för stadens skatteunderlag och övriga planeringsförutsättningar. Nedan sammanfattas utvecklingen och aktuella prognoser för dessa områden som ger en viktig vägledning för förståelse av framtiden. Under rådande omständigheter med geopolitisk och ekonomisk oro i omvärlden är framtidsbedömningarna särskilt känsliga, och förutsättningarna kan skifta snabbt.

Omvärldsperspektiv

Globalt. Den globala ekonomin präglas av hög osäkerhet, dämpad tillväxt och förnyat inflationstryck. Efter en svagare period bedöms den globala tillväxten under 2027–2028 stabiliseras på en relativt låg nivå, vilket är under det historiska genomsnittet på 3,8 procent. Världsbanken spår en global tillväxt på i genomsnitt 2,8 procent för perioden, medan Internationella valutafonden, IMF, bedömer att den globala tillväxten blir 3,4 procent år 2027. Samtidigt beräknar IMF att tillväxten för avancerade ekonomier mattas av avsevärt och stannar kring 1,8 procent 2027. Tillväxttakten i euroområdet förväntas förbli dämpad och uppgå till 1,2 procent under 2027.

Prognos för den globala BNP-tillväxten (procent)

Källa: IMF World Economic Outlook oktober 2026

Sverige. Svensk ekonomi befinner sig i en återhämtningsfas där lågkonjunkturen väntas ebba ut under 2027 enligt Konjunkturinstitutet. Tillväxten väntas uppgå till 3,0 procent 2026 och 2,4 procent 2027 och huvudsakligen drivas av inhemsk efterfrågan. Arbetslösheten mätt enligt AKU[1] förväntas sjunka från 8,7 procent 2026 till 8,2 procent 2027 då starkare efterfrågan ökar företagens behov av nyanställningar.

[1] Statistikmyndigheten SCB:s Arbetskraftsundersökningar (AKU) är den officiella källan för att mäta arbetslöshet i Sverige.

Utvalda nyckeltal, årlig förändring (procent)

	Utfall		Prognos		Scenario	
År	2024	2025	2026	2027	2028	2029
BNP	0,8	1,4	3,0	2,4	1,7	1,6
Sysselsättning	-0,5	0,4	0,7	0,7	0,9	0,4
Arbetslöshet 15-74 år	8,4	8,8	8,7	8,2	7,3	7,1
KPIF (inflation)	1,9	2,6	1,6	2,6	2,2	1,8
Styrränta*	2,75	1,75	2,0	2,5	2,75	2,75
Offentligt finansiellt sparande**	-1,6	-1,6	-1,7	-1,8	-0,8	-0,7

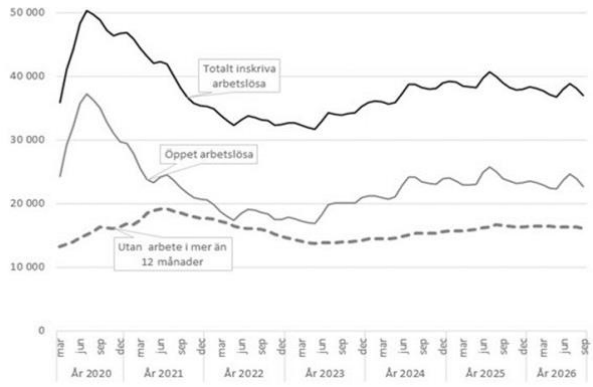
Källa: Konjunkturläget september 2026, Konjunkturinstitutet.
*Förklaring: *Vid årets slut, **Procent av BNP.*

För kommunerna innebär den ekonomiska återhämtningen en lättnad på kort sikt. I takt med att sysselsättningen ökar växer kommunernas skatteintäkter jämfört med tidigare år. En stor utmaning för kommunerna på längre sikt är befolkningens sammansättning. Födelsetalen sjunker, vilket kräver anpassning av förskolan och skolan. Samtidigt ökar andelen invånare över 80 år, vilket ställer stora krav på utveckling inom äldreomsorgen men också på ett stärkt förebyggande arbete. Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, betonar att de ökade skatteintäkterna inte räcker för att täcka välfärdens långsiktiga behov. Parallellt med välfärdsutmaningarna står många kommuner inför omfattande investeringar i infrastruktur. Dessa driver upp kapitalkostnaderna och minskar det ekonomiska utrymmet för verksamheten.

Stockholm. Handelskammarens Stockholmsbarometer för tredje kvartalet 2026 visar att konjunkturen i Stockholm har stärkts. Konfidensindikatorn stiger till 103,3, vilket innebär att barometern ligger över det genomsnittliga normalläget. Uppgången är bred med positiva signaler från stora delar av näringslivet. Även hushållens indikator stärks, men ligger fortsatt under normala nivåer.

Stockholms arbetsmarknad inledde en återhämtningsfas under 2026, men ligger fortsatt högre än rikssnittet. Trots det uppgick andelen inskrivna arbetslösa i september 2026 till 6,8 procent av arbetskraften, vilket överstiger det nationella genomsnittet på 6,4 procent. Enligt Arbetsförmedlingens regionala prognoser väntas återhämtningen ta fart på allvar under 2027 då arbetslösheten bedöms sjunka i takt med att ekonomin stärks. Betydande strukturella utmaningar med hög långtidsarbetslöshet och kompetensmatchningsproblem kvarstår.

Utveckling av arbetslösheten i Stockholms stad 2020–2026

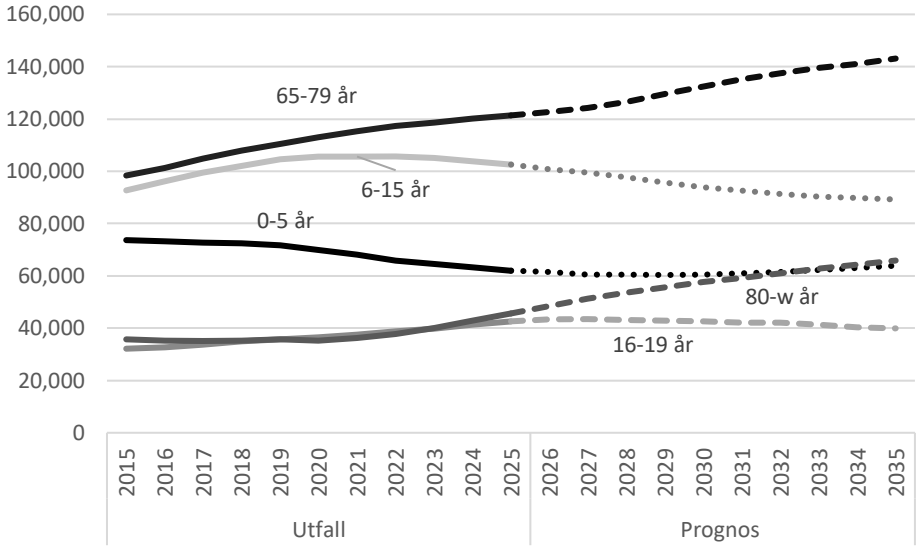

Källa: Arbetsförmedlingen.
Förklaring: Öppet arbetslösa söker aktivt jobb, kan omgående börja jobba och deltar inte i ett arbetsmarknadspolitiskt program.

Stockholmshushållens syn på det ekonomiska läget präglas av en försiktig optimism i takt med att köpkraften stiger även om oron för geopolitiska spänningar och ett svagare konjunkturläge fortfarande håller tillbaka konsumtionen. Jämfört med övriga Sverige är stockholmshushållen känsligare och reagerar snabbare och kraftigare på ekonomiska förändringar. Känsligheten i Stockholm beror främst på hushållens höga skuldsättning, bostadsmarknadens struktur och den lokala branschstrukturen.

Likt övriga kommuner i landet står Stockholms stad inför demografiska förändringar som kräver verksamhetsanpassning och omställning. Stadens befolkningsutveckling följer det nationella mönstret, där gruppen över 80 år förväntas öka mest, samtidigt som antalet barn i förskole- och skolåldern minskar. I staden förväntas antalet förskolebarn minska fram till 2030 och därefter öka något. Antalet barn i skolåldern fortsätter att minska till följd av ett lägre barnafödande under senare år. Fram till 2035 förutses en viss, om än svag, ökning av andelen invånare i förvärvsaktiv ålder (20–64 år).

Stockholms stads befolkningsutveckling åren 2015-2025 och prognos åren 2026-2035 för utvalda åldersgrupper

Källa: Sweco, juni 2026.

Skatteunderlagets utveckling

Stadens finansiering bygger till övervägande del på skatteintäkter. Storleken på skatteintäkterna beror på såväl stadens som rikets skatteunderlag och på det kommunala utjämningssystemet. Stockholms stads budget utgår från Sveriges kommuners och regioners (SKR) skatteunderlag per augusti året innan budgetåret.

Skatteunderlagsprognoser åren 2025-2029

	2025	2026	2027	2028	2029	2025–2029
SKR augusti 2026	3,5	3,5	5,1	4,2	4,0	22,1
SKR april 2026	3,3	4,0	4,7	4,3	4,2	22,3
Regeringen april 2026	3,3	4,2	4,9	4,0	3,9	22,0

Källa: Regeringen respektive SKR. augusti 2026.
Förklaring: Procentuell förändring visas i jämförelse med föregående år

Skatteunderlaget har reviderats upp för 2025, vilket förklaras av ett starkare preliminärt beskattningsutfall än tidigare bedömt. Denna revidering ger en bestående positiv effekt

på skatteunderlagets nivå under hela prognosperioden. Samtidigt har skatteunderlagstillväxten för 2026 reviderats ned från 4,0 till 3,5 procent. Nedrevideringen beror främst på en svagare bedömning av antalet arbetade timmar, då uppgången i sysselsättningen förskjuts till 2027. Under 2027 stärks skatteunderlaget genom fler arbetade timmar samt högre pris- och inkomstbasbelopp och bedöms öka med 5,1 procent. Åren 2028–2029 ökar skatteunderlaget med drygt 4,0 procent per år, i nivå med det historiska genomsnittet för perioden 2015–2024. Sammantaget innebär SKR:s augustiprognos att skatteunderlagets nivå 2029 har reviderats ned med 0,2 procentenheter jämfört med föregående prognos.

Skatteunderlaget i *reala* termer speglar kommuners och regioners faktiska köpkraft. Under 2025 ökade det reala skatteunderlaget kraftigt, främst till följd av den negativa prisutvecklingen. När prisnivån normaliseras 2026 dämpas den reala tillväxten betydligt och hamnar i linje med ett historiskt genomsnitt. År 2027 väntas den reala skatteunderlagstillväxten åter öka något, driven av en stark nominell utveckling.

Skatteunderlagsprognos nominell och real utveckling åren 2025-2029

	2025	2026	2027	2028	2029
Nominellt skatteunderlag	3,5	3,5	5,1	4,2	4,0
Regelförändringar	-0,3	-0,5	0,0	0,0	0,0
Prisutveckling	-0,1	2,3	3,0	2,9	3,5
Realt skatteunderlag	4,0	1,6	2,0	1,3	0,5

Källa: SKR, Aktuell ekonomi 26:27
Förklaring: Procentuell förändring visas i jämförelse med föregående år

Skattesats

För år 2027 föreslås att en kommunal inkomstskatt utdebiteras med kronor 17,97 per skattekrona.

För år 2027 föreslås en utdebitering av begravningsavgiften med 8,0 öre per skattekrona.

Den kommunala koncernens investeringar

Den höga kostnadsutveckling som varit kopplat till investeringsutgifter samt det osäkra ekonomiska läget i omvärlden som fortfarande råder innebär att staden tydligt och målmedvetet behöver prioritera investeringsprojekt som måste genomföras medan övriga projekt behöver avvakta ett stabilare läge. Därutöver behöver staden upprätthålla en hög grad av egenfinansiering över de närmaste åren för att begränsa kommunkoncernens skuldökning och finansiella kostnader. En jämnare fördelning av investeringsvolymer över åren, ökade verksamhetsresultat, inkomster från försäljning av mark i stadsutvecklingsområden och avyttringar av icke strategiska tillgångar som inte behövs för stadens verksamhet är ytterligare medel för att möjliggöra en fortsatt hög investeringstakt med en hållbar egenfinansieringsgrad. Utmaningen för staden är balansen mellan investeringsnivå, resultatnivå och likviditet. En långsiktig balans mellan resultat, skuld och investeringar ger tillsammans långsiktigt hållbara finanser.

Stockholm har en målsättning om att bli en klimatpositiv stad till år 2030 och stadens höga ambitioner om en hållbar tillväxt måste beaktas i all stadsutveckling.

En viktig förutsättning för att stockholmarna ska kunna bli fler är att nya bostäder och arbetsplatser byggs samt att infrastrukturen underhålls och utvecklas. Stockholm är inte färdigbyggt och målet om 140 000 bostäder till 2035 ska ligga fast, samtidigt som fler större bostäder behöver tillkomma för barnfamiljer och andra hushåll. Bostadsutveckling ska prioriteras där infrastruktur och service redan finns så att väg- och ledningsnät, kommunikationer och kommunal service nyttjas effektivt. Investeringar i gator, parker, natur, idrottsanläggningar förskolor, skolor, gruppbostäder och äldreboenden kan inte underprioriteras. Därtill ska investeringar i energieffektiviseringar, lösningar som minskar stadens klimatpåverkan och klimat-anpassningsåtgärder samt reinvesteringar i befintliga anläggningar och fastigheter genomföras. Starkare investeringsstyrning, kostnadskontroll och samverkan i tidiga skeden krävs för ett effektivt genomförande. Kommunkoncernövergripande samordning av planering och uppföljning ska fortsatt stärkas.

Staden har stora åtaganden för medfinansiering av ett antal statliga infrastrukturprojekt med syfte att kunna genomföra angelägna satsningar på väg- och spårtrafiken i Stockholm. Det är ett led i stadens långsiktiga planering för samhällsutvecklingen som innebär att Stockholm ska bli tätare och mer sammankopplat.

Staden är medfinansiär i ett antal angelägna statliga och regionala infrastrukturprojekt, utbyggnaden av tunnelbanan inom ramen för Stockholmsförhandlingen, kollektivtrafikobjekten i Sverigeförhandlingen, Kistagrenen för Tvärbana Norr och projekt Stockholms Ström (förstärkning och förnyelse av elnätet). Medfinansieringen minskar utrymmet för finansiering av stadens egna investeringar och staden bör därför inte medfinansiera ytterligare projekt.

Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser

Direktiven för samtliga nämnder och bolag lyfter prioriterade områden där det finns ett särskilt behov av utveckling för att på kort och lång sikt möta behoven av och säkerställa välfärd, samhällsservice och stadsutveckling.

Nämnder och bolag ska utgå från de grundläggande värden som samhället vilar på, demokrati, rättssäkerhet och mänskliga rättigheter. Dessa värden är en förutsättning för förtroende för och tillit till den kommunala organisationen. Stadens organisation ska vara ja-sägande och alltid utgå från att hitta lösningar och bygga på tillit och

handlingsutrymme vilket möjliggörs genom att ta tillvara chefers och medarbetares kompetens och professionella omdöme.

Nämnder och bolag ska:

- ha hög beredskap i händelse av kris eller krig i alla verksamhetsområden genom förvaltnings- och bolagsövergripande arbete
- delta i stadens sektorsorganisation för civil beredskap
- säkerställa att stadens verksamheter och samhällsplaneringen utgår från barns behov med målet att bli den mest barnvänliga huvudstaden
- tillhandahålla platser för feriejobb, stockholmsjobb och andra arbetsmarknadsinsatser
- arbeta för ett synsätt där Stockholm och Stockholms stads verksamheter är tillgängliga och öppna dygnet runt
- arbeta för ett synsätt där idéburet och småskaligt väljs först
- säkerställa Stockholms roll som en internationellt inriktad storstad som samarbetar och handlar med omvärlden
- möta företag och föreningsliv med god service och en vilja att säga ja och hitta lösningarutifrån stadens näringslivspolicy arbeta för ökad tillväxt och företagsamhet enligt målet om att Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat
- arbeta mot rasism, såsom exempelvis antisemitism, antiziganism, afrofobi, islamofobi, rasism mot samer
- arbeta mot funkofobi och verka för jämställdhet samt för hbtqi-personers, barns och nationella minoriteters rättigheter
- bidra till att säkra kompetensförsörjningen i Stockholm
- bedriva ett systematiskt arbete med att utveckla friskfaktorer i den egna verksamheten
- prioritera arbetet med att nå målet om att inte ha något särskilt utsatt eller utsatt område inom Stockholms stad
- sprida kunskap och utbyta goda exempel i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet
- utveckla kompetens om och användningen av AI-lösningar och förmågan att arbeta med systematiska dataanalyser
- vidareutveckla samverkan med polisen i trygghets- och säkerhetsarbetet samt fördjupa samarbetet med näringsliv, civilsamhälle och andra externa aktörer i trygghets- och säkerhetsarbetet
- genom kontroll och uppföljning säkerställa att ekonomiska bidrag eller tillgång till lokaler inte går till någon aktör som inte står bakom den demokratiska rättsstatens principer, de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män
- bidra till att Stockholm ska vara klimatpositivt till år 2030 där vi ska nå stadens klimat- och miljömål genom minskade utsläpp, effektiv energi- och resursanvändning samt ökad elektrifiering
- fasa ut fossildrivna fordon ur stadens verksamheter och göra eldrift till standard i stadens upphandlingar
- stärka investeringsstyrningen inom den kommunala koncernen för att öka prognossäkerheten, säkerställa en tydlig beställarroll och samordning i tidiga skeden och ett effektivt genomförande av investeringsprojekt
- prioritera stadsutvecklings- och bostadsprojekt som ger positiv avkastning, övriga projekt ska utvärderas vidare
- säkerställa att gällande sanktionsförordningar till följd av det ryska kriget mot Ukraina efterlevs
- stärka arbetet med upphandling och möjliggör för fler mindre upphandlingar som gör det möjligt för mindre företag att delta

(C)
Ekonomi och styrning:8

- trygga organisatorisk förmåga att motverka välfärdsbrott, oseriösa aktörer och osund konkurrens samt utveckla informationsdelning som bidrar till att förebygga, upptäcka och hantera konsekvenser av brott och oegentligheter, bland annat genom medverkan i samordnad tillsyn
- säkerställa likvärdig service och respekt för grundläggande fri- och rättigheter i stadens verksamheter
- vid upphandling arbeta enligt det stadsövergripande målet om hundra procent svenskt vid matupphandling där så är möjligt
- i samtliga verksamheter genomföra onödighetinventeringar för att identifiera arbetsuppgifter som inte skapar värde för kommunen eller medborgarna, samt anti-piloter där uppgifterna på prov tas bort för att skapa rum för innovation

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen omfattar kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och stadsledningskontoret. Stadsledningskontoret är kommunstyrelsens förvaltning. Kommunstyrelsen leder och samordnar förvaltningen av kommunens angelägenheter och har uppsiktsplikt över nämndernas verksamhet samt kommunens bolagsstyrelser. Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar för uppföljning av kommunfullmäktiges budget. Under kommunstyrelsen finns borgarrådsberedning, ekonomi- och trygghetsutskott, personal- och jämställdhetsutskott, beredskapsutskott, digitaliseringsutskott, råd för Agenda 2030, råd för nationella minoriteters rättigheter, råd för funktionshinderfrågor, pensionärsråd, funktionshinderombudsman, barnombudsman och äldreombudsman.

Stadsledningskontorets ansvar framgår av nämndens reglemente och omfattar det strategiska ansvaret för styrning, utveckling och uppföljning av verksamhet, ekonomi och finansiering. Därutöver ingår styrning och samordning av stadens arbete med välfärd, stadsutveckling och bostadsförsörjning, klimat och miljö, näringsliv, krisberedskap och totalförsvar, säkerhet, stadens fokusområden, samordnad tillsyn, utvecklingsarbetet i Kista, mänskliga rättigheter, demokratiutveckling, brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete samt arbete mot våldsbejakande extremism. Stadsledningskontoret ansvarar vidare för styrning och samordning av stadens arbetsgivarfrågor, kvalitetsutveckling, digitalisering, koncerngemensamma system och plattformar, it-strategier, informationssäkerhet, stadsövergripande lokal- och inköpsfrågor, kommunikation, evenemang, innovation och akademisk samverkan, internationella relationer, påverkansarbete inom EU och stöd kring extern finansiering. Stadsledningskontoret ansvarar för juridisk rådgivning till stadens förvaltningar, bolag och stiftelser. Utöver stadsledningskontorets samlade styrning och samordning av stadens arbete mot välfärdsbrott och otillåten påverkan bistår stadsledningskontoret även stadens nämnder och bolag i enskilda frågor inom området och vid behov i myndighetssamverkan avseende dessa frågor.

För år 2027 budgeteras följande för rotlar och partikanslier (tkr):

Socialdemokratiska arbetarepartiet	45 950
Vänsterpartiet	25 170
Miljöpartiet De gröna	23 131
Moderata samlingspartiet	22 330
Centerpartiet	8 638
Sverigedemokraterna	7 455
Liberalerna	5 073
Kristdemokraterna	4 121
SUMMA	**141 868**

Kostnaderna avser främst arvoden till förtroendevalda, omkostnader i den politiska organisationen och viss representation. Partiernas budgetmedel används fritt inom kommunallagens ram. Över- eller underskott som uppstår ett år, överförs till kommande år.

Partistödet beräknas enligt följande per år (tkr):

Grundstöd per parti	660
Partistöd per mandat	485

Partierna ska senast den 30 juni redovisa hur partistödet har använts under föregående år, i förhållande till gällande lagstiftning. Partistödet ska användas i enlighet med lagstiftningens intentioner att stärka partiernas roll i den lokala demokratin.

Bidrag till information och utbildning av nämndemän

De nämndemannaföreningar som organiserar nämndemän utsedda av Stockholms stad kan få bidrag för nödvändig utbildning av nämndemän. Bidraget ska beräknas på antalet nämndemän som utsetts av Stockholms stad och per mandatperiod. Det ska vara på samma nivå för alla nämndemannaföreningar. Bidraget är maximalt 1 000 kronor per nämndeman och mandatperiod.

Ersättningar till utomstående organisationer och föreningar

Under kommunstyrelsen m.m. finns anslag för ersättningar till utomstående organisationer och föreningar. Åtagande gentemot utomstående organisationer och föreningar ska i normalfallet vara ettåriga. Ersättningarna fördelar sig enligt tabellen nedan.

Bidrag till näringslivsfrämjande åtgärder	(tkr)
-STING	4 000
Bidrag till akademin	(tkr)
-Handelshögskolan i Stockholm	2 000
-Professur i stadshistoria	380
-Stockholms Akademiska Forum, StAF	2 600
Övriga ersättningar	(tkr)
-Sveriges Tonsättares Internationella Musikbyrå, STIM	3 580
-Svenska Artisters och Musikers Intresseorganisation, SAMI	350
-Tyresta Nationalpark	500
-Föreningen Spårvagnsstäder	100
-Nobelmuseum	8 000
-Föreningen Stockholm Pride	2 000
Summa	**23 510**

Ersättningar till stadsinterna organisationer och föreningar samt organisationer och föreningar inom offentlig sektor

Under kommunstyrelsen m.m. finns anslag för ersättningar till stadsinterna organisationer och föreningar samt organisationer och föreningar inom offentlig sektor. Även ersättningar till samarbeten mellan staden, akademin och näringslivet ingår. Ersättningarna fördelar sig enligt tabellen nedan.

Bidrag till näringslivsfrämjande åtgärder	(tkr)
-Stockholm Business Region AB	116 000
-Stiftelsen Electrum	9 000
-Urban ICT Arena	1 400
Medlemsavgifter	(tkr)
-Counter-Terrorism Preparedness Network, CTPN	1 000
-European Coalition of Cities against Racism, ECCAR	35
-Sveriges Kommuner och Regioner, SKR	26 745
-Storsthlm*	22 226
-Stockholmsregionens Europaförening	3 000
-Eurocities	200
- Connect Sweden	500
-Storstockholms brandförsvar, SSBF	448 860
-International Council for Local Environmental Initiatives, ICLEI	40
-Cities and Regions for Transport Innovation, POLIS	125
-Carbon Neutral Cities Alliance, CNCA	100
-Samverkan Stockholmsregionen, SSR	1 500

-AI Sweden	400
Samarbeten med akademin	(tkr)
-Vetenskapsstaden	2 600
-OpenLab	2 800
-Digital Futures	500
-Kungliga Tekniska Högskolan, KTH	5 000
Övriga ersättningar	(tkr)
-Partistöd med mera*	54 265
-Livräntor, S:t Eriksveteranerna, Stadshusets konstförening, Stockholms kommunalanställdas idrotts- och motionsförbund, Eldkvarns IF, Föreningen Stockholms förvaltningschefer	1 470
-Pris till Katarina Taikons minne	100
-S:t Julianpriset	100
Summa	**697 966**

* Prognos

Kommunfullmäktiges inriktning för kommunstyrelsen

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolag*, *Nämndens ansvar* samt i stadens styrdokument arbeta enligt kommunfullmäktiges inriktning nedan.

Stockholm ska vara en friare, grönare och roligare stad där vardagen fungerar och människors drömmar får plats. En europeisk storstad med självförtroende och mer hjärta, där livskvalitet, företagsamhet och framtidstro präglar varje stadsdel. Under 2027 ska kommunstyrelsen prioritera minskade utsläpp, fler jobb och bostäder samt ökad trygghet i hela staden. Barnens perspektiv ska vara centralt när staden utvecklas. Arbetet ska styras av tydliga mål och respekt för stockholmarnas skattepengar.

Jobben och företagen ska bli fler

Stockholms vänsterstyre har alltför länge nedprioriterat företagen. Under den förra mandatperioden sjönk staden i Svenskt näringslivs företagarindex, och många företag vittnar om bristande förståelse och vilja att hjälpa från stadens sida. Vi vill att Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat. Företagare ska mötas av god service, mindre regelkrångel och snabba besked genom en samordnad väg in till staden. Staden måste bryta stuprörstänket, visa förtoende för dem som skapar jobb och ge dem förutsättningar att växa. Stockholm ska hjälpa fler att ta steget till eget företag och nyföretagarrådgivningen ska vara professionell och individuell, istället för i storgrupp. Vänstermajoriteten vill under mandatperioden satsa på ett fåtal mycket stora upphandlingar, vilket riskerar att stänga ute mindre företag. Vi vill dela upp fler upphandlingar i mindre delar så att små och medelstora företag lättare kan lämna anbud. Samarbetet med näringsliv och akademi ska främja innovation, stärka kompetensförsörjningen och bidra till fler jobb, inte minst i Kista. Möjligheterna med AI och digitalisering ska tas till vara även i småföretag.

Det ska löna sig att arbeta, utbilda sig och driva företag. I en tid då många hushåll pressas av höga levnadskostnader vill vi sänka kommunalskatten med 25 öre. Det stärker drivkrafterna för arbete och företagande. Stockholm har redan ett av landets högsta kostnadslägen och behöver vara attraktivt för både människor och företag. Genom att prioritera kärnverksamheten, effektivisera stadens organisation och använda skattebetalarnas pengar smartare är vi säkrare att det går att kombinera en stark och fungerande välfärd med lägre skatt.

Stockholms stad ska använda sin köpkraft för att öppna dörrar för fler nystartade företag. Många företag har innovativa lösningar på samhällsutmaningar, men svårt att få sin första kund och därmed en referens. Genom att låta fler startups testa och sälja sina produkter och tjänster till staden kan vi stärka det lokala näringslivet, skapa förutsättningar för nya jobb och bidra till utvecklingen av stadens verksamheter. Kommunstyrelsen ska ta fram konceptet *Stockholm som första kund*. Det ska ge nystartade företag möjlighet att genomföra pilotprojekt och leverera innovativa lösningar som möter konkreta behov i stadens verksamheter.

Stockholms stad stad upphandlar varor, tjänster och entreprenader för över 40 miljarder kronor varje år. Kommunstyrelsen ska i samarbete med servicenämnden genomföra en stadsövergripande upphandlingsoffensiv i syfte att stärka konkurrensen, effektivisera stadens inköp och maximera nyttan av skattebetalarnas pengar. Arbetet ska omfatta utvecklad kategoristyrning, skärpt avtalsuppföljning, ökad tillgänglighet för små och medelstora företag samt tydligare krav på klimat, cirkularitet, schyssta arbetsvillkor och sysselsättning. Uppdraget ska även innefatta en genomlysning av stadens upphandlingsorganisation, behovet av stärkt beställarkompetens och avtalscontrollers samt en analys av den ekonomiska besparings- och effektiviseringspotentialen i stadens samlade inköp.

Stockholm ska vara en öppen och välkomnande studentstad där fler kan gå från studier till arbete eller företagande. Kommunstyrelsen ska stärka samarbetet med lärosäten och arbetsgivare för att ta till vara studenters och internationella talangers kompetens. Turism och besöksnäring ska ges goda förutsättningar att utvecklas och bidra till jobb och ett levande Stockholm året runt.

Fler stockholmare ska kunna försörja sig själva. Kommunstyrelsen ska skapa vägar till arbete genom praktik, instegsjobb och utbildning som möter arbetsgivarnas behov. Unga som varken arbetar eller studerar ska sökas upp och få samordnat stöd vidare till utbildning eller jobb. Yrkesutbildning och samarbete med branscher inom teknik och hantverk ska stärka möjligheterna till arbete och lärande genom hela livet. Svenskundervisning ska kunna kombineras med arbete, diskriminering ska motverkas och stadens upphandlingar ska bidra till fler jobb för människor långt från arbetsmarknaden.

Stockholm ska vara en stad där seriösa företag ges förutsättningar att växa, anställa och bidra till samhällsbygget. Aktörer som fuskar, utnyttjar människor eller ägnar sig åt arbetslivskriminalitet och ekonomisk brottslighet undergräver tilliten och konkurrerar ut företag som gör rätt för sig. Kommunstyrelsen ska samordna stadens tillsyn och stärka uppföljningen av avtal och utförare. Skarpare kontroller och tydliga sanktioner ska hålla oseriösa aktörer borta från stadens upphandlingar och verksamheter.

Tillsynen ska riktas mot fusk och utformas så att företag som gör rätt inte möter onödig administration. Arbetet ska ha ett tydligt brottsofferperspektiv. Arbetskraftsexploatering, farliga boendemiljöer, prostitution och människohandel kan hänga samman och drabba människor i utsatta situationer. Socialtjänsten ska därför vara en aktiv del av det samordnade tillsynsarbetet i ärenden där människor riskerar att fara illa, så att utsatta personer kan få skydd och stöd i tid.

Utsläppen ska ned

Majoriteten missar i dag flera av Stockholms stads egna miljö- och klimatmål. Det är allvarligt. Därför vill Centerpartiet höja ambitionerna och effektiviteten i miljö- och klimatarbetet. Stockholm ska vara klimatpositivt senast 2030 och fossilbränslefritt

senast 2035. Kommunstyrelsen ska följa upp utsläppen och driva på elektrifiering, energieffektivisering och fossilfri energiförsörjning. Infångning av koldioxid ska komplettera utsläppsminskningarna. Bygglovskrav, avgifter och långa handläggningstider bromsar utbyggnaden av solceller i Stockholm. Vi vill slopa stadens avgifter för bygglov och andra tillstånd för solceller, förenkla reglerna och ta bort kommunala bygglovskrav för solceller. Staden ska också verka för att de särskilda inmatningsavgifterna för småskalig solel slopas nationellt. Det skulle möjliggöra minst 100 MW ny solel i Stockholm under nästa mandatperiod.

För att snabba på den gröna omställningen och få med sig fler stockholmare, ska staden inrätta en klimatfond där företagare, föreningar och privatpersoner kan söka medel för projekt som medför klimatnytta. Det kan exempelvis handla om att installera laddningsmöjligheter på tomtmark i en bostadsrättsförening, energieffektivisera en byggnad eller installera solceller. I samband med ansökan ska staden tillämpa en väg in-principen för kommunikation med den som söker, och berörda nämnder och bolag ska bidra med stöd och information om tillstånds och bygglov. Stadsmiljön ska bli grönare genom fler träd, stärkt biologisk mångfald och bättre tillgång till parker och stadsnära natur. Bättre dagvattenhantering och prioriterade skyfallsåtgärder ska rusta staden för ett förändrat klimat.

Stockholm ska använda sin köpkraft för att stärka både klimatet, beredskapen och svenska bönders förutsättningar. Svenska bönder är bland de bästa i världen på att producera mat med höga miljökrav, låg antibiotikaanvändning och god djurhållning. Därför vill Centerpartiet byta ut importerad mat med högre klimatpåverkan mot mer svensk och närproducerad mat där det är möjligt.

Den mest miljövänliga maten är den som äts upp i stället för att slängas. Därför måste maten som serveras i stadens skolor, förskolor och äldreomsorg vara god och nyttig. Stockholm ska laga rätt mängd från början, göra det enklare att förstå datummärkning och minska onödigt svinn. När mat ändå blir över ska den tas tillvara, till exempel genom frystorkning så att den kan sparas och användas vid behov.

Det ska vara enkelt att resa hållbart. Kommunstyrelsen ska driva på för bättre kollektivtrafik, fler pendelbåtar, sammanhängande gång- och cykelvägar och fler laddplatser. Infrastruktur och bostadsbyggande ska samordnas med tydlig kostnadskontroll och omsorg om stadsmiljön. Kommunstyrelsen ska prioritera renare vatten, rikare vattenmiljöer och fler badmöjligheter. En stadsövergripande vattenamiral ska samla ansvaret för vattenarbetet. Vatten- och avloppssystemen ska underhållas och utvecklas för att klara stadens behov och ett förändrat klimat. Fler badbryggor, badstegar och offentliga bastur ska öppna vattnet för fler.

Stockholms stad ska verka för att trängselskatten i Stockholm blir mer dynamisk, träffsäker och mångsidig. I tillägg till tidpunkt för passage bör prissättning baseras på fordonets klimatpåverkan. Vidare ska staden verka för att betalstationerna ska kunna användas för att upprätthålla framtida miljözonsbestämmelser, samt att korttidsundantaget återinförs för att styra om trafik från innerstaden till stadens ringleder, som Norra Länken och Essingeleden.

En fungerande välfärd i hela staden

Stockholm ska även vara en stad som lever dygnet runt. Människors liv följer inte kontorstider. Därför behöver tillgänglighet dygnet runt vara utgångspunkten för hur staden planerar sin service, sina offentliga miljöer och sitt stadsliv. Fler bibliotek ska ha meröppet, med möjlighet att läsa, låna och studera även sena kvällar och nätter. Tillgången till nattis och annan barnomsorg på obekväm arbetstid ska förbättras, så att

även föräldrar som arbetar kvällar, nätter och helger kan kombinera arbete och familjeliv. Kommunal service, rådgivning och digitala tjänster ska vara tillgängliga när stockholmarna behöver dem. Socialjour, stöd till våldsutsatta och andra akuta välfärdsinsatser ska fungera dygnet runt. Staden ska pröva dygnet-runt-öppna träningslokaler med passerkort och självbetjäning. Organiserade sena kvällsaktiviteter kan också erbjudas i fler idrottshallar.

Stockholm ska vara en stad där kulturen, restaurangerna och nöjeslivet får leva. Fler restauranger, caféer, kulturscener och mötesplatser ska kunna hålla öppet sent eller hela natten. Regler och tillstånd ska utgå från vad som faktiskt fungerar på platsen, med hänsyn till trygghet, ordning och närboende, snarare än att i onödan begränsa verksamheters öppettider. Stockholm ska vara en internationell storstad där det går att äta, arbeta, studera, träffas och uppleva kultur även efter midnatt.

En levande stad är också en tryggare stad när fler människor rör sig ute, kollektivtrafiken fungerar och offentliga miljöer är väl upplysta och tillgängliga. Centerpartiet vill att Stockholm ska vara öppet för människor med olika arbetstider, livssituationer och drömmar. En storstad ska inte stänga när kontorsdagen tar slut. Staden ska göra det enklare att skapa kultur, driva restaurang och arrangera evenemang. Tillstånd ska samordnas och onödiga krav tas bort. Enkla uteserveringar ska kunna vara avgiftsfria året runt. Kulturljudzoner, tillfällig användning av tomma lokaler och fler evenemang på torg och kajer ska ge plats för ett levande stadsliv. Tomma lokaler ska också kunna användas som gemensamma arbetsplatser för småföretagare och entreprenörer. Stockholm ska få leva och låta, och fler ska kunna bidra till stadens utveckling.

Tryggheten ska byggas tidigt och nära människors vardag. Skola, socialtjänst, polis och föreningsliv ska agera tillsammans innan barn dras in i kriminalitet. Barn och familjer ska få stöd innan problemen växer, och insatser för unga som mår dåligt eller har långvarig skolfrånvaro ska samordnas. Stödet ska också fungera för barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Ordningsvakter, bättre belysning och välskötta miljöer ska komplettera det förebyggande arbetet. Kommunstyrelsen ska samordna skärpta kontroller mot välfärdsbrott och oseriösa utförare. Våldsutsatta ska få likvärdigt skydd och stöd i hela staden, och arbetet mot hat, diskriminering och otillåten påverkan ska stärkas.

Idrott och föreningsliv ska finnas nära människor och ge fler barn och unga möjlighet till rörelse, gemenskap och en meningsfull fritid. Kommunstyrelsen ska samordna arbetet för fler tillgängliga idrottsytor, bättre möjligheter till spontanidrott och lokala aktiviteter som nattfotboll. Drogförsäljning och otrygghet vid idrottsanläggningar ska motverkas. Civilsamhällets engagemang ska mötas av tillit, enklare kontakter med staden och mindre byråkrati. Stockholm ska vara en öppen och välkomnande stad där alla kan idrotta och vara sig själva. Att stå värd för Gay Games skulle förena idrottsglädje med kampen för lika rättigheter och stärka Stockholm som internationell mötesplats. Staden ska därför verka för att locka evenemanget hit i samarbete med idrottsrörelsen, HBTQ-organisationer och besöksnäringen.

Lokaldemokratin ska stärkas. Alla barn ska få sina rättigheter tillgodosedda och barnkonventionen ska följas i stadens verksamheter. Arbetet mot rasism, oavsett om det handlar om antisemitism, antiziganism, afrofobi, islamofobi, rasism mot samer, funkofobi samt för hbtqi-personers, barns och nationella minoriteters rättigheter och jämställdhet ska stärkas. Stockholm behöver konkreta reformer för att trygga judiskt liv. Det bör inrättas ett judiskt kunskapscentrum i Stockholm med syfte att sprida kunskap om judisk historia, kultur, religion och antisemitism som tar emot skolklasser, utbildar offentlig-anställda och synliggör judiskt liv i huvudstaden.

Hur trygga människor känner sig utomhus hänger ihop med hur vi utformar och belyser våra gator, parker och torg. Centerpartiet vill att en åttaåring i Stockholm ska kunna cykla till skolan tryggt och på egen hand. Vi vill också att kvinnor ska känna sig trygga när de går hem ensamma, även på natten. Därför ska vi utforma våra offentliga miljöer ur deras perspektiv. När miljöerna fungerar de för dem, fungerar de för alla.

En socialt hållbar stad ska ge också stöd till den som har svårt att göra sin röst hörd. Kommunstyrelsen ska främja samordnade insatser mot hemlöshet och ge människor med funktionsnedsättning bättre förutsättningar för delaktighet och en meningsfull daglig verksamhet. Det ska vara tryggt att bli gammal i Stockholm, med en omsorg som präglas av kontinuitet och respekt för den enskildes självbestämmande.

Stockholms stad ska fatta beslut med tillit och förståelse för människors och verksamheters förutsättningar. Regler ska tillämpas rättssäkert och proportionerligt i hela staden. En tydlig väg för att slå larm ska göra det enkelt att uppmärksamma när regler får orimliga konsekvenser, så att brister kan rättas till och arbetssätt förbättras.

Fler ska kunna hitta en bostad som passar livssituationen och plånboken. Kortare planprocesser, flexiblare regler och bättre användning av mark ska öka byggandet. Genom att omvandla tomma lokaler till bostäder kan vi också ta vara på det som redan är byggt. Stadens bostadsförmedling ska bli mer aktiv och behovsbaserad. Nya bostäder ska planeras tillsammans med service, grönska, kultur och idrott. Ytterstaden ska stärkas genom samordnade investeringar som knyter samman stadsdelar, skapar fler lokala jobb och ger plats för möten. Rena gator, välskötta parker och tillgång till offentliga toaletter ska bidra till en välkomnande och tillgänglig stadsmiljö.

Kommunstyrelsen ska styra med få, tydliga och mätbara mål. Resurserna ska följa behoven och insatsernas resultat följas upp. En oberoende utvärdering av stadens upphandlingar ska förbättra kvaliteten, stärka konkurrensen och säkerställa att skattepengarna används effektivt. Investeringar ska utgå från dokumenterade behov och följas upp med tydlig kostnadskontroll. Digitalisering och AI ska utvecklas med människan i centrum och förenkla kontakten med staden. Tillit till medarbetarna, mindre administration och enklare arbetssätt ska frigöra mer tid till välfärdens kärnuppgifter.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska kommunstyrelsen som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

Jobben ska bli fler

- skapa en väg in för företag och föreningsliv tillsammans med servicenämnden, kontaktcenter och tillståndsansvariga nämnder
- säkerställa arbetsplatser, praktik och anställningsmöjligheter tillsammans med arbetsmarknadsnämnden och stadens verksamheter
- stärka möjligheterna till arbete för personer med funktionsnedsättning.
- minska regelkrångel och förbättra service till näringslivet
- inrätta lokala näringslivs- och småföretagarråd i varje stadsdelsnämnd
- dela upp upphandlingar så att fler små och medelstora företag kan delta
- underlätta för nystartade småföretag att få tidsbegränsade hyresrabatter
- utreda ett totalförsvarscentrum i Kista och främja företagsetableringar inom försvarssektorn

- införa pilotprojektet ”Stockholm som första kund” där nystartade företag ges möjlighet at bli leverantörer till staden
- starta en strategisk upphandlingsoffensiv för ett hållbart och konkurrenskraftigt Stockholm
- införa en årlig genomlysning av stadens inköps- och upphandlingskostnader och identifiera effektiviseringar
- dela upp fler upphandlingar i mindre geografiska eller verksamhetsmässiga delar
- införa en tydligare uppföljning av kostnader för avbrutna och försenade investerings- och stadsutvecklingsprojekt i syfte att minska förgäveskostnader
- utveckla stadens styrning med färre och tydligare resultatmål samt minska administrationen för medarbetare i välfärden
- inrätta en stadsövergripande funktion för att uppmärksamma och åtgärda kommunala regler och myndighetsbeslut som får orimliga eller oproportionerliga konsekvenser
- se över kommunala tillståndskrav för restauranger, nattliv och livescener
- utveckla Stockholmsmetern för enkla och avgiftsfria uteserveringar
- verka för att Stockholm ska vara värd för Gay Games, världens största sportevenemang för HBTQ-personer
- inrätta en klubbkommission tillsammans med berörda nämnder och branschen
- utveckla nyföretagarrådgivningen med fokus på individuell och professionell rådgivning och bättre tillgänglighet för blivande företagare
- utreda möjligheten att införa fler kulturljudzoner och underlätta för kulturverksamheter, livescener och nattliv att etableras och utvecklas
- underlätta tillfällig användning av tomma lokaler för kultur, evenemang och gemensamma arbetsplatser för småföretagare
- stärka Stockholms attraktionskraft som studentstad och utveckla samarbetet med lärosäten och arbetsgivare för att tillvarata internationella talanger
- stärka Stockholms besöksnäring och möjliggöra fler evenemang på stadens torg, kajer och offentliga platser

Utsläppen ska ner

- samordna arbetet med stadens klimatomställningsområden
- samordna arbetet med biologisk mångfald, ekologiska förstärkningsåtgärder samt skydd av natur och ekosystem
- samordna stadens klimatanpassningsarbete avseende verksamhetsanpassning och fysiska åtgärder
- inrätta en vattenmiljard, en blå investeringsmiljard, för att förbättra kvaliteten och tillgängligheten till Stockholms vatten
- infrätta en klimatfond, för företagare, föreningar och privatpersoner att söka medel för projekt som medför klimatnytta
- samordna ett arbete för att underlätta privata klimatanpassningsåtgärder genom gemensam rådgivning, enklare processer och förslag till incitament för trädplantering, gröna gårdar och lokalt omhändertagande av regnvatten
- öka takten i arbetet med badplatser, badbryggor, badstegar och bastubad
- samla vattenfrågorna genom en stadsövergripande vattenamiral
- genomföra prioriterade skyfallsåtgärder och underlätta fastighetsägares klimatanpassning
- implementera en koldioxidbudget för konsumtionsbaserade utsläpp, för att styra mot nollutsläpp
- ansöka om att Stockholms stad blir medlem i den regionala utvecklingsnoden MatLust i syfte att stärka stadens och regionens livsmedelsberedskap

- utveckla former för biokrediter och restaurering av värdefulla ekosystem.
- utveckla vattenmiljöerna i Fagersjöviken och Ulvsundasjön med berörda kommuner och aktörer
- ta fram en handlingsplan för energi- och värmelagring
- pröva hur elbilsbatterier kan bidra till energisystemet genom V2H/V2G
- införa fler tätortsnära betesdjur som naturvårdsåtgärd
- införa en klimatfond för företag, föreningar och privatpersoner som vill ställa om
- ta fram en stadsövergripande plan för att undanröja kommunala hinder för solcellsutbyggnad, inklusive en översyn av bygglovsavgifter, tillståndsprocesser och kommunala krav
- följa upp stadens klimatmål med tydlig redovisning av utsläppsminskningar och åtgärder för att nå ett klimatpositivt Stockholm senast 2030
- samordna arbetet med elektrifiering, energieffektivisering och fossilfri energiförsörjning samt följa utvecklingen av koldioxidinfångning
- utreda hur stadens ekonomistyrning och inköps- och upphandlingsregler kan användas för att skapa en mer cirkulär ekonomi och utvecklas för att skapa bättre ekonomiska förutsättningar samt incitament för återbruk, reparation och delning framför nyinköp
- verka för en utveckling av trängselskatten med ökad hänsyn till fordonens klimatpåverkan och en mer träffsäker trafikstyrning, inklusive möjlighet till korttidsundantag
- verka för att tillsammans med berörda nämnder och bolag bistå Region Stockholm och Trafikverket i deras insatser för att rusta upp och utveckla viktiga bytespunkter som exempelvis Gullmarsplan, Brommaplan, Spånga station och Kista busstorg
- ta fram ytterligare åtgärder för att utveckla City till en attraktiv, grön, trygg och levande stadskärna för stockholmare, besökare, handel, kultur och näringsliv

En fungerande välfärd i hela staden

- stärka ställningen för välfärdens kärnarbetare och ge högre grad av autonomi för välfärdens utförare, till exemepel socialsekreterare, lärare och undersköterskor medarbetare att fatta beslut
- ta fram en stadsövergripande strategi för Stockholm som 24/7-stad, där tillgänglighet på kvällar, nätter och helger blir en utgångspunkt för stadens service och utveckling
- fortsätta leda arbetet för att göra Stockholm till världens mest barnvänliga stad
- fortsätta det långsiktiga arbetet med arbetsmarknadens parter för att stärka kvaliteten och kontinuiteten i äldreomsorgen samt de anställdas hälsa, genom insatser inom exempelvis arbetsmiljö, arbetstid och lönebildning
- ta fram en plan med den långsiktiga ambitionen att dygnet runt ska vara standard för all stadens verksamhet
- samordna tillsyn och kontroller mot korruption, välfärdsbrott, arbetslivskriminalitet och exploatering
- stärka stadens cybersäkerhetsarbete
- granska upphandlade placeringar och motverka utförare med koppling till kriminalitet
- utreda möjligheten att kostnadsfritt erbjuda influensavaccination till en bredare grupp av välfärdsanställda
- utreda införande av ISO-standarden 45010 med syfte att systematiskt integrera menstruation, klimakteriet och övrig hormonhälsa i Stockholm stads arbetsmiljöarbete

- samordna genomgångsbostäder för nyanlända med berörda nämnder, bolag och SHIS
- samordna tidiga insatser för barn och unga med långvarig skolfrånvaro, psykisk ohälsa eller neuropsykiatriska funktionsnedsättningar i syfte att förebygga utanförskap och kriminalitet
- stärka det uppsökande arbetet för unga som varken arbetar eller studerar och samordna vägar till utbildning, praktik och arbete
- säkerställa likvärdigt stöd och skydd för våldsutsatta i hela staden
- inrätta ett judiskt kunskapscentrum i Stockholm
- utveckla bostadsmålen så att de bättre speglar olika hushålls behov
- samordna investeringar i ytterstaden
- ta ett strategiskt ansvar för stadens lokalförsörjning och stärka stadens förmåga att ställa om fastigheter till nya verksamhetsändamål eller bostäder i samband med demografiska förändringar
- utreda hur en stadsgemensam samordning för större och strategiskt viktiga projekt, avseende exempelvis uppföljning av ekonomi, tidplan, risker och målkonflikter samt tidig hantering av komplicerade frågor, kan ske utan att ta över nämndernas och bolagens genomförandeansvar
- samordna arbetet för tryggare skolvägar och säkrare gång- och cykelmiljöer med särskilt fokus på barns självständiga mobilitet
- utveckla samarbete med Forum för levande historia och stöd till Förintelsens minnesdag
- skapa en gemensam, sökbar portal för medborgarförslag där stockholmarna kan ta del av inkomna förslag, svar och beslut samt följa handläggningen
- utveckla fler meröppna bibliotek och pröva dygnet-runt-öppna bibliotek och studieplatser i lämpliga lokaler
- säkerställa bättre tillgång till välfärdens och stadens tjänster och lokaler dygnet runt, såsom meröppna bibliotek, nattis, studieytor och idrottsmöjligheter på kvällar och nätter.

Beredskapsutskottet

Stockholm ska fungera även vid kris och krig. Kommunstyrelsen ska därför inrätta ett beredskapsutskott under kommunstyrelsen för att leda, stödja och samordna stadens arbete med beredskapsfrågor.

Utskottet ska säkerställa övade beredskapsplaner, robusta IT-system, fungerande skyddsrum och trygghetspunkter. Mat, vatten och reservlösningar ska säkra stadens viktigaste verksamheter vid långvariga störningar. Matsvinnet ska minska och frystorkning av överbliven mat prövas för beredskapslager. Invånare ska inte vara helt beroende av internet och webbplatser när en kris inträffar. Stockholm bör erbjuda krisinformation som lättläst, ljud och i format som fungerar med skärmläsare. Varningssystem bör också fungera för personer som är döva eller hörselskadade. Samarbetet med frivilligorganisationer ska stärkas och stödet till ukrainska städer fortsätta.

Uppgifter

Beredskapsutskottet ska på kommunstyrelsens uppdrag:

- bereda och följa upp stadens arbete med krisberedskap, civilt försvar och förmåga att fungera under höjd beredskap och krig
- följa upp att nämnder och bolag har aktuella, samordnade och övade beredskapsplaner
- identifiera sårbarheter och föreslå prioriterade åtgärder för stadens samhällsviktiga verksamheter
- följa upp försörjningsberedskapen för livsmedel, dricksvatten, energi och nödvändigt materiel
- bevaka stadens förmåga till krisledning, bemanning, kommunikation och kontinuitet vid långvariga störningar
- följa upp arbetet med cybersäkerhet och robusta IT- och kommunikationssystem
- bereda frågor om trygghetspunkter, evakuering och stadens planering för användning av skyddsrum
- främja samverkan med myndigheter, Region Stockholm, andra kommuner, näringsliv och frivilligorganisationer
- verka för tydlig information till stockholmarna om hemberedskap och hur de kan bidra vid kriser
- föreslå investeringar och andra beredskapsåtgärder samt återrapportera resultat och kvarstående brister till kommunstyrelsen

Kommunfullmäktiges inriktning för utskottet

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska beredskapsutskottet som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- inrätta beredskapslager tillsammans med servicenämnden och berörda verksamheter
- ta fram en livsmedelsstrategi med lagerhållning och nödvattenförsörjning
- utveckla trygghetspunkter och lokalt anpassad beredskapsinformation
- utveckla organisationen för evakuering och skyddsrum tillsammans med räddningstjänst och frivilligorganisationer
- utreda möjligheten att etablera ett kommunalt krislager av frystorkad mat för att stärka stadens beredskap vid kriser eller störningar i livsmedelsförsörjningen
- bidra till återuppbyggnad av samhällsviktig infrastruktur i Ukraina tillsammans med Stockholm Vatten och Avfall

- utreda ett särskilt telefonnummer för krisinformation. Invånare ska inte vara helt beroende av internet och webbplatser när en kris inträffar
- erbjuda krisinformation som lättläst, ljud och i format som fungerar med skärmläsare. Varningssystem bör också fungera för personer som är döva eller hörselskadade
- ta fram en plan för beredskapen för personer som inte klarar av att ha en egen beredskap
- samverka med och uppdra åt ideella föreningar och frivilliga försvarsorganisationer att öka kunskapen bland allmänheten hur de kan klara sin egen försörjning av mat, vatten och värme under sju dagar

AI- och digitaliseringsutskottet

Stockholm ska vara världsledande på att använda digitalisering och AI för att förbättra människors vardag. Smart teknik ska frigöra tid för välfärdens kärnuppgifter, förenkla kontakten med staden och skapa möjligheter för företagande och innovation. Stockholmarnas behov, frihet och integritet ska styra utvecklingen. Varje digital investering ska bidra till bättre service, högre kvalitet eller effektivare användning av skattebetalarnas pengar.

Digitaliseringsutskottet inrättas under kommunstyrelsen och ska leda, stödja och samordna stadens digitala utveckling. Utskottet ska samla den strategiska styrningen av digitalisering, AI och IT-försörjning och säkerställa att gemensamma lösningar utvecklas och används över förvaltnings- och bolagsgränser. Nämnder och bolagsstyrelser ska få stöd att omsätta ny teknik i konkret verksamhetsnytta. Framgångsrika arbetssätt ska spridas och kostsamma parallella system motverkas.

Stadens digitala tjänster ska vara enkla, tillgängliga och utvecklas tillsammans med användarna. Genom Stockholmsnyckeln ska stadens digitala funktioner samlas under ett gemensamt paraply. Stockholmarna ska enkelt kunna kontakta staden, följa ärenden, lämna synpunkter genom Tyck till och få tillgång till stadens lokaler och service. Samma digitala nyckel ska kunna öppna allt från offentliga toaletter till meröppna bibliotek. Även den som behöver personlig service eller saknar digitala verktyg ska kunna ta del av stadens service.

AI ska användas för att höja kvaliteten, minska administrationen och stärka medarbetarnas möjligheter att utföra sina uppdrag. Utskottet ska driva införandet och samtidigt bygga kunskap om teknikens konsekvenser för stadens verksamheter, kompetensbehov och säkerhet. Utvecklingen ska förenas med tydligt ansvar, insyn och skydd för personuppgifter. När AI används som stöd i beslut som berör enskilda ska ansvarsfördelningen vara tydlig och möjligheten till insyn och mänsklig prövning säkerställas.

Staden ska ha kontroll över sin digitala infrastruktur och sina data. Öppen källkod, öppna standarder och lösningar som fungerar tillsammans ska vara utgångspunkter för utveckling och upphandling. Det gör det lättare att samarbeta med andra kommuner, sänka utvecklingskostnaderna och ge stockholmarna större insyn i stadens digitala tjänster. Stadens egen utvecklings- och beställarkompetens ska stärkas. Öppna data och öppna API ska ge företag, forskare och civilsamhälle möjlighet att utveckla nya tjänster.

Digital motståndskraft ska genomsyra arbetet. Kritiska system och personuppgifter ska förvaltas inom svenskt eller europeiskt rättsområde. Beroenden av enskilda leverantörer ska minska och teknologi från auktoritära länder fasas ut. Staden ska kunna upprätthålla samhällskritisk verksamhet även vid cyberangrepp, driftavbrott eller bortfall av centrala leverantörer.

Uppgifter

Utskottets huvudsakliga ansvar omfattar

- stadsövergripande styrning, samordning och uppföljning av digitalisering och AI
- strategisk IT-försörjning, gemensamma digitala system och plattformar
- gemensamma krav för IT-upphandling, informationshantering och digital tillgänglighet
- strategiskt arbete med cybersäkerhet, informationssäkerhet och digital kontinuitet

- utveckling av stadens digitala kompetens, innovationsförmåga och samverkan med externa aktörer
- öppna data och förutsättningar för säker datadelning.

Kommunfullmäktiges inriktning för utskottet

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska utskottet som huvudansvarigt, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- införa Stockholmsnyckeln som gemensam ingång till stadens digitala tjänster och digital nyckel till stadens lokaler och service
- ta fram och genomföra en stadsövergripande AI-strategi med prioriterade tillämpningar och tydliga mål för kvalitet, service och effektivisering
- säkerställa att chefer och medarbetare får relevant kompetensutveckling för att använda AI och digitala verktyg effektivt, säkert och ansvarsfullt
- avsätta resurser för löpande analys av AI möjligheter och hot, inklusive effektiviseringsvinster, hur många och vilka tjänster som kan försvinna eller förändras, kompetensbehov och AI-relaterad kriminalitet
- genomföra en genomlysning av stadens IT-avtal, system och utvecklingsprojekt för att minska kostnader, motverka dubbelarbete och identifiera möjligheter till gemensam utveckling och minskat leverantörsberoende
- tillsammans med servicenämnden dela upp större IT-upphandlingar i delkontrakt där det är lämpligt, så att fler små och medelstora techföretag kan lämna anbud
- utveckla samarbetet med lärosäten och teknikföretag för att pröva och utvärdera AI-lösningar som kan höja kvaliteten i stadens verksamheter
- följa upp större digitaliserings- och AI-satsningar utifrån totalkostnad, verksamhetsnytta och realiserade effektiviseringsvinster
- stärka stadens egen kompetens inom IT-utveckling, AI, upphandling och beställning av digitala tjänster
- involvera användare tidigt i utvecklingen av digitala tjänster och följa upp tjänsternas användbarhet och tillgänglighet
- säkerställa att öppen källkod som huvudregel är ett krav vid upphandling och utveckling av IT-lösningar
- ställa krav på öppna standarder, dokumenterade gränssnitt och möjlighet att flytta data och byta leverantör utan oskäliga kostnader eller verksamhetsavbrott
- säkerställa att stadens IT-avtal reglerar ägande och nyttjanderätt till data samt immateriella rättigheter, så att staden kan använda insamlade data i sin verksamhet och där det är lämpligt dela dem vidare, bland annat genom öppna API, med skydd för sekretess och personlig integritet
- ställa krav på att kritiska system och personuppgifter förvaltas inom svenskt eller europeiskt rättsområde, inklusive drift, lagring, support och åtkomst
- ta fram och genomföra en plan för att fasa ut teknologi från auktoritära länder i stadens digitala infrastruktur
- kartlägga och reducera stadens digitala sårbarheter och leverantörsberoenden samt säkerställa och regelbundet öva reservlösningar för samhällskritiska system när centrala leverantörer faller bort

Stadsdelsnämnder

Stockholm utgörs av lokalsamhällen. Stadsdelsnämnderna ska bidra till levande stadsdelar där människor känner samhörighet, delaktighet och stolthet över sitt område. Nära kontakt med invånare, föreningar och företag ska prägla arbetet och ge lokala behov och initiativ genomslag i stadens utveckling.

Beslut ska fattas så nära människor som möjligt. Stockholmarna ska ha goda möjligheter att påverka sin närmiljö och stadsdelsnämndernas verksamheter. Medborgarkontoren ska erbjuda tillgänglig service, personlig vägledning och en enkel väg in till staden. Medborgarförslag ska tas tillvara och hanteras med tydlig återkoppling. En gemensam, sökbar portal ska samla förslag, svar och beslut och göra det möjligt att följa beredningen, även när ett förslag överlämnas till en annan nämnd.

Stadsdelsnämnderna ska säkerställa välfärd av hög kvalitet och likvärdig tillgång till stöd och service utifrån invånarnas behov. Förskola, äldreomsorg, socialtjänst och stöd till personer med funktionsnedsättning ska präglas av kontinuitet, tillgänglighet och respekt för den enskildes självbestämmande. Samverkan med högkvalitativa och innovativa externa utförare ska stärka valfriheten och ge ett brett och varierat utbud. Personer med funktionsnedsättning ska kunna vara fullt delaktiga i samhället. De nationella minoriteternas språk och kultur ska synliggöras och främjas i verksamheterna.

Stockholm ska vara en öppen stad där nya stockholmare snabbt får möjlighet att lära sig svenska, arbeta och försörja sig själva. Stadsdelsnämnderna ska genom uppsökande arbete, samhällsvägledning och samverkan med arbetsmarknadsnämnden, civilsamhället och näringslivet underlätta etablering och gemenskap. Kvinnors etablering på arbetsmarknaden ska prioriteras. Det lokala näringslivsarbetet ska fånga upp företagens behov, undanröja hinder och bidra till fler arbetstillfällen och levande centrum, inte minst i ytterstaden.

Varenda unge i Stockholm ska ha en trygg uppväxt. Stadsdelsnämnderna ska lokalt leda det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet med målet att Stockholm inte ska ha några utsatta eller särskilt utsatta områden. Nära samverkan mellan socialtjänst, skola, polis, fastighetsägare och civilsamhälle ska förena tidiga stödinsatser med åtgärder mot pågående kriminalitet. Barn som riskerar att dras in i kriminella nätverk och deras familjer ska få stöd tidigt. Våldsutsatta ska få skydd och hjälp att lämna destruktiva relationer, och den som vill lämna kriminalitet ska erbjudas en väg ut.

Även människor som lever i hemlöshet eller annan social utsatthet ska kunna vistas och mötas i stadens offentliga rum. Staden ska undvika nya lokala alkoholförbud som svar på social utsatthet. Sådana förbud riskerar att flytta problemen till nästa plats. Stadsdelsnämnderna ska stärka det uppsökande arbetet där människor samlas och erbjuda stöd utifrån deras behov.

Stadsdelsnämnderna ska motverka välfärdsbrott genom kontroll, uppföljning och informationsutbyte med berörda förvaltningar och myndigheter. Trygghetsarbetet ska vara långsiktigt och utgå från lokal kunskap och invånarnas erfarenheter.

Stadsdelsnämndernas uppgifter

Stadsdelsnämndernas ansvar omfattar bland annat:

- kommunal förskoleverksamhet
- äldreomsorg
- stöd och service till personer med funktionsnedsättning

- individ- och familjeomsorg
- socialpsykiatri
- barn, kultur och fritid
- ekonomiskt bistånd
- stadsmiljöarbete
- samverkan med jobbtorg, civilsamhälle och näringsliv
- mottagande och integration av nyanlända i samverkan med civilsamhället, Welcome House och Intro Stockholm
- lokalt näringslivsarbete samt lokalt brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete i samverkan med berörda aktörer
- lokalt säkerhets- och krisberedskapsarbete
- lokalt demokrati- och utvecklingsarbete
- lokalt miljö- och klimatarbete
- medborgarkontor
- konsumentvägledning
- omhändertagande och stöd till drabbade och allmänhet vid allvarliga händelser och kriser

Ett antal stadsdelsnämnder tillhandahåller kommunövergripande verksamheter som återfinns inom verksamhetsområdena förskola, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, individ- och familjeomsorg samt äldreomsorg. Syftet är bland annat att kunna erbjuda verksamheter till personer med särskilda behov, vilket gör att flera av verksamheterna är av unik karaktär. Karakteristiskt för stadens kommunövergripande verksamheter är att de är tillgängliga för invånarna i stadens samtliga stadsdelsnämnder. Stadsdelsnämndernas presidium ska bestå av en ordförande och en vice ordförande.

Kommunfullmäktiges inriktning för stadsdelsnämnderna

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska Stadsdelsnämnderna som huvudansvariga, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- fortsätta arbetet med lokala samverkansöverenskommelser med Polisen och i högre grad involvera fastighetsägare, företagarföreningar, civilsamhället, skolan och fler relevanta aktörer med syfte att lokalsamhället och boende ska ha en direkt kontaktyta gentemot polisen och kommunen
- strategiska ledningsgrupper som leder arbetet med att få bort stadsdelar från Polisens lista över utsatta eller särskilt utsatta områden. Arbetet leds av respektive stadsdelsnämnd och ska bestå av representanter för stadsdelsnämnden, det lokala civilsamhället samt andra relevanta aktörer. Arbetet ska bygga på lokal delaktighet och vara långsiktigt.
- tillsammans med medborgarna genomföra trygghetsvandringar i hela staden för att identifiera otrygga platser och utifrån dem ta fram en åtgärdsplan för att öka tryggheten
- stärka den lokala nattvandringen genom att erbjuda nattvandrare tillgång till lokaler för möten, planering och förvaring, ge stöd med föreningsbildning och bidragsansökningar samt uppmuntra fler att engagera sig
- leda och utveckla lokal platssamverkan och platsaktivering på prioriterade platser tillsammans med boende, fastighetsägare, näringsliv och civilsamhälle
- förstärka fältassistenternas närvaro på de platser och vid de tider där den lokala lägesbilden visar förhöjd risk för rekrytering av unga till kriminella nätverk

- arbeta förebyggande mot hot och våld samt säkerställa kompetens för att kunna tillhandahålla såväl akut som långsiktigt stöd till personal som utsatts för hot och våld i sitt arbete
- upprätta rutiner för att förhindra, upptäcka och beivra felaktiga utbetalningar samt säkerställa att rutinerna följs
- erbjuda kort- och långsiktigt krisstöd vid incidenter, exempelvis skjutningar och sprängningar
- jobba med trygghetsinvesteringar i den fysiska miljön
- identifiera platser som i avvaktan på stadsutveckling kan aktiveras och tillfälligt användas för exempelvis idrott eller kultur
- införa näringslivsråd i samtliga stadsdelar för att förstärka dialogen med företagen
- säkerställa att tydlig och enhetlig skyltning finns till och vid stadens trygghetspunkter
- för att göra verklighet av fler medborgarförslag, söka medel från kommunstyrelsens särskilt avsatta medel för förverkligande av medborgarförslag
- publicera inkomna medborgarförslag och tillhörande svar och beslut i en stadsgemensam portal, följa upp förslag som överlämnas till andra nämnder och säkerställa att förslagsställarna får återkoppling
- säkerställa att varje stadsdel har en upphandlingsansvarig som för dialog med lokala företag och stödjer verksamheterna i att utforma upphandlingar utifrån deras behov
- prioritera kvinnors etablering på arbetsmarknaden, till exempel genom uppsökande arbete, information och lotsning till arbetsmarknadsinsatser
- bidra till ökad tillit till myndigheter och att fler nås av samhällets insatser genom samarbete med civilsamhället och uppsökande arbete, bland annat genom stadsdelsmammor
- underlätta för nya organisationer och nätverk att starta upp och etablera sig, samt få tillgång till kommunalt stöd
- arbeta uppsökande gentemot det civila samhället för att fånga upp små aktörer samt idéer och initiativ från medborgarna
- erbjuda nyanlända kvotflyktingar en namngiven kontaktperson vid ankomsten som ger praktisk vägledning, hjälper dem att få kontakt med förskola, skola och samhällsservice samt följer upp behovet av stöd under den första tiden
- Kungsholmens stadsdelsnämnd ska tillsammans med aktionsgruppen ”Ryssland ut ur Ukraina” verka för att en flaggstång för den ukrainska flaggan kommer upp på Fria Ukrainas plats

Bolagskoncernen Stockholms stadshus AB

Bolagskoncernen ska under perioden prioritera affärsmässiga och nödvändiga infrastrukturinvesteringar som behövs för en hållbart växande stad och bidra till stadens klimatomställning och klimatanpassning.

Kommunkoncernens stora investeringsvolym medför ett ökat ansvar för bolagen med fokus på styrning, effektivitet, kostnadsmedvetenhet och prioriteringar i de stora projekten samt kontinuerlig översyn av befintligt bestånd för att identifiera strategiskt lämpliga objekt att avyttra. Inhyrningar ska föregås av en risk- och konsekvensanalys. Det är angeläget med en balans mellan egen finansiering och upplåning så att den finansiella stabiliteten inte äventyras. Det är även angeläget att ersättningsinvesteringar inte trängs ut av nyproduktionsprojekt. Omvärldsfaktorer såsom räntekostnadsnivåer och byggkostnadsutveckling innebär finansiella risker som måste bevakas för att planerade projekt ska kunna genomföras med rimliga avkastningskrav och utan att generera nedskrivningsbehov. Mot bakgrund av vad som framkommit under översynen av projekt som Slussen och Stockholms framtida avloppssystem (SFA), bör koncernen särskilt fokusera på att öka transparensen och det politiska ansvarstagandet i beslutsprocesserna samt hålla nere kostnadsutvecklingen.

Bolagskoncernen ska ha en aktiv fastighetsförvaltning och utveckla fastighetsbestånden långsiktigt för att nå en bättre struktur när det gäller standard, geografiskt läge och åldersfördelning. Takten i bostadsbyggandet ska vara hög och bolagen i koncernen ska aktivt verka för blandade bostadsområden med olika upplåtelseformer och lägenhetsstorlekar. I tider av ekonomisk osäkerhet kan koncernen, som offentligt styrd och finansierad, bidra till att hålla produktionstakten uppe och bostadsmålen inom räckhåll.

Bolagen har fortsatt ett särskilt uppdrag att minska administrativa och indirekta produktionskostnader och att utföra sitt uppdrag effektivt utifrån respektive bolags verksamhet och förutsättningar.

Bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB:s uppgifter

Koncernen Stockholms Stadshus AB omfattar merparten av Stockholms stads aktiebolag. Stockholms Stadshus AB är moderbolaget i koncernen som består av 16 aktiva dotterbolag eller underkoncerner, samt ett intressebolag.

Styrelsen för Stockholms Stadshus AB, koncernstyrelsen, ska fatta de principiella beslut som krävs för att kommunfullmäktiges mål ska nås. Dotterbolagens styrelser och verkställande ledningar har det operativa ansvaret för att kommunfullmäktiges beslut verkställs.

Moderbolaget Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB ska kontinuerligt följa större investeringsprojekt med särskilt fokus på projekt med långsiktiga effekter för stadens tillväxt, ekonomi och omställningen till en hållbar stad, samt bidra till stadens långsiktiga strategi att renodla fastighetsägandet i samband med översyn av stadens fastighetsbestånd. Möjligheterna att tillsammans med fastighetsbolagen överföra fastigheter mellan bolag som ur ett nyttjandeperspektiv bör utvecklas för annat ändamål, ska prövas kontinuerligt.

Stockholms Stadshus AB ska samordna bolagens arbete för effektivare processer i bostadsbyggandet och se till att samhällsservice planeras tidigt i stadsutvecklingen. Moderbolaget ska också främja samarbete med näringslivet och civilsamhället för att pröva nya lösningar, exempelvis tredimensionell fastighetsbildning, och bidra till snabbare processer.

Moderbolaget Stockholms Stadshus AB:s uppgifter

Stockholms Stadshus AB har en sammanhållande funktion för huvuddelen av Stockholms stads aktiebolag och ska leda bolagskoncernen. I kommunfullmäktiges direktiv ingår att svara för övergripande utveckling, strategisk planering, löpande översyn och omprövning, utöva ekonomisk kontroll och uppföljning, samt att utveckla styrformer och samspelet mellan ägare, koncernledning och dotterbolag. Moderbolaget följer upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer och av kommunfullmäktige gemensamma direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser, i samverkan med stadsledningskontoret. Moderbolaget ska inom ramen för kommunstyrelsens uppsiktsplikt återföra väsentlig och strategisk information till kommunstyrelsen.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- utreda vilka av koncernens verksamheter i innerstaden som kan flyttas till ytterstaden för att bidra till fler arbetsplatser där
- följa upp sammanslagningen av stadens tre bostadsbolag och säkerställa att det sammanslagna allmännyttiga bostadsbolaget tillvaratar möjligheterna till effektivare förvaltning samt leda och följa upp arbetet med att renodla koncernens fastighetsägande
- leda och följa upp bolagskoncernens arbete för att Stockholm ska vara klimatpositivt och stadens egen organisation fossilfri 2030 samt samordna bolagens långsiktiga planering för en trygg och hållbar energi- och elförsörjning
- driva på energieffektiviseringen i bolagen och öka koncernens egen elproduktion, särskilt genom solceller på egna tak, för att bidra till målet om tredubblad solelproduktion i Stockholm och till mer förnybar elproduktion i regionen
- genomföra en inventering av existerande kommunala fastigheter som är tekniskt lämpliga att förses med vegetationsklädda tak, och påbörja arbetet med att genomföra installation på de mest prioriterade objekten
- utreda möjliga former för samfinansiering av fullstora skolidrottshallar när skolans eget behov inte motiverar storleken, på ett sätt som inte belastar skolpengen
- verka för utvecklad best practice vid nybyggnation och bistå bostadsbolaget i arbetet att bygga fler överkomliga hyresbostäder med hyror som unga, studenter och andra grupper med svag ställning på bostadsmarknaden har råd att efterfråga

- kartlägga vilka av koncernens fastigheter och lokaler i Kista som kan användas för ett totalförsvarscentrum och anpassa lämpliga lokaler för företag inom försvarssektorn
- tillsammans med berörda nämnder utreda möjligheten att komplettera stadens bostadsmål med ett BOA-mål som säkerställer att nya bostäder svarar mot efterfrågan hos olika hushållstyper
- leda och följa upp stadens allmännyttiga bostadsbolags arbete för tryggare och trivsammare bostadsområden, med särskilt fokus på Järva och övriga ytterstaden, genom bättre belysning, välskötta gårdar och åtgärder som tas fram i dialog med de boende

Servicenämnden

Stockholm ska vara en modern och innovativ stad som erbjuder god service och tar långsiktigt ansvar för gemensamma resurser. Servicenämndens administration ska vara effektiv och hålla hög servicenivå, så att stadens verksamheter kan koncentrera sig på sina kärnuppgifter. Kontaktcenter Stockholm ska vara en enkel väg in till staden och ge invånare och företag snabb och professionell service.

Servicenämnden ska effektivisera stadens administrativa funktioner för att sänka kostnaderna för nämnder och bolag med bibehållen kvalitet och service. Finansieringen och prissättningen av nämndens tjänster ska utvecklas. Ökad transparens i prissättningen och bättre uppföljning av administrativa kostnader ska bidra till långsiktiga effektiviseringar.

Stadens upphandlingar ska främja innovation och hållbarhet. Miljö- och klimatkrav ska ingå i inköpsprocessen, leverantörer ska kontrolleras och ingångna avtal ska följas upp. Servicenämnden ska samordna inköp där det sänker kostnaderna eller höjer kvaliteten. En oberoende utvärdering av stadens upphandlingar ska visa hur mycket staden kan spara genom bättre konkurrens, mer ändamålsenliga krav och bättre avtalsuppföljning, med bibehållen kvalitet.

Kommunstyrelsens strategiska råd bereder frågor om uppdrag och inriktning för servicenämndens verksamhet. Stadsdirektören utfärdar tillämpningsanvisningar om verksamhetens omfattning, inriktning och avgränsningar.

Nämndens uppgifter

Nämndens ansvar omfattar bland annat:

- ekonomiadministration
- administration av löner, pensioner och försäkringar för anställda inom stadens nämnder
- utbetalning av arvoden och ersättningar till förtroendevalda
- Kontaktcenter Stockholm
- förvaltning av stadens kontaktcenterplattform
- samordning och avtalsförvaltning av stadens gemensamma växel
- genomförande av centrala och gemensamma upphandlingar samt förvaltning av tillhörande avtal
- stöd till nämnder och bolag inom upphandling och avtalsförvaltning
- användarstöd och administration i stadens inköpssystem samt inköpssupport
- rekryteringsstöd
- stöd i lokalplanering
- hyresförhandlingsfunktion
- administration av inhyrningsavtal för lokaler och lägenheter i stadens lokaladministrativa system
- administration av andrahandsuthyrning av boenden
- avgiftshantering för stadens förskolor och fritidshem
- beställningscentral för persontransporter
- kommunkoncernens elhandel enligt elhandelspolicyn, inklusive den gemensamma inköpskategorin för el
- kommunkoncernens gemensamma inköpskategorier för måltider och livsmedel samt inredning

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- utveckla informationen, kontaktvägarna och rutinerna för Äldre Direkt så att äldre och anhöriga snabbt får kontakt med ansvarig handläggare vid stadsdelsförvaltningen
- se över arbetssätt och resurser för att förbättra informationsflödet inom staden och göra det enklare för invånare och företag att hitta rätt kontakt, bland annat genom digitala lösningar
- låta en oberoende aktör utvärdera Stockholms stads upphandlingar, beräkna den möjliga årliga besparingen med bibehållen kvalitet och föreslå åtgärder för att realisera den
- säkerställa att Kontaktcenters medarbetare har god kunskap om företagens vardag och behov
- med stöd av arbetsmarknadsnämnden tillgängliggöra arbetsplatser genom att sociala klausuler eller sysselsättningskrav i stadens upphandlingar är norm, inte undantag
- i samarbete med stadens beredskapsupskott svara för driften av centralt omsättningslager för medicinskt skydds- och förbrukningsmateriel, livsmedel samt vissa förbrukningsmateriel i syfte att höja stadens beredskapsförmåga
- fasa ut fossila bränslen i upphandlingar med särskilt fokus på transporter, entreprenader och maskiner
- underlätta för små och medelstora företag att lämna anbud genom att dela upp centrala och gemensamma upphandlingar i delkontrakt där det är lämpligt
- omsätta stadens matstrategi i livsmedelsupphandlingarna genom att utveckla och följa upp krav på djurskydd och restriktiv antibiotikaanvändning samt främja närproducerad mat med målet om hundra procent svenska livsmedel där det är möjligt
- ge stadens verksamheter stöd i inköp och uppföljning för att nå målet om halverat matsvinn
- upphandla mer viltkött i stadens verksamheter
- förstärka den löpande kontrollen av skolskjutsleverantörerna för avtalsuppföljning och kraftigt skärpta avtalsviten vid brister i framtida upphandlingar

Valnämnden

Alla röstberättigade ska ha goda förutsättningar att använda sin demokratiska rätt att rösta. Valnämnden ska säkerställa att lokaler för röstning är trygga och tillgängliga och särskilt beakta förutsättningarna att rösta i områden där valdeltagandet historiskt har varit lågt.

Valnämnden ska även mellan valen arbeta systematiskt för att värna valhemligheten och förebygga otillbörlig påverkan på väljare, valfunktionärer och valets genomförande. Nämnden ska följa upp erfarenheter från genomförda val och utveckla rutiner för att upptäcka, rapportera och hantera incidenter. Röstmottagare och andra valfunktionärer ska få utbildning i hur de agerar vid hot, påtryckningar och försök att påverka röstningen. Valnämnden ska följa arbetet med översynen av valsedelssystemet och bevaka hur förslagen kan påverka valhemligheten och genomförandet av val i Stockholm.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- organisation och genomförande av val till riksdagen samt val till regionfullmäktige, kommunfullmäktige och Europaparlamentet
- organisation och genomförande av eventuella extraval och folkomröstningar

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- skärpa rutinerna för rekrytering av röstmottagare och andra valfunktionärer genom att ställa tydliga krav på opartiskhet och tillförlitlighet samt göra individuella lämplighetsbedömningar

Revisorskollegiet

Stadsrevisionens oberoende granskning ger kommunfullmäktige underlag för att utkräva ansvar. Revisionsplanen beskriver stadsrevisionens mål, uppdrag och arbetssätt, hur nämnder och bolag granskas och vilka större revisionsprojekt som planeras under året.

Stadsrevisionens uppgifter

Stadsrevisionens huvudsakliga ansvar omfattar:

- granskning av all kommunal verksamhet som bedrivs av staden, inklusive bolag och stiftelser, i den omfattning som följer av god kommunal revisionssed

S.t Erik Försäkrings AB

Bolaget ska svara för att det finns en effektiv riskfinansiering av anläggningar och verksamheter ägda av staden och närstående bolag. Bolaget ska förbättra riskhanteringen för samtliga berörda enheter inom kommunkoncernen. S:t Erik Försäkrings AB ska vara det bästa och mest kostnadseffektiva alternativet för stadens nämnder och bolag. Bolagets kunskap om skador och försäkringsrisker ska tas till vara tidigt i stadsbyggnadsprocessen och i stadens klimatanpassning.

Bolagets uppgift

Bolaget ska förmedla försäkringslösningar och minimera kommunkoncernens försäkringskostnader.

Ägardirektiv för 2027

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- stödja det olycks- och skadeförebyggande arbetet i kommunkoncernen med fokus på försäkringsbara risker samt risker som omfattas av lagen om skydd mot olyckor
- medverka till och teckna samtliga sakförsäkringar som stadens nämnder och bolagsstyrelser har behov av
- optimera den försäkringsrisk som bolaget själv tar i förhållande till fastslagen risknivå
- genom premiesättning säkerställa att skademinimerande och riskförebyggande arbete premieras
- i samråd med Storstockholms brandförsvar stärka arbetet för att förebygga brand- och vattenskador, även vid skyfall och översvämningar, samt begränsa konsekvenserna när skador inträffar

Skola och utbildning

Inriktning

Stockholm ska vara en stad där varje barn får möjlighet att forma sin egen framtid, oavsett vilket postnummer det växer upp i. En bra förskola och skola lägger grunden för ett samhälle där bakgrunden inte begränsar framtiden, där varje elev får möjlighet att utveckla sina förmågor och där utbildning öppnar dörrar genom hela livet.

Kunskap ger frihet. Den ger människor möjlighet att göra egna livsval, förverkliga sina drömmar och påverka sin framtid. Samtidigt är en stark skola en av Stockholms viktigaste framtidsinvesteringar. När fler barn lyckas i skolan stärks både sammanhållningen, kompetensförsörjningen och stadens möjligheter att växa och utvecklas. Därför ska Stockholm ha höga förväntningar på varje elev och ge alla det stöd och de utmaningar som behövs för att nå sin fulla potential.

Förskolan lägger grunden för barns språkutveckling, sociala förmågor och lust att lära. Därför behövs mindre barngrupper, fler utbildade förskollärare och en verksamhet där barnen får tid att leka, utforska och utvecklas i sin egen takt. Barn ska få möta naturen, odla och lära genom praktiska upplevelser. Språkutvecklingen ska stärkas genom högläsning, samtal och pedagogiska aktiviteter som ger alla barn möjlighet att utveckla sitt språk. Förskolan ska också kunna möta barn med olika behov utan att de först behöver en diagnos.

När elevkullarna minskar ska Stockholm ta vara på möjligheten att höja kvaliteten i undervisningen. Klasserna ska bli mindre och lärartätheten öka, med särskild prioritet för de första skolåren där tidiga insatser kan göra stor skillnad. Samtidigt måste rektorerna ha frihet att organisera undervisningen utifrån elevernas behov. I vissa klasser behövs färre elever, i andra kan tvålärarskap, mindre undervisningsgrupper eller mer specialpedagogiskt stöd ge bättre resultat. Stadens resurser ska ge skolorna större möjligheter att välja de lösningar som hjälper eleverna mest. Det är särskilt viktigt i skolor där elevernas förutsättningar är svagare. Genom att sätta in rätt insatser tidigt kan Stockholm minska skillnaderna mellan skolor och ge fler barn möjlighet att lyckas, oavsett var i staden de växer upp.

Stockholm måste planera långsiktigt för sina skolor och förskolor. Tomma lokaler och höga hyreskostnader får inte tränga undan resurser till undervisningen. Planeringen måste samordnas bättre och man måste pröva alternativa sätt att använda lokaler innan större förändringar genomförs. Elever, vårdnadshavare och personal ska få tydlig information och möjlighet till dialog i god tid. Målet ska vara att värna både undervisningens kvalitet och en fungerande vardag för barn och familjer.

Stockholms skolor ska ha höga förväntningar på varje elev och ge rätt förutsättningar att nå dem. Läsning, skrivning och matematik ska prioriteras tidigt, med behöriga lärare och undervisning som bygger på forskning. Alla elever ska ha tillgång till bra läromedel och en undervisning som kan anpassas efter olika kunskapsnivåer. Skolan ska inte bara hjälpa elever som halkar efter, utan också utmana dem som vill fördjupa sig eller gå snabbare fram. En återkommande Stockholms Sommarakademi ska ge särskilt motiverade elever möjlighet att utforska sina intressen tillsammans med universitet, näringsliv och andra aktörer. Kunskap är en av de viktigaste nycklarna till personlig frihet. Att kunna läsa, skriva, räkna och tänka kritiskt ger människor större möjligheter att fatta egna självständiga beslut, delta i samhället och välja sin egen väg genom livet.

(C)
Skola och utbildning:2

Stockholm ska bli Sveriges bästa kommun för elever med NPF. Ingen elev ska behöva misslyckas gång på gång innan skolan hittar ett stöd som fungerar. Stödet ska sättas in så snart behoven uppmärksammas och inte vara beroende av att eleven först får en diagnos. När ett barn byter skola eller går vidare till nästa skolform måste fungerande stöd följa med. Stockholm ska därför stärka samarbetet och därmed överlämningen mellan förskola, grundskola och gymnasium och utveckla samarbetet med fristående huvudmän. Ingen elev ska behöva börja om från början varje gång verksamheten förändras.

Lärare ska ha kunskap och verktyg för att anpassa undervisningen och stadens välutvecklade arbete med särskilda undervisningsgrupper och resursskolor ska fortsätta. Samma ambition måste gälla i gymnasiet, där elever med stödbehov ska få bättre förutsättningar att nå examen. Den som behöver längre tid ska erbjudas ett fjärde gymnasieår.

En bra skola ska vara en trygg plats där elever kan koncentrera sig, lära och utvecklas tillsammans med andra. Mobbning och kränkningar ska motverkas och elevhälsan ska finnas nära eleverna. Skolan ska också vara en plats där demokratin får ta plats i praktiken. Elever ska lära sig att granska information, argumentera för sina åsikter och lyssna på andra, även när de tycker olika.

Stockholm ska bli bättre på att använda hela staden som lärmiljö. Mer undervisning ska kunna ske utomhus, i parker, skogar, vid vattnet och i stadens olika historiska och kulturella miljöer. Genom samarbete med föreningsliv, kulturinstitutioner, företag och andra verksamheter ska fler lektioner också kunna hållas utanför skolans lokaler. Att flytta undervisningen från klassrummet till verkligheten ger elever möjlighet att lära med fler sinnen, upptäcka nya sammanhang och utveckla sin nyfikenhet.

Gymnasieskolan ska förbereda eleverna för både vidare studier och arbetslivet. Stockholm ska utveckla yrkesutbildningarna i nära samarbete med näringslivet och ge fler unga möjligheter att möta arbetslivet genom praktik, mentorskap och studiemotiverande arbetslivsorientering. Vägen från utbildning till arbete ska bli tydligare, och utbildningsutbudet ska bättre möta både elevernas intressen och arbetsmarknadens behov. När fler unga får möjlighet att fullfölja sin utbildning och hitta vägar vidare till studier eller arbete stärks både deras egen självständighet och Stockholms framtida konkurrenskraft. En stad som tar vara på varje ung människas förmåga står bättre rustad inför framtiden.

Lärarnas och förskollärarnas arbetsmiljö ska ge utrymme för det som är viktigast: att undervisa, uppmuntra och utveckla barnens och elevernas förmågor. Onödig administration ska bort, och personalen ska få möjlighet att utvecklas i yrket. En bra arbetsmiljö handlar också om att ha tid för planering, kollegialt lärande och att möta barn och elever med olika behov. Stockholm ska vara en stad där skickliga lärare och förskollärare vill arbeta och stanna kvar.

Vårdnadshavare och barn ska kunna välja förskola och skola utifrån kvalitet och vad som passar deras barn bäst. Stockholm behöver både starka kommunala skolor och ett brett utbud av fristående alternativ. Vänsterstyrets återkommande försök att försvåra för fristående verksamheter riskerar att begränsa familjernas valfrihet. Skolor som fungerar väl ska få finnas kvar och utvecklas, oavsett vem som driver dem. Samma höga krav på kvalitet och kunskapsresultat ska gälla för alla huvudmän. Stockholm ska också göra det enklare för mindre och idéburna aktörer att etablera sig. Det är kvaliteten på utbildningen och vad som är bäst för eleverna som ska avgöra, inte vem som driver skolan.

Stockholms framtid börjar i förskolan och klassrummet. När varje barn får möjlighet att utvecklas, när kunskap och ansträngning öppnar nya dörrar och när ingen hålls tillbaka av sin bakgrund, bygger vi en friare och starkare stad. Stockholm ska vara en stad där varje elev får växa efter sina egna förutsättningar och där det är drömmarna och förmågan, inte postnumret, som avgör hur långt man kan nå.

Utbildningsnämnden

När elevkullarna minskar ska Stockholm ta vara på möjligheten att förbättra undervisningen. Lärartätheten ska öka och ambitionen ska alltid vara att hålla klasserna så små att det finns goda förutsättningar för lärande och studiero. Men det betyder inte att alla klasser ska ha lika många elever. En klass med 23 elever kan behöva bli mindre, medan en annan med 27 elever kan fungera väl. Därför ska rektorerna ges resurser och handlingsutrymme att anpassa klasstorlekarna efter den enskilda klassens behov, i stället för att styras av en centralt bestämd gräns.

Stockholm ska bli Sveriges bästa kommun för elever med NPF, från grundskolan till gymnasiet. Stödet ska utgå från elevernas faktiska behov, utan krav på diagnos. Fler speciallärare ska arbeta nära undervisningen och undervisande lärare ska vara delaktiga i elevhälsoarbetet. Lärare ska också få bättre kunskap om hur undervisningen kan anpassas. Det kan handla om tydlig lektionsstruktur, varierade sätt att presentera uppgifter, att dela upp större arbeten i mindre moment och att låta elever visa sina kunskaper på olika sätt.

Stockholm har redan kommit långt med särskilda undervisningsgrupper och resursskolor. Det arbetet ska fortsätta och utvecklas efter elevernas behov. Utbyggnaden får inte stanna av när elevkullarna minskar. Elever med omfattande stödbehov ska ha tillgång till rätt undervisningsmiljö och specialistkompetens. Både kommunala och fristående resursskolor ska vara en självklar del av skolutbudet.

Även i gymnasiet måste stödet fungera. Alla kommunala gymnasieskolor ska ha bemannade studiestudior där elever kan få pedagogiskt och specialpedagogiskt stöd i en lugnare miljö, utan att förlora tillhörigheten till sin ordinarie klass. Fler speciallärare ska finnas tillgängliga. Stödinsatser som fungerat i grundskolan ska följa med till gymnasiet, så att eleverna inte behöver börja om från början. Kommunala och fristående gymnasieskolor ska också ha ett strukturerat erfarenhetsutbyte om NPF och anpassade lärmiljöer. För elever som behöver mer tid ska möjligheten att nå gymnasieexamen genom ett fjärde gymnasieår utvecklas.

Skolan ska inte bara hjälpa elever som behöver extra stöd. Den ska också ge större utmaningar till elever som snabbt når kunskapsmålen. Fler ska kunna läsa i högre takt, fördjupa sig i sina intressen och utvecklas längre. Stockholm ska därför skapa förutsättningar för en återkommande Sommarakademi. Där ska särskilt motiverade elever kunna fördjupa sina kunskaper tillsammans med universitet, högskolor, företag, kulturinstitutioner och ideella organisationer.

Varje grundskoleelev ska ha tillgång till en egen tryckt lärobok i svenska, matematik och engelska. Det ger bättre möjligheter att följa undervisningen, repetera och studera hemma. Läs- och skrivundervisningen ska bygga på evidensbaserade metoder och lärarna ska få den kompetensutveckling som behövs. Undervisningen ska också kunna anpassas efter elevernas olika kunskapsnivåer. Därför ska försök med nivågruppering i svenska, matematik och engelska genomföras på utvalda skolor.

Skolmisslyckanden kan påverka både självkänslan och den psykiska hälsan. Elevhälsan ska därför bli mer tillgänglig och arbeta närmare eleverna. Stockholm ska införa en elevhälsogaranti där elever som söker hjälp för psykisk ohälsa eller oroande mående får kontakt med elevhälsan inom 24 timmar. Alla elever ska erbjudas och kallas till ett individuellt samtal med skolkurator i årskurs 4, 7 och 9 samt under gymnasiets andra år. Samtalet ska vara frivilligt, men genom att alla får en kallelse sänks trösklarna till att prata om sånt som kan kännas svårt. Ingen skolsköterska ska ansvara för fler än 450

elever. Vid oroväckande frånvaro ska skolan agera direkt. Mobila skolfrånvaroteam ska kunna stödja skolor och familjer genom uppsökande arbete, hembesök och individuella planer för att hjälpa elever tillbaka till undervisningen.

Trygghet och studiero ska prägla skolvardagen. Mobbning och kränkningar ska mötas av åtgärder som följs upp tills problemen upphör. Skolpersonalen ska kunna upptäcka hedersrelaterat våld och förtryck samt agera när barn riskerar att föras utomlands mot sin vilja. Stockholm ska införa systematiska rutiner för att snabbt identifiera och följa upp elever som saknas vid terminsstart, med inspiration från Västerås. Fler barn ska också få möta polis, brandkår och ambulanspersonal i skolan för att bygga förtroende och positiva relationer.

Demokratin behöver både läras ut och övas. Elever ska få träna på debatt, argumentation, källkritik och att möta människor som tycker annorlunda. Undervisningen ska ge kunskap om Förintelsen, judiskt liv i Sverige, antisemitismens och islamofobins uttryck och konsekvenser i dag och hur konspirationsteorier fungerar. Elever i årskurs 9 ska erbjudas hågkomstresor för att fördjupa sin förståelse för Förintelsen och dess konsekvenser.

Gymnasieskolan ska ha en stark koppling till arbetslivet. Yrkesutbildningar inom bristyrken ska utvecklas tillsammans med näringslivet och fler elever ska få möjlighet till lärlingsutbildning. Praktik och mentorskap ska ge unga bättre inblick i olika yrken och vägar vidare till arbete och studier.

Lärarnas arbetsmiljö behöver förbättras. Stockholm ska genomföra onödighetsinventeringar för att avskaffa eller förenkla administration som inte bidrar till undervisningen. Digitala system ska underlätta arbetet för lärare och rektorer, inte skapa fler uppgifter. Lärare ska få mer tid till undervisning, planering och stöd till eleverna samt bättre möjligheter att utvecklas i yrket.

Stockholms skolutbud ska vara brett och varierat. Ett gemensamt skolvalssystem för kommunala och fristående skolor ska göra det enklare för familjer att jämföra alternativen och välja den skola som passar deras barn bäst. Staden ska också underlätta för mindre, idéburna och andra enskilda huvudmän att bidra till skolutbudet genom dialog och bättre förutsättningar för etablering.

Stockholm ska bli bättre på att använda hela staden som lärmiljö. Mer undervisning ska kunna ske utomhus, i parker, skogar och andra delar av stadsmiljön. Genom samarbeten med museer, kulturinstitutioner, företag och andra verksamheter ska fler lektioner också kunna hållas utanför skolans lokaler. Skolan ska samtidigt vara en resurs för lokalsamhället. Fler skolor ska samarbeta med lokala idrottsföreningar, bland annat genom Skol-IF, och elever ska få praktisk cykel- och trafikundervisning. I områden där det saknas trygga och kostnadsfria mötesplatser ska skolornas lokaler kunna användas som kvartersrum efter skoltid. Där ska föreningar och andra aktörer kunna erbjuda aktiviteter, läxhjälp och gemenskap för barn och unga.

Stockholm står inför ett omfattande behov av renoveringar och upprustningar av stadens skolor. Det är nödvändiga investeringar för att säkra bra och ändamålsenliga lärmiljöer, men de får inte genomföras utan hänsyn till familjernas vardag. Tillfälliga evakueringar, sammanslagningar och förändringar av skolverksamheter kan, under en period, innebära längre resvägar, brutna relationer och ökad otrygghet. Därför ska elever, vårdnadshavare och skolpersonal involveras i dialog i ett tidigt skede när större förändringar planeras. Barnkonsekvensanalyser ska genomföras inför beslut, och vid evakueringar ska staden i första hand eftersträva lösningar nära den ordinarie skolan, så

att elever så långt som möjligt kan behålla sin skolmiljö, sina sociala sammanhang och en fungerande vardag för hela familjer.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- kommunens huvudmannaskap för förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola, anpassad gymnasieskola, fritidshem och fritidsklubb
- elevhälsans förebyggande arbete
- verksamhetsförlagd utbildning i skola
- det kommunala aktivitetsansvaret för ungdomar som inte fullföljt gymnasiet, i samverkan med arbetsmarknadsnämnden
- insyn i fristående skolor
- tillsyn av fristående fritidshem och fritidsklubbar som inte tillhör en fristående grundskola
- förvaltning av gemensamma systemstöd för pedagogiska verksamheter
- ansökningar om statsbidrag för nämndens verksamheter och samråd med förskolenämnden vid gemensamma bidrag
- administration av bidrag till externa aktörer inom skolområdet
- styrning och uppföljning av skolornas kunskaps- och resultatutveckling
- styrning och uppföljning av skolornas trygghets- och säkerhetsarbete
- stöd och vägledning vid skolval samt ett gemensamt skolvalssystem

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- ge rektorerna ekonomiska förutsättningar att minska klasstorlekarna och öka lärartätheten, med särskild prioritet för de första skolåren, samt möjlighet att använda tvålärarskap och andra arbetssätt utifrån elevernas behov
- öka lärartätheten i grundskolan när elevkullarna minskar
- öka andelen behöriga lärare i grundskola och gymnasieskola
- erbjuda behörighetskompletterande utbildning för lärare som har relativt kort väg till legitimation
- fortsätta bygga ut stadens resursverksamheter på samtliga tre nivåer utifrån elevernas behov och säkerställa att både kommunala och fristående resursskolor är en del av Stockholms skolutbud
- satsa på vidareutbildning till speciallärare
- säkerställa en fungerande övergång för elever med grav språkstörning från språkförskola till grundskola, med logopediskt stöd
- varje termin följa upp vilka elever som riskerar att inte nå kunskapsmålen och säkerställa att stödinsatser sätts in och följs upp utan krav på diagnos
- göra Stockholm till Sveriges bästa kommun för elever med NPF genom riktad kompetensutveckling för lärare och annan skolpersonal, med fokus på konkreta anpassningar av undervisning och lärmiljö
- utveckla och tillämpa evidensbaserade arbetssätt för att tidigt identifiera elever i behov av extra anpassningar och särskilt stöd
- förstärka det specialpedagogiska stödet nära undervisningen genom fler speciallärare
- säkerställa att lärare finns representerade i elevhälsoteamen
- genomföra pilotprojekt med nivågrupperad undervisning i svenska, matematik och engelska för att bättre möta elever på olika kunskapsnivåer

- säkerställa att varje elev i grundskolan har tillgång till en egen tryckt lärobok i svenska, matematik och engelska
- säkerställa att elever som snabbt når kunskapsmålen får möjlighet att läsa i högre takt, fördjupa sina kunskaper och möta större utmaningar
- i samverkan med universitet, högskolor, näringsliv, kulturinstitutioner och ideella organisationer skapa förutsättningar för en återkommande sommarakademi för särskilt motiverade elever
- säkerställa att elevhälsan är representerad i alla skolors ledningsgrupper
- utöka elevhälsans samverkan med vård och andra aktörer
- öka tillgängligheten till elevhälsan genom digital kontakt och en gemensam väg in, i samverkan med Region Stockholm
- inrätta mobila skolfrånvaroteam som snabbt kan stödja skolor och familjer genom uppsökande insatser, hembesök och individuellt anpassade planer för återgång till undervisningen
- fortsätta utveckla Stockholm Distans och andra individuellt anpassade undervisningsinsatser för elever med långvarig skolfrånvaro, följa upp resultaten och verka för långsiktiga lösningar inom ramen för gällande lagstiftning
- i större utsträckning använda digital undervisning för hemmasittare med syfte att minska tröskeln tillbaka till klassrummet
- fortsätta att utveckla skolan Stockholm Distans, etablera processer för evidensutveckling utifrån i verksamheten gjorda erfarenheter, och verka för att verksamheten blir permanent
- stärka elevhälsan och säkerställa tillgång till skolkurator, skolpsykolog, skolsköterska, speciallärare och specialpedagog utifrån elevernas behov
- införa en elevhälsogaranti som innebär att elever som söker hjälp för psykisk ohälsa eller oroande mående får kontakt med elevhälsan inom 24 timmar
- införa en övre gräns om 450 elever per skolsköterska
- erbjuda och kalla alla elever i årskurs 4, 7 och 9 i grundskolan samt årskurs 2 på gymnasiet till ett individuellt samtal med skolkurator
- utveckla de skolsociala teamen så att skola och socialtjänst tillsammans kan sätta in tidiga, samordnade insatser för elever med hög skolfrånvaro eller andra omfattande stödbehov, samt proaktivt identifiera elever vid övergång från förskolan eller annan huvudman
- agera direkt vid oroväckande skolfrånvaro genom att koppla in elevhälsan och sätta in individuellt anpassade insatser utan dröjsmål
- säkerställa skolsamordnare i varje stadsdel för att barn och unga som placeras utanför hemmet ska få en obruten skolgång och behålla det stöd de behöver
- öka trygghet och säkerhet samt motverka skadegörelse, klotter, nedskräpning och kriminalitet i skolorna
- säkerställa att skolpersonal kan identifiera och hantera hedersrelaterat våld och förtryck
- införa ett systematiskt arbetssätt likt Västerås modell för att snabbt identifiera och utreda elever som saknas vid terminsstart, med särskilda rutiner vid misstanke om hedersrelaterade bortföranden
- stärka studieron i Stockholms skolor så att alla elever får en trygg och lugn lärmiljö med goda förutsättningar att koncentrera sig och lära
- ge barn och unga möjlighet att möta polis, brandkår och ambulanspersonal i skolan för att bygga förtroende, stärka relationer och öka tryggheten
- säkerställa att skolorna snabbt sätter in och följer upp insatser mot mobbning tills kränkningarna upphör
- stärka skolornas arbete mot antisemitism, rasism och våldsbejakande extremism genom ökad kunskap hos skolpersonalen och konkreta förebyggande insatser

- säkerställa att alla elever får undervisning om Förintelsen, judiskt liv i Sverige, dagens antisemitism och islamofobi samt hur konspirationsteorier fungerar
- erbjuda elever i årskurs 9 hågkomstresor med fokus på Förintelsen och de historiska konsekvenserna av antisemitism
- använda modersmål som en resurs för språkutveckling hos elever med svaga kunskaper i svenska
- förbättra övergången från förskola till grundskola genom tydligare informationsöverlämning oavsett huvudman
- prioritera språkträning i skola och fritids
- stärka lärares och annan pedagogisk personals kompetens i evidensbaserade metoder för läs- och skrivinlärning, med särskilt fokus på de första skolåren
- säkerställa att elevernas kunskaper i svenska kartläggs vid start i förskoleklass och vid ankomst till Sverige, och att elever som behöver det snabbt får individuellt anpassat språkstöd
- öka andelen elever som lämnar grundskolan med gymnasiebehörighet
- öka arbetslivsinslagen och företagskontakterna i undervisningen så att elever kan göra mer välgrundade studie- och yrkesval
- anpassa gymnasieprogrammens dimensionering till arbetsmarknadens behov inom den regionala gymnasiesamverkan
- utöka och utveckla yrkesprogram inom bristyrken i nära samarbete med näringslivet, med fler lärlingsplatser och starkare koppling till arbetslivet
- anpassa utbildningsplatser med internationell inriktning efter näringslivets rekryteringsbehov
- skapa fler möjligheter till praktik och mentorskap i samarbete med lokala företag, yrkesverksamma och seniorer
- kartlägga tillgången till specialpedagoger, speciallärare och stödformer i både kommunala och fristående gymnasieskolor
- säkerställa bemannade studiestudior på alla kommunala gymnasieskolor
- utveckla ett strukturerat erfarenhetsutbyte mellan kommunala och fristående gymnasieskolor om NPF, specialpedagogiskt stöd och anpassade lärmiljöer
- säkerställa att fungerande stöd och anpassningar följer med från grundskolan till gymnasiet
- öka andelen gymnasieelever som tar examen inom tre år genom fler speciallärare, förstärkt specialpedagogiskt stöd och gemensam kompetensutveckling om NPF och anpassade lärmiljöer för kommunala och fristående gymnasieskolor
- erbjuda elever som behöver längre tid för att nå gymnasieexamen möjlighet till ett fjärde gymnasieår
- öka samverkan med regionens folkhögskolor för att kunna erbjuda fler platser till elever som behöver slutföra sina gymnasiestudier i ett annat sammanhang
- förbättra riktlinjer och mandat för förstelärare
- inrätta digitala förstelärare eller annan kollegial kompetensfunktion kring digitalisering
- kartlägga skolor med hög personalomsättning och svaga resultat i elevenkäter samt vidta åtgärder
- förbättra lärarnas möjligheter till kompetensutveckling genom yrkeslivet
- genomföra onödighetsinventeringar på stadens skolor och avskaffa eller förenkla administrativa uppgifter som tar tid från undervisningen
- säkerställa att skolornas digitala system minskar lärarnas och rektorernas arbetsbelastning i stället för att skapa mer administration
- se över elevernas tillgång till digitala verktyg och ta fram en plan för likvärdiga förutsättningar

- utveckla skolans digitala system genom öppna data, tydliga gränssnitt och möjlighet till tredjepartslösningar
- samla all information till vårdnadshavare på ett ställe
- värna familjernas möjlighet att själva välja skola
- säkerställa att alla vårdnadshavare får tydlig och jämförbar information om kommunala och fristående skolor och ges förutsättningar att göra ett aktivt skolval
- återupprätta och utveckla samarbetet med fristående skolor för att säkerställa ett brett skolutbud och förbättra samverkan kring elevernas stödbehov och övergångar mellan skolor
- införa ett gemensamt skolvalssystem för kommunala och fristående skolor, där anmälan görs tidigast ett år före skolstart, och användningen av kötid som urvalsgrund begränsas
- underlätta för mindre, idéburna och andra enskilda skolhuvudmän att etablera och utveckla skolor i Stockholm genom bättre dialog, information och tillgång till lämpliga lokaler
- utveckla möjligheten att erbjuda fysisk aktivitet på remiss från elevhälsan för elever med vikande fysisk eller psykisk hälsa
- erbjuda alla förskoleklasser i Stockholm vattenvaneträning och förberedande simundervisning
- utöka samarbetet mellan skolor och lokala idrottsföreningar genom till exempel Skol-IF, så att fler elever får möjlighet att prova på idrott och föreningsliv i anslutning till skoldagen
- stärka simkunnigheten genom vattenvaneträning och förberedande simskola i förskoleklass samt riktade insatser för elever som riskerar att inte nå kunskapskraven i idrott och hälsa
- utveckla grönare skolgårdar med mer naturmaterial och bättre möjligheter till lek, rörelse och idrott
- öka föreningslivets tillgång till skolornas lokaler på kvällar, helger och lov genom enklare uthyrning och höjd ersättning till skolor som upplåter sina lokaler
- arbeta aktivt för att fler elever ska delta i lovskola
- införa inkomstbaserade avgifter för fritidsklubbar, oavsett skolform
- utöka samarbetet med föreningar som erbjuder läxhjälp, särskilt i områden där trångboddhet gör det svårt för elever att studera hemma
- utveckla fler kvartersrum genom att öppna skolornas lokaler efter skoltid i syfte att skapa trygga mötesplatser i samarbete med föreningslivet
- sprida framgångsrika arbetssätt från Fokus Järva till fler ytterstadsområden för att stärka skolresultaten och samverkan mellan skola, socialtjänst och lokalsamhälle
- stärka skolornas demokratiarbete genom att ge elever återkommande möjlighet att öva debatt, källkritik, argumentation och att respektfullt hantera meningsskiljaktigheter
- införa ett gemensamt system för att rapportera, följa upp och åtgärda brister i skolskjutsen
- utveckla trafik- och cykelundervisningen på låg-, mellan- och högstadiet med praktiska övningar i trafiksäkerhet, trafikregler och cykelvana, i samarbete med aktörer som Sthlm Bike
- öka andelen undervisning som sker utomhus och på andra platser i staden säkerställa tidig dialog med elever, vårdnadshavare och skolpersonal samt genomföra barnkonsekvensanalyser inför större renoveringar, evakueringar och omorganisationer av skolor, med målet att evakueringslokaler ska ligga så nära den ordinarie skolan som möjligt och att bibehålla sammanhållna klasser

Förskolenämnden

Stockholm är en stor stad där barn och familjer har olika behov och där förskolornas förutsättningar varierar mellan stadsdelarna. Därför måste det finnas utrymme för lokala lösningar, professionella bedömningar och verksamheter som utvecklas utifrån barnens behov. Förskolenämndens uppgift ska vara att säkerställa hög och likvärdig kvalitet i hela staden utan att detaljstyra hur varje förskola bedriver sin verksamhet. Varje barn ska få en trygg och utvecklande start i livet, oavsett familjens bakgrund eller var i Stockholm det växer upp. En förskola med hög kvalitet i hela staden är en av de viktigaste förutsättningarna för att minska skillnader i barns framtida livschanser.

Vänsterstyrets återkommande svar på stadens utmaningar är att samla mer ansvar och styrning centralt. Överföringen av förskolans köhandläggning från stadsdelarna till Förskolenämnden är ett exempel på den utvecklingen. Gemensamma administrativa lösningar kan vara bra, men får inte innebära att allt fler beslut flyttas bort från dem som berörs och känner verksamheterna bäst. Stockholm ska ha gemensamma kvalitetskrav, men också ge utrymme för stadsdelarnas olika förutsättningar och förskolornas egna arbetssätt.

Stockholm ska värna ett brett utbud av kommunala, fristående och idéburna alternativ. Det avgörande ska vara kvaliteten och vad som passar barnet bäst, inte vem som driver förskolan. Välfungerande verksamheter ska få finnas kvar och utvecklas, och mindre och idéburna aktörer ska ges bättre förutsättningar. Familjer ska också få tydlig och jämförbar information om förskolornas kvalitet för att kunna göra välgrundade val.

Små, fristående och idéburna förskolor som bidrar till valfrihet, pedagogisk mångfald och lokal förankring ska värnas. Föräldrakooperativ och andra mindre huvudmän ska inte behöva lägga oproportionerligt mycket tid på administration eller ha svårare att utveckla sin verksamhet för att de saknar en stor organisation bakom sig. Staden ska erbjuda en tydlig kontaktväg och praktisk vägledning, förenkla administrativa rutiner och ge mindre huvudmän bättre möjligheter att delta i gemensam kompetensutveckling. Förskolenämnden ska också utveckla dialogen med dessa verksamheter så att deras erfarenheter tas till vara. Höga kvalitetskrav ska gälla alla förskolor, men onödigt krångel ska inte stå i vägen för små och lokalt förankrade alternativ.

Stockholm behöver ett enkelt och rättvist system för förskoleköer. Gemensamma regler och digitala tjänster ska göra det lätt för familjer att söka och jämföra förskolor i hela staden. Det kräver däremot inte att köhandläggningen centraliseras. Stadsdelarnas kunskap om de lokala förskolorna och familjernas behov ska tas till vara. Förändringar av organisationen ska utgå från bättre service till familjerna, inte från en ambition att samla allt fler uppgifter centralt.

När barnkullarna minskar ska Stockholm använda möjligheten att höja kvaliteten i förskolan. Barngrupperna ska bli mindre, med Skolverkets riktmärken som mål. Mindre barngrupper är också en viktig arbetsmiljöfråga. Förskollärare och barnskötare behöver en rimlig arbetsbelastning, tid för planering och möjlighet att räcka till för varje barn. För stora barngrupper och otillräcklig bemanning riskerar att skapa en vardag där barn inte får den trygghet, uppmärksamhet och det stöd de behöver. Det påverkar också personalens arbetsmiljö och möjligheter att bedriva undervisning av hög kvalitet. Förskolorna behöver därför ha tillräckliga resurser för att kunna upprätthålla en god bemanning även vid sjukfrånvaro och andra tillfälliga personalbortfall.

Stockholm ska höja andelen legitimerade förskollärare och säkerställa att varje barngrupp har minst en förskollärare med legitimation. Därför ska fler barnskötare få

möjlighet att vidareutbilda sig samtidigt som de arbetar kvar i förskolan. Staden ska utöka antalet finansierade utbildningsplatser med bibehållen lön under delar av studietiden och vikarieersättning till förskolorna. Det stärker kompetensen, förbättrar arbetsvillkoren och gör det lättare att behålla erfaren personal.

Stockholm ska också värna de småskaliga förskolorna. Alltför stora förskoleenheter kan innebära att barn möter många olika vuxna, vistas i bullriga miljöer och får svårare att hitta lugn och avskildhet. Buller, trånga lokaler och brist på återhämtning påverkar också personalens arbetsmiljö. Förskolornas lokaler ska vara trygga och hälsosamma både för barnen och för dem som arbetar där. Planeringen av nya stora förskoleenheter ska därför ses över, med särskilt fokus på barnens trygghet, personalkontinuitet och lärmiljö. Inför större förskolebyggen, sammanslagningar och nedläggningar ska barnkonsekvensanalyser alltid genomföras. Förskolenämnden ska verka för att stadens planering utgår från barnens behov av trygga relationer, tillräckliga lekytor och möjlighet till återhämtning.

Stockholm ska bli Sveriges bästa NPF-stad. Det börjar redan i förskolan, där barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) och andra behov av särskilt stöd ska få rätt hjälp tidigt, utan att behöva vänta på en diagnos. Förskolenämnden ska stärka tillgången till specialpedagogisk kompetens och utveckla gemensamma arbetssätt för att upptäcka och möta barnens behov. Därför ska staden genomföra ett kompetenslyft om NPF för förskolans personal, med fokus på bemötande, kommunikation, tydlig struktur och anpassade lärmiljöer.

Barn som behöver extra stöd ska inte behöva vänta på långdragna utredningar eller omfattande administrativa processer. Förskolornas resurser måste kunna anpassas efter barnens faktiska behov, och det ska vara enkelt att få tillgång till förstärkt bemanning och specialpedagogiskt stöd när det behövs. Stockholm ska därför förenkla rutinerna för att söka och fördela stödresurser, så att förskollärare och barnskötare kan lägga mer tid på barnen och mindre tid på dokumentation. Målet ska vara att stödet når barnet i tid och att verksamheten får förutsättningar att anpassas efter varje barns behov.

Språkutvecklingen ska ha en central plats i förskolans kvalitetsarbete. Högläsning, samtal och lek ska ge barnen möjlighet att utveckla sitt språk, och personalen ska ha tillräckliga kunskaper i svenska för att stödja dem. Samtidigt ska barnens olika modersmål ses som en resurs. Döva och hörselskadade barn ska ha bättre tillgång till teckenspråkig förskola, och fler pedagoger ska utbildas i svenskt teckenspråk.

Förskolenämnden ska bidra till att förskolans pedagogik utvecklas genom utbyte av kunskap och fungerande arbetssätt. Naturen ska få en större plats i lärandet, och alla förskolebarn ska ges möjlighet att odla och följa vägen från frö till skörd, från jord till bord. Stadens parker, grönområden och kulturinstitutioner ska kunna användas som lärmiljöer. Nämnden ska också bidra till gemensamma ambitioner för hållbara förskolemåltider, med mer närproducerade livsmedel, viltkött med lokalt ursprung och höga krav på djurskydd.

Förskolan ska vara en trygg och inkluderande plats för alla barn och familjer. Stockholm ska arbeta för att minst en förskola i varje stadsdel blir HBTQIA+-certifierad. Förskolans utvecklingsarbete ska utformas i nära dialog med förskollärare och rektorer, vars erfarenheter är avgörande för att gemensamma satsningar ska fungera i praktiken. Förskolenämnden ska ge verksamheterna stöd och goda förutsättningar att utvecklas, samtidigt som besluten även fortsättningsvis ska kunna fattas nära barnen och familjerna.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar kommunövergripande frågor rörande:

- ledning, samordning och utveckling av stadens förskoleverksamhet, öppna förskolor och introduktionsförskolor
- samordning av stadens systematiska kvalitetsarbete inom förskolan
- uppföljning och analys av förskolans kvalitet och framtagande av en årlig stadsövergripande förskolerapport
- strategisk kompetensförsörjning och kompetensutveckling för förskolans personal
- samordning av verksamhetsförlagd utbildning och yrkespraktik inom förskolan
- godkännande och tillsyn av fristående förskolor och pedagogisk omsorg
- ersättningar och bidrag till fristående förskolor och pedagogisk omsorg
- dialog och samverkan med fristående huvudmän
- samordning av frågor som rör öppen förskola och introduktionsförskolor
- samordning av insatser för barn i behov av särskilt stöd
- stöd och utveckling av förskolans språkutvecklande arbete
- samordning av omsorg på kvällar, nätter och helger i samverkan med utbildningsnämnden
- samordning av övergången mellan förskola och förskoleklass
- stadsgemensamma digitala system, informationshantering och administration inom förskolan
- samordning och ansökningar om statsbidrag för förskoleverksamheten
- forsknings- och utvecklingsarbete som stödjer förskolornas kvalitetsutveckling

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- verka för mindre barngrupper i Stockholms förskolor, med Skolverkets riktmärken som mål
- verka för att varje barngrupp har minst en legitimerad förskollärare
- säkerställa att förskolorna har förutsättningar att upprätthålla en god bemanning och tillgång till vikarier vid sjukfrånvaro, så att barnens trygghet, undervisning och behov av stöd inte äventyras
- ta fram en stadsövergripande strategi för kompetensförsörjningen inom förskolan
- utöka antalet utbildningsplatser för barnskötare som vill vidareutbilda sig till förskollärare, med bibehållen lön under studietiden och vikarieersättning till förskolorna
- säkerställa att alla förskolor har tillgång till specialpedagogisk handledning och stöd
- utveckla gemensamma arbetssätt för att tidigt upptäcka och stödja barn med särskilda behov, utan krav på diagnos
- genomföra ett stadsövergripande kompetenslyft om NPF för förskolans personal, med fokus på tidig upptäckt av stödbehov, bemötande, kommunikation och anpassade lärmiljöer
- förenkla de administrativa processerna för att söka och fördela extra stödresurser i förskolan, så att barn med särskilda stödbehov snabbt kan få hjälp utifrån sina faktiska behov utan krav på diagnos eller onödigt omfattande dokumentation
- stärka förskolans språkutvecklande arbete genom högläsning, samtal och pedagogiska aktiviteter

(C)
Skola och utbildning:10

- säkerställa att förskolans pedagogiska personal har tillräckliga kunskaper i svenska för att stödja barnens språkutveckling
- stärka arbetet för att fler barn ska börja och regelbundet delta i förskolan
- utveckla samordningen vid övergången från förskola till förskoleklass, oavsett huvudman
- utveckla förskolans arbete med naturpedagogik och odling så att fler barn får följa vägen från frö till skörd
- främja utomhuspedagogik och utveckla förskolornas möjligheter att använda parker, natur och andra lärmiljöer
- stärka förskolans samarbete med kulturinstitutioner så att fler barn får möta kultur och eget skapande
- utveckla stadsgemensamt stöd för att upptäcka hedersrelaterat våld och förtryck samt barn som riskerar att fara illa
- stärka samverkan mellan förskolan och socialtjänsten för att barn och familjer ska få tidigt stöd
- säkerställa att förskolans utvecklingsarbete utformas i nära dialog med förskollärare och rektorer
- värna familjernas möjlighet att välja mellan kommunala, fristående och idéburna förskolor
- förbättra informationen om förskolornas kvalitet och utveckla stadens tjänst för att hitta och jämföra förskolor
- genomföra en särskild satsning för att underlätta för mindre och idéburna förskolor genom praktisk vägledning, minskad administration, gemensam kompetensutveckling och stärkt dialog mellan huvudmän
- utveckla stadens förskoleverksamhet på samiska och meänkieli
- stärka det stadsövergripande arbetet för hälsosamma förskolemiljöer med god luftkvalitet, låga bullernivåer och minskad exponering för skadliga ämnen
- i samarbete med utbildningsnämnden införa syskonförtur till förskolor som har verksamhetssamband med grundskolor där äldre syskon går
- öka andelen viltkött som serveras i förskolan, med målet att köttet ska ha ett så lokalt ursprung som möjligt
- öka andelen närproducerade livsmedel i förskolan och ställa krav på svensk djurskyddsstandard vid livsmedelsupphandlingar
- verka för att minst en förskola i varje stadsdel blir HBTQIA+-certifierad
- förbättra tillgången till teckenspråkig förskola för döva och hörselskadade barn och utbilda fler pedagoger i svenskt teckenspråk
- stärka den specialpedagogiska handledningen där behoven är störst, så att fler barn får rätt stöd i tid och utan krav på diagnos
- se över planeringen av nya stora förskoleenheter och säkerställa att barnens trygghet, personalkontinuitet och lärmiljö väger tungt vid beslut om förskolornas storlek
- säkerställa att barnkonsekvensanalyser alltid genomförs inför större förskolebyggen, sammanslagningar och nedläggningar
- säkerställa att förskolornas lärmiljöer är anpassade efter barns olika behov, med tillräckliga ytor för lek och rörelse, god ljudmiljö och möjlighet till lugn och återhämtning
- säkerställa likvärdig köhandläggning i hela staden, med lokal förankring och kunskap om förskolorna i närområdet

SDN förskoleverksamhet

En bra förskola ger barn trygghet, väcker nyfikenhet och lägger grunden för lärande och utveckling. Alla föräldrar ska kunna känna sig trygga med att lämna sina barn på förskolan, oavsett var i Stockholm de bor. Men förskolornas förutsättningar varierar mellan stadsdelarna. Barngruppernas storlek, tillgången till legitimerade förskollärare och möjligheterna att ge barn rätt stöd ser olika ut. Stockholm behöver därför prioritera en förskola där varje barn får tid med sina pedagoger och där kvaliteten inte avgörs av postnummer.

När barnkullarna minskar ska staden ta vara på möjligheten att höja kvaliteten i förskolan. Färre barn ska inte bara leda till besparingar och nedläggningar. Barngrupperna ska bli mindre, med Skolverkets riktmärken som mål. Varje barngrupp ska ha minst en legitimerad förskollärare. Stadsdelarna ska prioritera förskolor där behoven är stora och tillgången till utbildade pedagoger är låg, så att fler barn får den omsorg, undervisning och uppmärksamhet de behöver.

Stockholm ska värna småskaliga förskolor och familjernas möjlighet att ha en bra förskola nära hemmet. När barnantalet förändras behöver verksamheten anpassas, men ekonomiska besparingar får inte ensamma styra vilka förskolor som finns kvar. Stora sammanslagningar och nedläggningar kan innebära längre resvägar, brutna relationer och mindre trygghet för barnen. Därför ska barnkonsekvensanalyser genomföras inför större förändringar, och vårdnadshavare och personal ska få verkligt inflytande över besluten. Barnens behov av kontinuitet, trygga relationer och närhet ska väga tungt.

Förskolans kvalitet avgörs i hög grad av de vuxna som möter barnen varje dag. Stadsdelarna ska arbeta för stabila arbetslag, god personalkontinuitet och en bemanning som ger pedagogerna tid för både omsorg och undervisning. Förskollärare och barnskötare ska kunna ägna mer tid åt barnen och mindre åt onödig administration. Rektorer och personal ska ges förtroende och möjlighet att utveckla verksamheten utifrån sin kunskap om barnen och de lokala förutsättningarna.

Stockholm ska bli Sveriges bästa NPF stad och arbetet måste börja redan i förskolan. Barn som behöver extra stöd ska få hjälp tidigt, utan att först behöva en diagnos. Förskolorna ska ha tillgång till specialpedagogisk kompetens och personalen ska ha kunskap om NPF och andra funktionsnedsättningar. Verksamheten ska anpassas efter barnens behov, inte tvärtom. Det innebär bland annat tydliga rutiner, god ljudmiljö och möjlighet till lugn och återhämtning för barn som behöver det. Ingen ska hamna utanför lek och gemenskap för att förskolans miljö eller arbetssätt inte fungerar.

Förskolan ska också vara en viktig del av arbetet för att tidigt upptäcka barn och familjer som behöver stöd. Familjesociala team ska finnas knutna till alla förskolor, så att förskola, socialtjänst och vårdnadshavare kan samarbeta innan problemen växer. Personalen ska få stöd i att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa och kunskap om hur hedersrelaterat våld och förtryck kan upptäckas och motverkas. När ett barn eller en familj behöver hjälp ska insatserna komma tidigt och samordnas kring dem som berörs.

Förskolan har stor betydelse för barns språkutveckling och möjligheter att lyckas senare i skolan. Därför behöver Stockholm nå fler av de barn som i dag inte går i förskolan, särskilt i områden där deltagandet är lågt. Stadsdelarna ska utveckla introduktionsförskolor och öppna förskolor samt stärka det uppsökande arbetet tillsammans med stadsdelsmammor, SFI och lokala föreningar. Genom nära kontakt med familjerna kan fler barn få del av förskolans gemenskap och språkutvecklande

verksamhet. Högläsning, samtal och lek ska ha en självklar plats i vardagen, samtidigt som barnens olika modersmål tas till vara.

Barn ska få röra på sig, upptäcka naturen och lära sig var maten kommer ifrån. Alla förskolebarn i Stockholm ska få möjlighet att odla och följa vägen från frö till skörd. Stadsdelarna ska därför göra det enklare för förskolorna att använda parker, grönområden och odlingsytor, även där den egna förskolegården är liten. Förskolornas utemiljöer ska ge plats för lek och rörelse och utvecklas med personalens kunskap om barnens behov som utgångspunkt.

Maten som serveras i förskolan ska vara god, näringsrik och hållbar. Stockholm ska öka andelen närproducerade livsmedel och viltkött med lokalt ursprung samt ställa höga krav på djurskydd vid upphandlingar. Måltiderna ska också bidra till barnens förståelse för matens ursprung och sambandet mellan natur, odling och hälsa.

Nämndens uppgifter

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar inom förskoleverksamheten omfattar:

- drift och utveckling av kommunala förskolor, öppna förskolor, introduktionsförskolor och allmän förskola
- att säkerställa tillgången till förskoleverksamhet i stadsdelsområdet och uppfylla stadens platsgaranti och ramöppettider
- lokal köhandläggning och stöd till vårdnadshavare vid val och placering av förskola, enligt stadens gemensamma regler
- omsorg på kvällar, nätter och helger samt andra former av förskoleverksamhet som stadsdelsnämnden ansvarar för
- planering och anpassning av förskoleplatser, lokaler och verksamhet utifrån barnens behov och områdets förutsättningar
- bemanning, kompetensförsörjning, arbetsmiljö och personalutveckling i de kommunala förskolorna
- lokalt systematiskt kvalitetsarbete och uppföljning av förskolornas pedagogiska verksamhet
- stöd och anpassningar för barn i behov av särskilt stöd samt samverkan med socialtjänsten och andra berörda verksamheter
- förskolornas språkutvecklande arbete och stöd till barns flerspråkighet
- uppsökande arbete för att fler barn ska delta i förskolan
- förskolornas inom- och utomhusmiljöer, måltider och möjligheter till lek, rörelse och pedagogisk verksamhet
- samverkan med vårdnadshavare och med grundskolan vid övergången till förskoleklass

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- minska barngruppernas storlek i förskolan med Skolverkets riktmärken som mål
- använda de minskande barnkullarna för att stärka förskolans kvalitet och personaltäthet
- säkerställa att varje barngrupp har minst en legitimerad förskollärare
- prioritera förskolor med stora socioekonomiska utmaningar och låg andel legitimerade förskollärare vid fördelning av resurser och utbildad personal
- stärka personalkontinuiteten och organisera bemanningen så att barnen i större utsträckning möter välkända vuxna
- minska förskolepersonalens administrativa arbete och ge förskollärare och barnskötare mer tid för omsorg, lek och undervisning

- värna småskaliga och välfungerande förskolor samt beakta familjernas behov av förskola nära hemmet vid förändringar av verksamheten
- genomföra barnkonsekvensanalyser inför större sammanslagningar och nedläggningar av förskolor, med särskilt fokus på barnens trygghet, relationer och närhet till verksamheten
- säkerställa tidig dialog med vårdnadshavare, rektorer och personal inför större förändringar av förskoleorganisationen
- utveckla tillgängliga och NPF-anpassade lärmiljöer där barn med olika behov kan delta i lek, lärande och gemenskap
- säkerställa att barn i behov av särskilt stöd får tidiga och individuellt anpassade insatser utan krav på diagnos
- ge förskolornas arbetslag tillgång till specialpedagogisk handledning och stärka personalens kunskap om NPF och andra funktionsnedsättningar
- utveckla familjesociala team knutna till alla förskolor, så att barn och familjer får tidigt och samordnat stöd
- stärka samarbetet mellan förskola och socialtjänst och ge personalen stöd i arbetet med orosanmälningar
- stärka personalens kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive förskolans ansvar att uppmärksamma och anmäla oro för barn
- utveckla introduktionsförskolor och öppna förskolor för att nå fler barn som i dag inte deltar i förskoleverksamheten
- stärka det uppsökande arbetet i områden med låg inskrivningsgrad genom samarbete med bland annat stadsdelsmammor, SFI och lokala föreningar
- utveckla den öppna förskolans verksamhet för att nå fler föräldralediga pappor, särskilt i ytterstaden
- prioritera barnens språkutveckling genom högläsning, samtal och lek samt stärka stödet till barn med andra modersmål än svenska
- ge alla förskolebarn möjlighet att odla och följa vägen från frö till skörd, bland annat genom odlingsytor på förskolegårdar och i närliggande grönområden
- göra stadens parker och grönområden mer tillgängliga för förskoleverksamheten och främja rörelse och utomhuspedagogik under förskoledagen
- utveckla minst en förskola med ur- och skurinspirerad verksamhet i staden
- ge förskolepersonalen inflytande över utvecklingen av förskolegårdar och lärmiljöer
- förbättra förskolornas inom- och utomhusmiljöer med fokus på god luftkvalitet, minskat buller, tillräckliga lekytor och möjlighet till lugn och återhämtning
- fortsätta arbetet för förskolemiljöer fria från skadliga kemikalier och material
- öka andelen närproducerade livsmedel och viltkött med lokalt ursprung i förskolornas måltider
- ställa krav på svensk djurskyddsstandard vid livsmedelsupphandlingar och minska matsvinnet i förskolorna
- utveckla övergången mellan förskola och förskoleklass så att barnens trygghet och behov av stöd tas till vara, oavsett huvudman
- införa syskonförtur till förskolor som har verksamhetssamband med grundskolor där äldre syskon går
- säkerställ att minst en förskola i varje stadsdel är HBTQIA+-certifierad
- Södermalms stadsdelsnämnd ska i samverkan med förskolenämnden fortsätta utveckla tillgången till förskoleverksamhet på samiska och meänkieli

Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)

Stockholms skolor och förskolor ska vara trygga, välskötta och ändamålsenliga miljöer där barn och unga kan lära och utvecklas. Lokalerna har stor betydelse för både undervisningens kvalitet och personalens arbetsmiljö. SISAB ska därför prioritera ett långsiktigt underhåll av stadens skolfastigheter och säkerställa att nödvändiga renoveringar genomförs med god framförhållning, hög kvalitet och kontroll över kostnaderna.

Stockholm står inför omfattande behov av renoveringar och upprustningar av skolor och förskolor. Det är investeringar som behöver genomföras, men planeringen måste ta större hänsyn till de barn, elever och medarbetare som påverkas. Omfattande byggprojekt och evakueringar kan innebära längre resvägar, avbrott i undervisningen och förändringar av invanda och trygga miljöer. SISAB ska därför tillsammans med berörda nämnder säkerställa att elever, vårdnadshavare, rektorer och personal involveras i ett tidigt skede. Inför större projekt ska barnkonsekvensanalyser genomföras, och när evakueringar är nödvändiga ska lösningar så nära den ordinarie skolan eller förskolan som möjligt prioriteras.

Ett välplanerat fastighetsunderhåll är också en fråga om hur stadens gemensamma resurser används. Brister som upptäcks i tid ska åtgärdas innan de utvecklas till kostsamma renoveringsbehov. SISAB ska stärka den långsiktiga underhållsplaneringen och förbättra kostnadskontrollen i nyproduktion, ombyggnationer och renoveringar. Investeringar ska bedömas utifrån hela kommunkoncernens ekonomi, där även framtida drift, underhåll och hyreskostnader vägs in. Skolornas resurser ska i så stor utsträckning som möjligt användas till undervisning och elevernas behov, inte till onödiga lokalkostnader.

När barnkullarna minskar behöver Stockholm samtidigt planera mer flexibelt. Behovet av skol- och förskoleplatser varierar mellan stadsdelar och förändras över tid. SISAB ska tillsammans med utbildningsnämnden, förskolenämnden och andra berörda nämnder arbeta för en långsiktig skolplanering som tar hänsyn till både dagens och framtidens behov. Befintliga lokaler ska användas effektivt och möjligheterna till tillfällig eller alternativ användning ska prövas innan fastigheter avvecklas. Särskild hänsyn ska tas till behovet av skolor och förskolor nära hemmet och till konsekvenserna av stora enheter och långa avstånd för barn och familjer.

Skolornas och förskolornas fysiska miljöer ska stödja lärande, trygghet och hälsa. God ventilation, behaglig temperatur, bra ljusförhållanden och låg bullernivå är grundläggande förutsättningar för en fungerande skoldag. Stockholm ska ha ambitionen att bli Sveriges bästa NPF stad, och även den fysiska skolmiljön behöver utvecklas utifrån barn och elevers olika behov. Vid ny- och ombyggnationer ska SISAB i nära dialog med verksamheterna skapa miljöer med god tillgänglighet, möjlighet till avskildhet och utrymmen som fungerar för olika former av undervisning och aktivitet.

Tryggheten i skolor och förskolor handlar också om beredskapen för allvarliga hot och våldssituationer. När Stockholm bygger nytt eller renoverar ska lokalernas utformning ta hänsyn till möjligheterna till säker inrymning, utrymning och utestängning vid exempelvis pågående dödligt våld (PDV). Det behöver finnas med redan i planeringen.

Skol- och förskolegårdar ska ge plats för lek, rörelse och grönska. SISAB ska fortsätta utveckla utemiljöer med varierade aktiviteter, naturliga inslag och möjlighet till återhämtning. Förskolegårdar ska ha utrymme för både fysisk aktivitet och lugnare lek, medan skolgårdar ska uppmuntra till rörelse och spontanidrott. Träd och grönska bidrar

också till skugga och bättre förutsättningar att hantera värmeböljor och kraftiga regn. Vid upprustning ska elevernas och personalens erfarenheter tas till vara.

Stadens skolfastigheter ska användas mer även utanför skoltid. SISAB ska tillsammans med utbildningsnämnden, idrottsnämnden och berörda aktörer göra det enklare för föreningar och andra verksamheter att använda skolidrottshallar och lämpliga skollokaler på kvällar och helger. Vid ny- och ombyggnationer ska lokaler utformas så att de kan användas flexibelt utan att skolans ordinarie verksamhet påverkas negativt.

SISAB har också en viktig roll i stadens energi- och klimatarbete. Energieffektivisering ska prioriteras vid underhåll och renoveringar, bland annat genom förbättrad ventilation, effektivare uppvärmning och minskad energianvändning. Direktverkande el ska fasas ut där det är tekniskt och ekonomiskt rimligt. Vid nyproduktion och större ombyggnationer ska möjligheterna till gröna tak, solenergi och andra långsiktigt hållbara lösningar prövas. Fler skolor och förskolor ska också ges möjlighet till egna tillagningskök när lokaler byggs om eller uppförs.

SISAB ska vara en långsiktig och lyhörd fastighetsägare som utvecklar lokalerna tillsammans med dem som använder dem. Genom bättre framförhållning, tidig dialog och ansvarsfulla investeringar ska Stockholm skapa hållbara skol- och förskolemiljöer som fungerar för både dagens och morgondagens barn.

Bolagets uppgifter

Bolagets huvudsakliga ansvar omfattar:

- att tillhandahålla och förvalta ändamålsenliga, trygga, tillgängliga och kostnadseffektiva lokaler och utemiljöer för stadens förskole- och skolverksamhet
- långsiktigt underhåll, drift, renovering och utveckling av stadens skolfastigheter
- planering och genomförande av ny-, om- och tillbyggnationer av skolor och förskolor
- samverkan med berörda nämnder om lokalbehov, skolplanering, evakueringar och förändringar i fastighetsbeståndet
- energieffektivisering, klimatanpassning och miljömässigt hållbar fastighetsförvaltning
- utveckling av skol- och förskolegårdar samt lokaler som stödjer undervisning, lek, rörelse och trygghet
- kostnadskontroll och långsiktigt hållbar ekonomi i fastighetsinvesteringar och förvaltning

Ägardirektiv för 2027

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser

- stärka den långsiktiga underhållsplaneringen för stadens skolor och förskolor och prioritera förebyggande åtgärder som minskar risken för omfattande och kostsamma renoveringsbehov
- säkerställa att nyproduktion, ombyggnationer och renoveringar genomförs med god kostnadskontroll och utifrån ett långsiktigt kommunkoncernperspektiv
- säkerställa att möjligheterna till säker inrymning, utrymning och utestängning vid allvarliga hot och pågående dödligt våld beaktas vid nybyggnationer och större renoveringar av skolor och förskolor
- kartlägga behovet av fysiska säkerhetsanpassningar i befintliga skolor och förskolor för att stärka möjligheterna till säker inrymning, utrymning och

utestängning vid pågående dödligt våld (PDV), samt prioritera åtgärder där riskerna är störst
- tillsammans med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna utveckla rutiner för tidig dialog med elever, vårdnadshavare, rektorer och personal inför större renoveringar och evakueringar
- tillsammans med berörda nämnder säkerställa att barnkonsekvensanalyser genomförs inför större byggprojekt och evakueringar som påverkar barnens skol- eller förskolemiljö
- prioritera evakueringslösningar så nära den ordinarie skolan eller förskolan som möjligt och särskilt beakta konsekvenserna för barnens resvägar, trygghet och kontinuitet
- tillsammans med utbildningsnämnden, förskolenämnden och berörda nämnder utveckla en långsiktig och flexibel skolplanering som tar hänsyn till förändrade barnkullar och lokala behov
- pröva möjligheterna till tillfällig eller alternativ användning av skolfastigheter innan lokaler som kan behövas på längre sikt avvecklas
- utveckla skol- och förskolelokaler med god ventilation, ljudmiljö, belysning och temperatur samt säkerställa en hög fysisk tillgänglighet
- prioritera upprustning av skol- och förskolegårdar med mer grönska, skugga, lekytor och möjligheter till rörelse och återhämtning
- utveckla förskolegårdar med varierade miljöer för lek, rörelse och naturupplevelser, i nära dialog med förskolornas personal
- tillsammans med utbildningsnämnden och idrottsnämnden utveckla skolgårdar som främjar spontanidrott, rörelse och fysisk aktivitet
- tillsammans med berörda nämnder tillgängliggöra fler skolidrottshallar och lämpliga skollokaler för idrotts-, kultur- och föreningsverksamhet utanför skoltid
- tillsammans med berörda nämnder pröva samfinansiering av fullstora skolidrottshallar där skolans eget behov inte motiverar storleken, utan att kostnaden belastar skolpengen
- prioritera energieffektivisering vid underhåll, nyproduktion och renoveringar samt fasa ut direktverkande el där det är tekniskt och ekonomiskt rimligt
- pröva möjligheterna till solenergi, gröna tak och andra klimatanpassningsåtgärder vid nyproduktion och större ombyggnationer
- verka för att fler skolor och förskolor får egna tillagningskök i samband med nybyggnationer och större renoveringar
- fortsätta arbetet för ökad trygghet och minskad skadegörelse på skolgårdar och i anslutning till bolagets fastigheter
- i samverkan med berörda nämnder förbättra möjligheterna att följa upp byggprojektens kostnader, tidplaner och konsekvenser för den ordinarie verksamheten
- verka för att nya skolidrottshallar som regel byggs fullstora och utreda möjligheter till samfinansiering
- säkerställa att NPF-anpassade lärmiljöer är en utgångspunkt vid nybyggnation och större renoveringar av skolor, med särskilt fokus på ljudmiljö, störande sinnesintryck och möjlighet till återhämtning
- utveckla möjligheterna till säker laddning av elcyklar vid stadens skolor och förskolor, bland annat genom brandsäkra laddskåp på lämpliga platser

Socialt stöd och trygghet

Inriktning

Ingen förälder ska behöva se sitt barn dras in i kriminalitet utan att få hjälp. Ingen kvinna ska behöva stanna hos en våldsam partner för att hon saknar en trygg plats att ta vägen. Och ingen människa med funktionsnedsättning ska behöva kämpa mot kommunen för att få det stöd som den har rätt till.

Ändå finns det stockholmare som möter just den verkligheten. Barn som behöver hjälp fångas upp för sent, människor blir kvar i tillfälliga boenden och personer med omfattande stödbehov får ägna kraft åt att försvara sina insatser i stället för att leva sina liv. Socialtjänsten ska finnas där när människor behöver den, men också bli bättre på att förebygga att problemen uppstår. Tidiga insatser handlar inte bara om att förhindra att människor hamnar i utsatthet, utan om att ge fler friheten och möjligheten att forma sina egna liv. Stödet ska utgå från människans behov, inte från kommunens organisation eller ekonomin i den enskilda stadsdelen.

Stockholm måste bli bättre på att skydda barn och unga innan problemen växer sig stora. För många barn är otryggheten en del av vardagen långt innan någon myndighet ingriper. Socialtjänsten behöver finnas närmare familjerna, förskolan och skolan, och reagera snabbare när barn riskerar att dras in i kriminalitet. Barn som behöver vård eller skydd ska få det i tid. Nödvändiga placeringar får aldrig fördröjas eller utebli på grund av ekonomin i en enskild stadsdel.

Den som utsätts för våld eller förtryck ska kunna få hjälp att lämna sin situation och bygga upp ett tryggt liv. Stockholm ska stärka skyddet för våldsutsatta kvinnor och barn, bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck och förbättra möjligheterna att gå från skyddat boende till ett eget hem. Staden måste också ta ett större ansvar för människor som utnyttjas i prostitution och människohandel. Det duger inte med fler skrivbordsprodukter när människor akut behöver fler uppsökande insatser, skydd och kvalificerat stöd.

Ett tryggt hem är ofta avgörande för att kunna ta sig vidare ur utsatthet. Ändå når stadens bostadssociala insatser inte upp till de mål som satts. Stockholm ska använda sina resurser bättre, förebygga vräkningar och skapa snabbare vägar från tillfälliga boenden till en egen bostad. Barnfamiljer ska inte behöva fastna i otrygga boendelösningar, och den som lever med beroende eller psykisk ohälsa ska få stöd som gör det möjligt att behålla ett hem.

För personer med funktionsnedsättning måste rätten till stöd också innebära verklig frihet i vardagen. Den som behöver ledsagning ska kunna träffa vänner, delta i föreningslivet och leva ett eget liv. Anhöriga ska inte förväntas ta över kommunens ansvar, och människor med varaktiga funktionsnedsättningar ska inte gång på gång behöva försvara sitt behov av stöd. Stockholm ska minska onödiga omprövningar, stärka självbestämmandet och säkerställa att fler får tillgång till ett boende som passar deras behov.

Vänsterstyrets betoning på kommunal egenregi riskerar att sätta organisationen före den enskildes behov. Den som behöver stöd ska ha rätt att välja en verksamhet som möter de egna behoven och skapar trygghet och förtroende. Det är kvaliteten och människans behov som ska avgöra, inte om verksamheten drivs i kommunal, idéburen eller privat regi. Stockholm ska värna en mångfald av olika verksamheter. Civilsamhällets kunskap

och erfarenhet ska tas till vara, inte trängas undan av en vilja att bedriva allt mer i kommunal regi.

Socialnämnden

För den som behöver socialtjänstens stöd kan det vara avgörande att rätt hjälp finns i rätt tid. Men i Stockholm fungerar det inte alltid så. Barn och familjer riskerar att få vänta på insatser, människor bollas mellan verksamheter och stödet kan se olika ut beroende på var i staden man bor. Socialnämnden ska ta ett större ansvar för att komma till rätta med dessa brister och se till att hjälpen fungerar i praktiken, inte bara på papperet.

Skillnaderna mellan Stockholms stadsdelar är stora, både när det gäller människors behov av stöd och hur socialtjänsten arbetar. Socialtjänstrapporten för 2025 visar att andelen orosanmälningar om barn som ledde till utredning varierade från 21 till 39 procent mellan stadsdelarna. Skillnaderna behöver granskas så att de beror på barnens behov och inte på olika arbetssätt eller bedömningar. Socialnämnden ska därför stärka den stadsövergripande uppföljningen, sprida arbetssätt som fungerar och se till att brister leder till konkreta förbättringar.

Under 2025 låg våld, vanvård eller försummelse bakom 34 procent av de utredningar som socialtjänsten inledde om barn. Stockholm måste bli bättre på att upptäcka utsatthet innan problemen blivit akuta. Familjesociala team ska införas i förskolan, de skolsociala teamen utvecklas och socialsekreterare ska kunna arbeta direkt på skolor med stora behov. Föräldrar ska kunna få stöd utan att situationen först behöver bli så allvarlig att mer ingripande åtgärder krävs.

När barn börjar begå brott behöver samhället reagera snabbt. Stockholm ska återinföra det stadsövergripande arbetssättet för allvarssamtal inom 48 timmar efter ett första brott. Arbetet mot rekrytering till kriminella nätverk ska stärkas. Även stadens avhopparverksamhet behöver utvecklas, särskilt stödet till kvinnor som vill lämna kriminalitet och samtidigt kan vara utsatta för hot och våld. För barn som behöver placeras utanför hemmet ska trygghet och kontinuitet väga tyngre än stadsdelarnas ekonomiska förutsättningar. En central finansieringslösning för särskilt kostsamma placeringar ska införas, fler familjehem rekryteras och stödet till placerade barns skolgång förbättras.

När ett barn lämnar SiS eller HVB måste samhällets stöd fungera även efter utskrivningen. En placering får inte följas av att barnet återvänder till en vardag utan fungerande skolgång, behandling eller andra nödvändiga insatser. Socialtjänsten och skolan ska därför planera för barnets återgång i god tid, tillsammans med BUP och andra berörda vårdgivare när det behövs. Stockholm ska stärka samverkan med Region Stockholm och följa upp att stödet verkligen kommer på plats. Ingen ska falla mellan stolarna när ansvaret går från en verksamhet till en annan.

Barn som möter socialtjänsten befinner sig ofta i svåra situationer. Det kan handla om våld hemma, en förälder med beroendeproblematik eller en placering utanför hemmet. Ändå är det inte självklart att barnet får möjlighet att berätta vad det har varit med om eller förstår vad socialtjänstens beslut innebär. Särskilt svårt kan det vara för yngre barn och barn med funktionsnedsättning. Stockholm ska därför stärka socialtjänstens kompetens kring barnsamtal, kommunikationsstöd och metoder för att göra barn delaktiga utifrån deras ålder och förutsättningar. Barns möjlighet att komma till tals ska inte bero på vilken stadsdel eller handläggare de möter.

När barn inte kommer tillbaka till skolan efter ett lov måste staden snabbt ta reda på varför. De flesta fall av utebliven återkomst behöver inte handla om bortföranden, men bakom en oförklarad frånvaro kan det finnas barn som förts utomlands för barnäktenskap, könsstympning, uppfostringsresor eller andra former av hedersrelaterat

förtryck. Västerås har utvecklat ett arbetssätt där saknade elever registreras särskilt, eftersöks enligt gemensamma rutiner och följs upp. Stockholm ska införa ett motsvarande stadsövergripande arbetssätt. Skolor ska veta hur de ska agera, när socialtjänst och polis ska kopplas in och vem som ansvarar för att följa upp att barnet återfinns. Arbetet ska också stärka möjligheterna att upptäcka och förhindra bortföranden innan de sker.

Den som utsätts för våld i en nära relation behöver snabbt kunna få skydd och stöd. Under 2025 var över 2 000 personer aktuella vid stadens relationsvåldsteam, fler än året innan. Stockholm ska stärka Relationsvåldscentrum och införa en 24-timmarsgaranti för en första kontakt med kvalificerat brottsofferstöd. Barn som upplever våld i hemmet ska få stöd utifrån sina egna behov. Socialtjänsten behöver också bli bättre på att upptäcka ekonomiskt våld, som kan göra det svårt för den utsatta att lämna relationen. Stockholm ska fortsätta utveckla Islandsmodellen, där socialtjänsten tillsammans med polisen kan ge stöd redan vid akuta våldshändelser. Arbetssättet ska omfatta även hushåll utan barn och tillämpas likvärdigt i hela staden. Det är viktigt att den första kontakten följs av fortsatt stöd, så att fler våldsutsatta får hjälp att lämna en våldsam relation och bygga upp en trygg tillvaro.

Kvinnojourerna spelar en avgörande roll i arbetet med att ge våldsutsatta kvinnor och barn skydd och stöd. Samtidigt kan kortsiktiga bidrag och osäkra finansieringsvillkor göra det svårt att planera verksamheten, behålla erfaren personal och säkerställa att stöd finns när det behövs. Stockholm ska ge kvinnojourerna långsiktiga och stabila ekonomiska förutsättningar, bland annat genom fleråriga överenskommelser. Vägen från skyddat boende till en egen bostad behöver också förbättras. Den som lämnar en våldsam relation kan ha skulder eller sakna egen inkomst till följd av ekonomiskt våld. Staden ska se över hur sådana hinder kan undanröjas och hur fler våldsutsatta kan få en säker och varaktig bostad. Fler våldsutsatta ska också få möjlighet till mellanboende, särskilt barnfamiljer som behöver en trygg och mer långsiktig boendelösning efter tiden i skyddat boende. Barn ska inte behöva flytta mellan tillfälliga bostäder eller ryckas upp från skola och vardag för att en förälder har lämnat en våldsam relation.

Stockholms arbete mot prostitution och människohandel behöver bli bättre på att upptäcka utsatta och ge dem hjälp. Riksrevisionen har pekat på allvarliga nationella brister i arbetet mot människohandel för sexuella ändamål. Stockholm behöver därför stärka det uppsökande arbetet, samarbetet med polisen och civilsamhället samt tillgången till specialiserat stöd. Den som utsatts måste få skydd, trygghet och tid att återhämta sig. Det är avgörande för den enskildes möjlighet att lämna utsattheten, men kan också vara en förutsättning för att våga berätta, anmäla och vittna. Utan brottsoffrens möjlighet att medverka blir det svårare att utreda brotten och ställa människohandlare och hallickar till svars.

Särskilt angeläget är stödet till barn och unga som utsätts för sexuell exploatering. Utsattheten kan handla om grooming, sugardating, prostitution eller sex som självskadebeteende. Barn kan ha svårt att själva förstå eller berätta om det de utsätts för, samtidigt som vuxna i deras närhet saknar kunskap om varningssignalerna. Mika-mottagningen ska därför byggas ut så att även minderåriga får tillgång till mottagningens samlade specialistkompetens, i stället för att som i dag hänvisas till stadsdelarna där motsvarande kompetens inte alltid finns. Barn och unga som utsätts för sexuell exploatering ska få kvalificerat stöd oavsett var i Stockholm de bor. Staden ska genomföra en informationsinsats riktad till barn och unga om sexuell exploatering och vart de kan vända sig. Skolpersonal, socialtjänst och andra yrkesgrupper ska också få konkret stödmaterial för att tidigare upptäcka och agera vid misstänkt exploatering.

Människor som utsätts för människohandel har rätt till skydd och stöd enligt Europarådets människohandelskonvention. Ändå riskerar utsatta att gå miste om sina rättigheter när kunskapen om betänketid och samhällets ansvar brister. Stockholm ska därför genomföra en riktad utbildningsinsats för socialsekreterare om människohandelskonventionen, med särskilt fokus på att identifiera utsatta, informera om deras rättigheter och säkerställa att de får tillgång till det stöd och skydd som de har rätt till.

Stockholm når inte heller sina mål för bostadssociala insatser. Under 2025 förmedlades 441 försöks- och träningslägenheter, Bostad först-lägenheter och genomgångsbostäder via SHIS, trots ett årligt mål om 600. Socialnämnden ska tillsammans med stadsdelarna och stadens bostadsaktörer undersöka varför förmedlingen inte når målet och åtgärda de hinder som finns. Staden ska också se över om fler personer i social utsatthet behöver få tillgång till försöks- och träningslägenheter. Boendestödet måste utgå från människors faktiska behov och hjälpa fler vidare till ett eget hem, inte begränsas av alltför snäva arbetssätt eller skillnader mellan stadsdelarna. Bostad först ska utvecklas och fler människor få möjlighet att lämna tillfälliga boenden. Att ha ett husdjur, exempelvis en hund, får inte i sig vara ett hinder för att få hjälp med boende. Särskild hänsyn ska också tas till barnfamiljer. Staden behöver samtidigt skilja mellan människor som behöver omfattande sociala insatser och människor som framför allt saknar ekonomiska möjligheter att få en bostad.

För många personer med funktionsnedsättning krävs orimligt mycket tid och kraft för att få det stöd de behöver och har rätt till. Staden, Region Stockholm, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen ansvarar för olika delar av stödet, men den enskilde eller anhöriga förväntas ofta hålla ihop allt. Stockholm erbjuder idag koordinatorstöd till föräldrar som har barn med funktionsnedsättning. Detta ska utvecklas till en LSS-lots som alla personer med beviljade LSS-insatser ska kunna få tillgång till utifrån behov. Även föräldrar till barn med funktionsnedsättning ska omfattas, oavsett om barnet har en LSS-insats. Lotsen ska ge praktisk hjälp med myndighetskontakter, ansökningar, juridisk vägledning och samordning av insatser. Den som behöver stöd ska inte behöva lägga orimligt mycket tid på att få olika myndigheter att samarbeta.

Personer med funktionsnedsättning behöver också större möjlighet att bestämma över sin vardag. Stockholm ska genomföra ett pilotprojekt med friare ledsagning, där den enskilde får större inflytande över när och hur den beviljade tiden används. Det ska vara möjligt att träffa vänner, delta i föreningslivet och göra spontana aktiviteter utan att stödet blir onödigt begränsande. Staden ska också förbättra planeringen av grupp- och servicebostäder för att minska väntetiderna och ge fler möjlighet att bo där och på det sätt som passar dem.

Funktionshinderråden ska kunna påverka stadens beslut innan förslagen är färdigberedda. Stockholm ska därför utreda rådens arbetsformer och ersättningsvillkor, med fokus på hur ledamöterna får underlag i tid, kan delta i förberedande arbete och får återkoppling på sina synpunkter. Kompetensen om funktionsnedsättning behöver också höjas i stadens verksamheter. En modell för funktionshinderscertifiering ska tas fram och prövas, med fokus på tillgänglighet, rättigheter och bemötande.

Stockholm ska värna en mångfald av utförare inom socialtjänsten. Vänsterstyrets inriktning mot mer kommunal egenregi riskerar att begränsa utrymmet för verksamheter som har särskild kompetens eller arbetssätt som människor efterfrågar. Det gäller inte minst mindre och idéburna aktörer som kan nå personer som annars har svårt att ta emot stöd. Principen Idéburet först ska därför införas. När nya sociala insatser planeras ska staden alltid pröva om idéburna aktörer kan utföra dem innan verksamheten byggs upp i egen regi eller en annan lösning väljs. Samma höga krav på kvalitet och uppföljning

ska gälla oavsett driftsform, och arbetet mot oseriösa utförare och välfärdsbrott ska stärkas.

Socialtjänstens medarbetare behöver tillräckligt med tid för sina ärenden och möjlighet att använda sin professionella kompetens. Beslut ska fattas så nära den enskilde som möjligt, med tydlig delegering och större tillit till socialsekreterarnas bedömningar. Administration som inte bidrar till bättre beslut eller uppföljning ska minska. Stockholm behöver också bli bättre på att ta hand om de brister som upptäcks i verksamheten. När socialjouren uppmärksammar att ärenden inte hanteras som de ska måste det finnas tydliga rutiner för avvikelserapportering, återkoppling och uppföljning mellan socialjouren och stadsdelarna. Brister ska leda till förbättringar, inte falla mellan stolarna.

Stockholm ska stärka skyddet mot hot och otillåten påverkan och säkerställa att medarbetare kan rapportera missförhållanden utan rädsla för repressalier. Den nyligen borttagna friskvårdstimmen inom de sociala yrkena drabbar även medarbetare som hade möjlighet att använda den. Att vissa verksamheter har svårt att frigöra tid ska inte innebära att förmånen tas bort för alla. Stockholm ska återinföra friskvårdstimmen där verksamheten medger det och arbeta för att fler medarbetare ska kunna ta del av den.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar kommunövergripande frågor rörande:

- Stöd och service till personer med psykiska och fysiska funktionsnedsättningar
- Socialtjänstens barn- och ungdomsfrågor
- Insatser för barn och unga i öppenvård
- Missbruksproblematik
- Ekonomiskt bistånd inklusive samordning av stadens arbete med felaktiga utbetalningar och bidragsbrott
- Hemlöshet
- Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck
- Våldsbejakande extremism
- Samarbete med frivilligorganisationer inom det sociala området
- Drog- och brottsförebyggande arbete
- Dödsboutredningar
- Forsknings- och utvecklingsverksamhet inom socialtjänstens område
- Familjerådgivning
- Jourverksamhet
- Skyddade boenden
- Uppsökande verksamhet
- Insatser för nyanlända, mottagande, bosättning och initial samhällsvägledning
- Boende och insatser för ensamkommande barn
- Boende för vuxna (hemlösa och personer med missbruksproblematik)
- Tak över huvudet-garanti
- handläggning och beslut om kommunala hyresgarantier för att underlätta för hushåll som har ekonomiska förutsättningar att betala hyran men svårt att bli godkända som hyresgäster
- Ansvar för hälso- och sjukvård upp till sjuksköterskenivå inom LSS-
- insatserna, daglig verksamhet och bostad med särskild service
- Samordning av planering av bostäder för personer med funktionsnedsättning inom stadsdelsnämndernas samverkansområden
- Kris- och katastrofberedskap samt beredskap för psykosocialt omhändertagande vid kris

- Stadsövergripande avhopparverksamhet
- Insatser till personer med spelmissbruk
- Råd- och stödverksamhet och härbärgesplatser till utsatta EU-medborgare och tredjelandsmedborgare
- Förvaltning och uppföljning av stadens avtal med SHIS Bostäder och samordnande part för stadsdelsnämndernas dialog med SHIS avseende målgrupp, behov och arbetssätt
- Beställaransvar för grupp- och servicebostäder LSS
- Tillståndsgivning och tillstånd av försäljning av folköl, tobak, e-cigaretter och påfyllnadsbehållare
- Strategiskt ansvar för att omvärldsbevaka och leda implementeringen av välfärdsteknik och digitaliseringsarbetet inom individ- och familjeomsorgen och omsorgen om personer med funktionsnedsättning
- Bidrag till ideella föreningar som bedriver verksamheter inom socialtjänstens område
- Kommunövergripande frågor rörande individ- och familjeomsorg, inklusive socialpsykiatri
- Drift och samordning av stadens relationsvåldscentrum samt de länsövergripande verksamheterna Mikamottagningen, KAST och Origo
- Hem för vård eller boende (HVB)
- Beställaransvar för grupp- och servicebostäder samt stödboenden enligt LSS och SoL
- Utveckling och förvaltning av gemensamma sociala system och digitala lösningar inom socialtjänstens område
- Samordning av stadens årliga boendeplanering för bostäder och stödboenden för personer med funktionsnedsättning
- Framtagande av en årlig stadsövergripande rapport och analys av utvecklingen inom funktionshinderområdet
- Övergripande ansvar för utveckling och samordning av kompetenshöjande insatser för socialtjänstens medarbetare

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- se över delegationsordningar och administrativa rutiner för att stärka socialsekreterarnas professionella handlingsutrymme samt utveckla gemensamma rutiner för avvikelserapportering, återkoppling och uppföljning av brister som uppmärksammas av socialjouren
- stärka kompetensen inom socialtjänsten kring barnsamtal, kommunikationsstöd och metoder för att göra barn delaktiga utifrån ålder och förutsättningar
- säkerställa att socialtjänstens medarbetare kan rapportera missförhållanden utan rädsla för hot, repressalier eller andra negativa konsekvenser
- stödja stadsdelsnämnderna i arbetet mot hot, trakasserier och otillåten påverkan samt stärka medarbetarnas trygghet
- utveckla de skolsociala teamens arbete och stärka samordningen mellan socialtjänsten och skolan
- samordna införandet av familjesociala team i förskolan för att stärka det tidiga stödet till barn och vårdnadshavare
- stärka stödet och skyddet för personal i förskola och skola som gör orosanmälningar
- utveckla gemensamma arbetssätt för att göra det enklare för privatpersoner att anonymt anmäla oro för barn och för yrkesverksamma att fullgöra sin anmälningsskyldighet

(C)
Socialt stöd och trygghet:8

- samordna stadens arbete för att rekrytera fler familjehem och stärka stödet till familjehem genom kvalificerad handledning, regelbunden uppföljning, avlastning och stöd vid akuta situationer
- stärka arbetet med vårdnadsöverflyttning vid långvariga familjehemsplaceringar
- inrätta en stadsövergripande samordningsfunktion för placeringar av barn och unga för att stärka kvaliteten, rättssäkerheten och möjligheterna att hitta lämpliga placeringar
- säkerställa att skolsamordnare finns i varje stadsdel för placerade barn och unga
- inrätta en stadsövergripande finansieringslösning för särskilt kostsamma placeringar av barn och unga, så att nödvändiga insatser inte fördröjs, uteblir eller avslutas av ekonomiska skäl i en enskild stadsdel
- säkerställa att barn och unga som skrivs ut från SiS eller HVB har en dokumenterad plan för fortsatt skolgång och nödvändiga stödinsatser som följs upp efter utskrivningen
- utveckla rutiner för att BUP och andra berörda vårdgivare deltar i utskrivningsplaneringen när barnets behov kräver det
- tillsammans med polisen utveckla ett stadsövergripande arbetssätt där allvarssamtal med unga som begår sitt första brott ska kunna hållas inom 48 timmar
- utveckla stadens arbete för att förebygga rekrytering av barn och unga till kriminella nätverk och våldsbejakande extremistiska miljöer
- identifiera områden där sociala utfallskontrakt kan stärka tidiga och förebyggande insatser och pröva modellen där den bedöms ge ett tydligt mervärde
- utveckla ett särskilt stödprogram för kvinnor som vill lämna kriminella miljöer, med hänsyn till utsatthet för hot, kontroll och våld
- stödja stadsdelsnämnderna i arbetet för ökad samlokalisering och bättre samverkan mellan socialtjänst och polis
- tillsammans med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna säkerställa att barn som placeras i skyddat boende snabbt får en fungerande skolgång
- stärka stadens arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive arbetet för att förebygga barnäktenskap, könsstympning och bortföranden
- införa ett stadsövergripande arbetssätt, med Västerås som förebild, för att uppmärksamma, eftersöka och följa upp barn som inte återkommer till skolan efter lov eller misstänks ha förts utomlands mot sin vilja
- införa en 24-timmarsgaranti för en första kontakt med kvalificerat brottsofferstöd för personer som utsätts för våld i nära relationer
- stärka Relationsvåldscentrum och utveckla det stadsövergripande stödet till personer som utsätts för våld i nära relationer
- säkerställa att den utvecklade Islandsmodellen tillämpas likvärdigt i hela staden och följa upp att personer som uppmärksammas vid akuta våldshändelser får fortsatt stöd efter den första insatsen
- säkerställa att kvinnojourerna får långsiktiga och stabila ekonomiska förutsättningar, bland annat genom fleråriga överenskommelser där det är lämpligt, samt utveckla tillgången till mellanboenden för våldsutsatta, särskilt barnfamiljer
- utveckla stadens samverkan med andra kommuner och bostadsaktörer för att underlätta tillgången till säkra och varaktiga bostäder för personer som lämnar våld
- stärka socialtjänstens kompetens att upptäcka och agera mot ekonomiskt våld i nära relationer

- se över hur ekonomiskt våld, skuldsättning och osäker försörjning påverkar våldsutsattas möjligheter att få en egen bostad och föreslå åtgärder för att undanröja hinder
- stärka det uppsökande arbetet och stödet till personer som utsätts för prostitution, människohandel och sexuell exploatering
- genomföra en stadsövergripande utbildningsinsats för socialsekreterare om Europarådets människohandelskonvention, med fokus på betänketid, brottsoffers rättigheter och rutiner för att identifiera och ge stöd till utsatta, samt årligen följa upp hur detta används i staden
- bygga ut Mika-mottagningen så att även barn och unga som utsätts för sexuell exploatering får kvalificerat stöd snabbt och samlat
- utveckla samarbetet med polisen mot prostitution och människohandel samt årligen följa upp arbetets resultat
- genomföra en stadsövergripande informationsinsats riktad till barn och unga om sexuell exploatering, prostitution, sugardating, grooming och sex som självskadebeteende samt om vart den som är utsatt eller orolig för någon annan kan vända sig
- ta fram stödmaterial för skolpersonal, socialtjänst och andra yrkesgrupper för att tidigare kunna upptäcka och agera vid sexuell exploatering
- utveckla Bostad först och stärka den stadsövergripande samordningen av insatser för personer i långvarig hemlöshet
- värna tak-över-huvudet-garantin och säkerställa att den fungerar likvärdigt i hela staden
- genomföra en stadsövergripande granskning av akuta boenden och placeringar för personer i hemlöshet och social utsatthet med fokus på trygghet, kvalitet och kostnader
- genomlysa varför målet för förmedling av bostadssociala lägenheter inte nås, pröva om målgruppen för försöks- och träningslägenheter behöver breddas och vidta åtgärder för att fler ska få tillgång till en fungerande boendelösning
- samordna stadens arbete för att barnfamiljer i akut bostadslöshet ska erbjudas trygga boendelösningar i stället för olämpliga tillfälliga boenden
- utveckla gemensamma arbetssätt för att förebygga vräkningar
- säkerställa att personer med husdjur inte utestängs från stadens bostadssociala insatser enbart på grund av djurinnehav och utveckla boendelösningar där människor kan behålla sina husdjur
- utveckla stadens befintliga koordinatorstöd till en LSS-lots som alla personer med beviljade LSS-insatser ska kunna få tillgång och som även ska erbjudas föräldrar till barn med funktionsnedsättning oavsett om barnet har en LSS-insats
- Avskaffa avgiften för gårdsförsäljning
- genomföra ett pilotprojekt med fri ledsagning där den enskilde får större möjlighet att själv styra när och hur det beviljade stödet används
- samordna planeringen av grupp- och servicebostäder för att minska väntetiderna och förbättra möjligheterna att tillgodose den enskildes önskemål om område och boendeform
- tillsammans med Region Stockholm utveckla en mer sammanhållen samverkan kring barn och vuxna som behöver insatser från både socialtjänst och hälso- och sjukvård
- bidra till en översyn av funktionshinderrådens uppdrag, arbetsformer och ersättningsvillkor, med fokus på tidigt inflytande och ersättning
- ta fram och pröva en modell för funktionshinderscertifiering av stadens verksamheter
- införa principen Idéburet först genom att vid planeringen av nya sociala insatser alltid pröva om idéburna aktörer kan utföra dem innan staden bygger

upp verksamhet i egen regi eller väljer en annan lösning, inom ramen för gällande lagstiftning
- stärka möjligheterna för civilsamhället och idéburna aktörer att bedriva långsiktiga verksamheter inom det sociala området
- genomföra systematisk granskning av HVB-verksamheter som används av stadsdelsnämnderna, med fokus på välfärdsbrott, kopplingar till kriminalitet samt personalens kompetens och lämplighet
- tillsammans med berörda nämnder utveckla tillsyn och kontroller mot välfärdsbrott, arbetslivskriminalitet, människohandel och människoexploatering, med särskild hänsyn till utsattas rättigheter
- stärka arbetet mot korruption och oseriösa utförare genom skärpta kvalitetskrav, bättre uppföljning, kontroller och tydliga konsekvenser vid missförhållanden
- genomföra en översyn av stödet till AA-verksamheterna och säkerställa en långsiktigt hållbar organisering och finansiering
- förbereda en överföring av handläggningen av serveringstillstånd till miljö- och hälsoskyddsnämnden
- bidra till utvecklingen av Welcome House och samordningen av stadens stöd till nyanlända

SDN Individ- och familjeomsorg

Den som får kontakt med socialtjänsten befinner sig ofta i en situation där det redan är svårt att få vardagen att fungera. Då ska hjälpen inte försvåras av långa väntetider, otydliga besked eller att människor skickas mellan olika verksamheter. Stadsdelsnämnderna ska se till att socialtjänsten är tillgänglig, att stödet utgår från den enskildes behov och att staden tar ansvar när flera verksamheter behöver samverka. Socialsekreterare ska ha utrymme att göra professionella bedömningar i stället för att tvingas pressa in människor i färdiga lösningar.

Barn och familjer ska kunna få hjälp innan problemen vuxit sig stora. Familjesociala team i förskolan och utvecklade skolsociala team ska göra det lättare för föräldrar att få stöd och för personal att tidigt uppmärksamma barn som far illa. Stadsdelsnämnderna ska arbeta nära förskolor, skolor, elevhälsa och fritidsverksamheter. Föräldrar som behöver hjälp med konflikter hemma, oro för sina barn eller risken att barn dras in i kriminalitet ska kunna få konkret stöd. Detsamma gäller familjer där hedersnormer begränsar barns och ungas frihet.

Familjer som behöver socialtjänstens hjälp ska inte behöva vänta i månader på besked. Ändå visar Socialtjänstrapporten för 2025 att 42 procent av de barnutredningar som inleddes under första halvåret pågick längre än fyra månader. Skillnaderna mellan stadsdelarna är dessutom stora. Stockholm ska säkerställa att utredningar genomförs i tid genom rimlig arbetsbelastning, tillräcklig bemanning och bättre uppföljning av handläggningstiderna. Barns möjlighet att få hjälp ska inte bero på vilken stadsdel de bor i.

Barn som möter socialtjänsten ska få information som de förstår och möjlighet att berätta om sin situation på sina egna villkor. Det gäller också yngre barn och barn som behöver särskilt kommunikationsstöd. Barnsamtal ska ges tillräckligt med tid och barnets uppfattning ska ha verklig betydelse i utredningar och beslut. Möjligheten att bli lyssnad på ska inte bero på vilken stadsdel eller socialsekreterare barnet möter.

Stockholm ska bidra till att skapa den friskaste generationen någonsin. Det kräver att barns psykiska hälsa tas på allvar också inom socialtjänsten. Medarbetare som möter barn och unga ska ha kunskap om psykisk ohälsa, självskadebeteende och suicidnära beteende och veta hur de ska agera när de upptäcker varningssignaler. Socialtjänsten ska samverka med elevhälsan och Region Stockholm så att barn får rätt hjälp utan att fastna mellan olika verksamheters ansvar. När en placering på SiS eller HVB eller en annan omfattande insats avslutas ska skola, socialtjänst och berörda vårdgivare i god tid planera för fortsatt stöd. Stadsdelsnämnderna ska följa upp att barnet får en fungerande skolgång och att nödvändiga insatser kommer på plats efter utskrivningen. Ett barn ska inte stå utan hjälp bara för att en insats formellt är avslutad.

När barn visar tecken på att dras in i kriminalitet måste vuxenvärlden agera snabbt. Stadsdelsnämnderna ska prioritera fältassistenter och uppsökande socialt arbete där behoven är störst. Socialtjänst, skola, polis och fritidsverksamheter ska ha en nära kontakt så att oro för ett barn leder till handling. Föräldrar ska erbjudas stöd att bryta en negativ utveckling. Även barn som har syskon i kriminalitet behöver uppmärksammas. De kan leva med oro, hot och påtryckningar utan att själva ha begått något brott och ska kunna få hjälp utifrån sin situation.

För barn i social eller ekonomisk utsatthet kan sommarlovet innebära att skolans rutiner, måltider och trygga vuxenkontakter försvinner. Stockholm ska tillsammans med civilsamhället utveckla en sommarbarnsverksamhet där fler barn får möjlighet till miljöombyte, aktiviteter och nya sammanhang. Stadsdelsnämnderna ska också stärka

samarbetet med föreningar som ordnar nattvandring och bidrar till vuxennärvaro i områden där behovet är stort.

Socialsekreterarna behöver rimliga arbetsvillkor för att kunna ge barn och vuxna rätt stöd. När ärendemängden är för stor riskerar uppföljningar och förebyggande insatser att trängas undan av det mest akuta. Stadsdelsnämnderna ska därför prioritera tillräcklig bemanning, kontinuitet och tid för möten med den enskilde. Onödig administration ska minska. Medarbetare som utsätts för hot, trakasserier eller otillåten påverkan ska få stöd och skydd av arbetsgivaren, även när hoten riktas mot dem utanför arbetstid.

Personer med skadligt bruk eller beroende ska kunna få hjälp innan situationen blivit akut. Öppenvård, boendestöd och uppsökande insatser ska vara lätta att nå och anpassas efter den enskildes behov. Barn som växer upp med en förälder med beroendeproblematik ska erbjudas eget stöd och inte behöva bära ansvaret för situationen hemma. Efter tvångsvård eller annan omfattande behandling ska fortsatt stöd, boende och sysselsättning planeras i god tid. Ingen ska behöva lämna en behandling utan att veta vilken hjälp som finns efteråt.

Inom socialpsykiatrin ska stödet ge människor större möjlighet att styra sin vardag. Den som behöver boendestöd, hjälp att bryta isolering eller stöd för att kunna studera eller arbeta ska mötas av insatser som passar den egna situationen. Stadsdelsnämnderna ska också se till att personer som behöver både socialt stöd och psykiatrisk vård inte själva tvingas samordna kontakterna mellan kommunen och regionen.

Den som riskerar att vräkas ska få hjälp innan uppsägningen är ett faktum. Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med hyresvärdar och bostadsbolag arbeta för att upptäcka och förebygga vräkningar tidigt. Barnfamiljer ska särskilt prioriteras. 248 familjer levde utan en stadigvarande bostad vid stadens kartläggning 2025, samtidigt ökade antalet barn som berördes av verkställda vräkningar. Stockholm ska stärka det vräkningsförebyggande arbetet och förbättra samarbetet mellan stadsdelarna, SHIS och stadens bostadsaktörer så att fler barnfamiljer får en trygg och långsiktig boendelösning.

När en familj ändå blir bostadslös ska staden söka trygga boendelösningar och undvika att barn placeras på vandrarhem eller flyttas mellan tillfälliga boenden. För personer med långvarig hemlöshet ska stödet anpassas efter orsakerna till hemlösheten. Den som behöver behandling, boendestöd eller andra sociala insatser ska få det i anslutning till en långsiktig bostadslösning, bland annat genom Bostad först.

Den som utsätts för våld i en nära relation ska snabbt få skydd och stöd. Barn som bevittnar eller själva utsätts för våld ska få egna insatser, och även våld i ungas relationer ska uppmärksammas. Socialtjänsten måste kunna upptäcka fysiskt, psykiskt, sexuellt och ekonomiskt våld samt hedersrelaterat våld och förtryck. För den som försöker lämna en våldsam relation kan frågor om bostad, ekonomi, skulder och barnens situation vara avgörande. Stadsdelsnämnderna ska hjälpa till med dessa hinder och samordna stödet med berörda verksamheter. Personer som utövar våld ska erbjudas insatser för att våldet ska upphöra, utan att skyddet för den utsatta åsidosätts.

Föreningar, trossamfund, idrottsrörelsen och andra idéburna organisationer kan spela en viktig roll i det lokala sociala arbetet. De möter ibland barn och vuxna som saknar förtroende för myndigheter eller inte själva söker hjälp. Stadsdelsnämnderna ska utveckla långsiktiga samarbeten med lokala aktörer och ta till vara deras kunskap och närvaro. Samtidigt ska staden alltid ta ansvar för att den som behöver socialtjänstens stöd får det.

Stadsdelsnämnderna ska följa upp hur insatserna fungerar och använda kunskapsbaserade arbetssätt. Det ska gå att se om barn får hjälp tidigare, om människor får fungerande stöd efter avslutad behandling och om färre familjer förlorar sina bostäder. Uppföljningen ska användas för att förbättra verksamheten, inte skapa mer administration för medarbetarna.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar:

- Biståndsbedömning
- Insatser för vuxna med missbruksproblematik
- Insatser för barn och unga
- Insatser för personer med psykisk funktionsnedsättning
- Insatser för personer i hemlöshet
- Insatser för personer utsatta för våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck
- Insatser för personer som är på väg att radikaliseras till eller är en del av våldsbejakande miljöer samt personer som drabbats av extremism
- Insatser för personer utsatta för människohandel eller exploatering
- Föräldrastöd
- Budget- och skuldrådgivning
- Kris- och katastrofberedskap samt beredskap för psykosocialt omhändertagande vid kris

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, ska stadsdelsnämnderna som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- Säkerställa att barn och unga ges verklig möjlighet till delaktighet i socialtjänstens handläggning, att deras synpunkter dokumenteras och beaktas samt att beslut som rör barn föregås av en tydlig analys av barnets bästa
- minska andelen barnutredningar som överskrider den lagstadgade utredningstiden och särskilt följa upp skillnader mellan stadsdelarna
- Erbjuda stödsamtal och annat individuellt stöd till barn vars föräldrar får insatser från socialtjänsten, med särskilt fokus på barn som lever med missbruk, psykisk ohälsa, våld eller annan allvarlig utsatthet i familjen
- Erbjuda föräldrastödsprogram, föräldrarådgivning, hembesöksprogram, familjecentraler och familjebehandling samt säkerställa att den som efterfrågar föräldrastöd får tillgång till en lämplig insats
- Stärka kunskapen inom socialtjänsten om självskadebeteende, suicidnära beteende och psykisk ohälsa hos barn och unga
- Säkerställa att barn och unga som avslutar en mer omfattande social insats får ett planerat fortsatt stöd när det finns risk för psykisk ohälsa, återfall eller social isolering
- Använda förskolan och skolan som centrala skyddsfaktorer genom nära samverkan mellan socialtjänst, elevhälsa och andra berörda verksamheter
- Säkerställa att det finns tillräckligt med familjehem och jourhem samt verka för att familjehemsplaceringar och andra nödvändiga stödinsatser kan fortsätta så länge barnets behov kvarstår och inte avslutas av ekonomiska skäl
- Verka för att fler barn och unga kan få behandlingsfamilj som alternativ till institutionsvård när det bedöms vara lämpligt
- Förbättra anhörigstödet till barn och unga med syskon som befinner sig i kriminalitet
- Möjliggöra samlokalisering av socialsekreterare och polis i stadens lokalpolisområden

(C)
Socialt stöd och trygghet:14

- Stärka samverkan mellan socialtjänst, skola, polis, elevhälsa, fritidsverksamhet och civilsamhälle så att barn och unga i riskzon upptäcks tidigt och får stöd innan problemen växer
- Underlätta informationsdelning och samverkan mellan berörda myndigheter
- Säkerställa tillräcklig bemanning med fältassistenter i de områden där behoven är som störst
- Utveckla det uppsökande arbetet och samverkan mellan relevanta aktörer för att förebygga att barn och unga dras in i kriminalitet, narkotikaanvändning eller våldsbejakande extremistiska miljöer
- Stärka kompetensen kring barn och unga som befinner sig i, eller som riskerar att dras in i, våldsbejakande extremistiska miljöer
- Erbjuda stöd och rådgivning till anhöriga och andra närstående till personer som befinner sig i, eller är på väg in i, extremistiska miljöer
- Upprätta långsiktiga IOP eller andra former av överenskommelser med föreningslivet för trygghetsskapande åtgärder
- Tillsammans med civilsamhället utveckla mötesplatser och aktiviteter där människor med olika bakgrund och livssituation kan mötas och bygga tillit
- Pröva sociala utfallskontrakt inom områden där modellen kan bidra till tidigare och mer träffsäkra sociala insatser
- Erbjuda särskilt föräldrastöd som syftar till att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck
- Stärka kompetensen kring barn som misstänks ha förts, eller riskerar att föras, utomlands mot sin vilja
- Följa upp rutiner och kompetens för ansökan om utreseförbud när barn riskerar att föras utomlands för barnäktenskap, könsstympning, uppfostringsresor eller andra former av hedersrelaterat våld och förtryck
- Alltid utreda vad som gått fel när ett barn mördas, förs utomlands mot sin vilja eller avlider genom suicid, så att eventuella brister identifieras och arbetssätt kan förbättras
- Stärka det uppsökande arbetet och stöd till personer som utsätts för prostitution, människohandel, sexuell exploatering, sugardating eller sex som självskadebeteende
- Stärka socialtjänstens kompetens och rutiner för att tidigt upptäcka barn och unga som utsätts för sexuell exploatering, grooming eller sexuella övergrepp, även på digitala plattformar
- Säkerställa att personer som kan vara utsatta för människohandel eller prostitution snabbt får information om sina rättigheter och tillgång till skydd, stöd och hjälp att lämna utsattheten
- Säkerställa att socialtjänstens medarbetare känner till stadens specialiserade verksamheter och kan lotsa utsatta vidare till exempelvis Mikamottagningen och andra relevanta stödinsatser
- Säkerställa att personer som utsätts för våld i nära relation snabbt får skydd, stöd och hjälp att lämna den våldsamma situationen
- Säkerställa att barn som bevittnar eller på annat sätt upplever våld får eget stöd utifrån egna behov
- Stärka socialtjänstens förmåga att upptäcka och agera vid olika former av våld och utsatthet, inklusive fysiskt, psykiskt, sexuellt och ekonomiskt våld samt hedersrelaterat våld och förtryck
- Säkerställa att personer som blivit utsatta för våld i nära relation får förtur i bostadskön
- I det vräkningsförebyggande arbetet särskilt uppmärksamma barnfamiljers och äldres situation och agera tidigt när det finns en risk för att en person eller familj förlorar sitt boende

- Prioritera långsiktiga alternativ till placeringar på akutboenden, sänka trösklarna för att få en fast bostad, utveckla boendestödet och säkerställa en likvärdig tillämpning av tak-över-huvudet-garantin.
- Säkerställa att personer med skadligt bruk eller beroende erbjuds lättillgängliga insatser som öppenvård, boendestöd och uppsökande stöd innan problemen blivit akuta
- Säkerställa att barn som växer upp med en förälder med skadligt bruk eller boende erbjuds eget stöd
- Säkerställa att stöd efter avslutad tvångsvård eller annan omfattande behandling planeras så att risken för återfall minskar och vägen vidare underlättas
- Säkerställa att personer inom socialpsykiatrin får stöd som stärker möjligheten till ett självständigt liv, en fungerande vardag, social gemenskap, studier eller arbete utifrån den enskildes förutsättningar
- Utveckla budget- och skuldrådgivningen med fokus på tidiga insatser för att förebygga överskuldsättning och göra stödet lätt att nå både fysiskt och digitalt
- Öka antalet socialsekreterare i de delar av Stockholm där behoven är som störst
- Stärka socialsekreterarnas professionella handlingsutrymme och minska onödig administrativ detaljstyrning så att mer tid kan läggas på mötet med den enskilde och kvalificerat socialt arbete
- Stärka kompetensen för medarbetare inom stadsdelsnämndernas socialtjänst
- Öka tryggheten för socialtjänstens medarbetare både på och utanför arbetsplatsen samt stärka arbetet mot hot, trakasserier och otillåten påverkan
- Ha nolltolerans mot tystnadskultur inom socialtjänsten och säkerställa att medarbetare kan rapportera missförhållanden utan rädsla för repressalier
- utveckla de skolsociala teamens arbete
- allvarssamtal med unga som begår sitt första brott inom 48 timmar
- stärka stödet till familjehem och jourhem genom kvalificerad handledning, regelbunden uppföljning, avlastning och stöd vid akuta situationer
- tillsammans med civilsamhället utveckla en sommarbarnsverksamhet där barn i social eller ekonomisk utsatthet får möjlighet till miljöombyte, trygga vuxenkontakter och meningsfulla aktiviteter under sommarlovet

SDN Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

För många stockholmare är friheten fortfarande villkorad. Personer med funktionsnedsättning kan inte alltid ta sig dit de vill, delta i samhället eller leva så självständigt som de skulle vilja. Regler och bedömningar får inte skapa onödiga hinder i vardagen.

I stadsdelsnämndernas handläggning ska den enskilde inte behöva anpassa sitt liv efter systemet, utan stödet ska så långt som möjligt anpassas efter människan. Insatser ska utgå från behov, förutsättningar och önskemål och ge större möjlighet att bestämma över den egna vardagen.

Ledsagarservice ska utformas flexibelt och med utgångspunkt i den enskildes livssituation. För någon kan ledsagning göra det möjligt att träffa vänner, delta i kultur eller föreningsliv. För någon annan kan den vara avgörande för att kunna ta en promenad, uträtta ärenden eller över huvud taget komma ut i sitt lokalsamhälle. Den som lever med en partner eller familj ska inte automatiskt få mindre stöd. En anhörig ska få vara partner, förälder eller syskon och inte förväntas täcka upp när samhällets stöd inte räcker till. Den som behöver stöd ska kunna leva ett eget liv och inte vara beroende av att närstående alltid finns där.

Den som överklagar ett LSS-beslut ska kunna känna sig trygg i att stadens linje verkligen är genomtänkt och förankrad. Innan ett överklagat ärende drivs vidare i domstol ska därför ansvarig stadsdelsnämnd ta politisk ställning. Det ger den enskilde en tydligare och mer rättssäker hantering och minskar risken för att en alltför restriktiv tillämpning får styra utan politisk prövning. Stadsdelsnämnderna ska också minska onödiga omprövningar av insatser som avser omfattande och varaktiga behov. Uppföljningen ska fokusera på om stödet fungerar och om behoven har förändrats, inte på att den enskilde återkommande ska behöva bevisa sin funktionsnedsättning.

Tillgången till grupp- och servicebostäder ska bättre motsvara efterfrågan. Stadsdelsnämnderna ska arbeta för kortare väntetider och bättre möjligheter för den enskilde att få sina önskemål om område och boendeform tillgodosedda.

Inom daglig verksamhet ska stadsdelsnämnderna värna valfrihet och mångfald. Den som vill och har möjlighet att ta steg mot arbete, studier eller företagande ska få stöd och vägledning för att göra det.

Barn och unga med funktionsnedsättning ska få stöd som stärker möjligheten till fritid, gemenskap och självständighet. Stadsdelsnämnderna ska samtidigt uppmärksamma familjens situation och stärka stödet till syskon och andra anhöriga.

Stadsdelsnämnderna ska också arbeta systematiskt med att identifiera och undanröja lokala hinder för delaktighet. Personer med funktionsnedsättning och deras organisationer ska ges verkligt inflytande över hur stöd och verksamheter utformas. Alla människor ska få möjlighet att växa, utvecklas och använda sina förmågor. Stadens stöd ska öppna fler dörrar, inte sätta ett tak för vad någon kan klara.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar

- Personlig assistans
- Ledsagarservice
- Kontaktperson
- Avlösarservice
- Korttidsvistelse utanför det egna hemmet

- Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år
- Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar
- Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna
- Daglig verksamhet
- Hemtjänst
- Bostad med särskild service
- Korttidsboende
- Boendestöd
- Heminstruktörer för synskadade och hörselskadade

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, ska stadsdelsnämnderna som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- Säkerställa att insatser till personer med funktionsnedsättning utgår från den enskildes behov, förutsättningar och önskemål och stärker möjligheten till ett självständigt liv
- Säkerställa att LSS-insatser som huvudregel beslutas med långsiktighet och att onödiga omprövningar som skapar oro och otrygghet undviks
- Säkerställa att den som överklagar ett LSS-beslut får sitt ärende lyft till politisk prövning i berörd stadsdelsnämnd innan staden driver ärendet vidare i domstol
- Säkerställa att samboskap, civilstånd eller att den enskilde bor med andra vuxna inte i sig leder till minskad rätt till ledsagarservice eller andra stödinsatser
- Säkerställa att bedömningen av ledsagarservice utgår från den enskildes faktiska livssituation och inte enbart från en snäv bedömning av social isolering
- Stärka valfriheten inom daglig verksamhet och säkerställa en mångfald av kommunala, idéburna och fristående utförare
- Underlätta övergången från daglig verksamhet till arbete eller studier för personer som vill och har möjlighet att ta det steget
- Skapa möjligheter för personer som är redo att ta steget från daglig verksamhet till att prova en anställning i stadens verksamheter, med det stöd och de anpassningar som behövs
- Minska väntetiderna till grupp- och servicebostäder och förbättra möjligheten för den enskilde att få sina önskemål om område och boendeform tillgodosedda
- Verka för ett större och mer varierat utbud av grupp- och servicebostäder genom att möjliggöra för kommunala, idéburna och fristående aktörer att bidra
- Utveckla möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att delta i fritids-, kultur- och friluftsaktiviteter på likvärdiga villkor
- Säkerställa att den enskilde tidigt får möjlighet att påverka vem som utses till exempelvis ledsagare, avlösare, kontaktperson eller kontaktfamilj
- Stärka anhörigstödet till barn och unga som har syskon med funktionsnedsättning
- Stärka kompetensen inom verksamheterna för att upptäcka våld, övergrepp och annan utsatthet bland personer med funktionsnedsättning och säkerställa att stödet är tillgängligt och anpassat
- Identifiera och undanröja hinder som begränsar personer med funktionsnedsättnings möjlighet att delta i lokalsamhället och leva ett självständigt liv

SDN Ekonomiskt bistånd

Sveriges sociala skyddsnät är på många sätt fantastiskt. När livet kraschar ska människor få hjälp, trygghet och en chans att börja om. Men i dag är det alldeles för många som trasslar in sig, fastnar och blir kvar i skyddsnätet. Stöd som ska vara en väg vidare riskerar i stället att bli ett system som håller människor kvar i utsatthet, otrygghet och beroende. Insatser ska sättas in i tid och göra verklig skillnad, så att fler kan gå från utsatthet till trygghet, från bidrag till egen försörjning och från oro till framtidstro.

Den som söker ekonomiskt bistånd ska mötas med respekt och få en rättssäker bedömning utifrån sin egen situation. Det ska vara enkelt att förstå vad som gäller och ingen ska avstå från att söka stöd för att systemet upplevs krångligt eller stigmatiserande.

Människor har olika långt till arbetsmarknaden och vägen vidare måste därför se olika ut. För den som är redo att arbeta ska kontakten med Jobbtorg och andra arbetsmarknadsinsatser gå snabbt. Den som i stället behöver rehabilitering, språkutbildning, socialt stöd eller andra insatser ska få det stöd som krävs för att kunna ta nästa steg. Personer med sjukdom, funktionsnedsättning eller social problematik ska inte pressas in i standardlösningar som inte för dem närmare ett självständigt liv.

Särskild uppmärksamhet ska riktas till unga vuxna och personer som har haft ekonomiskt bistånd under lång tid. Ingen ung stockholmare ska behöva börja vuxenlivet med år av bidragsberoende och utan en tydlig väg framåt. Staden ska agera tidigt och se till att arbete, utbildning eller andra relevanta insatser kommer på plats.

Barn ska aldrig bära konsekvenserna av vuxnas ekonomiska utsatthet. När en barnfamilj söker ekonomiskt bistånd ska barnens situation alltid uppmärksammas. Ett barns möjlighet till ett tryggt boende, skolgång, fritid och gemenskap får inte begränsas mer än nödvändigt av familjens ekonomi.

Ekonomiskt bistånd ska utformas så att det stärker den enskildes självständighet. Staden ska vara uppmärksam på ekonomiskt våld och kontroll i nära relationer och säkerställa att utbetalningar inte bidrar till att en partner får makt över hela hushållets ekonomi. Den som är utsatt ska, så långt det är möjligt, ha egen tillgång till de medel som är avsedda för den egna försörjningen och kunna få stöd att återta kontrollen över sin ekonomi.

Ekonomiska problem ska fångas upp innan skulderna vuxit sig stora. Budget- och skuldrådgivningen ska vara lätt att nå, både genom personliga möten och digitalt. Stadsdelsnämnderna ska arbeta förebyggande och nå människor innan tillfälliga ekonomiska svårigheter har blivit långvarig överskuldsättning.

Välfärdens resurser ska gå till dem som har rätt till stöd. Felaktiga utbetalningar ska därför förebyggas och upptäckas, samtidigt som systemen ska göra det enkelt att göra rätt från början. Kontroller ska vara träffsäkra och rättssäkra utan att skapa onödiga hinder för den som behöver hjälp.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas ansvar omfattar bland annat:

- Myndighetsutövning gentemot enskilda som ansöker om ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen
- Insatser för att den enskilde ska bli självförsörjande

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Utöver det som beskrivs *i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, ska stadsdelsnämnderna som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- Säkerställa en snabb, rättssäker och likvärdig handläggning där den enskildes situation och förutsättningar står i centrum
- Säkerställa att personer som kan arbeta får en tydlig väg mot arbete, utbildning eller annan försörjning
- Korta vägen från ekonomiskt bistånd till rätt arbetsmarknadsinsats
- Särskilt prioritera unga vuxna och personer som haft ekonomiskt bistånd under lång tid, så att ingen blir kvar i systemen längre än nödvändigt
- Utveckla stödet till personer som på grund av sjukdom, psykisk ohälsa, funktionsnedsättning eller social utsatthet behöver andra steg innan arbete är möjligt
- Säkerställ att barns situation alltid uppmärksammas när en barnfamilj söker ekonomiskt bistånd
- Förenkla ansökan och minska onödig administration utan att göra avkall på rättssäkerhet eller nödvändiga kontroller
- Förebygg felaktiga utbetalningar genom tydlig information, träffsäkra kontroller och arbetssätt som gör det enkelt att göra rätt från början
- Säkerställa att det finns fungerande arbetssätt för att utreda och återkräva felaktiga utbetalningar
- Stärka samarbetet mellan ekonomiskt bistånd, individ- och familjeomsorg och arbetsmarknadsinsatser så att den enskilde får ett sammanhållet stöd
- Säkerställa att utbetalningar av ekonomiskt bistånd utformas så att de inte bidrar till ekonomiskt våld, kontroll eller beroende i nära relationer

Överförmyndarnämnden

Den som på grund av sjukdom, funktionsnedsättning eller hög ålder har svårt att sköta sin ekonomi och hantera viktiga kontakter med myndigheter ska kunna få hjälp. En god man kan exempelvis hjälpa till att betala räkningar, söka bidrag och ersättningar eller se till att den enskilde får det stöd som hen har rätt till. För många är den hjälpen avgörande för att vardagen ska fungera. Stockholm ska säkerställa att den som behöver en god man eller förvaltare får hjälp i tid och att stödet håller hög kvalitet.

Det ska också vara enklare och mer attraktivt att ta på sig uppdrag som god man eller förvaltare. Stockholm behöver rekrytera fler lämpliga ställföreträdare, erbjuda bra utbildning och stöd samt minska onödig administration. Den som tar ansvar för en annan människas ekonomi och rättigheter ska kunna få tydliga besked, rimliga villkor och sitt arvode utbetalt i tid. Det är viktigt både för att fler ska vilja ta på sig uppdrag och för att erfarna gode män ska vilja fortsätta.

Samtidigt måste staden ha en välfungerande tillsyn. Den som har en god man eller förvaltare befinner sig ofta i en utsatt situation och ska kunna känna sig trygg med att uppdraget sköts på rätt sätt. Brister ska upptäckas och åtgärdas, handläggningstiderna kortas och den enskildes rättigheter alltid stå i centrum. Stockholms överförmyndarverksamhet ska vara rättssäker, tillgänglig och enkel att ha kontakt med.

Nämndens uppgifter

Överförmyndarnämndens uppdrag är reglerat i föräldrabalken. Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- Rekrytering och byte av gode män och förvaltare
- Tillsyn och arvodering av gode män och förvaltare
- Information och utbildning av gode män och förvaltare
- Särskilt stöd för rekrytering och arvodering av särskilt förordnade vårdnadshavare till ensamkommande flyktingbarn

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska överförmyndarnämnden som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- Prioritera arbetet med att korta handläggningstiderna
- Driva fler rekryteringskampanjer för rekrytering av ställföreträdare med olika metoder och utvärdera utfall
- Fortsätta arbetet med att se över hur utbildningen av gode män kan förbättras med fokus på effektiva utbildningsinsatser
- Samarbeta med relevanta aktörer så att även ideella krafter tas tillvara samt fortsätta den dialog som inletts med funktionshinderrådet
- Samverka med arbetsmarknadsnämnden i inrättandet av stadens förvaltarenhet
- Fortsätta arbetet med att ta fram metoder och nyckeltal för att mäta kvalitet, tillgänglighet, bemötande, rättssäkerhet, effektivitet samt huvudmännens och ställföreträdarnas uppfattning om verksamheten
- Utveckla den interna kontrollen i syfte att säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande lagstiftning och kommunstyrelsens anvisningar och säkerställa att den är aktiv och integrerad i organisationen. I detta arbete ska särskilt beaktas eventuell kritik från granskningsmyndigheter såsom länsstyrelsen och Justitieombudsmannen
- Fortsätta arbetet med att systematiskt förbättra arbetssituationen och arbetsmiljön för de anställda, med målet att nämnden ska vara en dynamisk, professionell och uppskattad arbetsplats

- Fortsätta att driva ett långsiktigt och hållbart förändringsarbete mot en effektivare och mer ändamålsenlig organisation
- Åtgärder ska vidtas för att säkerställa rättssäkerheten gentemot huvudmannen och löpande följa upp ärendeflöden
- Rekryteringsarbetet ska utvecklas för att säkerställa att de stockholmare som behöver god man eller förvaltare också kan få det
- Säkerställa att arvoden till gode män utbetalas enligt avtal

SHIS Bostäder

Ett tryggt hem är grunden för att kunna bygga upp ett självständigt liv. Men för stockholmare som har svårt att få en bostad på den vanliga bostadsmarknaden kan vägen dit vara lång. SHIS Bostäder ska erbjuda en trygg boendelösning för människor som behöver stöd, men också hjälpa fler att gå vidare till ett eget hem. Genom boskola, bostadsvägledning och individuellt stöd ska hyresgästerna få bättre förutsättningar att klara ett eget boende. Samarbetet med stadsdelsnämnderna och arbetsmarknadsnämnden ska stärkas så att fler får hjälp med arbete, utbildning och försörjning samtidigt som vägen till en egen bostad planeras.

Stockholm behöver bli bättre på att skilja mellan människor som behöver omfattande sociala insatser och dem som framför allt har svårt att komma in på bostadsmarknaden. Den som har en fungerande ekonomi och klarar ett eget boende ska inte behöva fastna i tillfälliga bostadslösningar på grund av långa kötider eller hyresvärdarnas krav. SHIS ska därför utveckla samarbetet med både kommunala bostadsbolag och privata fastighetsägare för att fler hyresgäster ska kunna gå vidare till förstahandskontrakt. Blockförhyrningar och andra samarbeten ska användas för att öka tillgången till bostäder. SHIS ska också verka för att bostäder finns i fler delar av Stockholm, så att människor i social utsatthet inte koncentreras till ett fåtal områden.

För den som lever i en våldsam relation kan möjligheten till en trygg bostad vara avgörande för att våga lämna och börja om. Ingen ska behöva stanna hos en våldsam partner av rädsla för att stå utan tak över huvudet. Stockholm ska därför fortsätta utveckla SHIS mellanboenden för våldsutsatta och förbättra samarbetet mellan stadsdelarna så att fler snabbt kan få en trygg bostad. Barnfamiljer som hamnar i akut bostadslöshet ska erbjudas boendelösningar där barnen kan behålla så mycket som möjligt av sin vardag. Barn ska inte behöva flytta runt mellan tillfälliga boenden eller placeras på vandrarhem för att familjen saknar en egen bostad.

Ett boende handlar också om att känna sig hemma i sitt närområde. SHIS ska utveckla samarbetet med lokala föreningar, idrottsrörelsen och kulturverksamheter så att fler hyresgäster får möjlighet att delta i aktiviteter och bygga sociala kontakter. Hyresgästernas egna initiativ ska uppmuntras och tas till vara. Genom samarbeten med föreningslivet och andra lokala aktörer kan fler få stöd att bli en del av gemenskapen i området där de bor.

SHIS ska följas upp utifrån hur väl verksamheten hjälper människor vidare. Stockholm ska därför följa hur många hyresgäster som får ett eget förstahandskontrakt, hur länge de bor inom SHIS och vilka hinder som gör att andra blir kvar. Resultaten ska användas för att förbättra bostadsvägledningen, utveckla samarbetet med fastighetsägare och se till att fler tillfälliga bostäder frigörs för människor som behöver dem. Målet är att fler stockholmare ska kunna lämna en otrygg boendesituation och få en långsiktig bostad som passar deras behov.

Stiftelsens uppgifter:

- Tillhandahålla bostäder åt personer som, av olika skäl, inte har tillträde till den ordinarie bostadsmarknaden
- Tillhandahålla tillfälliga bostäder åt anvisade nyanlända stockholmare
- Tillhandahålla bostäder åt våldsutsatta samt genomföra boskola och fördjupad bostadsvägledning

Storstockholms brandförsvar

Stockholms stad ansvarar för räddningstjänsten inom kommunen. Sedan den 1 januari 2009 bedriver staden verksamheten inom kommunalförbundet Storstockholms brandförsvar (SSBF), som i dag har elva medlemskommuner. Förbundet leds av en direktion med tolv ledamöter och tolv ersättare. Stockholms stad utser två ledamöter och två ersättare. Genom att dela resurser kan kommunerna hålla en bredare specialistkompetens och minska sårbarheten vid större insatser.

Förbundets uppgifter

Förbundet ska fullgöra medlemskommunernas uppgifter inom gällande lagstiftning. Det innebär att förbundet bedriver räddningstjänst och svarar för tillsyn, information, rådgivning och sotningsverksamhet enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Medlemskommunerna ansvarar för den övergripande samordningen av arbetet enligt lagen.

Medlemskommunerna kan genom särskilda överenskommelser anlita förbundet för stöd inom de områden som omfattas av lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, plan- och bygglagen (2010:900) samt annan lagstiftning eller andra tjänsteområden där förbundet har särskild kompetens.

SSBF har en egen organisation och uppföljning. Som stöd till direktionen finns ett beredningsorgan och samrådsgrupper med representation från medlemskommunerna. Beredningsorganet består av kommundirektörerna från medlemskommunerna och ska särskilt fokusera på styrningen av ekonomi och verksamhet. Direktionen beslutar om förbundets budget efter beredning av kommundirektörerna. Samrådsgrupperna är ekonomichefsforum och säkerhetschefsforum.

Genom en gemensam ledningsfunktion och bättre planering av personalresurserna kan förbundet höja kvaliteten och hålla nere kostnaderna för räddningstjänsten. Förbundet ska skapa förutsättningar för samverkan med angränsande förbund för att på sikt kunna ingå i ett regionalt brandförsvar. SSBF ska arbeta nära Samverkan Stockholmsregionen. Stockholm ska också verka för att förbundet genom utbildning, övning och resurser kan hantera kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära händelser.

Förbundets kompetens ska tas till vara i samhällsplaneringen för att minska risker och ge goda förutsättningar för räddningsinsatser.

SSBF deltar i stadens arbete med civil beredskap och kontrollerar löpande att stadens branddammar går att använda. Räddningstjänsten behöver utveckla sin förmåga att verka under höjd beredskap och krig, både på egen hand och med förstärkning från civilpliktiga och vid behov organiserade frivilliga, exempelvis frivilliga resursgrupper och frivilliga försvarsorganisationer. SSBF bör delta aktivt i Beredskapsveckan med aktiviteter som stärker invånarnas förmåga att klara sin försörjning av mat, vatten och värme i sju dagar.

Äldreomsorg

Inriktning

I Stockholm ska människor kunna fortsätta leva det liv de vill också när de blir äldre. Att behöva mer stöd ska inte betyda att man förlorar makten över sin vardag. Det ska vara lätt att förstå vilken hjälp som finns, och den som behöver omsorg ska kunna påverka både hur den ser ut och vem som ger den.

Äldre är också individer med olika behov, önskemål, erfarenheter och drömmar. Därför behöver Stockholm erbjuda fler vägar till stöd och ett större utbud av boendeformer och insatser som passar olika livssituationer. Den som vill bo kvar hemma ska ha möjlighet att göra det så länge det är tryggt och hållbart. Men frihet handlar också om att kunna välja något annat när livet förändras. Ingen ska tvingas bo kvar hemma därför att alternativen är för få eller trösklarna till ett annat boende är för höga. Stockholm behöver därför en större bredd av boendeformer för äldre, från seniorboenden och servicehus till mellanboenden och vård- och omsorgsboenden. Servicehusen fyller en särskilt viktig funktion mellan det egna hemmet och vård- och omsorgsboendet och ska utvecklas som en attraktiv och trygg boendeform.

Ett värdigt åldrande handlar om mer än vård och omsorg. Möjligheten att äta god mat, ta ett glas vin, uppleva kultur, komma ut, träffa andra och fortsätta göra sådant som ger livet innehåll ska inte försvinna med åldern. Stockholm ska motverka ofrivillig ensamhet och ge fler äldre möjlighet till gemenskap, rörelse och ett aktivt liv. Här spelar föreningslivet, kulturen och civilsamhället en viktig roll.

Stockholm behöver också bli bättre på att agera innan problemen blivit stora. Ensamhet, psykisk ohälsa, undernäring, kognitiv svikt, våld och försummelse måste kunna upptäckas tidigare. Ett mer förebyggande och uppsökande arbete kan stärka både hälsan och tryggheten och bidra till att fler kan leva självständigt längre.

Anhöriga betyder mycket för många äldre, men familj och närstående ska aldrig behöva kompensera för en äldreomsorg som inte räcker till. Den som hjälper en partner, förälder eller annan närstående ska kunna få information, stöd och avlastning. Anhörigas engagemang ska bygga på vilja och närhet, inte på att staden lämnar över sitt ansvar.

Äldreomsorgens kvalitet avgörs i hög grad av människorna som arbetar där. Stockholm ska vara en stad där det är attraktivt att börja arbeta inom äldreomsorgen, möjligt att utvecklas genom hela yrkeslivet och värt att stanna kvar. Det kräver goda arbetsvillkor, tydliga karriärvägar och kontinuerlig kompetensutveckling. Erfarenhet ska tas till vara och medarbetare ska ges bättre möjligheter att använda sin kompetens fullt ut.

Teknik och innovation kan ge äldre större frihet och trygghet och samtidigt ge medarbetarna bättre förutsättningar att göra sitt jobb. Stockholm ska ligga långt framme i utvecklingen av välfärdsteknik och digitala lösningar, men tekniken ska användas där den tillför något för människan. Den ska skapa större självständighet och frigöra tid för omsorg, inte ersätta den mänskliga kontakt som många behöver och värdesätter.

Äldrenämnden

Äldrenämnden ska driva utvecklingen mot en äldreomsorg med större frihet, högre kvalitet och mer liv. Att behöva omsorg ska inte innebära att livet krymper. Äldre ska kunna fortsätta bestämma över sin vardag, sina vanor och hur de vill leva, även när behovet av stöd ökar.

Valfriheten inom hemtjänsten ska värnas. Vänsterstyrets planer på att avskaffa lagen om valfrihetssystem (LOV) riskerar att begränsa äldres möjlighet att välja den utförare som passar deras behov och önskemål. Att äldreomsorgen ska hålla hög kvalitet är självklart, men kvaliteten blir inte automatiskt bättre för att staden själv driver fler verksamheter. Brister hos utförare ska mötas med skarpa kvalitetskrav, regelbundna kontroller och tydliga konsekvenser när verksamheter inte lever upp till kraven. Äldrenämnden ska utveckla uppföljningen av både kommunala och fristående utförare, samtidigt som valfriheten och mångfalden i hemtjänsten bevaras.

Osäkerheten kring hemtjänstens framtid drabbar redan både äldre, medarbetare och företagare. Planerna på att ersätta LOV skapar oro bland hemtjänsttagare och personal, samtidigt som medarbetare riskerar att söka sig till andra arbetsgivare och företag tvekar inför att investera och utveckla sina verksamheter. Hemtjänsten är också en viktig arena för kvinnligt företagande och företagande bland personer med utländsk bakgrund. Många mindre företag har byggts upp av människor med ett starkt personligt engagemang för omsorgen. När deras verksamhet ifrågasätts utan en ordentlig dialog riskerar Stockholm att förlora både erfarenhet, kompetens och uppskattade verksamheter.

Stockholm behöver fler boendeformer som möter olika önskemål och skeden i livet. Äldrenämnden ska ta ett samlat ansvar för planeringen av vård- och omsorgsboenden, servicehus och andra boenden för äldre och verka för att trösklarna till ett tryggt boende sänks. Servicehusen ska utvecklas som ett attraktivt alternativ mellan det egna hemmet och vård- och omsorgsboendet. Staden ska också pröva fler mindre äldreboenden och boendemiljöer där olika boendeformer kan ligga nära varandra och dela restaurang, aktiviteter, uteplatser och andra gemensamma funktioner.

Stockholms äldreboenden ska vara hem, inte institutioner. Det ska finnas utrymme för olika livsstilar, intressen och önskemål. Någon vill ha lugn och ro, någon annan önskar konserter, dans och underhållning. Vissa vill kunna bo med eller ha nära kontakt med husdjur, andra efterfrågar boenden med särskild språk-, kultur- eller HBTQIA+-profil. Möjligheten till närhet, kärlek och privatliv upphör inte med åldern. Äldreomsorgen ska respektera vuxna människors rätt till relationer, intimitet och sexuellt självbestämmande, med samma självklara krav på frivillighet och samtycke som i övriga samhället. Den som vill ta ett glas vin eller en grogg ska inte hindras av onödigt förmynderi.

Livskvalitet ska väga tungt i utvecklingen av äldreomsorgen. God mat, kultur, musik, rörelse, utevistelse och social gemenskap ska vara en självklar del av vardagen. Måltiden ska vara något att se fram emot och Stockholm ska använda sin köpkraft för att få in mer svensk och närproducerad mat i äldreomsorgen, inklusive mer viltkött. Äldrenämnden ska vara stadens kunskapsmotor för att sprida arbetssätt som fungerar mellan stadsdelar och utförare. Samarbetet med kultur-, idrotts- och föreningslivet ska utvecklas för att fler äldre ska kunna leva ett aktivt och socialt liv.

Stockholm ska arrangera en äldrefestival som samlar äldre från hela staden kring kultur, musik, aktiviteter och gemenskap. Festivalen ska genomföras i samarbete med föreningslivet och andra aktörer och skapa möjligheter att mötas, upptäcka nya intressen

och knyta sociala kontakter. Särskilt fokus ska ligga på att nå äldre som upplever ofrivillig ensamhet och skapa vägar till fortsatt gemenskap även efter festivalen.

Stockholm har redan idéburna organisationer och föreningar som bedriver verksamheter för äldre och har upparbetade kontakter, erfarenheter och arbetssätt. I stället för att bygga upp en ny kommunal organisation för seniorkollo ska staden stärka förutsättningarna för dessa aktörer att utveckla och utöka sina befintliga verksamheter. Genom långsiktiga samarbeten, bättre information till äldre och ökade möjligheter till ekonomiskt stöd ska fler föreningar kunna utveckla sin verksamhet och ta emot fler deltagare. Det är deltagarnas upplevelse och verksamhetens kvalitet som ska stå i centrum, inte vem som är arrangör.

Stockholm ska bli bättre på att förebygga ohälsa och upptäcka utsatthet tidigt. Äldrenämnden ska utveckla stadens förebyggande arbete mot ofrivillig ensamhet, undernäring och psykisk ohälsa och stärka möjligheterna att uppmärksamma äldre som utsätts för våld, försummelse eller annan utsatthet. Möjligheten att införa en form av orosanmälan för äldre ska utvecklas så att oro kan leda till en tidig och respektfull kontakt från staden.

Äldre ska kunna känna sig trygga med att vården och omsorgen hänger ihop, också när behoven förändras. Äldrenämnden ska tillsammans med Region Stockholm stärka den medicinska kompetensen i äldreomsorgen och förbättra övergångarna mellan sjukhus, primärvård, hemtjänst och särskilt boende. Ingen ska falla mellan stolarna när man skrivs ut från sjukhus eller får mer omfattande vårdbehov.

Anhöriga betyder mycket för många äldre, men familj och närstående ska aldrig behöva kompensera för en äldreomsorg som inte räcker till. Äldrenämnden ska bidra till att stödet till anhöriga blir mer känt, tillgängligt och likvärdigt över staden. Anhörigas engagemang ska bygga på vilja och närhet, inte på att staden lämnar över sitt ansvar.

Kompetensförsörjningen är en av äldreomsorgens största långsiktiga utmaningar. Stockholm ska vara en stad där människor vill börja arbeta inom äldreomsorgen, utvecklas genom hela yrkeslivet och stanna kvar. Äldrenämnden ska därför leda arbetet med gemensamma karriärvägar, kontinuerlig kompetensutveckling och bättre möjligheter att ta till vara erfaren personal. Språkkunskaper och professionell kompetens ska stärkas samtidigt som nya vägar in i yrket utvecklas.

Stockholms ambition att bli Sveriges mest NPF-vänliga stad ska gälla genom hela livet. Äldre med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar ska mötas av en omsorg som förstår och tar hänsyn till deras behov, oavsett om de har en diagnos eller inte. Förutsägbarhet, tydlig kommunikation och en lugn miljö kan vara avgörande för att vardagen ska fungera. Äldrenämnden ska därför stärka kunskapen om NPF hos äldre och utveckla arbetssätt som gör att hemtjänst och äldreboenden bättre kan anpassas efter den enskildes behov och önskemål.

Ny teknik och välfärdsteknik ska användas för att öka friheten, tryggheten och självständigheten för äldre och frigöra mer tid för omsorg. Stockholm ska ligga långt framme i utvecklingen, men tekniken ska införas där den skapar verklig nytta och aldrig bli ett självändamål eller ersätta mänsklig kontakt när den behövs.

Äldrenämnden ska följa kvaliteten i hela Stockholms äldreomsorg oavsett utförare. Valfrihet förutsätter att människor kan lita på att kvaliteten är hög och att brister upptäcks och åtgärdas. Arbetet mot välfärdsbrott och oseriösa aktörer ska därför fortsätta utvecklas, samtidigt som seriösa kommunala, idéburna och privata utförare ges goda förutsättningar att bidra till en äldreomsorg med kvalitet och mångfald.

(C)
Äldreomsorg:4

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- En central samordning av såväl planering som byggande och andra förändringar av vård- och omsorgsboenden, servicehus och korttidsboenden inom stadsdelsnämndernas samverkansområden
- Central samordning och hantering av korttidsplatser
- Uppföljning, utvärdering och utveckling av äldreomsorgen i syfte att säkerställa hög kvalitet
- Uppföljning av myndighetsutövningen inom äldreomsorgen i syfte att säkerställa likställigheten i hela staden
- Inspektion av stadens äldreomsorg liksom kvalitetsobservation oavsett utförare
- Bidragsgivning till ideella organisationer inom äldreomsorgen
- Samarbete med Region Stockholm i gemensamma frågor samt inom Stiftelsen Äldrecentrum Stockholm
- Övergripande utbildning, fortbildning och kompetensutveckling av medarbetarna i äldreomsorgen
- Stadens jourverksamhet inom äldreomsorg och omsorg om personer med funktionsnedsättning
- Hantering av ansökningar om trygghetslarm samt installation och larmmottagning
- Köhanteringssystemet för vård- och omsorgsboenden samt servicehus
- Hantering av centrala upphandlingar enligt lagen om valfrihet (LOV)
- Förvaltning av stadsövergripande avtal avseende hemtjänst, dagverksamhet samt vård- och omsorgsboende enligt LOV
- Genomförande av centrala upphandlingar enligt lagen om offentlig upphandling för korttidsplatser för äldre, samt förvaltning av avtal där stadsdelsnämnder så önskar, i samarbete med servicenämnden och berörda stadsdelsnämnder genomföra stadsövergripande upphandlingar å stadsdelarnas vägnar
- Särskilt leda och samordna utvecklingen av äldreomsorgen i samarbete med stadsdelsnämnderna inom områdena digitalisering, karriärvägar och utbildning
- Årligen till nämnden redovisa en sammanställning av hur arbetsmiljöarbetet inom äldreomsorgen fortskrider

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- utveckla stadens arbete för att stärka äldres självbestämmande, valfrihet och inflytande över omsorgen
- säkerställa att stadens äldreboenden utvecklas som levande hem där äldre kan fortsätta leva utifrån sina intressen, vanor och önskemål
- undanröja onödiga hinder för att vård- och omsorgsboenden ska kunna erbjuda alkohol till de boende som önskar det
- utveckla möjligheterna till äldreboenden med olika profiler och inriktningar, exempelvis språk, kultur, HBTQIA+, musik och möjligheten att ha eller möta husdjur
- fungera som stadens kunskapsbank för hur livskvaliteten på äldreboenden kan stärkas genom mat, kultur, musik, utevistelse, fysisk aktivitet och social gemenskap
- utveckla Kultur för äldre och samarbetet med kulturnämnden, idrottsnämnden, föreningslivet och civilsamhället
- utveckla arbetet mot ofrivillig ensamhet och stärka förebyggande och hälsofrämjande insatser för äldre

- tillsammans med berörda nämnder utveckla former för att äldre personer som riskerar att fara illa kan uppmärksammas tidigt, inklusive möjligheten till en orosanmälan för äldre
- förtydliga och utveckla det stadsövergripande anhörigstödet och säkerställa att information om stöd och avlastning är lätt att hitta
- värna och utveckla servicehusen som ett attraktivt och tryggt boendealternativ
- ta ett samlat grepp om planeringen av äldreboenden och verka för fler seniorboenden, servicehus, mellanboenden och vård- och omsorgsboenden
- utreda och utveckla fler mindre äldreboenden med närhet till lokalsamhället
- utveckla planeringen av boendemiljöer där servicehus och vård- och omsorgsboenden kan samlokaliseras och dela exempelvis restaurang, aktivitetslokaler och uteplatser
- utveckla en flyttlots som kan hjälpa äldre som vill byta till en bostad som bättre passar deras livssituation
- leda stadens arbete för bättre kompetensförsörjning inom äldreomsorgen genom karriärvägar, fortbildning och insatser för att behålla erfaren personal
- ta fram och genomföra ett gemensamt utbildningsprogram för medarbetare inom äldreomsorgen
- utveckla arbetet med språk och kommunikation inom äldreomsorgen och ta bättre vara på medarbetarnas språkkunskaper
- utveckla välfärdsteknik och digitala lösningar som stärker äldres trygghet, frihet och delaktighet och frigör mer tid för mänskliga möten
- stärka samarbetet med Region Stockholm och Äldrecentrum för att snabbare omsätta forskning och kunskap i äldreomsorgens vardag
- utveckla uppföljningen av äldreomsorgens kvalitet oavsett driftsform och fortsätta stärka arbetet mot välfärdsbrott och oseriösa aktörer
- säkerställa att äldres och pensionärsorganisationers erfarenheter och synpunkter får ett tydligt genomslag i utvecklingen av stadens äldreomsorg
- värna lagen om valfrihetssystem (LOV) inom hemtjänsten och utveckla stadens kvalitetsuppföljning, kontroll och information om utförare oavsett driftsform
- stärka förutsättningarna för idéburna organisationer och föreningar att utveckla och utöka befintlig seniorkolloverksamhet
- stärka kunskapen om NPF och andra funktionsnedsättningar hos äldre inom hemtjänst och särskilda boenden

SDN Äldreomsorg

Den som behöver äldreomsorg ska inte förlora makten över sitt eget liv. Äldre ska kunna påverka vilken hjälp de får, hur den utförs och vem som kommer hem till dem. Vänsterstyrets planer på att avveckla LOV inom hemtjänsten går i motsatt riktning. Problem med kvalitet, fusk och oseriösa företag ska mötas med hårda krav, bättre uppföljning och tydliga konsekvenser för den som missköter sig. Stockholms stad ska värna en hemtjänst där äldre kan känna trygghet, bli lyssnade på och välja den utförare som passar dem bäst.

Stadsdelsnämnderna ska erbjuda personlig vägledning vid val och byte av hemtjänstutförare. Informationen om vilka utförare som finns att tillgå ska vara tydlig, jämförbar och innehålla sådant som är relevant för den äldre, till exempel personalkontinuitet, språkkompetens, arbetssätt och brukaromdömen.

Äldre ska också få större kontroll över hur hemtjänsttiden används. Inom ramen för beviljade insatser ska den äldre tillsammans med personalen kunna prioritera om tiden utifrån vad som behövs just den dagen, utan en ny biståndsprövning för varje mindre förändring. Det kan exempelvis innebära att en planerad städinsats vid ett tillfälle byts mot hjälp med inköp eller en promenad.

Hemtjänsten ska organiseras för bättre kontinuitet. Stadsdelsnämnderna ska följa hur många olika medarbetare en äldre möter och arbeta aktivt för att minska antalet. Schemaläggning och geografisk planering ska utformas så att mindre personalgrupper kan arbeta återkommande hos samma personer. Den äldre ska så långt det går veta vem som kommer och slippa förklara sina behov på nytt för ständigt nya medarbetare.
Biståndsbedömningen ska bli mindre stelbent. Hög ålder, ofrivillig ensamhet, oro och en tydligt försämrad livssituation ska kunna väga in när behovet av stöd bedöms. Stadsdelsnämnderna ska också utveckla enklare vägar till förebyggande stöd som inte kräver en omfattande biståndsprocess. Den som börjar få svårt att klara vardagen ska kunna få hjälp innan situationen blivit akut.

Äldreomsorgen ska inte bara ge stöd när behoven blivit omfattande, utan också bidra till att människor behåller sin hälsa och självständighet längre. Stadsdelarna ska stärka det uppsökande arbetet och bli bättre på att nå äldre som lever ensamma eller har begränsade sociala kontakter. Öppna mötesplatser, träffpunkter och aktiviteter ska utvecklas tillsammans med pensionärsorganisationer, föreningsliv och andra lokala aktörer. Ingen ska behöva ha hemtjänst eller ett omfattande omsorgsbehov för att kunna ta del av gemenskap och hälsofrämjande verksamhet.

Stockholms äldre ska ha möjlighet att fortsätta vara aktiva på sina egna villkor. Stadsdelarna ska göra det enklare att hitta till promenadgrupper, lättare träning, kulturaktiviteter och andra sammanhang som bidrar till både fysisk och psykisk hälsa. Särskilt viktigt är att nå dem som annars inte deltar. Verksamheterna ska därför utvecklas i dialog med äldre själva och i samarbete med lokala föreningar. För den som har svårt att ta sig till en aktivitet kan behovet av ledsagning, tillgängliga lokaler eller anpassade transporter vara avgörande.

På vård- och omsorgsboenden ska de boendes önskemål få större utrymme i vardagen. Den som vill gå ut, äta senare, lyssna på musik, träffa en vän eller delta i en aktivitet ska ges möjlighet till det. Stadsdelarna ska utveckla arbetet med individuella önskemål och stärka möjligheterna till utevistelse, kultur och social gemenskap. Måltiderna ska hålla hög kvalitet och så långt som möjligt anpassas efter de boendes behov och önskemål.

Servicehusen ska värnas som en viktig boendeform för äldre som behöver trygghet och viss service men inte vård och omsorg dygnet runt. Stadsdelarna ska utveckla verksamheterna med närvarande personal, gemensamma aktiviteter och god tillgång till stöd. När behovet av omsorg förändras ska äldre kunna få hjälp att hitta en lösning som passar, utan onödiga avbrott eller otrygghet.

För många äldre är det avgörande att få rätt stöd efter en sjukhusvistelse. Stadsdelarna ska därför stärka samarbetet mellan biståndshandläggare, hemtjänst, kommunal hälso- och sjukvård, primärvård och sjukhus. Utskrivningar ska planeras så att nödvändigt stöd finns på plats när den äldre kommer hem. Äldre med stora eller sammansatta behov ska inte behöva samordna vården och omsorgen på egen hand, och anhöriga ska inte förväntas fylla luckorna när olika verksamheter inte samarbetar.

Anhöriga som hjälper en närstående ska mötas av ett stöd som är lätt att hitta och använda. Stadsdelarna ska erbjuda personlig vägledning, anhöriggrupper och avlastning som kan anpassas efter familjens situation. Stödet ska finnas även för den som ännu inte har omfattande kommunala omsorgsinsatser. Anhörigas kunskap och erfarenheter ska tas till vara, men den äldres självbestämmande och integritet ska alltid respekteras.

Personalen behöver förutsättningar att ge den omsorg som äldre har rätt till. Stadsdelarna ska arbeta för stabila arbetsgrupper, goda arbetsvillkor och en bemanning som gör att medarbetarna hinner utföra sitt arbete med kvalitet. Fler ska kunna utbilda sig och utvecklas inom äldreomsorgen. Undersköterskors kompetens ska tas till vara och medarbetare ska få möjlighet att arbeta utifrån sin utbildning och erfarenhet. Dokumentation, schemaläggning och digitala system ska underlätta arbetet i stället för att ta tid från mötet med den äldre.

Äldreomsorgen ska också bli bättre på att upptäcka när någon inte mår bra eller riskerar att fara illa. Personal inom hemtjänst och särskilda boenden ska ha kunskap om undernäring, psykisk ohälsa, kognitiv svikt och våld mot äldre. När oro uppstår ska det finnas tydliga vägar till stöd och samverkan med andra verksamheter. Den äldre ska mötas med respekt, och hjälpen ska ges i tid utan att den enskildes självbestämmande åsidosätts.

En funktionsnedsättning försvinner inte med åren. Äldre med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) kan ha behov som äldreomsorgen inte alltid har kunskap att möta. För den som är känslig för ljud, behöver fasta rutiner eller har svårt att hantera förändringar kan ett hemtjänstbesök eller en flytt till äldreboende innebära stor stress. Många äldre har dessutom levt hela livet utan att få en diagnos. Stockholm ska bli Sveriges bästa NPF-stad, och det måste gälla även äldre. Därför ska staden genomföra ett kompetenslyft om NPF inom äldreomsorgen, så att medarbetarna får bättre kunskap om bemötande, kommunikation och hur omsorgen kan anpassas efter den enskildes behov.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- myndighetsutövning och biståndsbedömning enligt socialtjänstlagen för äldre personer
- drift och utveckling av kommunal hemtjänst, vård- och omsorgsboenden, servicehus och dagverksamhet
- att säkerställa tillgången till äldreomsorg med god kvalitet, kontinuitet och möjlighet till val av utförare
- planering, beställning och uppföljning av äldreomsorgens insatser, oavsett om de utförs i kommunal, privat eller idéburen regi

- att säkerställa den enskildes självbestämmande och inflytande över hur beviljade insatser genomförs
- ansvar för kommunal hälso- och sjukvård inom de verksamheter som omfattas av stadsdelsnämndens uppdrag
- samverkan med Region Stockholm och andra berörda aktörer för en sammanhållen vård och omsorg
- förebyggande och uppsökande arbete för äldre samt verksamheter som främjar social gemenskap, hälsa och självständighet
- stöd och avlastning till anhöriga som vårdar eller hjälper en närstående
- bemanning, arbetsmiljö, kompetensförsörjning och personalutveckling inom den kommunala äldreomsorgen
- lokalt kvalitetsarbete, uppföljning och hantering av klagomål och brister inom äldreomsorgen
- samverkan med pensionärsorganisationer, föreningsliv och idéburna verksamheter för att utveckla stöd, aktiviteter och gemenskap för äldre

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- säkerställa att äldre får personlig och opartisk vägledning vid val och byte av hemtjänstutförare
- säkerställa att ramtid tillämpas i all hemtjänst, så att äldre tillsammans med personalen får största möjliga inflytande över hur den beviljade tiden används inom ramen för biståndsbeslutet
- minska antalet olika hemtjänstmedarbetare som varje äldre möter genom förbättrad schemaläggning, geografisk planering och stabila arbetsgrupper
- stärka det förebyggande och uppsökande arbetet för att nå äldre som riskerar ofrivillig ensamhet eller social isolering
- utveckla öppna träffpunkter, promenadgrupper och andra hälsofrämjande aktiviteter i samarbete med pensionärsorganisationer, föreningsliv och idéburna aktörer
- förbättra möjligheterna för äldre att delta i sociala aktiviteter genom ökad tillgänglighet, bättre information och stöd vid behov
- stärka de boendes inflytande över måltider, vardagsrutiner, aktiviteter och utevistelse på vård- och omsorgsboenden
- värna och utveckla servicehusen som en trygg och attraktiv boendeform med gemenskap, närvarande personal och tillgång till stöd
- stärka samordningen mellan biståndshandläggare, hemtjänst och hälso- och sjukvård vid utskrivning från sjukhus och förändrade omsorgsbehov
- säkerställa att anhöriga erbjuds lättillgänglig information, individuellt stöd och avlastning utifrån sina behov
- förbättra arbetsvillkoren och personalkontinuiteten inom äldreomsorgen samt ge medarbetarna bättre möjligheter till kompetensutveckling
- säkerställa att personal inom hemtjänst och särskilda boenden har kunskap och rutiner för att tidigt uppmärksamma undernäring, psykisk ohälsa, kognitiv svikt och våld mot äldre
- säkerställa att äldre som behöver teckenspråkig hemtjänst får insatser av personal med relevant teckenspråkskompetens
- säkerställa att äldre med NPF eller annan funktionsnedsättning får en individuellt anpassad omsorg med tydlig kommunikation, förutsägbara rutiner och god personalkontinuitet, utifrån sina behov
- genomföra ett kompetenslyft om NPF hos äldre för medarbetare inom hemtjänst, dagverksamhet och vård- och omsorgsboenden

Micasa Fastigheter i Stockholm AB

Stockholm ska vara en stad där människor kan bo tryggt och självständigt också när de blir äldre. När behoven förändras ska det finnas bostäder som passar olika livssituationer, utan att den enskilde behöver välja mellan att bo kvar i ett hem som inte längre fungerar och att flytta till ett vård- och omsorgsboende. Micasa har därför en viktig roll i att utveckla fler tillgängliga bostäder och en större bredd av boendeformer för äldre.

Stockholm behöver fler seniorbostäder, servicehus och andra boendealternativ som gör det möjligt att flytta till ett tryggare och mer tillgängligt hem innan omsorgsbehoven blir omfattande. Servicehusen ska värnas och utvecklas som en attraktiv boendeform mellan det egna hemmet och vård- och omsorgsboendet. Micasa ska tillsammans med äldrenämnden och stadsdelsnämnderna planera för lokaler som ger utrymme för både självständighet, gemenskap och tillgång till stöd. Det kan handla om bostäder med god tillgänglighet, gemensamma måltidsutrymmen, aktivitetslokaler och närhet till service.

Staden behöver också pröva fler mindre äldreboenden. Stora boendeenheter passar inte alla, och möjligheten att bo i en mindre och mer hemlik miljö ska finnas för den som önskar det. Micasa ska därför utveckla lösningar där mindre boendeenheter kan kombineras med gemensamma funktioner. Servicehus, seniorbostäder och vård- och omsorgsboenden ska där det är lämpligt kunna finnas i närheten av varandra och dela exempelvis restaurang, aktivitetslokaler och uteplatser. På så sätt kan fler äldre få ett boende som passar deras behov utan att behöva lämna sitt närområde. Äldreboendeplaneringen ska utgå från både befolkningsutvecklingen och de äldres egna önskemål, så att staden inte enbart bygger fler platser utan också rätt slags bostäder.

Micasa har också ett viktigt ansvar för bostäder till personer med funktionsnedsättning. Stockholm ska erbjuda fler gruppbostäder, servicebostäder och andra särskilt anpassade bostäder som ger människor möjlighet att leva självständigt och utifrån sina egna önskemål. Bostäderna ska inte utformas efter en enda mall, utan ta hänsyn till att människor har olika behov av tillgänglighet, stöd, gemenskap och avskildhet. Den som behöver en bostad med särskild service ska så långt som möjligt kunna välja var och hur den vill bo och ha möjlighet att behålla kontakten med sitt närområde, sin familj och sina sociala sammanhang. Micasa ska därför utveckla fler boendelösningar med god tillgänglighet, ändamålsenliga gemensamhetsutrymmen och närhet till kollektivtrafik, service och fritidsaktiviteter.

Stockholm ska bli Sveriges mest NPF-vänliga stad, och den ambitionen ska också märkas i stadens bostäder. Vid nybyggnationer och renoveringar av LSS-boenden ska hänsyn tas till olika sensoriska och kognitiva behov. God ljudisolering, genomtänkt belysning, tydlig orienterbarhet och möjlighet till lugn och avskildhet kan ha stor betydelse för den enskildes vardag. Boendemiljöerna ska utformas i dialog med dem som ska använda dem och med personal som har kunskap om de boendes behov. Målet ska vara bostäder som ger människor större självständighet, trygghet och möjlighet att leva ett liv på sina egna villkor.

Tillgängligheten i bostaden kan vara avgörande för möjligheten att klara vardagen på egen hand. Micasa ska fortsätta utveckla tillgängligheten i det befintliga bostadsbeståndet och tillsammans med stadens bostadsbolag göra det enklare för äldre att hitta bostäder som passar deras behov. Uppgifter om hiss, trappor, entréer och andra tillgänglighetsförutsättningar ska vara lätta att hitta och använda i bostadssökandet. Detta arbete ska också stödja stadens ambition att erbjuda äldre bättre vägledning inför en flytt.

Äldreboenden ska vara hem, inte institutioner. Den fysiska miljön ska därför ge utrymme för privatliv, trygghet och gemenskap. Gemensamma lokaler ska vara välkomnande och möjliga att använda för måltider, kultur, träning och sociala aktiviteter. Utemiljöerna ska vara gröna, trygga och tillgängliga även för personer med nedsatt rörelseförmåga. Det ska finnas möjlighet att vistas utomhus, träffa andra eller dra sig undan för lugn och ro. Vid ny- och ombyggnation ska Micasa också beakta god ljudmiljö och särskilda behov hos personer med exempelvis hörselnedsättning eller kognitiv svikt.

Micasa ska prioritera ett långsiktigt underhåll av stadens fastigheter. Brister ska åtgärdas i tid och större renoveringar planeras med hänsyn till de boende och verksamheterna. För äldre personer med omfattande omsorgsbehov kan en tillfällig flytt vara särskilt påfrestande. Därför ska renoveringar planeras med god framförhållning och i nära dialog med hyresgäster, anhöriga och berörda verksamheter. När evakuering är nödvändig ska kontinuitet, tillgänglighet och närhet till den ordinarie boendemiljön väga tungt.

Bolaget ska samtidigt ha god kontroll över kostnaderna. Investeringar och renoveringar behöver bedömas utifrån långsiktiga behov, framtida driftkostnader och konsekvenserna för stadens omsorgsverksamheter och de boende. Micasa ska samordna sin underhållsplanering med stadens äldreboendeplanering och säkerställa att resurser används där de gör störst nytta. Kostnadseffektiva byggprocesser och ett välskött fastighetsbestånd är viktiga för att hålla nere framtida kostnader utan att kompromissa med kvalitet och tillgänglighet.

Micasa ska också bidra till ett mer hållbart och klimatanpassat Stockholm. Energieffektivisering, återbruk och förnybar energi ska prioriteras där det är lämpligt. Särskilt viktigt är att skydda äldre mot höga inomhustemperaturer under sommarens värmeböljor. Genom solavskärmning, skugga, grönska och andra åtgärder ska bolaget förbättra inomhusklimatet och skapa trygga utemiljöer även under perioder av extrem värme.

Micasa ska vara en långsiktig fastighetsägare som utvecklar bostäder med utgångspunkt i människors behov. Genom fler boendealternativ, bättre tillgänglighet och välskötta fastigheter ska Stockholm ge fler äldre möjlighet att leva det liv de själva önskar.

Bolagets uppgifter

Bolagets huvudsakliga ansvar omfattar:

- att äga, anskaffa, bygga, utveckla och förvalta vård- och omsorgsboenden, servicehus, seniorbostäder, LSS-boenden, HVB och bostäder för grupper med svag ställning på bostadsmarknaden
- långsiktig planering och utveckling av fastigheter för stadens äldreomsorg och andra berörda verksamheter
- nyproduktion, ombyggnation, renovering och underhåll av bolagets fastigheter
- utveckling av trygga och tillgängliga bostäder, gemensamhetsutrymmen och utemiljöer
- samverkan med berörda nämnder och bolag om boendebehov, lokalplanering och förändringar i fastighetsbeståndet
- energieffektivisering, klimatanpassning och miljömässigt hållbar fastighetsförvaltning
- kostnadskontroll och långsiktigt hållbar ekonomi i investeringar, förvaltning och underhåll

Ägardirektiv för 2027

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- tillsammans med äldrenämnden och stadsdelsnämnderna utveckla planeringen för fler seniorbostäder, servicehus och vård- och omsorgsboenden utifrån stadens långsiktiga behov
- värna servicehusen och säkerställa att bolagets fastigheter ger goda förutsättningar för att utveckla dem som en attraktiv och trygg boendeform
- tillsammans med äldrenämnden pröva fler mindre äldreboenden med hemlik miljö och närhet till lokalsamhället
- utveckla lösningar där seniorbostäder, servicehus och vård- och omsorgsboenden kan samlokaliseras eller dela gemensamma funktioner såsom restaurang, aktivitetslokaler och uteplatser
- fortsätta tillgänglighetsinventeringen av bostadsbeståndet tillsammans med stadens bostadsbolag
- tillsammans med Bostadsförmedlingen i Stockholm AB förbättra möjligheterna att söka och jämföra bostäder utifrån tillgänglighet, exempelvis hiss, entréer och trappfria lösningar
- stödja utvecklingen av stadens flyttlots genom tydlig information om tillgängligheten i bolagets bostäder
- utveckla fler välkomnande och tillgängliga gemensamhetsutrymmen i befintliga och nya seniorboenden, med möjlighet till sociala aktiviteter, kultur och rörelse
- förbättra tillgängligheten och tryggheten i bolagets utemiljöer genom bland annat bättre gångvägar, sittplatser, belysning och grönska
- särskilt beakta behoven hos personer med hörselnedsättning och kognitiv svikt vid ny- och ombyggnationer, bland annat genom god ljudmiljö, tydlig orienterbarhet och genomtänkt belysning
- stärka den långsiktiga underhållsplaneringen och samordna den med stadens äldreboendeplanering
- säkerställa tidig dialog med hyresgäster, anhöriga och berörda verksamheter inför större renoveringar och evakueringar
- vid nödvändiga evakueringar prioritera lösningar som tar hänsyn till de boendes omsorgsbehov, trygghet, kontinuitet och närhet till den ordinarie boendemiljön
- genomföra nyproduktion, ombyggnationer och renoveringar med god kostnadskontroll och med hänsyn till fastigheternas långsiktiga drift- och underhållskostnader
- i samband med större underhållsåtgärder pröva investeringarnas hyreseffekter och långsiktiga nytta i förhållande till fastighetens framtida användning
- prioritera energieffektivisering, återbruk och minskad klimatpåverkan vid nyproduktion, renoveringar och fastighetsförvaltning
- fortsätta arbetet med att fasa ut direktverkande el där det är tekniskt och ekonomiskt rimligt samt utveckla möjligheterna till solenergi och annan förnybar energiproduktion
- stärka klimatanpassningen av bolagets fastigheter med särskilt fokus på att minska riskerna vid värmeböljor och skyfall
- skapa bättre förutsättningar för svala inomhusmiljöer och skuggade uteplatser vid bostäder för äldre och personer med särskilda behov
- öka andelen återbrukade byggmaterial vid ny- och ombyggnationer
- utveckla den långsiktiga ekonomiska hållbarheten genom effektiv fastighetsförvaltning och god kontroll över administrativa kostnader och driftkostnader

- beakta behoven hos äldre med NPF och andra kognitiva eller sensoriska funktionsnedsättningar vid ny- och ombyggnationer, med särskilt fokus på god ljudmiljö, tydlig orienterbarhet och möjlighet till lugn och avskildhet
- tillsammans med socialnämnden och stadsdelsnämnderna öka tillgången till gruppbostäder, servicebostäder och andra särskilt anpassade bostäder för personer med funktionsnedsättning
- utveckla ett mer varierat utbud av LSS-boenden som möter olika behov av tillgänglighet, gemenskap, avskildhet och självständighet
- vid planeringen av nya LSS-boenden prioritera god tillgänglighet till kollektivtrafik, samhällsservice, grönområden och fritidsaktiviteter
- säkerställa att nya och renoverade LSS-boenden utformas med hänsyn till personer med NPF och andra kognitiva eller sensoriska funktionsnedsättningar, med särskilt fokus på ljudmiljö, belysning, tydlig orienterbarhet och möjlighet till återhämtning
- säkerställa att nya gruppbostäder och servicebostäder utformas så att de boende ges möjlighet till både privatliv och social gemenskap

Miljö och klimat

Inriktning

Stockholm ska vara världens grönaste storstad. En stad där barn växer upp med ren luft, där grönskan finns nära hemmet och där ett dopp efter jobbet är en självklar del av sommaren. Parkerna, träden och vattnet gör Stockholm till en plats människor söker sig till och vill stanna i. När staden växer ska fler få tillgång till de kvaliteterna, i varje stadsdel.

Stockholm ska visa att en växande storstad kan ge människor högre livskvalitet och samtidigt ta större ansvar för miljön. Här finns kunskapen, företagsamheten och viljan att utveckla lösningar som fler städer kan följa. Staden ska ge den kraften utrymme och göra Stockholm till en plats där framtidstron växer med den gröna omställningen.

Miljöpolitiken ska ge människor större möjlighet att påverka sin vardag och känna tillit till framtiden. Företagens investeringar, forskningens framsteg och människors egna initiativ behöver mötas av en stad som hjälper idéer vidare. De beslut vi fattar ska ge kommande generationer goda möjligheter att leva, arbeta och skapa i Stockholm.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Stockholm ska vara en stad där luften är ren, vattnet går att bada i och grönskan finns nära hemmet. Barn ska kunna leka på skuggiga gårdar och äldre hitta svalka i kvarterets park under sommarens varmaste dagar. När regnet öser ner ska människor kunna känna sig trygga med att staden är rustad för att ta hand om vattnet. I Stockholm ska alla kunna leva ett gott och hållbart liv där naturen och stadslivet får växa tillsammans.

Stockholm ska vara klimatpositivt senast 2030 och fossilbränslefritt senast 2035. Klimatomställningen ska märkas i stockholmarnas vardag genom friskare luft, grönare kvarter och en stad som klarar ett varmare och blötare klimat. När vi bygger nya bostäder eller rustar upp en gata ska vi samtidigt ta vara på möjligheten att plantera träd, skapa gröna gårdar och ge regnvattnet plats. Fler våtmarker och sammanhängande grönområden ska ge djur och växter livsmiljöer och stockholmarna fler platser för återhämtning och naturupplevelser.

Stockholm är en stad byggd på vatten. Så som vattnet mår, mår Stockholm. Fler ska kunna ta ett dopp nära hemmet, promenera längs stränderna och uppleva levande sjöar och vattendrag. Det kräver att arbetet för renare vatten växlas upp och att de lokala åtgärdsprogrammen omsätts i praktiken. Därför ska staden inrätta en blå investeringsmiljard, helt öronmärkt för att förbättra vattenkvaliteten och göra stadens vatten och stränder tillgängliga för fler.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska driva på stadens klimat- och miljöarbete och göra det enklare för stockholmare och företag att bidra. Praktisk vägledning och kommunikationsinsatser ska skapa engagemang för klimatsmarta val och minskad nedskräpning. Nämnden ska tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser verka för att miljökvalitetsnormerna för god ekologisk och kemisk vattenstatus uppnås så snart som möjligt och göra information om badvattnets kvalitet lättillgänglig. Barns och ungas exponering för skadliga kemikalier ska minska, med giftfria förskolor och skolor som en tydlig prioritering.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- tillsyn enligt miljöbalken, livsmedels-, foder-, strålskydds-, smittskydds- och tobakslagstiftningen
- prövning av tillstånd för de verksamheter som omfattas av nämnda lagstiftningar
- tillståndsgivning och tillsynsarbete vid utskänkning av alkohol
- miljö-, buller och luftövervakning
- samordning av stadens åtgärder inom miljöskydds- och naturvårdsområdet
- stöd till stadens bolagsstyrelser och nämnder i deras klimat- och miljöarbete
- information om miljö-, klimat- och hälsofrågor till stadens invånare och företag
- samordning för stadens inköp och upphandling av miljövänliga fordon

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- staden ska proaktivt arbeta för en snabb stadsövergripande klimatanpassning med energieffektiviserande åtgärder för att möta dagens klimatnödläge och framtida utmaningar

- bidra till att förbättra stadens näringslivsklimat där medarbetarna har god kunskap om företagens vardag och behov
- inrätta ett förvaltningsövergripande team för stadens tillsynsarbete, som i samarbete med olika myndigheter arbetar för att komma åt välfärdsbrottslighet, miljöbrottslighet, arbetslivskriminalitet samt människohandel och människoexploatering
- genomföra ett pilotprojekt med dygnetruntöppna krogar i exempelvis City, Slakthusområdet, Frihamnen eller Vinsta, på Riddarholmen eller vid Bromma Blocks eller längs Hornsgatan, för att utveckla Stockholms nattliv och skapa ett mer levande stadsliv under dygnets alla timmar
- bistå kulturnämnden i arbetet med att underlätta för stadens kultur- och nöjesliv, bland annat med att tillämpa stadens strategi för nattklubbar och livescener samt erbjuda vägledning i samband med myndighetsutövande bullerhantering
- ansvara för och stärka arbetet med klimatpakten och dess internationella nätverk
- utveckla rådgivning och kunskapsutbyte med fastighetsägare och bostadsrättsföreningar om klimatsmarta fastigheter genom energieffektivisering, förnybar energi, ventilation och klimatanpassning av fastigheter
- säkerställa en långsiktigt hållbar energi- och elförsörjning genom mer sol- och vindkraft i Stockholmsregionen med målet att tredubbla solenergiproduktionen i Stockholm
- bistå i det av kommunstyrelsen ledda arbetet att inrätta en stadsövergripande vattenamiral
- förbättra informationen till allmänheten om stadens badvattenkvalitet och i samarbete med Stockholm Vatten och Avfall AB öka informationen om när bräddningar genomförs och hur det påverkar vattenkvaliteten; genom Kemikaliecentrum, säkerställa att kemikalieplanen och rekommendationen för konstgräs, gummigranulat och platsgjutet gummi uppfylls i byggprojekt
- skärpa tillsynen av avfall för att motverka fusk, nedskräpning och kriminalitet
- verka för att staden inför en biokreditmarknad för naturrestaurering
- initiera fler luftprover, till exempel i Värtahamnsområdet, för att kunna identifiera platser där det behövs åtgärder
- öka energi- och klimatrådgivningens utåtriktade arbete gentemot till exempel fastighetsägare, bostadsrättsföreningar och företag
- utveckla möjligheten till energilagring från stadens egen elproduktion
- verka för ett bättre företagsklimat genom att helt införa den så kallade Rättviksmodellen, vilket innebär att kommunal tillsyn faktureras i efterhand och präglas av dialog mellan stad och näringsliv
- införa en klimatfond för företagare, föreningar och privatpersoner
- lansera satsningen Matstaden Stockholm för att stötta näringslivet, öka möjligheterna till smakupplevelser samt sprida kunskap kring livsmedel, klimatsmartare val och självförsörjning
- värna och utveckla fler våtmarker i staden
- med berörda nämnder utreda möjligheterna att identifiera zoner i områden där högre ljudnivåer kan tillåtas för ett levande nattliv
- bistå vattenamiralen i arbetet med att implementera handlingsplanen för inrättandet av fler badplatser i staden, arbeta för god badvattenkvalitet vid stadens strandbad
- underlätta privata klimatanpassningsåtgärder genom gemensam rådgivning, enklare processer och förslag till incitament för trädplantering, gröna gårdar och lokalt omhändertagande av regnvatten.

(C)
Miljö och klimat:4

- stärka den biologiska mångfalden i Stockholms vattendrag och kusthav genom att anlägga artificiella rev och återställa undervattensängar
- verka för en ekodukt över stambanan för att förbinda östra Älvsjöskogen med västra Älvsjöskogen

Stockholm vatten och avfall AB (SVOA)

Stockholmarna ska kunna lita på vattnet i kranen även under värmeböljor och vid kriser. Stockholm Vatten och Avfall ska stärka dricksvattenförsörjningen, hitta och åtgärda läckor och förbättra avloppsreningen. Åtgärder som minskar bräddningarna ska prioriteras. Stockholmarna ska kunna följa vad de stora investeringarna kostar och när de beräknas bli klara.

Avgifterna för allmänna vattentjänster ska långsiktigt finansiera en säker dricksvattenförsörjning, avloppshantering och ett ökat underhåll av ledningsnätet. Bolaget ska över tid drivas utan ekonomisk vinst, med god kostnadskontroll och tydliga prioriteringar utifrån nyttan för stockholmarna. Nödvändiga investeringar ska genomföras kostnadseffektivt för att begränsa behovet av höjda vatten- och avfallsavgifter. Nya satsningar ska bedömas utifrån miljönytta, service och påverkan på avgifterna.

När kraven på sortering ökar ska det också bli enklare att sortera hemma och lämna saker vidare, även för den som saknar bil. SVOA ska följa EU:s avfallshierarki genom att förebygga avfall och prioritera återbruk och materialåtervinning före förbränning. Bolaget ska ge stockholmarna praktisk information om hur de kan hushålla med dricksvattnet, sortera sitt avfall och lämna farligt avfall på rätt plats. Det ska vara enkelt att se var och när den mobila miljöstationen stannar och vad den tar emot.

SVOA ska arbeta för att bli fossilfritt senast 2030 genom att fasa ut fossil energi och öka produktionen av förnybar energi. Bolaget ska fortsätta energieffektivisera med särskilt fokus på att minska effekttopparna.

Bolagets uppgifter

- Bolaget levererar dricksvatten och renar avloppsvatten i Stockholms stad och Huddinge kommun, samt ansvarar för avfallshanteringen i Stockholms stad.
- Bolaget äger och driftar ledningsnäten för vatten och avlopp, samt pumpstationer och vattenreservoarer i Stockholm och Huddinge.
- Bolaget driver stadens miljöstationer och ansvarar för Stockholms återvinningscentraler.

Ägardirektiv 2027

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- löpande stärka motståndskraften i Stockholms ordinarie dricksvattenförsörjning och säkra tillgången till dricksvatten i nödsituationer och beredskapen för varma perioder
- driva ett akut läcksökningsprogram för att stoppa onödigt vattenläckage
- styra vattenförbrukningen mot en mer resurssnål användning
- ta fram en åtgärdsplan för att minska bräddningar, med tydliga mål, tidsplan och kostnader. Åtgärder som kan genomföras innan Stockholms framtida avloppsrening är färdig ska prioriteras. Möjligheten att testa realtidsstyrning, med t.ex. hjälp av AI, av avloppssystemet i ett pilotprojekt ska särskilt undersökas
- informera allmänheten om när avloppsvatten har bräddats och vad det innebär för de berörda, till exempel för vattenkvaliteten vid badplatser
- bygga ut stadens dagvattenledningar och utveckla Henriksdal till ett av världens mest effektiva reningsverk

- förenkla för fastighetsägare och bostadsrättsföreningar att ordna fastighetsnära insamling och samverka med stadsbyggnadsnämnden i frågor som rör bygglov för FNI
- erbjuda bostadsrättsföreningar praktisk rådgivning och ett dialogforum för införandet av fastighetsnära insamling av förpackningar, där föreningar kan utbyta erfarenheter och tillsammans med bolaget hitta fungerande och kostnadseffektiva lösningar utifrån fastigheternas förutsättningar
- införa boxar för textilavfall vid återvinningsstationerna så att boende kan lämna textilier utan att åka till en återvinningscentral
- göra det möjligt för stockholmare att själva välja vem som hämtar deras grovavfall. Ta fram en modell som ger hushållen möjlighet att beställa hämtning från flera utförare
- införa bytesrum på stadens återvinningscentraler där besökare kan lämna hela, rena och användbara saker och kostnadsfritt hämta det som andra har lämnat
- utöka de bemannade öppettiderna på stadens återvinningscentraler
- •inrätta fler mindre återvinningscentraler för material som hamnar utanför FNI och möjliggöra att genom Stockholmsnyckeln möjliggöra för att kunna återvinna på återvinningscentralerna utanför de bemannade öppettiderna
- främja installation och användning av biokonverterade fettavskiljare för att minska behovet av konventionella tömningar och tunga transporter
- ta fram en plan för en storskalig produktionsanläggning för biokol
- öka precisionen i kostnadsbedömningarna och förbättra kostnadskontrollen i bolagets projekt, särskilt i arbetet med Stockholms framtida avloppsrening
- tillsammans med kommersiella fastighetsägare genomföra ett pilotprojekt för lokal kompostering av matavfall, exempelvis i ett centrum eller i Hötorgshallen, där avfallet omvandlas till kompost eller annat jordförbättringsmedel som kan användas i stadens planteringar eller av allmänheten

Stockholm Exergi Holding AB

Stockholm Exergi ska bidra till stadens klimatomställning genom att använda energin effektivare, öka den fossilfria elproduktionen och fasa ut fossila bränslen. Bolaget ska komplettera utsläppsminskningarna genom att arbeta med att fånga in och lagra biogen koldioxid.

Mer av den värme som redan finns i staden ska komma till nytta. Genom Öppen Fjärrvärme kan värme från exempelvis datahallar och butiker användas för att värma andra fastigheter. Tillsammans med Stockholm Vatten och Avfall ska Stockholm Exergi också utveckla energiåtervinningen ur avloppsvattnet. Bolaget ska ge fler möjlighet att ansluta till fjärrvärmen och fjärrkylan.

Fjärrvärmen ska vara ett konkurrenskraftigt val för hushåll och företag. Kunderna ska kunna förstå hur priset sätts och enkelt jämföra med andra uppvärmningsalternativ. Stockholm Exergi ska driva verksamheten affärsmässigt och effektivt, i linje med bolagets finansiella mål och miljöprofil.

Bolagets uppgifter

Bolaget har i uppdrag att bedriva verksamhet inom fjärrvärme och fjärrkyla i Sverige, samt annan därmed förenlig verksamhet. Stockholm Exergi Holding AB som ägs till 50 procent av Stockholms Stadshus AB är holdingbolag till Stockholm Exergi AB. Verksamheten bedrivs i det senare bolaget.

Inriktning för stadens ägande 2027

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- fortsätta att utveckla fjärrvärmenätet i Stockholmsområdet så att fler invånare kan ansluta sig.
- fortsätta bygga ut fjärrkylan i Stockholm
- fortsätta att utveckla energiåtervinning från bland annat VA-systemet tillsammans med Stockholm Vatten och Avfall AB
- utveckla samarbetet med andra fjärrvärmeaktörer om produktions- och distributionskapacitet och pröva ytterligare förbindelser som ger miljömässig, energimässig och ekonomisk nytta
- verka för fler snösmältverk
- utveckla lösningar som säkrar tillgången till eleffekt i Stockholm tillsammans med elnätsbolag och andra aktörer
- öka den fossilfria elproduktionen genom kraftvärmen för att stärka elutbudet och bidra till lägre elpriser
- utveckla och testa värmelager och batterilager som kan jämna ut effekttoppar, ta vara på energiöverskott och stärka energiberedskapen
- enbart använda fossil olja och gas i elproduktionen när det behövs för att upprätthålla viktiga samhällsfunktioner
- bistå trafiknämnden i utvecklandet av snösmältverk

Trafik och stadsmiljö

Inriktning

Stockholm ska vara en stad där det är lätt att ta sig fram och där det finns många skäl att stanna till. Ett barn ska kunna cykla tryggt till skolan, äldre ska kunna gå till sitt lokala centrum och den som driver en verksamhet ska kunna ta emot sina leveranser. Hur vi använder och sköter våra gator, torg, parker och kajer avgör hur väl den vardagen fungerar. I hela Stockholm ska det finnas plats för rörelse, möten och grönska.

Gång, cykel och kollektivtrafik ska prioriteras när gatuutrymmet fördelas. Sammanhängande cykelstråk, säkra skolvägar och bättre vinterunderhåll ska göra det enklare att gå och cykla året runt. Tillsammans med Region Stockholm ska staden förbättra bussarnas framkomlighet och verka för fler pendelbåtslinjer. Vid kollektivtrafikens knutpunkter ska det vara enkelt att byta färdsätt, med trygga cykelparkeringar och infartsparkering där det behövs. Framkomligheten för nödvändiga bilresor, varuleveranser och annan nyttotrafik ska säkras.

Stockholm ska vara klimatpositivt senast 2030. För att nå dit behöver utsläppen av växthusgaser från trafiken minska snabbt. Genom att elektrifiera transporterna och göra det enklare för fler att gå, cykla och resa kollektivt ska Stockholm också få renare luft och mindre buller. Laddinfrastrukturen ska byggas ut i hela staden och bilpooler ska finnas i fler stadsdelar. Parkeringsgarage och andra anläggningar ska användas bättre så att fler bilar kan parkeras utanför gatan. Det frigör utrymme för bredare gång- och cykelbanor, träd och uteserveringar. Omställningen ska också omfatta sjöfarten. Fler fartyg ska kunna ansluta till el vid kaj, och hamnarna ska ge goda förutsättningar för klimatsmart godstrafik, regionens varuförsörjning och en växande besöksnäring.

Stockholms gator och torg ska ge utrymme för lokala initiativ året runt. Det ska bli enklare att ordna torghandel, öppna en uteservering eller anordna ett evenemang. Med gräsrotsgågator ska boende, föreningar och företagare kunna ta initiativ till att göra sin gata grönare och mer levande. Fler torg och centrum i ytterstaden ska rustas upp, och breda trafikleder som delar stadsdelar ska kunna omvandlas till stadsgator som binder ihop dem. Stadens kajer ska rymma promenadstråk, bad och mötesplatser samtidigt som sjöfarten och båtlivet ges utrymme att utvecklas.

Alla stockholmare ska ha nära till parker och natur. Staden ska använda 3–30–300-regeln i planeringen, värna äldre träd och plantera fler där krontäckningen är låg. Träd ger skugga under varma dagar och ytor där regnvatten kan tränga ner i marken gör staden bättre rustad för skyfall. Där det går ska asfalt ge plats åt planteringar och små parker. Parker, gångstråk och andra offentliga miljöer ska vara rena, välskötta och tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Bättre belysning där människor känner sig otrygga och snabbare åtgärder när något går sönder ska göra det lättare att använda staden under hela dygnet.

Trafiknämnden

Trafiknämnden har en central roll i att göra Stockholm till en grönare, mer framkomlig och välskött stad. När Stockholm växer behöver gator och offentliga miljöer nyttjas bättre, samtidigt som den befintliga infrastrukturen behöver underhållas. Nämndens arbete ska utgå från stadens framkomlighetsstrategi och prioritera de trafikslag som transporterar flest människor med minst klimatpåverkan. Investeringar ska bidra till att knyta samman stadsdelar, förbättra trafiksäkerheten och göra det enklare att resa hållbart i hela staden.

Stockholms gator ska hålla hög standard. Underhållet behöver bli mer förebyggande och fel åtgärdas snabbare. Centerpartiet vill införa en 24-timmarsgaranti för potthål, så att farliga vägskador åtgärdas inom ett dygn från att de rapporterats. Återkopplingen i TyckTill-appen ska förbättras så att stockholmare enkelt kan följa sina felanmälningar. Nämnden ska också stärka uppföljningen av upphandlade entreprenörer och säkerställa att gator, gångbanor och offentliga miljöer håller en likvärdig standard i hela staden. Vinterväghållningen ska prioritera gång- och cykelstråk, särskilt vid skolor, kollektivtrafikens hållplatser och stationer, samt andra viktiga målpunkter.

Stockholm ska fortsätta utvecklas som en cykelstad i världsklass. Ambitionsnivån för arbetet att säkerställa standarden för primära-, huvud- och regionala cykelstråk ska höjas. Trafiknämnden ska bygga ut och bredda cykelbanor, åtgärda flaskhalsar och skapa fler sammanhängande cykelstråk, särskilt i ytterstaden. Fler gator ska bli cykelgator där biltrafiken anpassar sin hastighet efter cyklisterna. Trafiksignalernas styrning ska utvecklas för att ge gång, cykel- och busstrafik bättre framkomlighet, bland annat genom ”grön våg” och smartare signalprioritering. Trafiknämnden ska tillsammans med kommunstyrelsen driva ett aktivt samarbete med berörda aktörer för att kollektivtrafiken ska fungera bättre och bli mer attraktiv. Dessvärre har bussarnas medelhastighet minskat såväl i innerstaden som i ytterstaden, samtidigt som kollektivtrafikutbudet har reducerats. Nämnden ska även pröva nya lösningar som minskar väntetider och konflikter mellan olika trafikanter. Ett cykelråd ska inrättas för att stärka dialogen med cyklister, föreningar, näringsliv och andra berörda aktörer.

Barn ska kunna ta sig till skolan och fritidsaktiviteter på egen hand utan att vara beroende av skjuts med bil. Trafiknämnden ska prioritera säkra skolvägar, hastighetsdämpande åtgärder och trygga passager. Utformningen av offentliga rum, gång- och cykelinfrastruktur ska vara intuitiv och användarorienterad – och styras av människors faktiska rörelsemönster och behov. Önskestigar och andra vardagsmönster ska kunna vägleda utvecklingen av platser och stråk över tid. Fler trafiklekplatser ska anläggas och trafiksäkerhetsutbildning erbjudas i samarbete med civilsamhället. Nämnden ska även underlätta kombinationsresor genom fler säkra cykelparkeringar vid kollektivtrafikens knutpunkter. Elcyklar, elsparkcyklar och andra former av mikromobilitet ska kunna användas i hela Stockholm, med tydliga regler för parkering och framkomlighet.

Elektrifieringen av transporterna måste gå snabbare. Trafiknämnden ska driva på utbyggnaden av laddinfrastruktur i hela staden, med fler laddplatser och högre laddeffekt där behovet är stort. Möjligheterna att använda gatubelysning för laddning ska tas till vara. Ansvarsfördelningen för stadens laddinfrastruktur ska tydliggöras och data om laddning användas för att planera en effektiv utbyggnad. Arbetet ska ske i nära samverkan med näringslivet och elnätsägare. Nämnden ska även bidra till att fler bilpooler etableras och verka för parkeringsregler som bättre tar hänsyn till fordons storlek och klimatpåverkan.

För att minska trafikens utsläpp och förbättra luftkvaliteten ska nämnden arbeta för en långsiktig och förutsägbar utbyggnad av miljözoner. Centerpartiets inriktning är miljözon klass 2 i hela innerstaden och en successiv övergång till miljözon klass 3, med målet om en fossilfri innerstad 2030 och en fossilfri stad 2035. En blocköverskridande utredning ska skapa långsiktiga spelregler och pröva hur miljözoner kan kombineras med smart teknik, geofencing och andra styrmedel. Omställningen ska ge största möjliga klimat- och hälsovinster med hänsyn till stockholmarnas vardag och näringslivets transporter.

Stockholms gator och torg ska vara platser för människor och lokalt företagande. Trafiknämnden ska utveckla fler sommar- och vintergågator, även i ytterstaden, och skapa bättre möjligheter för lokala initiativ. Avgifterna för torghandel, foodtrucks, marknader och uteserveringar ska reduceras, och tillståndsprocesserna ska förenklas och digitaliseras. Återkommande verksamheter ska inte behöva söka samma tillstånd på nytt varje år när förutsättningarna är oförändrade. Nämnden ska också använda tillfälliga och kostnadseffektiva ombyggnader för att pröva nya lösningar innan permanenta förändringar genomförs.

En grönare stad kräver också ett långsiktigt ansvar för träd, parker och andra offentliga miljöer. Trafiknämnden ska kartlägga stadens träd och analysera träddöd i alléer för att bättre kunna prioritera nyplantering och vård av befintliga träd. Klimatanpassningen ska stärkas genom fler genomsläppliga ytor och åtgärder som minskar riskerna vid skyfall och värmeböljor. Lekplatser i riskområden ska ses över med särskilt fokus på förorenad mark och dagvatten. Nämnden ska även bidra till en tydligare ansvarsfördelning för stadens skyfallsanläggningar.

En ren, trygg och tillgänglig stadsmiljö ska vara en självklarhet i alla stadsdelar. Nedskräpning och klotter ska åtgärdas skyndsamt och tillgången till offentliga toaletter förbättras. Trafiknämnden ska utveckla arbetet med belysning, tillgänglighet och trygghet utifrån behoven hos barn, äldre och personer med funktionsnedsättning. Ny teknik och digitala arbetssätt ska användas för bättre trafikflöden, effektivare drift och bättre service till stockholmarna. Samordningen med andra nämnder ska stärkas så att investeringar, gatuarbeten och underhåll planeras tillsammans och störningarna i staden minimeras.

Det ska vara enkelt att följa hur Stockholm utvecklas och få insyn i stadens projekt. En gemensam webbplats ska därför samla information om byggprojekt, upprustning av parker och torg samt vägarbeten som påverkar framkomligheten. Där ska stockholmarna kunna följa projekten och enkelt hitta tillhörande handlingar och beslut från de tekniska nämnderna. Webbplatsen ska integreras med Stockholm växer.

Nämndens uppgifter

- skötsel och renhållning av stads- och gatumiljön samt vissa parker (Kungsträdgården, Berzelii park, Norra Bantorget, Strömparterren, Hansta naturreservat och vissa vägar inom Igelbäckens kulturreservat) samt vissa kajer
- investeringar i gator och vägar samt ovan nämnda parker och kajer
- samordning och utveckling av stadsdelsnämndernas stadsmiljöverksamhet
- stadsövergripande utveckling av stadens parker och grönområden
- skötseln av stadens samtliga träd på gatumark
- markupplåtelser
- upplåtelse av torgplatser samt utveckling och tillsyn av torghandeln
- utveckling av stadens torg
- strategisk trafikplanering
- utveckling av trafiksäkerheten

- trafik- och parkeringsövervakning
- bryggor vid gatumark och vid nämndens kajer
- branddammar
- dammsäkerhet
- utgöra stadens skyfallsfunktion

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- trafiksäkra korsningar för cyklister och fotgängare och göra om fler gator i innerstaden till cykelgator
- identifiera och överbrygga så kallade ”missing links” i cykelinfrastrukturen, med tillfälliga och på sikt permanenta åtgärder för att skapa ett heltäckande och sammanhållet cykelvägnät av hög kvalitet mellan stadsdelar och till angränsande kommuner
- förbättra underhållet av gång- och cykelbanor, inklusive bättre vinterunderhåll, tidigare grusborttagning om våren samt på sikt ett utfasande av grus som halkbekämpningsmetod på cykelbanor
- skapa fler säkra cykelparkeringar, cykelboxar, Stockholmshagar samt platser för lådcyklar, speciellt vid attraktiva och strategiska platser
- identifiera cykelparkeringar med stor förekomst av långtidsparkerade mopeder och förbjud moped klass II från dessa för att premiera dagliga cykelanvändare
- i största möjliga utsträckning separera parkeringsytor för cyklar och elsparkcyklar genom geofencing
- genomföra cykeltrimningsåtgärder och skapa gröna vågor för cyklister på de primära cykelstråken, exempelvis på Sveavägen och Vasagatan
- öka barns möjligheter att cykla till skolan och fritidsaktiviteter
- stärka och utveckla cykeljouren för att snabbare reparationer av infrastruktur
- i samverkan med näringslivet och civilsamhället införa ett kommunalt cykelråd
- tillsammans med Trafikverket utreda möjligheterna att under arbetet med att byta ut Vasabron förlägga gång- och cykeltrafik till Centralbron
- i samverkan med Trafikverket intensifiera arbetet med ökad gång- och cykelsäkerhet på statliga vägar, bland annat på Tranebergsbron och i Alvikskurvan
- fortsätta utvidga beståndet av allmäna cykelpumpar med särskilt fokus på ytterstaden
- under året genomföra försök där cyklister får passera röd signal med väjningsplikt mot gående och korsande trafik, vid utvalda korsningar och övergångsställen där det bedöms kunna ske trafiksäkertmontera speglar på trafikljusen i riskfyllda korsningar för att undvika olyckor där högersvängande tunga fordon kör på cyklister och fotgängare
- tillsammans med Region Stockholm identifiera och genomföra åtgärder för att höja busstrafikens genomsnittshastighet, särskilt i innerstaden, bland annat genom större användning av dynamiska farthinder och utökad signalprioritering
- tillsammans med Region Stockholm verka för mer grönska samt en ny tunnelbanestation i Marieberg
- verka för att en ny spårväg dras från Tvärbanans Kistagren genom Södra Järva och Spånga till Vällingby
- verka för att Spårväg City dras vidare via Oxenstiernsgatan och Frihamnen till Ropsten och Loudden, tillsammans med Region Stockholm, Lidingö Stad och andra berörda aktörer

- tillsammans med Region Stockholm säkerställa att bryggor vid Bällsta, Ulvsunda, Minneberg, Alvik och Stora Essingen anpassas för pendelbåtstrafik, och överlag leda stadens arbete för att tillskapa mer kollektivtrafik på vatten
- projektera nya bussterminaler och intermodalitetslösningar vid Brommaplan, Spånga station, Årstaberg, Kista busstorg och Gullmarsplan.
- verka för att främja intermodalitetslösningar som cykelparkeringsgarage vid knutpunkter för kollektivtrafik
- öka antalet bilfria gator och torg
- arbeta för innovativ gatuladdning och möjliggöra laddning via gatulyktstolpar och publika snabbladdare, även för taxi och nyttotrafik, i syfte att underlätta för marknaden att möjliggöra laddmöjlighet för alla gatuparkeringsplatser förutom korttidsplatser senast 2030
- tillsammans med Stockholms Stads Parkerings AB säkerställa långsiktig arrendering av platser för infartsparkering, laddgator och andra parkeringsytor
- främja utvecklingen av mobilitetstjänster och hållbara samåkningslösningar
- säkerställ en bättre fördelning av elsparkcyklar och ställ krav på att dessa även är tillgängliga i ytterstaden
- tredubbla antalet bilpoolsplatser i samtliga stadsdelar till senast 2030
- konsekvent utfärda böter till personbilar vars överdimensionerade storlek gör att det tar upp mer plats än en genomsnittlig p-plats och/eller gör intrång på gång- eller cykelbanor
- tillsammans med kommunstyrelsen och Stockholm Stads Parkering AB driva för nationella reformer som möjliggör differentierade parkeringstaxor på gatumark baserat på fordonsdimensioner och utsläpp
- tillsammans med kommunstyrelsen driva för nationella reformer som möjliggör för mopeder att omfattas av miljözonsbestämmelser
- erbjuda fastighetsägare möjlighet att delta i den estetiska utformningen av gatuutrymmet i anslutning till deras fastigheter
- utreda en fullskalig omdaning av Brommaplan, med målet att leda ned vägtrafik i tunnel under cirkulationsplatsen, för att skapa bättre trafikflöden och möjligheter till en levande stadsmiljö
- fortsätta arbetet med att utveckla Kungsträdgårdens rekreations- och vistelsevärden som stadspark
- fortsätta utvecklingsarbete för Medborgarplatsen med fokus på att skapa goda flöden och aktivering av platsen
- säkerställa att förbättringar av stadsmiljön och trafiksäkerheten för gående och cyklister sker på båda sidor av Götgatan i samband med renoveringen av tunnelbanans tätskikt, samt att detta sker genom en särskild arbetsgrupp tillsammans med Region Stockholm för att undvika byråkratiska låsningar
- anlägga nya torg vid kvarteret Yxan 4:s östra spets, Linde tvärbanestation, samt genomföra en upprustning av Blasieholmstorg
- utföra en helhetsöversyn av Valhallavägens befintliga trafiklösningar och gröna infrastruktur där konflikter, behov och förbättringsmöjligheter identifieras
- genom placemaking och förbättringar av utomhusmiljön stärka trivseln, tryggheten och attraktiviteten i centrumområden i ytterstaden, exempelvis Rågsved, Sätra och Tensta
- anlägga tre trafiklekplatser i Stockholm, förslagsvis i Järvaområdet, Vårberg och Årstafältet eller ovanpå öppna p-hus i lämpliga lägen
- utveckla och tillgängliggöra Djurgården som besöksdestination. I arbetet ska ingå att utreda olika alternativ för broanslutning, finansieringslösning för en

sådan och att tillsammans med Kungliga Djurgårdens Förvaltning ta fram en modell för ett bilfritt södra Djurgården

- delta i det av kommunstyrelsen ledda arbetet att inrätta en stadsövergripande vattenamiral med samlat ansvar för allt som berör stadens vatten, i synnerhet frågor som rör badvattenkvalitén, samt leder arbetet med att samordna tillskapandet av fler bastur och badplatser.
- verka för att minst en bastu finns i varje stadsdel, anlägga 175 nya badstegar, verka för fler klippbad samt möjliggöra bad där räddningsstegar finns.
- avskaffa det generella badförbudet i stadens ordningsföreskrifter
- påbörja arbetet att i sin helhet göra om Strandvägen till Strandparken, med en sammanhängande parkmiljö från Nybroplan till Nobelparken
- delta i och utveckla arbetet med att levandegöra stadens kajer och vattennära platser inom ramen för stadens kajstrategi samt omvandla fler stora kajstråk till mer levande stadsmiljöer, däribland Skeppsbron och Stadsgården
- främja småbåtslivet genom att skapa förutsättningar för fler småbåtshamnar, gästhamnar och daghamnar, samt arbeta för att erbjuda fler båtpooler och laddningsmöjligheter för elbåtar
- arbeta för att höja attraktiviteten, tryggheten och tillgängligheten vid stadens färje- och kryssningsterminaler, samt längs stråken till/från kollektivtrafik och besöksmål
- nyttja forskning och ny teknik i syfte att skrämma bort och även fälla gäss vid stadens badplatser
- skapa vintergågator och göra det kostnadsfritt att ha uteserveringar öppna på vintern
- tillåta enkla och avgiftsfria uteserveringar året runt enligt konceptet ”Stockholmsmetern”
- automatiskt godkänna ansökningar för uteserveringar som inte fått svar inom sex veckor
- ge tillsvidare-tillstånd för de uteserveringar som skötts väl istället för att de ska behöva ansöka på nytt varje eller vart tredje år
- sänka ansökningsavgiften för torghandel, uteserveringar och food trucks
- använda ytor som är öde under vinterhalvåret till pop-up ytor, vinteraktiviteter och evenemang
- utveckla Levande Stockholm och öka antalet sommar- och vinterplatser på gångstråk, gågator, torg och kajer ska öka och de kulturella inslagen i Levande Stockholm stärkas, bland annat Storängstorget, Lövängsgatan, Sätra centrum, Erik Dahlbergsallén, Barnhusgatan, Primusgatan och Humlegårdsgatan. Säsongen för sommarplatser ska förlängas.
- möjliggöra för individer att ansöka om, och bidra ekonomiskt till, minnesmöbler runt om i staden samt uppdatera Möbelprogram Stockholm med tillägg om minnesmöbler
- möjliggöra för stockholmarna att ta initiativ till gräsrotsgågator och att under kortare, tidsbegränsade perioder stänga av en gata för kvartersfest eller loppis i sitt område
- underlätta för närvaron av kultur i det offentliga rummet, med fokus på ytterstaden
- omvandla delar av stadens gräsmattor till små odlingslotter samt öronmärka ytor för stadsodling och innovativa odlingslösningar när staden bygger för framtiden
- införa 3-30-300-regeln som norm i utformningen av offentliga rummen, för att alla stockholmare ska ha nära till träd och grönområden

- genomföra en löpande inventering av stadens alléer och äldre träd för att värna om deras välmående, samt identifiera områden med låg krontäckningsgrad som lämpar sig för nya alléplanteringar
- eftersträva större variation i trädbeståndet och tillsammans med stadsdelsnämnderna arbeta för att 20 procent av nyplanterade träd i staden är barrträd
- göra om Karlbergsvägen till en grön och attraktiv esplanad med park-, cykel- och gångstråk
- utgöra stöd för stadens samlade skyfallsarbete genom skyfallsfunktionen och utreda ansvar för skyfallsanläggningar under mark.
- verka för en fossilfri organisation 2030 och fasa ut fossila bränslen i upphandlingar av transporter, entreprenader och arbetsmaskiner
- säkerställa avtalsvillkor som möjliggör uppföljning och redovisning av använd fossil och förnybar energi
- delta i stadens samlade arbete med elektrifieringen av transportsektorn, redovisa arbetet i enlighet med målen för elektrifiering och tillsammans med kommunstyrelsen leda arbetet med Elektrifieringspakten
- minska andelen hårdgjord gatuyta i Stockholm som en del av arbetet med klimatanpassningsåtgärder
- genomföra en översyn och riskanalys av befintliga lekplatser utifrån ett klimatanpassningsperspektiv
- öka användningen av biokol i stadens växtbäddar
- förbjuda moped klass II från cykelbanor
- arbeta med att stärka gröna svaga samband enligt översiktsplanen
- arbeta för att nå miljökvalitetsmålet för frisk luft och att miljökvalitetsnormer för partiklar och kvävedioxid inte överskrids på stadens gator
- gradvis och med tillräcklig framförhållning införa fossilfria zoner och initiera åtgärder för att uppnå målet om en fossilfri innerstad senast 2030
- följa upp och utvärdera effekterna av miljözonerna samt i god tid kommunicera de förändringar som införandet av miljözoner innebär för stockholmarna
- tillsätta en blocköverskridande parlamentarisk utredning av införandet av skärpta miljözonsbestämmelser
- arbeta med innovativa lösningar för bullerskydd, i synnerhet gröna bullerskydd, samt för att åtgärda vägbuller vid källan
- genomföra trafikminskande åtgärder för att sänka partikelnivåerna kring västra Valhallavägen så att arbetet med programområdet kan återupptas
- förbjuda fossildrivna handhållna- och ryggburna verktyg i nämndens entreprenadavtal
- tillsammans med Trafikverket utreda möjligheterna till en komplett inglasning av kritiska delar av Essingeleden, för att minska buller och möjliggöra vidare stadsutveckling
- minska elförbrukningen och driftskostnaderna i stadens belysning
- höja ambitionerna i renhållning och vinterväghållning
- utifrån handlingsplaner för skadedjursbekämpning, för minskat klotter, samt för minskad nedskräpning på land och i vatten genomföra en ambitionshöjning för ett rent, snyggt och tryggt Stockholm
- säkerställa att städning och tömning av offentliga papperskorgar samt klottersanering sker inom 24 timmar efter anmälan
- utveckla arbetet med geofencing för att utveckla systemen i hållbarhets- och säkerhetssyfte
- genom öppna data och API tillgängliggöra och möjliggöra spridandet av snöröjningsinformation i realtid

- verka för att markvärme som huvudregel installeras i samband med att gator och gångbanor grävs upp eller rustas upp, med särskilt fokus på välanvända gångstråk, kollektivtrafiknära miljöer och platser med stor halkrisk.
- delta i arbetet att helt fasa ut dumpning av snö i Mälaren och Saltsjön
- utveckla modellen med snösmältning i samarbete med Stockholm Exergi
- tillgängliggöra trafikljus och andra installationer för fiberdragning, inklusive datakommunikation, som möjliggör montering av teknisk utrustning som sensorer
- använda Kista som testplats för utveckling av framkomlighet och Hornsgatan som en testbädd för trafikövervakning och regelefterlevnad
- automatisera handläggningen av återkommande uteserveringstillstånd
- nyttja AI för att optimera trafikljusen, ge prioritet och anpassa längden för grönljus för att främja framkomligheten, med särskilt fokus på de primära cykelstråken
- utreda förutsättningarna för ett pilotprojekt med självkörande fordon
- säkerställa att promenadstråk är upplysta på kvällar och nätter samt lysa upp mörka och otrygga platser med belysning och ljusinstallationer
- prioritera lokala åtgärder som behövs för att nå målet om att inte ha något särskilt utsatt eller utsatt område inom Stockholms stad
- delta i stadens arbete med platssamverkan i syfte att skapa en trygg, säker och levande stad genom exempelvis platsaktivering och kulturverksamheter, samt bistå i stadens kartläggning av trygghet och ordningsstörningar
- genom trädvård och slyröjning bidra till ökad trygghet, nyttjandegrad och trafiksäkerhet samt ökad framkomlighet gångbanor och cykelvägar
- säkerställa att tydlig och enhetlig skyltning finns till och vid stadens trygghetspunkter
- möjligöra för att barn och unga får utbildning i trafiksäkerhet
- tillsammans med nämndens funktionshinderråd ta ett större ansvar för att personer med funktionsnedsättningar tryggt och lätt kan röra sig i Stockholm
- integrera tillgänglighetsperspektivet i verksamheten samt verka för att undanröja hinder för dem som tar sig fram till exempel i rullstol, med rullator eller barnvagn
- säkerställa att behovet av tidsbegränsade besöksparkeringar ges förtur över boendeparkering i anslutning till lokala centrum och handel, för att stärka tillgängligheten och det lokala näringslivet
- uppdra åt de privata aktörer som tillhandahåller betalningslösningar för parkering i Stockholm att erbjuda mer flexibilitet kring boendetaxor, exempelvis att boendeparkeringen under kortare tid ska kunna pausas, föras över till annan person eller annat fordon.
- initiera ett pilotprojekt på tio platser runt om i staden för ljusprojicering av vägmarkeringar på strategiska platser vinter- och nattetid
- fortsätta arbetet med att säkra skolvägar och trygga trafikmiljöerna kring skolor, för att få fler barn att gå eller cykla till/från skolan och fritidsaktiviteter
- stärka utvecklingsarbetet och efterlevnaden av TA-planer samt tillgängliggöra dem digitalt för allmänheten
- höja viten för entreprenörer som inte efterlever TA-planen, försenar projekt, samt göra en löpande kartläggning av entreprenörers anmärkningshistorik
- verka för att koordinera grävarbeten mellan staden och externa aktörer
- verka för att införa en 24-timmarsgaranti för reparation av potthål i staden
- minska andelen stadsinformation på reklamvitriner från 50% till 25%
- säkerställa att organisation, planering och arbetssätt är näringslivsfrämjande, enkla och serviceinriktade och att medarbetare har god kunskap om företagens vardag och behov

- utreda möjligheterna till stärkt samverkan med näringslivet, fastighetsägare och övriga aktörer i stadsutvecklingen i syfte att nå en transporteffektiv, hållbar och framkomlig stad, samt samverka med logistikbranschen för att främja koordinerade varuleveranser, mikrohubbar och hållbara transporter
- säkerställa utbudet av offentliga toaletter och motverka klotter och nedskräpning på dessa
- i samverkan med myndigheter och branschen utveckla arbetssätt för att motverka korruption, kriminalitet och osund konkurrens i byggsektorn, bland annat genom skärpta krav i upphandlingar, bättre kontrollrutiner och ökad transparens

Stadsdelsnämndernas stadsmiljöverksamhet

I Stockholm ska storstadens puls förenas med gröna, rofyllda miljöer. Alla stadsdelar ska bli grönare och den stadsnära naturen ska värnas. Fler träd och grönytor ger renare luft, svalka under varma dagar och bättre möjligheter att ta hand om regnvatten vid skyfall. Stadens grönska ska också ge bättre livsvillkor för bin och andra pollinatörer och stärka den biologiska mångfalden i hela Stockholm.

När staden växer och fler använder parker, parkvägar och naturområden behöver skötseln hålla jämna steg med slitaget. Stadsdelsnämnderna ska höja ambitionsnivån i det löpande underhållet och anpassa renhållningen efter hur platserna faktiskt används. Välbesökta parker ska städas oftare när många vistas där. Fler kapacitetsstarka, solcellsdrivna papperskorgar ska göra det lättare att hålla rent och minska risken att skräp sprids till naturen och vattnet. Staden ska också verka för att kommunerna får möjlighet att ta ut en nedskräpningsavgift.

Trygghetsarbetet ska utgå från var och när människor känner sig otrygga. Nämnderna ska prioritera trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder utifrån lokala lägesbilder med särskilt fokus på stadens otrygga och utsatta områden. Skadegörelse och klotter ska åtgärdas snabbt och återkommande problem förebyggas. Där bristande belysning gör att människor undviker ett stråk på kvällen ska nämnderna se över hur platsen kan lysas upp. Genom platssamverkan ska stadsdelsnämnderna tillsammans med boende, föreningar, fastighetsägare och lokala företag utveckla torg och centrum. Lokala initiativ till exempelvis stadsodling och aktiviteter på ytor som står tomma under vintern ska få bättre förutsättningar. Fler medborgarförslag om den egna närmiljön ska kunna förverkligas.

Stockholms parker och grönområden ska utvecklas till stockholmarnas gemensamma vardagsrum, med fler grillplatser och utrymme för aktiviteter och möten. Natur- och kulturreservaten ska skötas så att naturvärdena stärks och fler kan använda dem för friluftsliv och rekreation. Stadsdelsnämnderna ska stärka svaga gröna samband och utveckla grönområdenas funktion för biologisk mångfald och klimatanpassning. Ängsplanteringar och tätortsnära bete ska användas där det passar Ytor under broar och längs murar och bullerplank ska tas till vara för planteringar som gör hårdgjorda och förbisedda miljöer mer trivsamma. . Nämnderna ska bidra till stadens klimatanpassning genom att identifiera platser där det behövs mer skugga och där grönska och genomsläppliga ytor kan ta hand om regnvatten vid skyfall. Genom samverkan med fastighetsägare kan skyfallsåtgärder på gårdar, gator och i parker förstärka varandra och bidra till tryggare boendemiljöer.

Lokala investeringar ska göra det lättare för fler att röra sig och vistas utomhus. Det kan handla om utegym, ytor för spontanidrott, bättre parkvägar eller upprustade lek- och badplatser. Hinder ska undanröjas så att personer med funktionsnedsättning kan ta sig fram och använda miljöerna. Stadsdelsnämnderna ska också bistå trafiknämnden i skötseln av gång- och cykelstråk. Sly och buskar ska hållas tillbaka med tillräcklig marginal för att ge god sikt och framkomlighet och minska behovet av återkommande röjning.

Stadsdelsnämnderna ska bidra med sin kunskap om hur parker och gröna stråk används och vilka förbättringar invånarna efterfrågar. Den lokala kunskapen ska ligga till grund för investeringarna, med särskilt fokus på ytterstaden. I den centrala medelsreserven finns medel avsatta för lokala satsningar, till exempel upprustning av torg och parker, nya utegym och säkrare gång- och cykelstråk.

Uppgifter

Stadsdelsnämnderna hanterar investeringar samt drift och underhåll av parker, parkvägar och grönområden, i den mån det inte avser investeringar som utgör en del av en exploatering.

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar:

- drift och underhåll av parker, parkvägar och grönområden, inklusive barmarksrenhållning och vinterväghållning
- dagvattenhantering
- naturområden
- naturreservat
- strandbad

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- säkerställa att promenadstråken inom stadsdelsnämndernas ansvarsområde är belysta kvälls- och nattetid samt förbättra och komplettera belysningen i parker där mörker gör att människor undviker platsen
- skapa fler möjligheter till stadsodling i stadens parker, på gräsmattor, kvartersgårdar, gågator och tak samt pröva brukaravtal som gör det möjligt för boende och lokala föreningar att odla, plantera och sköta grönska på lämpliga gemensamma ytor i sitt närområde
- skapa fler områden med kolonilotter, däribland 100 nya lotter vid Kaknästornet på Djurgården
- tillgängliggöra parker för förskolebarn, bland annat genom att erbjuda odlingslotter i parkerna för förskolor som saknar odlingsmöjligheter, så att alla förskolebarn får odla och lära sig hur maten kommer från jord till bord
- plantera fler fruktträd och bärbuskar i parker och andra lämpliga grönområden, gärna i samarbete med lokala odlarföreningar
- byta ut samtliga papperskorgar i ytterstaden mot innovativa, kapacitetsstarka, komprimerande och solcellsdrivna sopkärl
- aktivt driva på för att fler medborgarförslag som förbättrar den lokala stadsmiljön genomförs och söka de medel som kommunstyrelsen avsatt för ändamålet
- tillsammans med föreningslivet skapa fler kajakförvaringsplatser, exempelvis i Norra Djurgårdsstaden
- utöka städning, skötsel och slyröjning i parker i syfte att skapa ökad trygghet och trivsel
- förbättra skötseln av stadens naturreservat och göra reservat med rekreativa värden mer tillgängliga, särskilt för personer med funktionsnedsättning
- förbättra vägvisningen till stadens naturreservat
- säkerställa att 24-timmarsgarantin för städning, tömning av offentliga papperskorgar och klottersanering efter anmälan följs
- tillgänglighetsanpassa badplatser, lekparker, parkvägar och parkbänkar samt undanröja fysiska hinder i stadsmiljön
- genomföra ny- och reinvesteringar i spontanidrottsytor samt vid planering av spontanidrottsytor ta jämställdhetsperspektiv i beaktning och möjliggöra en mångfald av spontanidrotter
- i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden samt stadsbyggnadsnämnden fortsätta utreda lämpliga biotopskyddsområden i staden
- ta till vara och plantera om träd som behöver tas bort, exempelvis vid byggprojekt samt se till att varje fällt träd ersätts med minst två nya

- stärka naturvärdena i parker, naturområden och naturreservat i linje med stadens handlingsplan för biologisk mångfald, bland annat genom fler perenna planteringar som gynnar pollinatörer
- verka för fler tätortsnära betesdjur på lämpliga platser som en ekosystemtjänst för att stärka den biologiska mångfalden och minska behovet av manuell slyröjning
- installera dricksvattenfontäner i hela staden, särskilt i de områden med risk för värmeöeffekter
- säkerställa att alla arbetsfordon och arbetsmaskiner i egen och upphandlad verksamhet är eldrivna i syfte att minska miljöpåverkan och buller i stadsmiljön
- investera i åtgärder som stärker friluftslivet, såsom upprustning och belysning av motionsspår och löparbanor, bättre skyltning samt tillgänglighetsanpassningar
- öka vistelsevärden på platser vid vatten med exempelvis bryggor och sittplatser
- se över möjligheterna till vattenrekreation vid Magelungen och Fagersjöviken
- rusta upp och anlägga små parker, så kallade pocket parks, under Kungsholmens broar
- inom ramen för miljöfonden facilitera för bostadsrättsföreningar och fastighetsägare att identifiera och genomföra samordnade skyfallsåtgärder på offentlig och privat mark, exempelvis att göra hårdgjorda innergårdar gröna
- skapa en ny park längs Årstaviken på det tidigare spårområdet nedanför Södersjukhuset, med plats för rekreation och aktiviteter i samverkan med lokala föreningar och företag
- anlägga Zinkens stadsskog i nordvästra änden av Ringvägen
- skapa fler levande och attraktiva torgmiljöer i Bromma, likt Nockeby torg

Stockholms Stads Parkerings AB

Stockholm Parkerings anläggningar ska bidra till minskad gatuparkering, öka framkomligheten i staden samt verka för att parkeringskapacitet utnyttjas optimalt. Bolaget ska initiera förslag och finansiera nya garage för detta syfte, genom nyproduktion. Garagen ska också möta de behov som finns i nya stadsutvecklingsområden. Bolaget ska även arbeta med hållbar mobilitet och främja delningsekonomier. I syfte att stimulera användningen av elbilar ska laddningsmöjligheter installeras i bolagets anläggningar. Bolaget ska öka sin egenfinansieringsgrad.

Bolagets uppgift

Bolaget bygger och driver parkeringsanläggningar som verkar på den kommersiella marknaden samt anläggningar som har som enda syfte att avlasta gatunätet.

Ägardirektiv för 2027

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- fortsätta att arbeta med att öka trygghet och trivsel för kunderna
- tillgodose behovet av ett ökat antal parkeringsplatser vid in- och utfartsparkeringar, bland annat genom samverkan med exploateringsnämnden, AB Storstockholms Lokaltrafik och berörda grannkommuner
- arbeta med hållbar mobilitet där cykel, nya mikromobilitetslösningar och särskilda parkeringsplatser för bilpool i attraktiva lägen är en integrerad del
- verka för att tredubbla antalet bilpoolsplatser i samtliga stadsdelar till 2030 enligt en bilpoolsplan som tas fram i samråd med boende
- fortsätta utbyggnaden av laddningsmöjligheter i bolagets anläggningar samt inrätta laddgator på nya ytor som arrenderas från trafiknämnden, med målet att dubblera utbyggnaden av elbilsladdning
- fortsätta utbyggnaden av laddinfrastruktur enligt stadens målsättning om 100 procent laddplatser i egna anläggningar till år 2028
- ta fram affärsmodeller för utbyggnaden av laddinfrastruktur
- se över möjligheterna till dag- respektive nattförhyrning för att nyttja den befintliga kapaciteten i anläggningarna maximalt
- genomföra pilotprojekt med innovativ gatuladdning i syfte att på sikt tillhandahålla gatuladdning i enlighet med stadens mål
- utreda att tillämpa p-köp även vid förtätning
- se över möjligheterna att anlägga solcellstak över bolagets ytparkeringar för att producera förnybar el samt skapa skugga
- samverka i trafiknämndens uppdrag med elektrifiering av transportsektorn, bland annat genom Elektrifieringspakten och mot målet att trafiken ska vara fossilfri i innerstaden till 2030
- inom ramen för svenskt och europeiskt klimatkontrakt 2030 arbeta med utvecklade samarbeten, innovativa arbetssätt och en ökad externfinansiering från staten och EU för att åstadkomma en snabbare klimatomställning
- skapa fler säkra cykelparkeringar, cykelboxar, Stockholmshagar och platser för lastcyklar, speciellt vid attraktiva och strategiska platser
- leda stadens arbete med mobilitetshubbar
- delta i stadens planarbete för att möjliggöra en minskning av antalet gatuparkeringar och öka andelen parkeringar på tomtmark
- vid detaljplaneförändringar som gör gatumark till fastighetsmark öronmärka 20 procent av parkeringsplatserna till bilpooler och bildelningstjänster

- tillsammans med trafiknämnden ta fram och säkerställa långsiktig arrendering av platser för infartsparkering, laddgator och andra parkeringsytor
- utveckla en affärsmodell för driftade anläggningar i syfte att förse dem med laddplatser i enlighet med de övergripande laddmålen
- utreda Vehicle to Grid tillsammans med branschen och relevanta aktörer
- arbeta för kapacitetsstark och säker cykelparkering i direkt anslutning till Centralstationen
- genomföra prisjusteringar när marknaden så medger
- pröva möjlighet och lämplighet för trästomme i kommande projekt ovan jord
- utreda hur bolaget kan underlätta uppförandet avladdinfrastrukturparkeringsplatser i samband med nyproduktion, till exempel genom parkeringsköp eller 3D-fastighetsbildning
- tillsammans med kommunstyrelsen och trafiknämnden driva för nationella reformer som möjliggör differentierade parkeringstaxor i bolagets anläggningar baserat på fordonsdimensioner och utsläpp
- delta i kommunstyrelsens arbete att i samarbete med relevanta aktörer inom bilindustri, energibolag, bostadsbolag och forskningsaktörer initiera ett V2H/V2G-pilotprogram, där elbilarnas batterier är en integrerad del av energisystemet som kan även användas för stödtjänster
- utreda hur bolagets samtliga parkeringsgarage kan anpassas till att utgöra skyddade utrymmen, genomföra ventilationsåtgärder, säkerställa toalett- och vattentillgång för att tillgodose grundläggande behov i krissituation
- finna en hyresgäst till P-snurran för publik verksamhet i väntan på försäljning

Stockholms Hamn AB

Bolagets uppgifter

Bolaget ska medverka till att säkerställa och utveckla goda förutsättningar för sjöfarten, besöksnäringen och regionens varuförsörjning för att därigenom främja regionens utveckling och hållbara tillväxt samt tillhörande landinfrastruktur för att nå största nytta i investeringarna.

Verksamheten ska stimulera och vara ett föredöme för ett miljövänligt transportarbete. Särskild vikt ska läggas vid klimatsmarta transporter vid den nya hamnen i Norvik. Stockholms Hamn AB ska medverka till att målen nås om en fossilbränslefri stad 2035. Att minska utsläppen från fartyg som ligger i hamn i staden är därför angeläget.

Ägardirektiv för 2027

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- bistå trafiknämnden i samverkan med Region Stockholms planering för utökat kollektivt resande på stadens vatten, upprustning av relevanta bryggor och fler investeringar i pendelbåtsinfrastruktur
- främja småbåtslivet genom att skapa förutsättningar för fler småbåtshamnar, gästhamnar och daghamnar, samt arbeta för att erbjuda fler laddningsmöjligheter för elbåtar
- verka för implementering av Kajstrategi för Stockholms stad, samt verka för att implementera aspekter av strategin i fler hamnområden än vad strategin i nuläget berör
- medverka till att stadens innerstadskajer utvecklas till en viktig del av den levande stadsmiljön
- fortsätta arbetet med utbyggnad av högspänningsanslutningar till marknätet för kryssningsfartyg vid Frihamnspiren, med mål om att erbjuda anslutning senast 2030.
- tillsammans med berörda nämnder verka för exploatering av Masthamnen med hänsyn till sjöfartens fortsatta behov och verksamhet
- arbeta för att etablera permanenta passagerarfaciliteter i anslutning till kryssningskajerna i Masthamnen och Frihamnen som tillgängliggörs för besökare året runt
- bidra till aktiveringen av fler kajer bland annat genom tillskapandet av fler badplatser, bastur, bastuflottar m.m. i Stockholm
- skapa goda förutsättningar för att kryssningstrafiken fortsatt ska kunna utvecklas och vara en del av tillväxten för regionen tillsammans med Stockholm Business Region AB
- medverka till att stadens mål om bostadsbyggande uppfylls samtidigt som den rörliga sjötrafiken och möjligheten att utveckla hamnverksamheten för transport- och besöksnäring värnas
- arbeta för en fossilfri organisation 2030 genom att fasa ut användningen av fossil energi och genomföra åtgärder för att bidra till fossilbränslefri sjöfart
- fortsätta arbetet med energieffektivisering och utveckling av den egna produktionen av energi genom förnybara källor såsom exempelvis sol
- vara en aktiv del i att rena Stockholms vatten och göra verklighet av den blå investeringsmiljarden och tillsammans med berörda nämnder fortsätta arbetet med att genomföra lokala åtgärdsprogram för stadens vattenförekomster samt rena stadens vattendrag och bottnar genom bland annat samarbeten med externa aktörer såsom ideella föreningar och båtklubbar

- med beaktande av stadens klimat- och miljömål, möta efterfrågan hos kunder att möjliggöra för pendelbåtar och skärgårdstrafik att ansluta till el och fjärrvärme vid kaj
- samverka i trafiknämndens uppdrag med elektrifiering av transportsektorn, bland annat genom elektrifieringspakten
- verka för en utveckling av Stadsgårdskajen mellan Slussen och Masthamnen i syfte att skapa en levande stadsmiljö
- fortsätta arbetet med att mäta luftpåverkan från de fartyg som är i hamn i Stockholm
- aktivt delta i arbetet med internationella miljööverenskommelser och standardiseringar
- tillsammans med Stockholm Business Region fortsatt marknadsföra Stockholm som destination på de finländska och baltiska marknaderna
- arbeta för att höja attraktiviteten, tryggheten och tillgängligheten vid färje- och kryssningsterminalerna samt längs stråken till/från kollektivtrafik och besöksmål
- fortsätta arbetet med att utveckla och förädla bolagets fastigheter samt effektivisera driften av byggnader och anläggningar
- avyttra fastigheter som inte är strategiskt viktiga för staden
- delta i arbetet med att inrätta en kulturljudzon enligt Malmömodellen på Frihamnspiren och i intilliggande kvarter
- delta i det av kommunstyrelsen ledda arbetet att inventera stadens fastigheter som är tekniskt lämpade att förses med vegetationsklädda tak, och påbörja installation på de mest prioriterade objekten

Stadsutveckling

Inriktning

Stockholm ska vara en levande och öppen stad där människor kan hitta en bostad, känna tillhörighet och förverkliga sina idéer. Här ska storstadens puls förenas med närheten till natur och vatten. Parker, torg och kajer ska vara inbjudande mötesplatser som ger människor anledning att stanna och mötas. Stockholmarna ska ges möjlighet att påverka utvecklingen av sin närmiljö.

Stockholm ska vara en attraktiv och växande storstad som lockar människor, företag och besökare från hela världen. Här ska företag utvecklas och nya arbetstillfällen växa fram. Stadsutvecklingen ska stärka Stockholms konkurrenskraft och skapa förutsättningar för fler att komma hit för att arbeta, studera och forska. Tillväxten ska ge staden kraft att utveckla välfärden och genomföra klimatomställningen. Alla stadsdelar ska utvecklas med en blandning av bostäder, arbetsplatser, handel, samhällsservice, kultur och idrott. Staden ska ge utrymme för vacker, varierad och innovativ arkitektur och våga bygga högt och tätt där det passar. Nya miljöer ska utvecklas med kvalitet och omsorg om platsens karaktär, samtidigt som befintliga byggnader och kulturmiljöer tas till vara.

Stockholm ska växa klimatsmart och resurseffektivt. Byggandet ska präglas av energieffektivitet, klimatsmarta material och cirkulära lösningar, samtidigt som grönska och vatten integreras i stadsutvecklingen. Befintliga byggnader ska användas bättre och återbruk prioriteras. Bostäder, arbetsplatser och service ska planeras så att transportbehoven minskar och det blir enkelt att gå, cykla och resa kollektivt. Stadsplaneringen ska främja mobilitetstjänster samt flexibla och gröna parkeringstal för att göra det enklare att välja hållbara resor.

Även en växande stad kan bli grönare. Stockholm ska därför tillämpa arealneutralitet som princip i stadsutvecklingen. En inventering av grön- och gråytor ska inledas med mål om en nettoökning av andelen grönyta vid byggprojekt. Värdefulla parker och grönområden ska bevaras och nya tillkomma när staden växer. Fler träd och gröna miljöer ska stärka den biologiska mångfalden och rusta Stockholm för skyfall och värmeböljor.

Det ska finnas bostäder i olika prislägen och fler bostäder som människor med vanliga och låga inkomster har råd att efterfråga. Höga boendekostnader och långa kötider stänger i dag ute stora grupper från bostadsmarknaden. Bostadskön ska därför reformeras och ersättas av en aktiv bostadsförmedling där allmännyttans bostäder fördelas efter behov och livssituation i stället för kötid. En andel av bostäderna ska utgöras av så kallade socialt hållbara bostäder, avsedda för resurssvaga hushåll. Dessa ska integreras med övrig bebyggelse. Staden ska samarbeta med privata byggherrar och främja nya modeller som förenar ett ökat bostadsbyggande med rimliga boendekostnader.

Stadens bostadsmarknad ska skapa trygghet genom rörlighet. Unga ska kunna flytta hemifrån, barnfamiljer hitta en större bostad och äldre flytta till ett boende som passar deras behov. Bostadsbristen begränsar i dag människors livsval och försvårar företagens kompetensförsörjning. En hög nybyggnation ska därför kombineras med bättre nyttjande av det befintliga beståndet och ett bredare utbud av bostadsstorlekar och boendeformer. Hyresrätter och bostadsrätter ska kompletteras med bland annat ägarlägenheter, hyrköp, kooperativa boenden och kollektivhus. Fler studentbostäder,

talangbostäder och attraktiva seniorboenden ska möta olika behov genom livet. Enklare regler och effektiva, förutsägbara plan- och byggprocesser ska ge fler aktörer möjlighet att bidra och göra det lättare att bygga om, bygga till och skapa nya bostäder.

Stockholm ska utvecklas som en sammanhållen stad med blandade bostadsområden som främjar integration och en god livsmiljö. Med inspiration från Helsingforsmixen ska olika upplåtelseformer, bostadsstorlekar och prislägen blandas på kvartersnivå i hela staden. Vid förtätning och nybyggnation ska underrepresenterade upplåtelseformer främjas, så att fler kan äga sitt boende och göra bostadskarriär utan att lämna sitt område. Människor med olika bakgrund och erfarenheter ska kunna mötas i vardagen. Utvecklingen av miljonprogramsområdena ska prioriteras med fler boendeformer, arbetsplatser, service och attraktiva offentliga miljöer. Segregerande barriärer ska överbryggas och stadsdelar bindas samman för att stärka tryggheten och den sociala sammanhållningen i hela Stockholm.

Det ska vara enkelt att följa hur Stockholm utvecklas och få insyn i stadens projekt. En gemensam webbplats ska därför samla information om byggprojekt, upprustning av parker och torg samt vägarbeten som påverkar framkomligheten. Där ska stockholmarna kunna följa projekten och enkelt hitta tillhörande handlingar och beslut från de tekniska nämnderna. Webbplatsen ska integreras med Stockholm växer.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden ska vara motorn i ett hållbart samhällsbyggande. Stadsplaneringen ska bidra till att skapa levande lokalsamhällen i storstaden, där människor känner tillhörighet och kan påverka sin närmiljö. Bostäder, verksamheter och gemensamma platser ska tillsammans skapa förutsättningar för möten, lokalt engagemang och en fungerande vardag. Boendes, föreningars och företagares initiativ ska tas till vara. Nämnden ska planera för trygga, tillgängliga och levande offentliga rum och säkerställa att kultur, idrott, service och grönska finns med från början när områden utvecklas, bland annat genom en idrottsnorm vid exploateringsprojekt. Planeringen ska vara flexibel och ta till vara hur människor använder och rör sig genom stadens miljöer. Önskestigar och andra vardagsmönster ska kunna vägleda utvecklingen av platser och stråk över tid. Barnperspektivet ska genomsyra hela stadsbyggnadsprocessen och barns behov av trygga och tillgängliga utemiljöer för lek, rörelse och vistelse ska beaktas tidigt i planeringen.

Stockholm ska ha ambitiösa bostadsmål och ett högt bostadsbyggande som främjar variation och svarar mot människors faktiska behov. Målet om 140 000 bostäder till 2035 ska ligga fast, samtidigt som fler större bostäder behöver tillkomma för barnfamiljer och andra hushåll. Nämnden ska därför tillsammans med berörda nämnder utreda hur bostadsmålet kan kompletteras med mått som bättre speglar behoven, exempelvis boarea, antal sovrum eller andra indikatorer, för att främja ett mer varierat bostadsutbud.

Planeringen ska möjliggöra fler boendeformer, såsom ägarlägenheter, hyrköp, kooperativa boenden och byggemenskaper, samt fler ändamålsenliga student-, talang- och seniorbostäder. Underrepresenterade upplåtelseformer ska främjas vid nybyggnation och förtätning, och nämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden verka för ett tak på två tredjedelar hyresrätter i socioekonomiskt utsatta områden. Nämnden ska bidra till fler socialt hållbara bostäder och, tillsammans med berörda aktörer, verka för modeller med differentierade hyror där friare hyressättning kombineras med bostäder öronmärkta för resurssvaga hushåll.

Befintliga byggnader ska användas bättre. Rivning av funktionsdugliga byggnader ska undvikas när ombyggnad, renovering eller påbyggnad är ett rimligt alternativ. Nämnden ska underlätta omvandling av vindar, källarutrymmen och underutnyttjade lokaler till bostäder samt pröva påbyggnader som tillför bostäder utan att ta mer grönyta i anspråk. Det ska bli enklare att skapa uthyrningsdelar och kompletterande bostäder på villatomter. Detaljplaner ska vara flexibla och möjliggöra ändrad användning, återbruk och ombyggnad.

Byggregler ska tillämpas med fokus på service, proportionalitet och rimlighet. Sökande ska få tydlig vägledning och lösningsorienterat stöd, särskilt vid ändring och ombyggnad, och regelverkets möjligheter till anpassning ska tas till vara. Nämnden ska driva på för enklare och mer ändamålsenliga byggregler samt en översyn av riksintressen, strandskydd och kulturskydd. Möjligheten att göra bostäder till ett eget riksintresse ska prövas och kulturskydden utvecklas mot ett enhetligt skydd som är lättare att tillämpa.

Plan- och bygglovsprocesserna ska vara effektiva, förutsägbara och näringslivsfrämjande. Nämnden ska utveckla samordningen med andra nämnder och använda NKI-mätningar för att förbättra servicen. Byggaktörsdrivna planprocesser och samordnad planläggning av mindre områden ska korta ledtiderna och tillvarata innovationskraften hos byggaktörer. En automatiserad och fullt digitaliserad kedja för

enklare bygglov ska införas. Samtidigt avsätts särskilda medel för att korta kötiderna för bostadsanpassningsbidrag och andra ärenden som kräver manuell handläggning. En bostadsanpassningslots ska införas för att ge praktiskt och administrativt stöd till den som beviljats bostadsanpassningsbidrag, så att anpassningen kan genomföras skyndsamt och med god kvalitet.

Nämnden ska bidra till ett fossilfritt Stockholm genom en stadsplanering som minskar transportbehoven och gör det lätt att leva klimatsmart. Cirkulärt byggande, klimatsmarta material och energieffektiva lösningar ska främjas. Stadsutvecklingsprojekt på stadens mark ska redovisa uppskattad klimatpåverkan och vilka alternativ som studerats. Vegetationsklädda tak ska vara utgångspunkt vid nyproduktion där staden är byggherre. Nämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden driva arbetet med Agenda 2030:s mål 11.

Klimatanpassningen ska vara en integrerad del av planeringen. Risker för översvämning vid skyfall ska identifieras tidigt och styra bebyggelsens placering och utformning. Planeringen ska säkerställa avrinningsvägar, ytor som kan omhänderta vatten och räddningstjänstens framkomlighet. Stadsgrönska och ekosystemtjänster ska integreras i planeringen för att bland annat ge skugga, dämpa värme och omhänderta dagvatten. Träd och genomsläppliga markytor ska bidra till att förebygga värmeöar och översvämningar. Skuggiga vistelsemiljöer ska planeras vid bostäder, förskolor, skolor, äldreboenden och offentliga platser. Nya forskningsrön ska få genomslag även i pågående planering.

Nämnden ska säkerställa kostnadseffektiva lösningar utifrån ett långsiktigt investerings- och driftsperspektiv. Tidiga ekonomiska överväganden och prioriteringar enligt investeringsstrategin ska säkra utrymmet för angelägna investeringar. Stadens åtaganden inom 2013 års Stockholmsförhandling och Sverigeförhandlingens Storstad Stockholm ska ha hög prioritet.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- övergripande fysisk planering för bland annat bostadsförsörjning, arbetsplatser, miljö, infrastruktur, klimatanpassning och skola
- myndighetsansvar för planprocess, detaljplaner, bygglov, bygganmälan och namngivning
- stadens fristående mätnings- och kartläggningsverksamhet
- inrättande och upphävande av naturreservat, kulturreservat och biotopskydd samt djur- och växtskyddsområden enligt miljöbalken
- beslut om bidrag till bostadsanpassning för personer med funktionsnedsättning enligt lagen om bostadsanpassningsbidrag
- handläggning av ärenden om anmälan från allmänheten om otillgänglig miljö, så kallat enkelt avhjälpta hinder

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- komplettera stadens bostadsmål med ett BOA-mål som säkerställer att nya bostäder svarar mot efterfrågan hos olika hushållstyper
- planlägga för 1 000 prisvärda stadsradhus i Järva, i första hand på redan bebyggda eller hårdgjorda ytor och utan att ta värdefulla grönområden i anspråk

- verka för att Stockholm blir pilotkommun för omvandling av kontor till bostäder, skola, vård och omsorg, med möjlighet till lättnader i nybyggnadskraven
- identifiera områden med stora kontorsvakanser och underlätta omvandling utifrån lokala behov genom tidig dialog med fastighetsägare, lösningsorienterad vägledning och vid behov prioriterad planläggning
- jämföra stadens plan- och bygglovsprocesser med kommuner som har kortare ledtider och utifrån jämförelsen införa mål för kortare ledtider som följs upp regelbundet
- involvera bygglovskompetens tidigt i detaljplaneprocessen och föra tidig dialog med byggaktörer och berörda myndigheter för att identifiera avgörande frågor och minska behovet av sena kompletteringar och omtag
- ta fram en överdäckningsstrategi i syfte att överdäcka stadens spår- och trafikleder med bostäder
- arbeta fram en ny strategi för fler höga hus och märkesbyggnader i kollektivtrafiknära lägen, konkreta handlingsplaner kopplade till strategin samt i den nya översiktsplanen peka ut områden som lämpar sig väl för hög och tät bebyggelse
- ta fram en handlingsplan för omvandlingen av vakanta kontor och tomställda lokaler till bostäder eller för samlokalisering av små näringar
- planera för att omvandla strategiska vägar i inner- och ytterstaden till stadsgator genom att smalna av vägarna och möjliggöra bostäder och verksamheter längs dem, bland annat Johanneshovsvägen, Hägerstensvägen samt Södertäljevägen vid Liljeholmen
- säkerställa att centrumfunktioner och mötesplatser planeras in tidigt i stadsutvecklingen, bland annat genom att möjliggöra ändamålsenliga lokaler för matbutiker, annan service och kultur
- genomföra näringslivskonsekvensanalyser vid planläggning i eller nära verksamhetsområden och säkerställa att befintliga verksamheters behov beaktas och att områdena ges långsiktiga förutsättningar att utvecklas och skapa fler arbetsplatser
- utreda möjligheten att villkora utökade byggrätter eller andra incitament i stadsplaneringen, mot att fastighetsägare i samband med byggprojekt tillgängliggör offentliga platser av hög kvalitet
- ta fram riktade tilläggsbestämmelser till detaljplaner i villaområden för att begränsa antalet bostäder per fastighet och motverka osund exploatering och vilseledande försäljning av bostäder
- utveckla medborgardialogen i stadsbyggnadsprocessen, bland annat genom digitala arbetssätt som når grupper som normalt inte kommer till tals och tar till vara privata och lokala initiativ
- utreda hur bostadssökandes och framtida invånares perspektiv kan tas till vara i stadsbyggnadsprocessen, exempelvis genom ett råd för bostadssökande som kan lämna synpunkter på planförslag
- korta handläggningstiderna genom att där det är möjligt låta bygglovsprocessen löpa parallellt med detaljplaneprocessen
- införa en AI-baserad bygglovsrobot för att automatisera handläggningen av enklare bygglov
- införa en bostadsanpassningslots som ger praktiskt och administrativt stöd till den som beviljats bostadsanpassningsbidrag
- utveckla arbetssätt för att motverka korruption, kriminalitet och osund konkurrens i byggsektorn
- beakta totalförsvarets krav i all sin verksamhet och planera för beredskap och skyddsrum i stadsbyggnadsprocessen

- undersöka möjligheten att i framtida byggprojekt ställa krav på att parkeringsgarage kan konverteras till skyddsrum vid behov
- införa 3-30-300-regeln som norm i Stockholms stadsplanering för att alla stockholmare ska ha nära till träd och grönområden
- kartlägga och följa utvecklingen av stadens grönytor och ekologiskt särskilt betydelsefulla områden (ESBO) samt använda underlaget i stadsplaneringen för att värna och stärka gröna värden och ekologiska samband
- inrätta naturreservat i Bagarmossenskogen och Fagersjöskogen
- ta fram en träbyggnadsstrategi för att främja ett klimatsmart byggande
- redovisa uppskattad klimatpåverkan i stadsutvecklingsprojekt
- förenkla och underlätta för fastighetsägare som vill installera vegetationsklädda tak på befintliga fastigheter, genom att tillhandahålla vägledande exempel och teknisk rådgivning
- bygglovs- och avgiftsbefria installation av solceller samt främja lösningar för förnybar energi i stadsplaneringen och bidra till att stadens mål för solceller nås
- möjliggöra utvecklingen av laddinfrastruktur som kräver utrymmesplanering och bygglov
- identifiera lämpliga områden för kulturljudzoner och i stadsplaneringen säkerställa att befintligt och framtida kultur- och nattliv ges långsiktiga förutsättningar, bland annat genom att beakta placeringen av bostäder och andra störningskänsliga verksamheter
- i den fortsatta planeringen av Slakthusområdet förverkliga stadens vision om en levande stadsdel med kultur, nöjesliv och arbetsplatser samt värna förutsättningarna för dessa verksamheter i områdets utveckling
- skyndsamt slutföra detaljplanearbetet för Södermalm 5:2 för att möjliggöra nattklubben Trädgårdens fortsatta verksamhet
- skapa en väg in som lotsar nattlivs-, nöjes- och kulturaktörer genom tillstånds-, planerings- och bygglovsprocesser
- i stadsplaneringen ta till vara befintliga industrimiljöer och möjliggöra att de utvecklas för kultur, skapande och företagande
- ta fram en detaljplan för uppförandet av ett klubbhus för Örnsbergs kanotsällskap (ÖKS)
- ha en positiv hållning till bygglov för bastur samt genom detaljplanering möjliggöra kallbadhus och flytande poolanläggningar
- kartlägga underutnyttjade ytor och i planeringen möjliggöra att de används permanent eller tillfälligt för exempelvis idrott, kultur eller grönområden
- prioritera planeringen för bostäder och service i Farsta, Hammarbyhöjden–Björkhagen, Bagarmossen–Skarpnäck, Hagsätra–Rågsved och Sköndal samt bidra till att stadens bostadsåtaganden inom 2013 års Stockholmsförhandling uppfylls
- stärka områdesplaneringen för att skapa en helhetsbild av lokala behov och förutsättningar innan enskilda projekt påbörjas, bland annat genom att ta fram en områdesplan för Spånga
- utveckla Johannelund–Vinsta till en tät blandstad och ett lokalt centrum med bostäder, service och förutsättningar för ett levande nattliv
- återuppta arbetet med Västra Valhallavägens programområde
- ändra inriktningen på det pågående detaljplanearbetet i Marieberg för att möjliggöra fler bostäder och parkytor
- ändra inriktningen på det pågående detaljplanearbetet vid Klubbacken så att Kastanjeparken bevaras och ingen bebyggelse tillkommer i parken

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden ska vara en drivande kraft för ett bostadsbyggande i Stockholm som präglas av höga ambitioner, varierat utbud och klimatsmarta lösningar. Nämnden ska verka för att bostadsbyggandet bättre motsvarar stockholmarnas faktiska behov. Staden ska därför utreda om dagens bostadsmål kan kompletteras med andra indikatorer som boarea (BOA), antal sovrum eller andra indikatorer som främjar en balans mellan små och stora bostäder.

Nämnden ska aktivt använda markanvisningar och exploateringsavtal för att utöka utbudet av bostäder i allmänhet och fler bostäder till rimliga kostnader i synnerhet. Vid markanvisningar ska krav kunna ställas på att en andel bostäder öronmärks för resurssvaga hushåll. Staden ska vara mer flexibel med finansieringsprinciperna för enskilda bostadsprojekt och väga in den långsiktiga nyttan för hela stadens bostadsförsörjning. Nämnden ska också verka för nya modeller med differentierade hyror och fri hyressättning hos privata hyresvärdar, villkorat med att en andel bostäder upplåts som socialt hållbara bostäder och förmedlas efter behov.

För att öka byggtakten och stärka konkurrensen ska nämnden utveckla arbetet med markanvisningar, bland annat genom att samordna mindre detaljplaneområden och möjliggöra för fler små och medelstora byggaktörer att delta. Nämnden ska verka för förenklade byggnormer och en översyn av regelverk kring riksintressen, strandskydd och kulturskydd som försvårar eller fördyrar bostadsbyggandet. Möjligheten att betrakta bostadsförsörjningen som ett eget riksintresse ska prövas, likaså ska nämnden utreda hur bostadssökandes och framtida invånares perspektiv kan tas till vara i stadsbyggnadsprocessen.

Nämnden ska särskilt främja fler hyresrätter och nya vägar in på bostadsmarknaden. Arbetet med hyrköp, kooperativa hyresrätter, trygghetsboenden och andra alternativa boendeformer ska utvecklas. Staden ska underlätta för villaägare att skapa fler bostäder genom uthyrningsdelar och komplementbostadshus. En modell för gradvist friköp av tomträtter ska tas fram för bostadsrättsföreningar och enskilda fastighetsägare.

För att minska segregationen ska nämnden aktivt använda stadens markpolitik för att skapa en större blandning av upplåtelseformer, särskilt i socioekonomiskt utsatta områden. Ett tak på två tredjedelar hyresrätter ska införas i dessa områden, och underrepresenterade upplåtelseformer ska prioriteras vid markanvisningar och nybyggnation.

Näringslivsperspektivet ska stärkas i exploateringsverksamheten. Nämnden ska arbeta strategiskt och proaktivt för fler företagsetableringar och skapa bättre förutsättningar för externa aktörer att bygga och utveckla samhällsfastigheter. Exploateringsnämnden ska också samordna stadens aktörer för att säkerställa att bostadsbyggandet går hand i hand med utbyggnaden av skolor, idrottsanläggningar, service och annan samhällsinfrastruktur.

En grön stad är en bra stad. Nämnden ska minska klimatpåverkan från exploateringsprojekten genom att redovisa uppskattade klimatutsläpp och alternativa lösningar i projekt på stadens mark. Vegetationsklädda tak ska vara utgångspunkt vid stadens nyproduktion, och återbruk av byggmaterial ska prioriteras. Lokal hantering, samordning och återanvändning av schaktmassor inom masslogistikcentrum ska utvecklas. Nämnden ska bidra till stadens skyfallsarbete, inklusive utvecklingen av underjordiska skyfallsanläggningar.

(C)
Stadsutveckling:8

Nämnden ska samtidigt säkerställa stadens långsiktiga investeringsförmåga genom tydligare lönsamhetskrav, ökade försäljningsinkomster, utvecklad projektstyrning och en hållbar prioritering av investeringar. Stadens åtaganden inom Stockholmsförhandlingen och Sverigeförhandlingen ska ges hög prioritet.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- markförvaltning och markexploatering inom stadens gräns
- mark som staden äger utanför stadens gräns som ska exploateras eller avyttras
- frågor om förvärv, överlåtelse eller upplåtelse av fastigheter, tomträtter och andra nyttjanderätter
- genomförande av detaljplaner för gator, vägar, torg, parker och andra allmänna platser på stadens mark och på annan mark som nämnden förvaltar
- arbete som bidrar till en socialt och ekologiskt hållbar stad
- myndighetsutövning i hamnfrågor

Markförvaltningen genererar betydelsefulla intäkter för staden, varav huvuddelen utgörs av tomträttsintäkter.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, ska nämnden som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- säkerställa en hållbar bostadsförsörjning genom en hög bostadsbyggnadstakt genom konjunkturcykler, planera bostäder för de grupper som kommunen har ett särskilt ansvar för och genom att tillskapa fler bostäder med rimliga boendekostnader
- i planprocessen verka för att främja underrepresenterade upplåtelseformer i alla områden, samt införa ett tak på två tredjedelar hyresrätter i alla socioekonomiskt utsatta områden
- revidera markanvisningspolicyn i syfte att vid markanvisning öronmärka för 30 procent socialt hållbara bostäder, och i samband med detta ta ut lägre pris för byggrätterna
- verka för differentierade hyror, till exempel genom hyreskooperativ där friare hyressättning tillåts villkorat att en viss andel av bostäderna öronmärks för socialt hållbara bostäder
- säkerställa en blandning av bostadsstorlekar och upplåtelseformer på kvartersnivå i hela staden, där målet för nyproduktion är att det ska bidra till en balans mellan upplåtelseformer
- komplettera stadens bostadsmål med ett BOA-mål som säkerställer att nya bostäder svarar mot efterfrågan hos olika hushållstyper
- arbeta för alternativa boendeformer såsom kooperativ hyresrätt, coliving, byggemenskaper, hyrköp/köpoption och kollektivhus
- verka för fler och mer ändamålsenliga studentbostäder
- med ett samlat grepp verka för ökat byggande av äldrebostäder genom att förkorta och förenkla planprocessen
- tillsammans med bostadsbolagen fortsätta utveckla arbetet med Stockholmshus och utreda privata aktörers möjlighet att bygga motsvarande alternativ
- utgå ifrån behovet av seniorbostäder i äldreboendeplanen, samt verka för att öka antalet seniorbostäder som byggs av externa aktörer
- utreda möjligheten att villkora utökade byggrätter eller andra incitament i stadsplaneringen, mot att fastighetsägare i samband med byggprojekt tillgängliggör offentliga platser av hög kvalitet

- initiera en utredning för att etablera en hyrköpsmodell för fastighetsägare och bostadsrättsföreningar som önskar friköpa sin tomträtt
- säkerställa att organisation och arbetssätt är näringslivsfrämjande, och att medarbetare har god kunskap om företagens vardag och behov
- tillsammans med Stockholm Business Region AB leda och samordna stadens etableringsservice för att underlätta för fler företag att välja Stockholm som etableringsort, bidra till försörjningen av samhällsfastigheter utifrån stadens behov samt möjliggöra för fler externa utförare i stadens verksamheter
- intensifiera det strategiska arbetet för att öka antalet arbetsplatser – särskilt i stadens södra delar, översiktsplanens fokusområden och verksamhetsområden samt i områden som domineras av bostäder
- bejaka privata initiativ som syftar till att tillskapa talangbostäder som underlättar för näringslivets rekryteringar
- stärka förutsättningarna för framförallt arbetsplatser och företagande inom Järva bidra i arbetet med att stärka förutsättningarna för arbetsplatser och företagande inom ramen för Växla upp Stockholm
- delta i det av kommunstyrelsen ledda arbetet att tillsammans med fastighetsägare i området, regeringen och myndigheter att skapa Nordens största totalförsvarscentrum i Kista
- införa en kulturljudzon i Frihamnen/Frihamnspiren, samt identifiera fler zoner i områden där högre ljudnivåer kan tillåtas för ett levande nattliv
- utveckla Frihamnspiren för kryssningstrafik, kultur, idrott, företagande och innovation
- arbeta för att möjliggöra fler uteserveringar på vatten och delta i arbetet med att levandegöra stadens kajer och vattennära platser tillsammans med andra berörda nämnder
- bistå i det av kommunstyrelsen ledda arbetet att inrätta en stadsövergripande vattenamiral samt ha en främjande och tillåtande attityd till upplåtelser på vatten för bland annat bastur
- arbeta för att identifiera och anlägga tillfälliga ytor för idrott och rekreation i områden där fortsatt detaljplanearbete och stadsutveckling förväntas dröja, exempelvis i Frihamnen, Värtahamnen och på Loudden
- främja småbåtslivet genom att skapa förutsättningar för fler småbåtshamnar, gästhamnar och daghamnar, samt arbeta för att erbjuda fler laddningsmöjligheter för elbåtar
- säkerställa platser för och möjliggöra lämpliga akuta boendelösningar i mottagandet av nyanlända, och i samverkan med kommunstyrelsen driva arbetet med att hitta platser för nya modulbostäder och platser dit modulbostäder kan flyttas för fortsatt användning efter att tidsbegränsade bygglov löpt ut
- i samarbete med SHIS och socialnämnden öka insatserna för fler genomgångsbostäder med flexibel användning för prioriterade grupper, även hos privata fastighetsägare,
- utifrån behovet i boendeplanen för bostäder med särskild service aktivt arbeta för att få fram fler bostäder med särskild service LSS/SoL, i såväl ordinarie stadsutvecklingsprocess som vid markanvisningar för fristående bostäder med särskild service LSS/SoL
- delta i det av kommunstyrelsen ledda arbetet med en storsatsning på bättre stadsmiljö, renovering, bostäder och infrastruktur i ytterstaden
- verka för enklare byggnormer och översyn av riksintressen, strandskydd och kulturskydd
- verka för fler bostäder i city, förenligt med ett levande nattliv

- säkerställa att staden i ett tidigt stadium planerar och drift-optimerar för näringsliv, samhällsservice, boenden för personer med funktionsnedsättning, senior- och äldreboenden, idrott, kultur, föreningsliv och grön infrastruktur i hela staden
- verka för att aktivera Armémuseums gård, i samverkan med Statens fastighetsverk
- i stadsplaneringen arbeta för offentliga miljöer som är trygga, inkluderande och säkra, bland annat genom att skapa mer folkliv och levande gatumiljöer samt verka för målet att Stockholms stad inte ska ha några särskilt utsatta eller utsatta områden
- verka för att minska antalet återkommande arbeten på en och samma gata genom att samarbeta avseende schakt- och anläggningsarbeten för gatuarbete när respektive part upphandlar entreprenadramavtal
- verka för att främja intermodalitetslösningar som cykelparkeringsgarage vid knutpunkter för kollektivtrafik
- säkerställa att parkeringstalet för cyklar aldrig understiger EU-standard vid nyproduktion
- tillsammans med andra berörda aktörer verka för fler bostäder, kontor och parkytor i Marieberg
- bidra till den framtida avvecklingen av Bromma flygplats med syftet att omvandla området till en levande och grön stadsdel
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, stadsdelsnämnden för Hägersten-Älvsjö-Liljeholmen och Stockholmsmässan AB intensifiera arbetet med stadsutvecklingsprojektet Älvsjödalen för att säkerställa att den långsiktiga potentialen i samband med utbyggnaden av tunnelbana, regionaltåg och spårväg kan tillvaratas, samt planera för ett nytt fotbollskluster på Sjöängen
- utreda en överdäckning och utveckling av Stadsgårdskajen från Slussen till Tegelviken i syfte att skapa en levande stadsmiljö med bostäder, restauranger, promenadstråk och grönska
- verka för att Spårväg City dras vidare via Oxenstiernsgatan och Frihamnen till Ropsten och Loudden, tillsammans med Region Stockholm, Lidingö Stad och andra berörda aktörer
- verka för att en ny spårväg dras från Tvärbanan genom Södra Järva och Spånga till Vällingby.
- redovisa uppskattad klimatpåverkan i stadsutvecklingsprojekt
- verka för bevarandet av existerande parker samt verka för att anlägga fler parker
- delta i trafiknämndens arbete att i samverkan med näringsliv och civilsamhälle inrätta ett kommunalt cykelråd
- verka för en fossilfri organisation 2030 och fasa ut fossila bränslen i upphandlingar av transporter och entreprenader/arbetsmaskiner, samt i samarbete med
  trafiknämnden i kommande upphandlingar av entreprenader och transporter säkerställa avtalsvillkor som möjliggör uppföljning och redovisning av använd fossil och förnybar energi
- ta fram en stadsövergripande strategi för stadsnära odling
- bidra till att skapa förutsättningar för hållbara transporter genom utbyggd gång-, cykel- och kollektivtrafikinfrastruktur, infrastruktur för elektrifiering och bilpooler samt tillämpa gröna och flexibla parkeringstal
- fortsätta arbetet med livscykelanalyser i byggprocessen och utreda kravnivå för byggmaterials klimatpåverkan

- arbeta med att säkerställa en stärkt biologisk mångfald samt utveckla och tydliggöra den ekologiska kompensationen som verktyg
- utarbeta metoder för hur relevant ekologisk kompensation kan finansieras och genomföras i rätt tid
- stärka gröna svaga samband enligt översiktsplanen
- särskilt beakta möjligheten att vid nybyggnation återställa eller skapa våtmarker
- utgöra stöd för stadens samlade skyfallsarbete genom skyfallsfunktionen och utreda ansvar för skyfallsanläggningar under mark.
- i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden fortsätta utveckla arbetet kring växtsanering av förorenad mark
- fortsätta utreda lämpliga naturreservat och biotopskyddsområden där skyddsbehov och ekologiska samband styr urval och avgränsning
- i samarbete berörda nämnder och myndigheter beakta totalförsvarets krav i all sin verksamhet och planera för beredskap och skyddsrum i stadsbyggnadsprocessen
- ta fram en strategi för privatägda offentliga platser som ett komplement till Strategi för offentliga rum, med tydliga riktlinjer för tillgänglighet, gestaltning, förvaltningsmodeller och skyddet av medborgarnas rättigheter
- delta i stadens arbete med platssamverkan i syfte att skapa en trygg, säker och levande stad genom exempelvis platsaktivering och kulturverksamheter
- med stöd av miljö- och hälsoskyddsnämnden kvalitetsgranska energiuppföljning av nybyggnation i staden
- kontinuerligt genomföra försäljning av icke strategiskt bestånd, för en långsiktigt hållbar ekonomi
- främja innovationer och ny teknik som kan bidra till arbetet att uppnå verksamhetsmålen
- avyttra mark utanför stadens gränser som inte är strategisk utifrån stadens verksamheter.
- utveckla arbetssätt för att motverka korruption, kriminalitet och osund konkurrens i byggsektorn, bland annat genom skärpta krav i upphandlingar, bättre kontrollrutiner och ökad transparens

Kista utveckling AB

Kista Utveckling AB är stadens utvecklingsbolag med uppdrag att samordna stadsutveckling, näringslivssamverkan och platsutveckling i Kista. Bolaget ska bidra till att stärka områdets attraktivitet och utveckla Kista som ett ledande centrum för innovation, forskning och företagande. Arbetet ska ske i nära samverkan med näringsliv, akademi, fastighetsägare och andra aktörer. Bolaget ska vara handlingskraftigt och bidra till konkreta resultat genom tydlig ansvarsfördelning och effektiva arbetssätt.

Kista har stora tillgångar i sina företag, sin forskning och sin internationella prägel. Samtidigt behöver utvecklingen med tomma lokaler och minskad attraktivitet vändas. Bolaget ska ta till vara den kompetens som finns hos företag och akademi inom bland annat cybersäkerhet, kommunikation och digitalisering för att utveckla Kista till ett centrum för totalförsvar. Bolaget ska verka för att fler företag, myndigheter och organisationer etablerar sig i området och bidrar till investeringar och arbetstillfällen.

Bolaget ska bidra till att utveckla Kista till en levande och trygg stadsdel med en blandning av bostäder, arbetsplatser, service, kultur och nöjesliv. Tillsammans med berörda aktörer ska bolaget verka för attraktiva gator, torg, parker och mötesplatser samt fler idrottsanläggningar som bidrar till rörelse och gemenskap.

Bolagets uppgifter

Bolaget ska driva och samordna stadsutveckling, näringslivssamverkan och platsutveckling för ett attraktivt och hållbart Kista.

Ägardirektiv för 2027

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget som huvudansvarigt, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- utveckla Kista som ett centrum för totalförsvar genom att främja etableringar och samarbeten inom bland annat cybersäkerhet, kommunikation och digitalisering
- verka för att fler företag, myndigheter och organisationer etablerar sig i Kista
- bidra till ett mer varierat bostadsutbud och fler verksamheter i Kista
- verka för fler idrottsanläggningar som stärker folkhälsan och skapar gemenskap
- verka för att Kistas gator, parker och offentliga miljöer utvecklas samt att förutsättningarna för kultur- och nöjesliv stärks
- ta initiativ till samverkan med Region Stockholm för att rusta upp och utveckla Kista busstorg
- i samverkan med fastighetsägare identifiera och undanröja hinder för att tomställda och underutnyttjade lokaler får ny användning
- ta fram en handlingsplan med tydliga mål och uppföljning för att minska lokalerna som står tomma och stärka Kistas attraktivitet
- utveckla samarbetet mellan företag, akademi och andra aktörer för att stärka Kista som innovationsmiljö och underlätta för nya företag att etablera och utveckla sin verksamhet

S:t Erik Markutveckling AB

Bolaget ska fortsätta att löpande pröva förslag till förvärv av fastigheter i syfte att främja stadens långsiktiga stadsutveckling. Under perioden inriktas verksamheten på förvaltning, uthyrning och utveckling till så god avkastning som möjligt med hänsyn tagen till stadens utveckling. Bolaget ska i samarbete med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden fortsätta att söka strategiska utvecklingsprojekt och förvärv för stadens framtida behov. Bolaget ska öka sin egenfinansieringsgrad.

Bolagets uppgifter

Bolagets uppgift är att äga, förvalta och utveckla fastigheter/aktier i fastighetsbolag i avvaktan på omvandling av fastigheterna till bostäder och arbetsplatser.

Ägardirektiv för 2027

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget som huvudansvarigt, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- löpande pröva avyttring av fastigheter som inte har en strategisk betydelse för staden
- löpande pröva förslag till förvärv av bolag och fastigheter i syfte att främja den långsiktiga stadsutvecklingen
- vid behov stödja fastighetsnämnden och stadens övriga nämnder och bolagsstyrelser
- inleda avyttringen av idrottscentret Gjutmästaren 6 till fastighetsnämnden
- i samband med försäljning och utveckling av fastigheter erbjuda fastighetsförvaltningstjänster åt andra aktörer inom staden
- se över möjligheterna att installera solceller på bolagets byggnader för att öka produktionen av förnybar el, minska driftskostnaderna och öka fastigheternas värde

Bostäder och fastigheter

Inriktning

Stockholm ska vara en stad man kan välja och känna sig vald av. Den som kommer hit med en utbildningsplats, en affärsidé eller ett nytt arbete ska ha möjlighet att bli en del av staden. Bostadsbristen begränsar både människors frihet och Stockholms utveckling. Alla ska kunna säga ja till de möjligheter som staden erbjuder.

Hur vi använder stadens byggnader och mark påverkar vilka som får plats och vilka möjligheter som öppnas. Det gemensamma ägandet ska ge nytta i människors vardag och utrymme för deras initiativ. Stockholm behöver utvecklas med respekt för det människor redan har byggt upp och med öppenhet för dem som vill skapa något nytt. Varje stadsdel ska vara en plats som människor kan känna stolthet över och vara med och forma.

Stadens fastigheter ska ge plats åt välfärd, företagsamhet, kultur och föreningsliv. Välskötta byggnader och levande bottenvåningar ska göra stadsdelarna tryggare och ge fler anledning att mötas. Stadens pengar ska användas med omsorg, så att lokalerna kommer fler till del och kulturarvet kan leva vidare. På begravningsplatserna ska människor mötas av värdighet och respekt, med utrymme för olika traditioner, sorg och minnen.

(C)
Bostäder och fastigheter 2

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämndens främsta uppgift är att tillhandahålla välskötta och ändamålsenliga lokaler för stadens verksamheter. Under 2027 ska nämnden hålla nere stadens lokalkostnader genom effektiv förvaltning, låga administrativa kostnader och bättre styrning av driften så att energianvändningen minskar. Vegetationsklädda tak ska vara utgångspunkten när staden bygger nya fastigheter.

Nämnden ska förvalta beståndet aktivt enligt stadens fastighets- och lokalpolicy. Staden ska äga och utveckla de fastigheter som verksamheterna behöver långsiktigt eller som har strategisk betydelse för stadens uppdrag. Nämnden ska pröva strategiska förvärv och försäljningar för att renodla beståndet och bedöma om inhyrning är en bättre lösning inför nya investeringar.

Fastighetsnämnden ska tillsammans med idrottsnämnden bygga fler idrottsanläggningar så att alla barn och unga som vill idrotta får plats. Nämnderna ska prioritera de anläggningar som behövs för att nå målen i anläggningsstrategin till 2030. Stockholmare, föreningar och förbund ska enkelt kunna följa vilka projekt som planeras, vilka som har finansiering och när de beräknas vara klara.

Berörda föreningar och idrottsförbund ska involveras tidigt vid nybyggnad och renovering. Fastighetsnämnden ska delta i anläggningsråd och föra en regelbunden dialog med idrottsnämnden, förbunden och föreningarna. Råden ska ge föreningarna en löpande kontaktväg för att lämna synpunkter, ställa frågor och få återkoppling. Nämnden ska ta till vara föreningarnas och förbundens synpunkter genom hela byggprojektet och i den löpande förvaltningen.

Stadens idrottsanläggningar ska vara trygga och välkomnande, med bra belysning, välskötta ytor och tillgång till klubblokaler, omklädningsrum och toaletter. Fler utegym, lekplatser och ytor för spontanidrott ger fler barn och unga, särskilt flickor, anledning att vistas och röra på sig vid anläggningarna.

Nämnden ska värna tillgången till lokaler för kulturaktörer och civilsamhället och planera för deras behov tidigt vid nybyggnad och renovering. Som fastighetsägare ska nämnden medverka i lokal platssamverkan och göra miljöerna tryggare och mer levande genom att ge plats åt kultur och andra aktiviteter i och kring stadens fastigheter. Nämnden ska också stödja trafiknämndens stadsövergripande arbete mot skadedjur och klotter inom ramen för sitt fastighetsansvar.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar kommunövergripande

- tillhandahålla och förvalta egna och inhyrda lokaler primärt för stadens egna
- verksamheter, i vissa fall även med externa hyresgäster
- planera för en långsiktigt effektiv användning av lokalresurser inom nämndens
- bestånd utifrån verksamheternas behov och med utgångspunkt från invånarnas intressen och behov
- aktiv fastighetsförvaltning och kontinuerlig översyn av lokalbeståndet i
- enlighet med stadens fastighets- och lokalpolicy
- tillse att stadens fastigheter med tillfälliga bygglov följs upp löpande
- ansvara för att lokalbeståndet består av välskötta och ändamålsenliga lokaler
- ärenden om tvångsförvaltning

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- avyttra mark utanför Stockholm som saknar strategisk betydelse för stadens verksamheter, tillsammans med kommunstyrelsen och exploateringsnämnden
- påbörja och genomföra försäljning av Landbyska verket 1, Klamparen 8, Beridarebanan 10 och Sturehofs slott
- inventera samtliga tak i fastighetsbeståndet för att se om vilka som kan utvecklas med solceller, rekreationsytor, skyfallshantering, odling eller idrottsytor
- öka produktionen av förnybar energi i fastighetsbeståndet, bland annat med solceller på idrottshallar. Pröva hur överskottsel från egna anläggningar kan lagras
- påskynda åtgärder som fördröjer och renar dagvatten på nämndens fastigheter och bidrar till stadens dagvattenstrategi
- möjliggöra användning av regnvatten i toaletter och för bevattning vid ny- och ombyggnad av stadens fastigheter
- se till att skyddsrummen i fastighetsnämndens bestånd underhålls löpande samt om de kan utvecklas till att användas till annat i fredstid, t.ex. idrottsytor
- möjliggöra fler evenemang på Stadshusets borgargård
- möjliggöra en permanent uteservering på Stadshusets borgargård med jubileumsveckan som förebild
- aktivt söka hyresgäster till lokaler i gatuplan som kan bidra till mer liv och rörelse
- i samarbete med SISAB identifiera lämpliga ytor i stadens fastigheter och genomföra ett pilotprojekt för vertikal odling av grönsaker och örter. Projektet ska i första hand använda ytor som i dag är outnyttjade och, där det är möjligt, knytas till undervisningen i stadens skolor
- säkra laddmöjligheter för elcykelbatterier i eller vid stadens fastigheter, exempelvis genom att installera brandskyddade laddskåp med eluttag i lokalerna eller i anslutning till cykelparkeringar
- tillsammans med SISAB utreda finansiering av fullstora skolidrottshallar när skolans behov endast motiverar en mindre hall. Täck merkostnaden utanför skolpengen
- sätta upp fler permanenta vattenfontäner och påfyllningsstationer vid stadens lokaler och idrottsanläggningar
- säkerställa att Stockholms stad är en professionell och förutsägbar hyresvärd för stadens kulturverksamheter

Bostadsbolaget

En bra bostadssituation är en förutsättning för ett tryggt och fritt liv. Det allmännyttiga bostadsbolaget ska som stadens samlade kommunala bostadsaktör erbjuda trygga, socialt hållbara och överkomliga bostäder i hela Stockholm – med fokus på blandade bostadsområden, social rörlighet och minskad segregation.

Sammanslagningen av Familjebostäder, Stockholmshem och Svenska Bostäder ska ge allmännyttan mer kraft att leverera nytta för stockholmarna. Efter fusionen finns förutsättningar att samla förvaltning, nyproduktion och utveckling i ett bolag som resulterar i högre kvalitet, lägre overheadkostnader, standardiserade rutiner, bättre upphandlingsförmåga och en mer enhetlig upplevelse för hyresgästerna. Med ett samlat bestånd som omfattar över 75 000 hyresrätter blir bostadsbolaget en aktör med stordriftsfördelar redo att möta nya uppdrag.

Bostadsbolagen ska återgå till sitt ursprungliga syfte – att erbjuda bostäder till breda samhällsgrupper, men att de främst ska riktas till de grupper som upplever störst utmaningar på bostadsmarknaden. Efter en övergångsperiod på fem år ska samtliga allmännyttiga bostäder fördelas efter behov – inte efter kötid. Bostadsförmedlingen får en ny, central roll i att förmedla såväl allmännyttiga som privata socialt hållbara hyresbostäder efter behov, och göra nya bedömningar när hyresgästers situation förändras. Befintliga hyresgäster i bostadsbolaget bor kvar på sina kontrakt, men vid utflyttning eller nyproduktion tillämpas den behovsstyrda principen. Vid vakanser återlämnas bostadsbolagets bostäder till Bostadsförmedlingen, och behovstilldelade kontrakt ska heller ej få bytas.

Bostadsbolaget ska renovera och uppgradera sitt bestånd klokt – där likvärdig standard och valbara nivåer stärker tryggheten för hyresgästen. Mellan hyresgästers frånträde och tillträde ska översyn göras, och hyresgäster ska informeras i god tid inför stundande renoveringar eller åtgärder. En obligatorisk minimistandard för upprustning ska etableras, där ytterligare tillval i sin tur påverkar hyressättningen. Vid större renoveringar i beståndet ska bostadsbolaget även se över möjligheterna att göra tillbyggnader, göra bruna fastigheter gröna, samt förse fastigheter med solceller eller vegetationsklädda tak.

Levande stadsdelar och centrum skapas i samverkan – särskilt i ytterstaden. Bostadsbolaget ska intensifiera samarbetet med andra fastighetsägare och myndigheter kring centrumutveckling, med mål om trivsel, trygghet och bättre näringsvillkor för lokala företagare. Blandade bostadsområden minskar segregation och stärker staden. Segregationen är starkt kopplad till stadens fysiska struktur – därför ska bostadsbolaget verka för sammankopplade stadsdelar, fler bostadsformer och variation i lägenhetsstorlekar. Bostadsbolaget ska även tillsammans med berörda nämnder utreda möjligheten att komplettera stadens bostadsmål med ett exempelvis ett BOA-mål för att motverka en snedvridning av bostadsstorlekarna i nyproduktion. Fler hyresrätter behövs även i områden som idag domineras av bostads- och äganderätter, och motsvarande blandning ska eftersträvas i delar av staden där hyresrätten är den dominerande upplåtelseformen. Bostadsbolagets bestånd och nyproduktion ska därför styras av den så kallade *Helsingforsmodellen*.

Bolagets uppgifter

- bygga och förvalta bostäder och bidra till stadens bostadsförsörjning
- medverka till en fungerande, tillgänglig och rörlig bostadsmarknad i Stockholm
- verka för fler bostäder och god ekonomisk avkastning, där vinsten ska användas för att säkerställa att det finns ett varierat bostadsutbud i hela staden

- aktivt arbeta för att motverka segregation i staden
- verka för social hållbarhet genom att bygga och tillhandahålla socialt hållbara bostäder som fördelas efter behov till grupper med svagare ställning på bostadsmarknaden
- säkerställa hög kvalitet i underhåll och service
- arbeta för ökad tillgänglighet för äldre och personer med funktionsnedsättning vid nyproduktion och renoveringar
- tillsammans med berörda nämnder och styrelser, medverka till åtgärder för ökad trygghet och attraktivitet i stadsmiljön
- genom sitt dotterbolag AB Stadsholmen äga och förvalta fastigheter av stort kulturhistoriskt värde, vilket inbegriper att förena kulturarvet med affärsmässighet samt ett levande stadsliv

Ägardirektiv för 2027

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget som huvudansvarigt, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- tillhandhålla socialt hållbara bostäder i alla stadsdelar
- bidra till målet om att inte ha några utsatta eller särskilt utsatta områden i Stockholm
- motverka segregation genom att verka för blandade bostadsområden, bygga ihop stadsdelar, bygga fler hyresbostäder, öka rörligheten i det egna beståndet samt avyttra bostäder i områden där hyresrätten dominerar
- efterleva taket på hyresrätter i bostadsområden så att andelen av hyresrätter i bostadsbeståndet inte överstiger två tredjedelar i socioekonomiskt utsatta områden
- verka för att studentbostäder byggs, både permanenta och tillfälliga
- fortsätta utveckla arbetet med Stockholmshus samt verka för byggandet av fler kollektivhus och andra alternativa boendeformer
- säkerställa nyproduktion av bostäder även när det generella byggandet har en konjunkturell nedgång
- stärka hyresgästernas möjlighet att påverka grad av standardhöjning i samband med upprustning
- samverka med socialnämnden kring vräkningsförebyggande åtgärder och ha en nollvision för vräkningar av barnfamiljer
- aktivt verka för att minska våld i hemmet
- bidra till stadens gemensamma arbete om att förmedla försöks- och träningslägenheter, Bostad Först, förturslägenheter och skyddade boenden för våldsutsatta
- verka för att bolagen får tydligt ökad rätt avhysa hyresgäster där kriminell verksamhet utgår från bostaden och utöka arbetet inom ramen för befintlig lagstiftning
- skapa permanenta genomgångsbostäder i SHIS regi för prioriterade grupper
- skapa förutsättningar för flexibel lokalanvändning samt förenkla och möjliggöra upplåtelse för civilsamhälle och kulturliv samt levandegöra bottenvåningar för att öka trygghet och trivsel
- ta ett socialt ansvar kring sina fastigheter genom att exempelvis samverka med det lokala civilsamhället och näringslivet
- erbjuda nyetablerade småföretag tidsbegränsade hyresrabatter i bostadsbolagets hyreslokalbestånd
- möjliggöra en öppen kulturlokal i den tidigare panncentralen på Halmstadsvägen i Björkhagen
- bistå SHIS i dess verksamhet och i byggandet av bostäder inom ramen för stadens bostadsförsörjningsansvar

- i samarbete med Kulturhuset Stadsteatern utveckla kulturhusverksamheten i Skärholmen
- tillsammans med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna starta ett projekt där långtidsarbetslösa kvinnor erbjuds utbildning och anställning inom lokalvård i bolagets fastigheter i sitt närområde, enligt Kvinna Mimer-modellen
- intensifiera arbetet mot oriktiga hyresförhållanden, olovlig andrahandsuthyrning och bostadsrelaterade bedrägerier
- förse alla sina parkeringsplatser med laddinfrastruktur senast 2028
- utveckla infrastruktur för matavfallsinsamling i och bidra till att uppnå stadens mål för matavfallsinsamling
- genomföra centrala upphandlingar av bredband i syfte att erbjuda sina hyresgäster en avgiftsfri grundnivå av internettjänster
- genomföra energieffektiviserande åtgärder samt utnyttja nya tekniker inom miljö- och klimatområdet såsom energilagring för överskottsel från bolagets elproduktion i syfte att nå ett hållbart och energieffektivt bestånd
- vid nybyggnation och renovering utgå från att hustak ska nyttjas, antingen med solceller eller med gröna tak samt bidra till att fler fastigheter får påbyggnationer på taken, exempelvis genom extra våningar eller radhus
- upprätthålla boendekvaliteten och de kulturhistoriska värdena i AB Stadsholmens bestånd
- genom AB Stadsholmen och i samverkan med andra fastighetsägare styra uthyrningen av bolagets lokaler, och bidra till ett mer varierat utbud av butiker och service i Gamla stan som möter både boendes och besökares behov

Bostadsförmedlingen

Stockholms bostadsmarknad ska fungera i vardagen och genom livets olika skeden. Unga ska kunna hitta sin första bostad, barnfamiljer ska kunna hitta ett hem som passar när familjen växer och den vars livssituation förändras ska känna trygghet i att kunna lämna en bostad och hitta en ny. Ingen ska behöva anpassa sitt liv efter ett bostadssystem som låser fast människor i boenden som inte längre motsvarar deras behov.

Dagens bostadskö har blivit ett passivt och ineffektivt sätt att fördela hyresrätter. Köår säger lite om vem som faktiskt behöver en bostad mest. Staden ska därför stegvis ersätta dagens kösystem med en aktiv och behovsprövad bostadsförmedling, där allmännyttans bostäder används bättre och där behov och livssituation väger tyngre än när någon tog en kölapp. Alla bostäder i allmännyttan ska på sikt fördelas efter behov, inte efter antal år i bostadskön. Bostadskön ska fasas ut under en övergångsperiod på fem år och därefter ersättas med en modell där den som behöver en bostad anmäler sitt bostadsbehov.

Bostadsförmedlingen får därmed en ny och mer aktiv roll. Bolaget ska göra kvalificerade och rättssäkra bedömningar av bostadsbehov och prioritera den som befinner sig längst från en trygg och fullgod boendesituation. Den som redan har ett boende som är rimligt utifrån den nuvarande livssituationen ska inte samtidigt kunna söka en hyresrätt i allmännyttan, men ska självklart kunna anmäla ett nytt bostadsbehov när livet förändras.

Ett behovsprövat system ska göra det möjligt att snabbare hjälpa människor som i dag fastnar i osäkra eller tillfälliga boendelösningar. Personer som lämnar en våldsam relation, barnfamiljer som under lång tid flyttat mellan andra- och tredjehandskontrakt, personer i akut hemlöshet och andra med stora bostadsbehov ska kunna få en trygg och långsiktig bostad snabbare.

Under övergångsperioden ska Bostadsförmedlingen fortsätta sitt nuvarande uppdrag och samtidigt förbereda den kompetens, organisation, rättssäkerhet och de arbetssätt som krävs för det nya fördelningssystemet. Inom ramen för dagens uppdrag ska bolaget svara för reguljär bostadsförmedling, evakuering, förmedling av förturslägenheter inklusive försöks- och träningslägenheter, förmedling till stadens bostadsbolags internköer samt kategoribostäder såsom student- och seniorboenden.

Bostadsförmedlingen ska vara ett aktivt verktyg i stadens sociala bostadspolitik. Arbetet ska både förebygga hemlöshet och göra vägen till ett eget och varaktigt boende kortare. Bostadslösa barnfamiljer ska inte placeras på vandrarhem eller hotell annat än i absoluta undantagsfall, utan erbjudas trygga och långsiktiga boendealternativ. Vägen från socialt kontrakt till eget förstahandskontrakt ska bli kortare och tydligare.

För personer som lämnar våld ska det finnas en snabb bostadsväg till trygghet och självständighet. Bostadsförmedlingen ska därför fortsätta utveckla förtursverksamheten för våldsutsatta och, tillsammans med berörda nämnder och bostadsbolag, säkerställa tillgången till skyddade boenden, mellanboenden och permanenta bostadslösningar.

Ägardirektiv för 2027

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- Fortsätta att stärka kontrollen av intyg i syfte att säkerställa rättssäkerheten inom förmedlingsprocessen

(C)
Bostäder och fastigheter 8

- Utveckla transparenta och rättssäkra bedömningsgrunder inför ett framtida behovsprövat fördelningssystem
- Bidra i arbetet med att underlätta för ungdomar att komma in på bostadsmarknaden
- Öka antalet inlämnade lägenheter från privata fastighetsägare/förvaltare
- Bidra till stadens mål om att förmedla försöks- och träningslägenheter inklusive Bostad Först
- Bidra i arbetet att göra vägen från socialt kontrakt till eget förstahandskontrakt kortare och tydligare
- Säkerställa att minst 150 genomgångsbostäder tillhandahålls och kommer barnfamiljer som under lång tid levt i osäkra boendeförhållanden tillgodo
- Bidra till att bostadslösa barnfamiljer inte fastnar i hotell-, vandrarhems- eller andra kortsiktiga boendelösningar, utan snabbare får tillgång till trygga och långsiktiga boendealternativ
- Samverka kring oriktiga hyresförhållanden på bostadsmarknaden
- Säkerställa tillgången till skyddade boenden för våldsutsatta
- Säkerställa att personer som är utsatta för våld i nära relationer ges förtur till bostad
- Utveckla en sammanhållen bostadsväg från skyddat boende till egen permanent bostad för personer som lämnar våld
- Säkerställa att personer med stora behov av anpassningsåtgärder i hemmet erbjuds förtur till anpassade lägenheter
- Säkerställa att de skyddade boenden som idag har lägenheter i stadens bostadsbolag kan byta dessa mot jämförbara lägenheter när verksamheten av skyddsskäl så kräver
- Verka för att fler privata fastighetsägare ska hålla samma nivå som stadens egna bostadsbolags inkomstkrav för hyresgäster
- Ta fram förslag på vilka kriterier som ska ligga till grund för bedömningen av bostadsbehov
- Förbereda de digitala system, administrativa processer och kompetenser som krävs för övergången från dagens bostadskö till ett behovsprövat fördelningssystem
- Analysera hur övergången till ett behovsprövat fördelningssystem kan genomföras rättssäkert och förutsägbart för personer som redan står i bostadskön

Kyrkogårdsnämnden

Stockholms begravningsplatser ska ge anhöriga plats för sorg och minnen. Begravningsplatserna och ceremonilokalerna ska ge utrymme för olika begravningstraditioner och livsåskådningar. Kyrkogårdsnämnden ska se till att platserna är trygga, säkra, välskötta och tillgängliga. Belysningen ska göra det lätt att orientera sig och samtidigt värna platsens ro.

Begravningsplatserna är en del av Stockholms kulturarv och rymmer värdefulla park- och naturmiljöer. Nämnden ska vårda de kulturhistoriska miljöerna, däribland världsarvet Skogskyrkogården, och stärka den biologiska mångfalden i skötseln

Nämndens uppgifter

Kyrkogårdsnämnden ansvarar för förvaltning av begravningsplatser. Verksamheten är finansierad via begravningsavgiften.
Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- stadens egna begravningsplatser
- åt staden upplåtna begravningsplatser
- frågor som rör begravningsverksamheten enligt begravningslagen

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- ge möjlighet och utrymme för olika begravningstraditioner på stadens begravningsplatser och vid nämndens ceremonilokaler
- förvalta kulturarvet vid stadens begravningsplatser
- verka för att stadens begravningsplatser ska upplevas som tillgängliga, trygga och säkra samt säkerställa att de är väl belysta, hela och rena
- fortsätta trygghetsabetet på stadens begravningsplatser, bland annat med olika tekniska lösningar
- fortsätta tillhandahålla platser för feriearbetare
- energieffektivisera byggnader och belysning
- göra om lämpliga gräsytor till blommande ängar och sköta befintliga ängsmarker så att de hålls öppna. Anpassa skötseln till platsens kulturmiljö och funktion som begravningsplats
- anlägga fler faunadepåer på lämpliga platser för att skapa livsmiljöer för insekter och andra smådjur
- genomföra nödvändiga fastighetsunderhåll och renoveringar
- göra fler återlämnade gravplatser tillgängliga som återgångsgravar och erbjuda anhöriga möjligheten att välja en återbrukad gravsten som kan förses med en ny inskription. Nämnden ska inventera lämpliga gravplatser och gravstenar och göra det enkelt för anhöriga att se vilka alternativ som finns och vad de kostar. Arbetet ska ta hänsyn till gravarnas kulturhistoriska värden och ske med respekt för tidigare gravsatta och deras anhöriga

Idrott och evenemang

Inriktning

Stockholm ska ge människor fler anledningar att längta till något. Till nästa träning, utflykt, tävling eller kväll tillsammans med vänner. Möjligheten att ägna sig åt ett intresse, utvecklas och dela upplevelser med andra är en del av friheten och livskvaliteten i en storstad. Idrotten ger människor möjlighet att utmana sig själva, upptäcka vad de klarar och känna glädjen i att lyckas tillsammans. Den ska ha en självklar plats i ett Stockholm där fler mår bra och känner sig hemma.

Engagemang ska kunna växa till verksamheter som präglar hela stadsdelar och evenemang som sätter Stockholm på världskartan. Idrottens bredd och elit hör ihop. Förebilder väcker drömmar, och ett starkt lokalt idrottsliv ger fler möjlighet att upptäcka sin egen förmåga och följa sina ambitioner.

Bakom föreningarna och evenemangen finns människor som lägger tid, tar ansvar och vågar förverkliga en idé. Deras drivkraft ska få genomslag när staden utvecklas. Stockholm ska ha självförtroendet att välkomna nya initiativ och ge fler möjlighet att bidra med det som gör staden till deras.

Idrottsnämnden

Stockholm ska vara en stad där det finns plats för både den allra första träningen och stormatchen som fyller en hel arena. Idrotten ska finnas nära människor, i den stadsdel där de bor och har sin vardag. På fotbollsplanen, i simhallen, längs vandringsleden och på läktaren möts människor över generations- och stadsdelsgränser. Barn hittar vänner och trygga vuxna. För den som är äldre kan promenaden med motionsgruppen eller träningen i föreningen bli veckans höjdpunkt. Idrotten, friluftslivet och evenemangen gör Stockholm roligare och tryggare att leva i. Föreningslivet bygger gemenskap mellan människor som annars kanske aldrig skulle mötas och bidrar till ett Stockholm som håller ihop.

Stockholms idrotts- och friluftsföreningar tar redan ett stort ansvar för tryggheten i sina stadsdelar. Ledarna känner området, barnen och deras familjer. De finns på plats vecka efter vecka och bygger relationer som håller också utanför aktiviteterna. När barn och unga får tillhöra en gemenskap och har vuxna runt sig som de litar på får gängen svårare att rekrytera. Därför vill vi ge föreningarna långsiktiga resurser att fortsätta och växa i det sociala arbete de redan gör. Nattfotboll i samarbete med lokala föreningar kan ge fler unga en plats att gå till på kvällar och helger. Staden ska motverka drogförsäljning vid idrottsanläggningarna tillsammans med polisen och ge föreningarna en tydlig kontaktväg när de behöver stöd eller vill slå larm.

Stockholms idrottsskuld märks i vardagen. När en planerad hall dröjer får föreningar säga nej till barn som vill börja på sin favoritaktivitet, och familjer får försöka få ihop ännu en sen träning långt hemifrån. Det är den väntan som behöver bli kortare. Målet om att bygga ikapp anläggningsbristen till 2030 ska kvarstå. Det kräver att staden ger idrotten plats redan när stadens mark fördelas och öppnar för fler aktörer att bidra med både pengar, vilja och kunskap när anläggningarna ska byggas. Planeringen behöver också rymma föreningslokaler, friluftsgårdar, samlingsplatser och tillgång till natur där barn och unga kan upptäcka friluftslivet, lära sig om djur och natur och växa tillsammans.

Varje hall, plan och föreningslokal vi redan har behöver också ge fler möjlighet att delta. När skolans idrottshall används efter skoldagens slut får föreningen plats att ta emot fler. Vi vill skapa fler öppna bollplaner och andra ytor för spontanidrott i stadsdelarna, så att fler kan spela eller träna nära hemmet när det passar dem. Idrottsplatserna ska vara välskötta och välkomnande mötesplatser där människor i alla åldrar vill vistas. Utegym, lekplatser, sittplatser och möjlighet till kaféverksamhet kan ge mer liv och rörelse under fler av dagens timmar.

Behovet av lokaler stannar inte vid idrottsytan – för föreningarna är tillgängligheten till föreningslokal, omklädningsrum, toaletter och förråd idag en stor bristvara. Staden ska därför göra en satsning för att se till att dessa behov tillgodoses.

När fritids- och föreningslivet samarbetar kan barn prova idrott och friluftsaktiviteter direkt efter skolan, också i familjer där det är svårt att ordna skjuts eller betala en terminsavgift. Möjligheten att delta ska finnas genom hela livet, oavsett ekonomi, funktionsförmåga eller var i Stockholm man bor. Det behöver märkas i vilka anläggningar och mötesplatser staden prioriterar och i hur väl de fungerar för olika verksamheter och deltagare.

Föreningarna och förbunden har ovärderlig kunskap om sina verksamheter. Den kunskapen ska idrottsnämnden ta till vara medan det fortfarande går att påverka hur en anläggning eller lokal byggs eller rustas upp. Stockholm behöver också ge föreningar

och företag som vill bygga, investera eller driva anläggningar rimliga villkor att göra det. För den ideella ledaren som vill starta ett lag, ordna ett läger eller få en cup att växa ska staden vara en medspelare som hjälper initiativet vidare.

Öppen, avgiftsfri idrott nära hemmet når barn och unga som annars står utanför föreningsidrotten. Stadens stöd bygger till stor del på medlemskap, vilket gör det svårt att finansiera öppna träningar året om. Därför ska ett långsiktigt stöd till ledarledd idrott utan medlemskrav införas. Stödet ska utgå från vilka verksamheten når och ge föreningarna möjlighet att behålla sina ledare från en termin till nästa.

Stockholmarnas engagemang för idrott fyller även stadens läktare. En positiv supporterkultur och ett levande evenemangsliv bygger på att föreningar, arrangörer och publik har en plats i stadens utveckling. I Globenområdet måste arenorna och stadsdelen runt dem planeras tillsammans. Det ska vara enkelt att ta sig till matchen eller konserten, tryggt att röra sig i området när publiken går hem och finnas skäl att komma dit även de dagar då inget stort evenemang pågår.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- främja stockholmarnas hälsa och bidra till en levande stad genom att skapa förutsättningar för idrott, föreningsliv och friluftsliv
- ansvara för bidragsgivning och stöd till idrottsföreningar och andra sammanslutningar
- vara stadens kontaktyta gentemot friluftslivet, båtklubbar och fritidsfiske
- vara den primära samtalspartnern med alla idrottsföreningar och regionala idrottsförbund, i såväl bredd- som elitidrottsfrågor
- ansvara för ärenden som rör taxor och subventioner för upplåtelser av anläggningar för idrottsverksamhet
- anordna fritidsverksamhet för barn och unga med funktionsnedsättning
- ansvara för fiskevård inom stadens vatten samt för båtplatser och friluftsverksamhet
- ansvara för att prioritera och planera för stadens nytillskott av idrottsanläggningar
- genom bokningssystemet ansvara för uthyrning av skolidrottshallar och skollokaler

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- bygga fler idrottsanläggningar så att alla stockholmare som vill idrotta kan idrotta
- tillsammans med kommunstyrelsen och fastighetsnämnden kraftigt öka idrottsinvesteringarna samt säkra långsiktig finansiering för att nå anläggningsstrategins mål till 2030
- tidigarelägga andra planerade och byggmogna idrottsprojekt när ett projekt försenas, så att investeringstakten inte faller
- sänka de ekonomiska trösklarna för barn och unga att idrotta genom att behålla nolltaxan för barn- och ungdomsverksamhet samt säkerställa att den även gäller i anläggningar som uppförs eller drivs av föreningar eller privata aktörer
- öka samarbetet med externa parter för att långsiktigt säkerställa stadens behov av idrottsytor, genom att kartlägga vilka delar av stadens idrottsverksamhet som

kan bedrivas av fristående aktörer samt erbjuda föreningar och privata aktörer långsiktiga nyttjande- och driftavtal
- utreda möjligheten till lån eller kommunal borgen för föreningar och privata aktörer som vill bygga idrottsanläggningar
- införa en idrottsnorm som styr dimensioneringen av idrottsytor vid exploateringsprojekt och gör det obligatoriskt att tidigt planera in idrottsytor utifrån behov vid all större bostadsexploatering
- tidigt föra dialog med berörda föreningar och idrottsförbund kring nya anläggningar samt i samband med renovering av befintliga anläggningar. Förbunden och föreningarna ska involveras under hela processen och deras önskemål ska tillgodoses så långt det är möjligt.
- utveckla samarbetet i anläggningsråden för att stärka föreningarnas inflytande över idrottsanläggningarna samt tryggheten runt dessa
- säkerställa att även mindre idrotters lokal- och funktionsbehov tas med vid nybyggnad och större renoveringar.
- inrätta en idrottslots som stödjer och hjälper föreningslivet i kontakten med staden där fler förvaltningar än idrottsförvaltningen är inblandade
- se över hur friluftsföreningar och scouterna kan få lokalkostnadslättnader för att bedriva verksamhet
- starta ett program för idrottskurage
- införa avgiftsfri träning i stadens simhallar för personer som har beviljad LSS-insats
- bygga föreningslokaler i anslutning till idrottsplatser för att öka tryggheten och stärka föreningslivet
- tillsammans med berörda nämnder och bolag utreda lämplig placering och lokalförutsättningar för ett kampsportscenter
- starta ett pilotprogram genom idéburet offentligt partnerskap där lågstadiebarn får prova idrott i anslutning till fritids, i samarbete med lokala föreningar. Deltagande föreningar ska kunna få ledarersättning för att bland annat avlöna unga ledare, så att fler barn kan idrotta direkt efter skolan, träningstid frigörs på kvällarna och fler jobb skapas för unga
- starta pilotprojekt med flerårigt stöd till öppen, avgiftsfri och ledarledd idrott utan krav på medlemskap. Det ska utformas tillsammans med lokala föreningar och andra idéburna aktörer för att nå barn och unga som i dag står utanför föreningsidrotten, med särskilt fokus på flickor, unga i ekonomiskt utsatta hushåll och unga med funktionsnedsättning
- utöka den prioriterade målgruppen ”socioekonomisk status” så den gäller redan från 7 år
- utreda möjligheten att införa nolltaxa för verksamhet som stimulerar rörelse och motion för personer 65+ på stadens idrottsanläggningar
- ta fram en ekonomiskt hållbar plan som ger stadens 4H-gårdar långsiktiga villkor
- möjliggöra åtkomst till stadens idrottsanläggningar och skolidrottssalar för föreningar, spelare och föräldrar genom Stockholmsnyckeln
- samordna trygghets- och säkerhetsarbetet för stadens idrottsytor i samverkan med berörda nämnder genom lokala riskbilder, tydliga kontaktvägar och utbildning samt insatser som belysning, vuxennärvaro, trygghetsvärdar eller kamerabevakning där problembilden motiverar det
- bygga kluster där lekplats och utegym ligger intill varandra för att barn ska kunna leka medan vuxna tränar bredvid
- säkra tillgången till toaletter och omklädningsrum vid fotbollsplaner och andra idrottsanläggningar
- kartlägga förrådsutrymmen på stadens idrottsanläggningar och bygga ut där möjlighet finns

- öka andelen av stadens simskoleundervisning som bedrivs av föreningslivet och ge föreningarna resurser så att alla barn får möjlighet att gå i simskola. Stadens simskola ska vara ett komplement till föreningarnas verksamhet
- ta fram en strategi för elitidrott i Stockholm
- inrätta ett mentorsprogram för kvinnliga ledare
- arbeta med att identifiera alternativa platser för nya idrottsytor såsom tak, vatten, inklusive flytande fotbollsplaner, samt berg- och skyddsrum, utan att ta parkmark i anspråk
- säkerställa att tjejdominerade idrotter som gymnastik, konståkning och ridsport får tillgång till anpassade och moderna anläggningar
- hitta lämpliga ytor att anlägga tillfälliga idrottsplatser där exploatering förväntas dröja
- utveckla den regionala samverkan kring idrottsanläggningar
- prioritera att starta byggnationen av friidrottsanläggningen på Bällsta IP
- kartlägga grusytor i staden för att anlägga konstgräsplaner för fotboll
- se till att byggnationen av de tre fullstora Kristinebergshallarna kommer igång
- prioritera den nya sim- och idrottshallen i Västertorp och upprätta en trovärdig tidplan
- återuppta planerna på multihallen i Vårberg
- återskapa planerna på en specialanläggning för gymnastik och konståkning i Riksby och säkerställa att den kapacitet som försvunnit ur planeringen ersätts
- bygga fler simhallar för att öka simkapaciteten i staden, däribland en ny simanläggning på Kungsholmen
- utreda Hedvigsbergssalarna som ett mindre skol- och undervisningsbad med samma kapacitet som Kronobergsbadet
- ta fram en långsiktig plan för Eriksdalsbadets upprustning och utveckling, med tydlig finansiering och tidplan
- prioritera genomförandet av nya Husbybadet och pröva möjligheten att tidigarelägga byggstarten.
- utveckla Knutby bollplan och föreningshuset till en välskött och trygg mötesplats för idrott och föreningsliv. Ta fram en åtgärdsplan utifrån föreningarnas behov av idrottsytor, samlingslokaler, omklädningsrum, toaletter och förråd
- fortsätta arbetet med att öppna upp de skolidrottslokaler som idag inte kan användas av föreningslivet, både under vardagskvällar samt helger och lov
- planera Nya Hovet med drygt 10 000 platser på Söderstadiontomten
- tillsammans med berörda nämnder planera för och skapa ett idrottskluster vid Sjöängen i Älvsjö med fem 11-spelsplaner, en 7-spelsplan och ytor för friidrott
- påbörja planeringen av ett idrottskluster på Bromma flygplatsområde efter avvecklingen och pröva vilka befintliga byggnader som kan användas
- anlägga en 11-spelsplan vid byggandet av östra Hagastaden
- ersätta den tillfälliga ishallen på Zinkensdamms IP med en permanent tvåvåningslösning med fler isytor
- leda stadens arbete med att verka för att bygga en idrotts- och evenemangshall för 5 000–7 000 åskådare och utreda om nuvarande Hovet kan bli den arenan i stället för att rivas
- verka för att skapa en arena för 10 000–12 000 åskådare, anpassad för elitfotboll på damsidan och utformad enligt UEFA:s krav
- säkerställa att fler idrottsytor planeras i Frihamnen, Värtahamnen och Loudden

- delta i stadens arbete med att få en bredd av hållbara evenemang till Stockholm där evenemang som inspirerar till ökat idrottande och fysisk aktivitet ska prioriteras
- utreda förslaget om sex ytterligare fotbollsplaner på Hjorthagens IP
- upprusta Ridderviks stall till modern standard så att de kan fortsätta att fungera som ett stall
- i samråd med Örnsbergs kanotsällskap uppföra ett klubbhus för ÖKS
- skapa förutsättningar för boulen i Stockholm så att det går att genomföra mästerskap
- utreda ytor under broar och viadukter så att de kan användas för spontanidrott
- skapa fler ytor för spontanidrott i ytterstaden i samråd med de boende i området
- säkra Stockholms Tennishalls framtid genom att antingen bygga en alternativ hall eller utveckla den befintliga
- minska det byråkratiska krånglet för föreningar så att ideella ledare kan lägga tiden på barnen istället
- anlägga en vinterpark på Gärdets sportfält med isbana och mobila isrinkar
- bygga elva nya 11-spelsplaner
- snöröja fler fotbollsplaner på vintern för att möjliggöra fotbollsspel året om
- utreda om fler föreningar kan ta över hallvärdskap och driften av anläggningar
- investera i markarbetet för att Hellas TK ska kunna bygga en ny tennishall vid Eriksdal
- utveckla idrottsplatser till välskötta, välkomnande och levande mötesplatser för alla åldrar genom god skötsel, trivsamma vistelseytor och fler funktioner som utegym, lekplatser och möjlighet till kaféverksamhet, så att fler vill vistas där även utanför den organiserade idrotten
- verka för att Stockholm ska vara värdstad för Gay Games

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB (SGAF) ska utveckla arenorna i nära samarbete med arenaoperatören, föreningarna och andra arrangörer. Erfarenheter från arenor i Sverige och internationellt ska omsättas i lösningar som gör både arenorna och Globenområdet bättre för de som använder dem. Arenorna ska utvecklas affärsmässigt med självfinansiering som långsiktigt mål. Bättre nyttjande över hela året samt effektivare energianvändning stärker ekonomin och ger utrymme för fler arrangemang.

Ägardirektiv 2027

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- utveckla samarbetet med idrottsföreningar som använder arenorna samt involvera föreningarna tidigt när arenor, publikflöden och evenemangsvillkor förändras
- förbättra tryggheten och säkerheten i och intill arenorna tillsammans med arenaoperatören, föreningarna, polisen och berörda fastighetsägare
- förbättra tillgängligheten för olika grupper i arenorna och i arenaområdet, bland annat genom tillgängliga entréer, publikplatser och gångstråk på bolagets mark
- fortsätta energieffektivisera arenorna och utveckla användningen av förnybar energi i samarbete med hyresgästerna
- utreda och utveckla bolagets markinnehav för att möjliggöra avyttring där det är lämpligt
- pröva tidsbegränsad upplåtelse av lämpliga lokaler och ytor i arenaområdet som står tomma i väntan på ombyggnad eller rivning, i samråd med arenaoperatören och berörda hyresgäster

Kultur och fritid

Inriktning

Stockholm ska vara en öppen, kreativ och levande stad. Kulturen ska märkas i vardagen: när barn hittar glädjen i att spela, grannar möts på biblioteket och en konsert fyller torget med liv. Kulturen har ett värde i sig och ger oss nya perspektiv på oss själva och vår omvärld. Tillsammans med föreningslivet skapar den gemenskap och gör Stockholm till en stad där människor vill leva, arbeta och mötas.

Ett öppet samhälle behöver konst och kultur som berör, provocerar och utmanar. All kulturpolitik ska utgå från den konstnärliga friheten och principen om armlängds avstånd mellan politiken och kulturskaparna. Politikens uppgift är att skapa goda förutsättningar för ett fritt och mångsidigt kulturliv, inte att styra dess innehåll. Stadens kulturinstitutioner och det fria kulturlivet kompletterar varandra och ska ges möjlighet att utvecklas.

Kultur och mötesplatser ska finnas i hela Stockholm och vara tillgängliga för människor i olika åldrar och med olika bakgrund. Bibliotek, teatrar, museer, arkiv och lokala samlingslokaler ska vara öppna och inbjudande platser som når fler stockholmare. Stadsarkivet har en viktig roll i att bevara och tillgängliggöra stadens historia, underlätta forskning och ge insyn i de offentliga beslutsprocesserna. Digitalisering ska göra arkivens material tillgängligt för fler.

Alla barn och unga ska ha tillgång till en meningsfull fritid som är rolig, utvecklande och social. Kulturskolan, fritidsgårdar, parklekar, kollo och föreningslivet ger möjlighet att hitta nya intressen, utvecklas och träffa andra. Verksamheterna ska utgå från barns och ungas egna idéer och behov och särskilt arbeta för att nå dem som inte deltar i dag. Skolan har en viktig roll i att ge alla barn möjlighet att möta professionell kultur och pröva eget skapande.

Det ideella engagemanget är en förutsättning för ett levande Stockholm. Föreningar, kulturskapare och andra fristående aktörer ska ha goda och förutsägbara villkor att verka i hela staden. Stadens lokaler och offentliga rum ska kunna användas av fler, och samarbete med civilsamhället och näringslivet ska uppmuntras. När staden växer behöver även kulturens och föreningslivets behov av lokaler och mötesplatser planeras in från början. Kultur- och föreningslivet ska tas till vara i stadens integrationsarbete och ge fler nyanlända stockholmare möjlighet att hitta gemenskap, utveckla egna intressen och bli delaktiga i stadens liv.

Stockholm ska få leva och låta, från parkteater och spontana spelningar till klubbar och livescener som håller staden levande efter kontorstid. Kultur- och nöjeslivet skapar jobb och lockar besökare. Den som vill ordna en spelning, öppna en scen eller skapa en mötesplats ska mötas av en stad som hjälper till, med tydliga regler, samordnad service och smidiga tillståndsprocesser.

Kulturnämnden

Kulturnämnden ska skapa goda förutsättningar för ett rikt och varierat kulturliv i hela Stockholm, med särskild prioritet för barn och unga. Stadens kulturstrategiska program ska vara vägledande för nämndernas och bolagens gemensamma ansvar för kulturens infrastruktur. Nämnden ska utreda förutsättningarna för att etablera minst en kulturinstitution eller filial i ytterstaden samt arbeta för att kulturen blir mer tillgänglig i det offentliga rummet.

Stadens lokaler ska användas mer effektivt och i större utsträckning kunna delas med kultur- och föreningslivet. Skolornas lokaler ska kunna användas på kvällar och helger som replokaler och annan kulturverksamhet. Staden ska också skapa fler långsiktigt tillgängliga lokaler för konstnärlig produktion, såsom replokaler, ateljéer och verkstäder. Tomma lokaler och outnyttjade platser ska kunna användas tillfälligt för kultur, exempelvis som gallerier, scener och mötesplatser. Nämnden ska delta i platssamverkan och bidra med kultur som skapar trygga, välkomnande och levande miljöer.

Samlingslokalerna är en viktig del av stadens kulturella infrastruktur och ger utrymme för civilsamhället, folkbildningen och amatörkulturen. De behöver finnas på strategiska platser i hela staden och ges långsiktigt hållbara ekonomiska förutsättningar. Dagens system för nolltaxa ger svaga incitament att upplåta lokaler, samtidigt som ersättningen är låg och riktlinjerna otydliga. Nämnden ska tillsammans med socialnämnden reformera stödet till AA-verksamheterna, så att ansvaret för stödet flyttas till socialnämnden.

Kulturstöd ska fördelas enligt tydliga och transparenta kriterier som främjar självständighet och en mångfald av verksamheter. Regelverken ska förenklas för att ge bättre förutsättningar för bland annat kulturevenemang, gatukonst och alternativ kultur. Samarbeten med externa aktörer och näringslivet ska uppmuntras för att bredda kulturens uttryck och hitta nya finansieringslösningar. Fler föreningar, kulturaktörer och företag ska ges möjlighet att medverka i stadens evenemang, med Kulturnattens samverkansmodell som förebild.

Kultur- och evenemangslotsarna ska stödja aktörer som vill etablera eller utveckla kultur- och nattlivsverksamhet. Kulturlotsarna ska också bidra till att matcha fastighetsägare med kulturaktörer som söker lokaler. Det är inte acceptabelt att aktörer som fått stöd från en del av staden möter hinder och sanktioner från en annan. Kulturlotsen ska därför sammankalla berörda nämnder för att skapa en samordnad och tydlig väg genom tillstånds-, planerings- och bygglovsprocesserna.

Nämnden ska värna befintliga livescener och verka för fler små och medelstora scener. Nattklubbar och livescener ska också uppmuntras i stadens egna lokaler och på stadens mark. Nämnden ska bevaka nattlivets intressen och säkerställa att stadens strategi för nattklubbar och livescener får genomslag i hela organisationen. En klubbkommission med representanter för branschorganisationer, näringsidkare och staden ska inrättas.

Reglerna för buller och konsertverksamhet behöver bättre balansera hänsynen till de boende med allmänintresset av en levande stad. Nämnden ska verka för att regelverken anpassas därefter. För att minska bullerkonflikter ska en fond för ett levande nattliv inrättas, där nattklubbar, livescener och andra musikverksamheter kan söka stöd för ljudisolering, akustiska förbättringar och andra åtgärder. Fonden ska administreras av klubbkommissionen i samråd med nämnden. Medel för fonden finns avsatta i CM2.

Barn och unga är kulturnämndens viktigaste målgrupp. Kulturskolan ska utvecklas så att fler får möjlighet till eget skapande, med särskilt fokus på grupper som i dag deltar i mindre utsträckning. Digitala arbetssätt och verktyg ska ständigt utvecklas för att sänka trösklarna och nå fler. Kulturskolans resurscenter ska ge elever med särskilda behov möjlighet att delta utifrån sina förutsättningar. Genom El Sistema ska fler barn och unga i stadsdelar med lågt deltagande i den ordinarie kulturskolan få möta eget musicerande, nya förebilder och ett professionellt kulturliv. Förskolan och skolan har en viktig roll i att ge alla barn tillgång till kultur, oavsett hemmets förutsättningar. I samverkan med det fria kulturlivet ska fler barn få möta professionell kultur genom Kulanpremien.

Biblioteken ska vara trygga och rofyllda mötesplatser som främjar gemenskap, bildning, kunskap och läslust. Aktiviteter som stärker demokratin, språkutvecklingen och det öppna samtalet ska vara en naturlig del av verksamheten. Med inspiration från centrumbiblioteket Ode i Helsingfors ska bibliotekens roll som platser för kreativitet, eget skapande och utbyte av idéer utvecklas. Biblioteken ska ligga på attraktiva platser där stockholmarna rör sig och nya bibliotek ska öppnas i takt med att staden växer.

Bibliotekens öppettider ska vara generösa och inte begränsas av regler om dygnsvila i kombination med politiska krav på heltid för all personal. Förtroendeöppet ska återinföras så att lokala föreningar kan använda och hålla öppet biblioteken även utanför ordinarie öppettider.

Äldre stockholmare ska ha möjlighet att ta del av kultur av hög kvalitet. Biblioteken ska ta hänsyn till äldres behov, bland annat genom tillgång till böcker med stor stil och ljudböcker. Nämnden ska också fortsätta arbetet med kultur för äldre inom äldreomsorgen, bland annat genom kulturturnéer på vård- och omsorgsboenden.

Nämnden ska genom Film Stockholm AB, i samverkan med Region Stockholm och andra aktörer, främja film- och tv-produktion och locka fler inspelningar till staden. Film och tv är en viktig del av både kulturlivet och de kreativa näringarna och bidrar till jobb i Stockholm. Stockholms filmfestival ska ges förstärkt stöd och långsiktiga förutsättningar att utvecklas som en internationell mötesplats för kvalitetsfilm.

Kulturnämnden ansvarar för den stadsövergripande samordningen av verksamhetsområdet barn, kultur och fritid. Fritids- och ungdomsgårdarna ska utvecklas genom kontinuerlig kompetensutveckling för personalen och ökad samverkan med bland annat Kulturskolan och biblioteken. Arbetet ska bidra till fler aktiviteter, ökat deltagande och mer jämlik tillgång till verksamheterna.

Kollo ger barn och unga möjlighet att byta miljö, träffa nya kompisar och få ett sommarlov att längta till. Kolloverksamheten ska ges goda förutsättningar att utvecklas och hålla hög kvalitet. Upphandlingarna ska vara flexibla för att möta olika aktörers förutsättningar, samtidigt som kvaliteten bedöms på ett transparent och underbyggt sätt. Hänsyn ska också tas till de pedagogiska metoder som utvecklats inom kolloverksamheten under lång tid.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- huvuddelen av stadens kulturverksamhet, vilket inbegriper Stadsmuseet med Medeltidsmuseet samt Stockholmsforskningen, Stockholms stadsbibliotek, Liljevalchs konsthall, Stockholm konst, Kulturskolan Stockholm samt vissa evenemang
- att skapa goda förutsättningar för stadens institutioner och det fria kulturlivet i syfte att erbjuda kulturupplevelser av hög kvalitet och bredd

- att främja utvecklingen av kulturlivet i staden och inom sitt verksamhetsområde ansvara för stadens stöd till kulturell verksamhet och allmänna samlingslokaler samt för stadens kulturpriser och stipendier
- bevara, levandegöra och pedagogiskt förmedla stadens kulturhistoriska värden till dagens och framtidens stockholmare och besökare
- att utgöra stadens kompetens i arkeologiska och bygghistoriska frågor
- att i samverkan med stadsdelsnämnder och idrottsnämnden ansvara för samordning av stadens arbete inom verksamhetsområdet barn, kultur och fritid inklusive stadens sommarkolloverksamhet

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser

- identifiera och föreslå förenklingar av regler och tillståndsprocesser som försvårar kulturevenemang samt ta fram förslag på fler platser som kan upplåtas för kulturverksamhet
- stödja och utbilda berörda nämnder och bolag i tillämpningen av stadens kulturstrategiska program samt följa upp att kulturens behov beaktas tidigt och löpande i stadsplaneringen
- identifiera industrimiljöer med potential för kultur och kreativa verksamheter samt verka för att dessa värden tas till vara i stadsutvecklingen
- utveckla Kulturskolans kursutbud med kreativt skapande med AI inom exempelvis bild, film och speldesign, där även upphovsrätt, källkritik och etiska frågor ingår
- utveckla Kulturskolan och El Sistema i syfte att nå fler barn och unga inom underrepresenterade målgrupper genom bland annat avgiftsfri prova-på-verksamhet
- vid schemaläggning av Kulturskolans kurser samverka med fritidshemmen så att barn kan delta och återvända till fritidshemmet efteråt, samt förlägga kurser för yngre barn som behöver medföljande vuxen till tider som går att förena med föräldrars arbetstider
- öka tillgången till biblioteken utanför ordinarie öppettider genom att använda Stockholmsnyckeln för meröppet på fler bibliotek och förtroendeöppet i samverkan med civilsamhället
- utveckla ett eller flera bibliotek med skaparverkstäder, studior, replokaler och mötesrum samt tillgång till verktyg och utrustning för eget skapande
- utveckla Rinkeby bibliotek med fler studierum och tillgängliggöra lokalen för läxhjälp under fler timmar
- i samverkan med stadens krisledningsorganisation förbereda bibliotek och samlingslokaler för att fungera som informationspunkter för invånarna vid kriser och längre el- eller kommunikationsavbrott
- inrätta ett kulturhus och nodbibliotek i Liljeholmen
- bredda kulturutbudet riktat till vård- och omsorgsboenden och utveckla samarbeten med fler kulturaktörer, så att de boende får möta flera olika kulturformer under året
- stärka kulturlotsfunktionen för att underlätta arrangemang och stötta etableringen av nya kulturverksamheter, med målet att minst 15 nya verksamheter inom evenemang, livescener och scenkonst etableras årligen i staden
- kartlägga behovet av lokaler för konstnärlig produktion och ta fram förslag på hur fler långsiktigt tillgängliga replokaler, ateljéer och verkstäder kan tillskapas

- sammankalla en arbetsgrupp som utgör en väg in och lotsar nattlivs-, nöjes- och kulturaktörer genom tillstånds-, planerings- och bygglovsprocesser
- inrätta en klubbkommission där representanter för branschorganisationer, näringsidkare och staden ingår
- i samverkan med kultur- och nattlivsaktörer skapa förutsättningar för kulturaktiviteter under dygnets alla timmar i kulturljudzoner
- utreda förutsättningarna för en central nöjesgata med barer, restauranger och livescener samt hur platsen kan aktiveras med kulturaktiviteter
- arrangera ett nyårsfirande med en professionell ljusshow med exempelvis laser och drönare som ett attraktivt alternativ till privata fyrverkerier
- ta fram förslag till en förstärkt och långsiktig finansiering av Stockholms filmfestival som värnar festivalens konstnärliga självständighet
- följa upp fritidsgårdarnas ledarledda och återkommande aktiviteter och samordna kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte för personalen, med målet att höja kvaliteten och nå fler unga
- tillsammans med stadsdelsnämnderna följa upp och utvärdera stadens strategi för parklekar som syftar till att utveckla verksamheterna genom samverkan, metoduppföljning och kompetens
- bistå Skärholmens stadsdelsnämnd i att aktivera amfiteatern vid Vårbergstoppen genom att möjliggöra kulturverksamhet av Parkteatern, fristående grupper och andra aktörer
- arrangera kulturaktiviteter på Storängstorget som en del av Levande Stockholm
- utveckla stadens sommarkolloverksamhet med former som prova-på-kollo och familjekollo för att sänka trösklarna och öka deltagandet bland barn från underrepresenterade grupper
- i samverkan med socialnämnden reformera stadens stöd till AA-verksamheterna i syfte att flytta ansvaret från kulturnämnden till socialnämnden
- tillsammans med stadsdelsnämnderna samordna en satsning på öppna, fasta scener i hela staden samt möjliggöra kostnadsfri bokning och spontan användning med Stockholmsnyckeln

Stadsarkivet

Stadsarkivet är en central resurs i stadens informationsförsörjning och ska säkerställa att offentlighetsprincipen fungerar i praktiken. Genom tillsyn, expertkunskap och rådgivning ska stadsarkivet stödja stadens verksamheter i att bevara, hantera och tillgängliggöra information. Arkiven ska ge dagens och framtidens stockholmare insyn i offentliga beslutsprocesser, möjliggöra forskning och belysa stockholmarnas liv genom historien. Stadsarkivet ska bidra till stadens civila beredskap genom att skydda arkiven och säkerställa tillgången till samhällsviktig information även vid kriser och störningar.

Digitalisering och publicering ska göra arkivens material lättare att hitta, förstå och använda för både allmänhet och forskare. Sökfunktioner och digitala tjänster ska utvecklas utifrån användarnas behov och sänka trösklarna för nya grupper att ta del av materialet. Stadsarkivet ska ligga i framkant i användningen av AI för exempelvis transkribering, katalogisering och förbättrad sökbarhet. Inom sitt kompetensområde ska stadsarkivet också vägleda stadens övriga verksamheter i hur AI kan stärka informationshantering och tillgänglighet.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- arkivmyndighet och ansvar för Stockholms stadsarkiv
- systemägarskap för stadens gemensamma e-arkiv samt ärendehanterings-systemen eDok och Diabas

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- utveckla stadsarkivets publika verksamhet för att väcka intresse hos fler stockholmare och nå grupper som sällan använder arkivets resurser, samt förbättra forskares tillgång till material och kvalificerad vägledning
- utveckla digitaliseringen och publiceringen av arkivmaterial samt förbättra sökfunktioner och digitala tjänster så att materialet blir lättare att hitta, förstå och använda för allmänhet och forskare
- utveckla eDoks användargränssnitt, navigation och sökfunktioner utifrån användarnas behov samt förenkla arbetsflöden för att göra systemet mer intuitivt och effektivt att använda
- utveckla former för crowdsourcing där civilsamhället, allmänheten, akademin och näringslivet kan bidra till arkivens tillgänglighet och användbarhet, exempelvis genom att transkribera handlingar, identifiera personer och platser samt komplettera uppgifter om materialet
- utveckla engagerande och åldersanpassade aktiviteter där barn och unga får utforska Stockholms historia och använda arkivens källmaterial, i samverkan med skolor, bibliotek och andra relevanta aktörer
- arbeta för att synliggöra kvinnor, hbtqi-personer och andra historiskt underrepresenterade eller osynliggjorda grupper i stadsarkivets förmedling av Stockholms historia
- öka nyttjandet av stadsarkivets lokaler genom att göra dem tillgängliga för fler av stadens verksamheter och externa aktörer samt utveckla lokalsamverkan som bidrar till effektivare lokalanvändning och lägre lokalkostnader
- löpande följa forskning och utveckling inom AI samt pröva och införa verktyg för transkribering, katalogisering och förbättrad sökbarhet som gör arkivmaterialet mer tillgängligt och användbart

Kulturhuset Stadsteatern AB

Kulturhuset Stadsteatern ska erbjuda kultur av hög kvalitet och vara angeläget för fler stockholmare, med särskilt fokus på grupper som i dag sällan tar del av verksamheten. Barn, unga och unga vuxna ska vara en prioriterad målgrupp. Verksamheten i city såväl som i ytterstaden ska präglas av öppna och inbjudande hus, god service och ett välkomnande bemötande. Information på flera språk och god tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning ska sänka trösklarna till deltagande.

Bolaget ska värna och utveckla verksamheterna i Skärholmen, Vällingby och Husby samt Parkteatern, i nära samverkan med det lokala kulturlivet och stadsdelsnämnderna. Samarbeten med det fria kulturlivet, näringslivet och internationella aktörer ska bidra till nya konstnärliga möten, nå en bredare publik och bredda bolagets finansiering. Resurserna ska i största möjliga utsträckning gå till konstnärlig och publik verksamhet.

Bolagets uppgifter

Kulturhuset Stadsteatern ska erbjuda verksamhet i form av teater-, dans- och scenkonst, musik, konst, design, film, litteratur, samtal/debatt, bibliotek och annan kulturell verksamhet av hög kvalitet samt ansvara för stadens fristadsprogram.

Ägardirektiv för 2027

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- utveckla verksamheten för barn och unga genom att ge dem möjlighet till inflytande över utbudet och eget skapande
- utveckla samarbetet med det fria kulturlivet och internationella aktörer samt bredda utbudet av internationella gästspel för att ge stockholmarna tillgång till fler konstnärliga uttryck och perspektiv
- delta i platssamverkan kring Sergels torg, Benny Fredrikssons torg och Kulturhusets närområde samt bidra med kultur och aktiviteter som skapar trygga, välkomnande och levande platser
- utveckla former för samtal och debatter där stockholmare kan mötas för att diskutera aktuella samhällsfrågor
- förbättra det ekonomiska resultatet genom ökade intäkter och breddad finansiering, bland annat genom samarbeten, sponsring och andra finansieringsformer som värnar den konstnärliga självständigheten

SDN Barn, kultur och fritid

I varje stadsdel ska barn och unga ha tillgång till en meningsfull fritid med roliga och utvecklande aktiviteter och platser där de känner sig hemma. De ska kunna upptäcka nya intressen, bygga vänskapsrelationer och växa med ansvar och förtroende. Stadsdelsnämndernas verksamheter ska utformas efter lokala förutsättningar och svara mot olika åldrar och behov, med särskilt fokus på dem som inte deltar i dag. Det ska finnas trygga arenor för flickor, hbtqi-unga samt barn och unga med funktionsnedsättning.

Fritids- och ungdomsgårdarna ska erbjuda ett brett utbud av återkommande, ledarledda aktiviteter av hög kvalitet. Oavsett driftsform ska gårdarna samarbeta med andra kommunala verksamheter, civilsamhället, myndigheter och arbetslivet. Unga ska ha inflytande över innehållet och kunna förverkliga egna idéer. Det stärker tilltron till den egna förmågan och viljan att delta i demokratin. Äldre ungdomar ska kunna få stöd att utveckla färdigheter inför studier, arbete och ett självständigt liv. Stadsdelsnämnderna ska också alkoholfritt kvällsliv för unga mellan 16 och 18 år, med mötesplatser där de kan träffa vänner och umgås på egna villkor.

Parklekar och lekparker ska erbjuda stimulerande miljöer för lek, rörelse och möten mellan generationer. Lekmiljöerna ska erbjuda utmaningar och utvecklande risktagande som låter barn successivt pröva sina gränser. Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med berörda nämnder identifiera platser för fler parklekar och lekparker när staden utvecklas. Parklekarna ska samverka med varandra, närliggande skolor, föreningslivet och relevanta nämnder för att utveckla innehållet. Lekparker ska analyseras och vid behov klimatanpassas, bland annat för att förhindra att föroreningar i marken blottläggs vid skyfall. Trafiklekplatser ska ge barn möjlighet att genom lek lära sig grundläggande trafikregler, öva på samspelet med andra trafikanter och utvecklas till säkra cyklister.

Parklekslokaler ska kunna användas av föreningar, kulturliv och nattvandrande föräldrar utanför ordinarie öppettider. De ska också kunna hyras för barnkalas, inte minst i stadsdelar där många familjer är trångbodda. Bättre tillgång till befintliga lokaler ska ge fler lokala initiativ möjlighet att växa.

Stadsdelsnämnderna ska stärka kultur- och föreningslivets lokala förankring och göra det enkelt att söka föreningsbidrag genom tydliga och likvärdiga ansökningsförfaranden. Aktörer som får stöd ska aktivt motverka diskriminering, mobbning, kränkande behandling och kriminalitet. Föreningar med odemokratiska värderingar eller kopplingar till våldsbejakande extremism ska inte få bidrag. Stadens demokrativillkor ska tillämpas konsekvent.

Medborgarkontoren ska erbjuda lättillgänglig samhällsinformation och vägledning utifrån lokala behov. Genom personlig service och stöd att använda digitala samhällstjänster ska de underlätta kontakten med myndigheter och stadens verksamheter. Samverkan med civilsamhället ska bidra till att nå invånare som annars har svårt att ta del av information och stöd.

Föräldrastödsprogram ska utvecklas för att stärka samspelet mellan barn och föräldrar och ge fler familjer goda förutsättningar för en trygg uppväxt. Alla stadsdelsnämnder ska ha en utsedd kulturkoordinator eller kultursekreterare som verkar för att fler barn möter kultur genom Kulanpremien och möjliggör kulturupplevelser även för äldre. Samverkan med förskolor, skolor och lokala kulturaktörer ska göra kulturutbudet lättare att hitta och ta del av.

Kollo ger barn och unga ett sommarlov att längta till och är en viktig möjlighet att byta miljö, träffa nya vänner och utveckla sin självständighet. Verksamheten ska ges långsiktiga förutsättningar att utvecklas med hög kvalitet. Upphandlingarna ska vara tillräckligt flexibla för att möta olika aktörers förutsättningar, med transparenta och väl underbyggda kvalitetsbedömningar som tar hänsyn till de pedagogiska metoder som utvecklats under årtionden.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar:

- tillhandahålla fritidsverksamhet för barn och ungdomar
- upplåtelse av allmänna samlingslokaler
- lokal kulturverksamhet
- bidragsgivning till föreningar
- sommarkoloniverksamhet
- konsumentrådgivning
- medborgarkontor
- lokalt demokrati- och utvecklingsarbete

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, ska stadsdelsnämnderna som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- vidareutveckla mobil och digital verksamhet vid stadens öppna mötesplatser och fritidsverksamheter för att möta barn och unga där de befinner sig
- utveckla former för barns och ungas inflytande över fritidsverksamheternas innehåll och utformning samt ge stöd att genomföra egna aktiviteter och återkoppla hur deras förslag tas till vara
- fortsätta att stärka samverkan mellan fritidsverksamhet, skola, förskola, socialtjänst och polis med fokus det förebyggande arbetet för att nå fler barn och familjer i riskzon
- tillsammans med utbildningsnämnden se över möjligheten att införa kvällsöppen skola i form av kvällshäng i områden med begränsad tillgång till trygga och kostnadsfria mötesplatser för barn och unga
- stödja och uppmuntra för att fler nattvandrande föräldrar ska arbeta för att skapa trygghet, samt utveckla samverkan med fältassistenter
- möjliggöra för det lokala förenings- och kulturlivet, nattvandrande föräldrar och andra aktörer i civilsamhället att genom Stockholmsnyckeln få tillgång till och använda parklekslokaler utanför ordinarie öppettider
- underlätta för närvaron av kultur i det offentliga rummet, med fokus på ytterstaden
- möjliggöra fler aktiviteter, festivaler och evenemang i stadsdelarna året runt, med särskilt fokus på kvällar och vinterhalvåret
- verka för fler parklekar med djurhållning och stadsodling genom brukaravtal eller i samarbete med externa aktörer och lokala föreningar
- möjliggöra simskola på stadens strandbad tillsammans med externa aktörer
- verka för ökad vattenvana vid plaskdammar, exempelvis genom att tillsammans med föreningslivet erbjuda organiserade vattenleksaktiviteter för yngre barn
- anpassa plaskdammarnas öppethållande efter väderleken så att de kan vara vattenfyllda med bibehållen skötsel och kontroll av vattenkvaliteten även under varma perioder före och efter ordinarie säsong

- genom uppsökande arbete och samverkan med föreningslivet öka nyanländas deltagande i kultur- och fritidsaktiviteter, med särskilt fokus på att ge unga nyanlända nya kontaktnät och sociala sammanhang
- främja alkoholfria mötesplatser för unga mellan 16 och 18 år, exempelvis genom att möjliggöra kvällsöppna kaféer och andra lokaler för spontant umgänge
- genom riktade informationsinsatser och lokalt uppsökande arbete nå familjer i grupper som är underrepresenterade på kollo, så att fler barn söker och deltar
- genomföra ett pilotprojekt där barn från socialt utsatta områden får tillbringa en del av sommarlovet hos trygga värdfamiljer på landsbygden och lära sig mer om natur, lantbruk, livsmedelsproduktion och självförsörjning
- arrangera kostnadsfria sommarutflykter för barn och familjer med begränsade ekonomiska resurser, utan begränsning av antalet barn per familj
- utveckla former för att hjälpa barn och unga att formulera medborgarförslag, exempelvis genom skrivarverkstäder i fritidsverksamheterna, samt säkerställa att deras förslag tas till vara och att de får tydlig återkoppling
- inrätta minst en Fritidsbank i varje stadsdel
- verka för en etablering av fler 4H-gårdar, exempelvis vid Lilla Sickla
- identifiera och rapportera behov av klimatanpassning i lekparker och parklekar, bland annat utifrån skyfalls- och översvämningsrisker samt behov av skugga
- identifiera platser för att etablera trafiklekplatser, förslagsvis i Järvaområdet, Vårberg och Årstafältet
- identifiera platser och etablera spontanidrottsytor som riktar sig till barn i åldrarna 3 till 7 år, till exempel basketkorgar på låg höjd, bordtennisbord i miniformat, bollplank och korta löpsträckor
- utveckla äventyrslekplatser för äldre barn, med inslag av höjd, fart, klättring och balans som ger möjlighet att pröva sina gränser och öva riskbedömning
- etablera öppna graffitiväggar där sådana saknas, så att det finns minst en i varje stadsdel
- etablera minst en öppen, fast scen i varje stadsdel för musik, dans, standup och andra framträdanden
- Skärholmens stadsdelsnämnd ska med hjälp av kulturnämnden aktivera amfiteatern vid Vårbergstoppen med kultur
- Skärholmens och Järva stadsdelsnämnder ska som pilot erbjuda barn och unga en enkel, näringsrik och kostnadsfri lunch under sommarlovet i utvalda parklekar, i samarbete med lokala föreningar, och följa upp försöket inför en eventuell utvidgning
- Järva stadsdelsnämnd ska utreda platser för en ny större och mer funktionell lekpark i Kistahöjden
- Järva stadsdelsnämnd ska utveckla parkleksverksamheten i Hinken i Rinkeby samt uppdra åt fastighetsnämnden uppföra en permanent parkleksbyggnad med utrymmen för pedagogisk verksamhet, toaletter, uppehållsrum och materialförråd
- Järva stadsdelsnämnd ska säkerställa fortsatt bemannad parkleksverksamhet i Erikslundsparken eller dess omedelbara närhet, med ett varierat aktivitetsutbud och långsiktigt hållbara lokaler, samt verka för att befintliga bygglovsbrister åtgärdas
- Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd ska i nära samarbete med aktörer verksamma i området stödja och vidareutveckla en levande kulturplats i Snösätra

Arbetsmarknad och tillväxt

Inriktning

Egen försörjning är grunden för människors frihet att forma sina egna liv. Stockholm ska vara Sveriges tillväxtmotor och en stad där fler kan försörja sig på sitt arbete eller sitt företagande. När fler företag kan starta, växa och anställa stärks också förutsättningarna att finansiera välfärden. Staden ska vara en medspelare för dem som vill skapa jobb, från den som öppnar sitt första bageri till det växande teknikföretaget.

Stadens arbetsmarknadsinsatser ska leda till jobb eller studier. Den som får ekonomiskt bistånd ska tidigt få stöd att nå egen försörjning, med en sammanhållen väg genom stadsdelsnämndernas verksamheter och stadens jobbtorg. Stödet ska utgå från individens förutsättningar och nå fler som står långt från arbetsmarknaden, särskilt unga och utrikes födda kvinnor. Personer med funktionsnedsättning ska få bättre möjligheter att arbeta och få vägledning om de vill starta eget.

Det ska gå att utbilda sig till ett nytt yrke mitt i livet. Vuxenutbildningen ska vara flexibel och utvecklas tillsammans med arbetsgivare, så att fler kan utbilda sig till yrken där näringslivet och välfärden behöver personal. Svenskundervisning ska kunna kombineras med yrkesstudier eller praktik. För unga kan ett feriejobb ge en första arbetslivserfarenhet, en referens och en bild av vilka yrken som finns. Staden ska erbjuda feriejobb från 13 års ålder i hela staden, med meningsfulla arbetsuppgifter och förberedda handledare.

Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat. Företagare ska få snabbare besked, tydlig vägledning och en enklare kontakt med staden. Lokala näringslivsråd i varje stadsdel ska ge företagare en direkt väg till politiker och tjänstepersoner. Fler småföretag ska kunna delta i stadens upphandlingar och fler blivande företagare ska få tillgång till kvalificerad nyföretagarrådgivning. Ett öppet, driftsäkert och konkurrensneutralt fibernät genom Stokab ger företag i hela staden förutsättningar att utveckla och använda nya digitala tjänster.

Staden ska genomföra en bred analys av hur artificiell intelligens kan påverka Stockholms arbetsmarknad, näringsliv, ekonomi och trygghet. Analysen ska särskilt belysa hur många arbetstillfällen som riskerar att försvinna eller förändras, vilka nya jobb och kompetensbehov som kan uppstå, potentialen för produktivitetsökningar och effektiviseringsvinster samt riskerna för ökad AI-relaterad kriminalitet, bedrägerier och säkerhetshot. Analysen ska omfatta både offentlig och privat sektor och ligga till grund för stadens långsiktiga arbete med att möta AI-utvecklingens möjligheter och utmaningar.

Som europeisk storstad konkurrerar Stockholm globalt om kompetens, kunskap, arbetskraft, etableringar och investeringar. Oavsett om den som väljer att komma till Stockholm för arbete eller studier gör det för en kortare tid, eller med avsikten av att stanna permanent, ska staden finnas där för stöd, rådgivning och lättillgänglig information. Genom ett breddat, integrationsfrämjande uppdrag ska Welcome House möta fler grupper av utlandsfödda i Stockholm.

Stockholm ska vara en ledande och hållbar besöks- och mötesstad i norra Europa. Ett levande kultur-, restaurang- och nattliv ger människor fler skäl att besöka Stockholm och skapar jobb i hela staden. Det ska vara enkelt att arrangera evenemang, och staden ska tillsammans med näringslivet och föreningslivet locka fler mässor, kongresser och

evenemang till Stockholm. I utvecklingen av Älvsjö ska staden ge utrymme för både en ny stadsdel och en framtida mötesplats.

Arbetsmarknadsnämnden

Stockholm ska vara en stad där fler får möjlighet att bidra, försörja sig själva och bygga sin egen framtid. Stadens arbetsmarknadspolitik ska sänka trösklarna till det första jobbet för unga och öppna fler vägar tillbaka till arbete för den som länge har stått utanför arbetsmarknaden.

Arbetsmarknadsnämnden ska anpassa sina insatser när konjunkturen svänger, arbetsmarknadens behov förändras och Arbetsförmedlingen ändrar sina prioriteringar. I nära samverkan med näringslivet ska nämnden bidra till stadens arbete för ett bättre företagsklimat och ge fler stockholmare möjlighet att etablera sig varaktigt på arbetsmarknaden.

Den som behöver komplettera sin utbildning ska kunna läsa in gymnasiekompetens eller gå en arbetsplatsnära utbildning till ett bristyrke. Nämnden ska snabbt kunna anpassa utbildningsutbudet när efterfrågan förändras och prioritera utbildningar till bristyrken även i sina övriga verksamheter. Nya arbetssätt ska prövas i nämndens verksamheter, både i egen regi och tillsammans med fristående aktörer och civilsamhället.

Rekryteringsbehoven är stora inom äldreomsorgen och väntas öka när fler stockholmare blir äldre. Nämnden ska göra det lättare för fler att söka och slutföra utbildningar till välfärdsyrken. Medarbetare som redan arbetar i stadens verksamheter ska kunna utveckla sin kompetens och ta nästa steg i yrkeslivet.

Nämnden ska tillsammans med skolorna tidigt visa elever var jobben finns och vilka möjligheter de har att prova på bristyrken genom prao, studiemotiverande arbetslivsorientering (SAO) och praktik. Fler lärlingsplatser och lärlingsprogram ska utvecklas och elever ska få information om dem. Arbetet ska ta vara på de möjligheter till jobb som den gröna omställningen skapar, särskilt inom gröna näringar, och ge elever och vuxenstuderande vägar in i växande branscher. Nämnden ska även bidra till Stockholms arbete med att attrahera internationell kompetens.

Feriejobben ska bidra till stadens kompetensförsörjning och vara en del av arbetet för att förebygga utanförskap och kriminalitet. Unga som prioriteras av sociala skäl ska särskilt uppmärksammas när fler får möjlighet till feriejobb. Ansökningsprocessen ska ligga närmare en vanlig rekrytering, och möjligheten att låta den sökande skriva en kort motivering som delas med handledaren ska utredas. Nämnden ska utveckla samarbetet med privata arbetsgivare för att skapa fler ferieplatser.

Nämnden ska söka upp unga som på grund av psykisk ohälsa eller av andra skäl riskerar att lämna sin utbildning utan att slutföra den. Digitala arbetssätt och stöd på distans ska utvecklas för att fler ska kunna återuppta sina studier eller gå vidare till arbete. För personer med funktionsnedsättning ska arbetsmarknadsinsatserna utgå från individens vilja att arbeta och behov av stöd. Arbetsgivare ska kunna ta emot deltagare utan onödigt tidskrävande utredningar.

Ansvaret för rekrytering och anställning inom Stockholmsjobb ska samlas hos stadens jobbtorg, som har helhetsansvar för arbetsmarknadsinsatserna för stadens målgrupper. Samtliga nämnder och bolag ska bidra med arbetsplatser, anställningar och praktikplatser.

Stockholm ska vara ett nationellt och internationellt föredöme för snabb etablering av nyanlända på arbetsmarknaden. Genom Integrationspakten ska staden bygga vidare på samarbetet med näringslivet och civilsamhället och ge fler aktörer möjlighet att ta ansvar för att nyanlända får kontakter i arbetslivet och i lokalsamhället. Civilsamhället ska kunna bedriva den lagstadgade samhällsorienteringen. Staden ska komplettera den i tid och innehåll så att fler kan delta, få kunskap om det svenska samhället och hitta vägar till lokalt engagemang. Deltagande i samhällsorienteringen ska vara ett krav för försörjningsstöd och jobbcoachning för nyanlända. Stadens finansierade integrationsprojekt ska involvera både utrikes födda och etablerade stockholmare.

Sfi ska erbjudas från dag ett och undervisningen ska utgå från deltagarnas förutsättningar. Eleverna ska studera i sammanhållna grupper, med högst fem veckor mellan intagen. Yrkesstudier och sfi ska kunna läsas som sammanhållna yrkespaket. Tillgången till studiecoacher och handledare ska öka, även på studieväg 2. Studie- och yrkesvägledningen ska utvecklas inom hela komvux, med särskilt fokus på att göra vägen från sfi till arbete tydligare.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- verksamheten vid stadens jobbtorg
- rekrytering, anställning och samordning av Stockholmsjobb och liknande insatser
- samordning och utveckling av feriejobb för ungdomar, samt anskaffning av handledning
- det kommunala aktivitetsansvaret (KAA) för 16–19-åringar
- samordningsansvar för stadens samverkan med Arbetsförmedlingen
- vuxenutbildning inklusive svenska för invandrare (sfi)
- lagstadgad samhällsorientering för nyanlända
- samordning av stadens arbete med mottagande och etablering av nyanlända
- avtal för förmedlingstjänster avseende ställföreträdare samt stadens förvaltarenhet

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden som huvudansvarig, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- med hjälp av digitala arbetssätt arbeta mer aktivt med att nå unga hemmasittare
- permanenta satsningen på feriejobb till åldersgruppen 13–15 år i hela staden och beakta ordinarie prioriteringsgrunder i detta
- utveckla feriejobb för yngre målgrupper, med tydligt fokus på lärande och varierad arbetslivserfarenhet, samt utbilda handledare särskilt för detta ändamål
- utveckla ett samarbete mellan staden, lokala småföretag, föreningar och andra arbetsgivare kopplat till feriejobb
- utveckla ansökningsprocessen till stadens feriejobb för att bättre efterlikna ansökningsprocessen till andra arbetsplatser med en CV-skrivarkurs som obligatoriskt moment, samt utreda en utökad ansökningsprocess för feriejobben med krav på personligt brev eller motivering
- arbeta med insatser för de ungdomar som nås genom sociala insatsgrupperna, både målgrupperna 12–18 år samt 19–29 år
- delta i och stödja arbetet med utvecklandet av studiemotiverande arbetslivsorientering (SAO)

- arbeta för att genom stadens upphandlingar trygga feriejobb, lärlingsplatser och en viss andel anställningar öronmärkta för nyutexaminerade
- dra nytta av Stockholms dynamiska arbetsmarknad och växande branscher för att lotsa unga till framtidens jobb
- samarbeta med arbetsgivare för att erbjuda språkstudier i direkt anslutning till arbetsplatser eller inför en anställning, så kallad ”jobbsvenska”
- bidra till arbetet för att underlätta för talangattraktion och genom ett International House och tillsammans med statliga myndigheter se till att arbetskraftsinvandring till Stockholm är enkelt och attraktivt
- tillsammans med berörda nämnder stärka stadens arbete för att säkra kompetensförsörjningen i såväl näringsliv som offentliga verksamheter, bland annat genom utvecklad internationell talangattraktion och nämndens ansvar för International House
- tillsammans med kommunstyrelsen, stadsdelsnämnderna och relevanta bolag se till att det finns ett Näringslivs- och småföretagarråd i varje stadsdelsnämnd
- tillsammans med Stockholm Business Region återuppta en kvalitativ nyföretagarrådgivning
- inför kommande avtalsperiod säkerställa en ökad reformtakt inom sfi med sammanhållna grupper, fler yrkespaket, utvecklad studie- och yrkesvägledning, samt utökad tillgång till handledare hos alla utbildningsanordnare
- inleda arbetet med att etablera en hub för hantverksyrken, som kombinerar vuxenutbildning inom bristyrken med en plattform för småföretag att växa och samarbeta
- fortsätta att stärka kopplingen till arbetsmarknaden inom sfi genom aktiviteter som arbetslivsorientering, praktik och matchning, särskilt med hjälp av integrationspaktens partnerskap
- utveckla vuxenutbildningen och studie- och yrkesvägledningen för att stärka möjligheterna till omställning på en arbetsmarknad med föränderliga behov
- utveckla samarbetet med länets kommuner och Region Stockholm kring vuxenutbildningen för att stockholmare ska mötas av ett bredare utbud av utbildningar
- fortsätta utveckla sfi för föräldralediga, med fördel på introduktionsförskolorna, och komplettera med integrations- och arbetsfrämjande insatser
- genom vuxenutbildningen erbjuda möjligheter för fler av stadens medarbetare att bli behöriga inom sina yrken och utveckla tillräckliga kunskaper i svenska
- i samverkan med kommunstyrelsen utveckla vuxenutbildningen som strategisk aktör inom stadens egen kompetensförsörjning
- införa en klimatprofil på stadens yrkeshögskola Frans Schartau
- starta en YH-utbildning för chefer i välfärdsverksamheter vid Frans Schartau
- säkerställa att personer med funktionsnedsättning ska få stöd att nå egenförsörjning genom individuella insatser och staden ska bidra till att bredda rekryteringen på arbetsmarknaden.
- uppsöka unga personer med funktionsnedsättning som varken arbetar eller studerar (FUVAS) för att identifiera behov av stöd och insatser, samt utveckla en strategi för detta
- utreda möjligheten att skapa särskilda stödprogram för entreprenörskap och företagande för personer med funktionsnedsättning
- bidra till att stadens nämnder arbetar målinriktat med inkluderande rekrytering
- bistå stadens alla nämnder och bolag i att se över vilka arbetsuppgifter som kan erbjudas serviceassistenter

- verka för att fler av arbetsmarknadsinsatserna bedrivs med eller av civilsamhället och sociala företag
- bidra till att fler brukare inom daglig verksamhet kan delta på den ordinarie arbetsmarknaden
- bidra till att skapa fler avlastande och enkla instegsjobb inom vård och omsorg samt inom näringslivet
- ge civilsamhället möjlighet att bedriva den obligatoriska samhällsorienteringen
- tillsammans med berörda nämnder säkerställa att alla integrationsprojekt som Stockholms stad stödjer ska involvera både utrikes födda och etablerade stockholmare
- arbeta för att unga i riskzon eller som lämnar kriminalitet, exempelvis genom avhopparprogram eller sociala insatsgrupper, ska erbjudas insatser som leder till arbete
- arbeta uppsökande mot unga som varken arbetar eller studerar och mot nyanlända kvinnor som står utanför arbetsmarknaden
- utveckla integrationspakten och höja målen för förmedlade anställningar och praktikplatser hos partnerföretagen
- vara pådrivande i arbetet för att förbättra och påskynda etablering och inkludering i samhället för nyanlända, särskilt boende i stadens genomgångsbostäder, genom samarbete med civilsamhälle, näringsliv samt Arbetsförmedlingen och andra statliga myndigheter
- genom Welcome House samla stadens verksamheter och andra aktörer som möter nyanlända och nyinflyttade utlandsfödda
- stärka samverkan mellan Welcome House och Integrationspakten för att fler nyanlända och nyinflyttade utlandsfödda så tidigt som möjligt ska komma i kontakt med stadens civilsamhälle och föreningsliv
- bredda Welcome House uppdrag till att även innefatta fler integrationsfrämjande insatser, i syfte att upprätthålla ordinarie verksamhet även i tider då antalet nyanlända är lägre
- säkerställa att nyanlända informeras om rätten till föräldraledighet och pappamånader i syfte att fler utrikes födda kvinnor ska närma sig arbetsmarknaden
- utöka uppsökandet av kvinnor som står långt från arbetsmarknaden och utveckla insatser som kortar vägen till arbete för dessa
- tillsammans med bostadsbolaget och stadsdelsnämnderna starta ett projekt där långtidsarbetslösa kvinnor erbjuds utbildning och anställning inom lokalvård i sitt närområde enligt Kvinna Mimer-modellen
- stärka verksamhets- och avtalsuppföljningen inom vuxenutbildningen i syfte att säkerställa hög kvalitet
- delta i arbetet att kartlägga AI:s möjligheter och risker för Stockholms arbetsmarknad
- bidra till akademisk arbetsmarknadspolitisk forskning och utvärdering för att säkerställa evidensbaserat arbete i nämndens verksamheter
- stödja det förvaltningsövergripande teamet för stadens tillsynsarbete, som i samarbete med olika myndigheter arbetar för att komma åt välfärdsbrottslighet, miljöbrottslighet, arbetslivskriminalitet samt människohandel och människoexploatering
- säkerställa att stadens tillsynsarbete även beaktar brottsofferperspektivet och värnar de utsattas rättigheter
- delta i det av kommunstyrelsen ledda arbetet med att etablera gröna företagslotsar och underlätta för gröna företag att bli leverantörer till staden

(C)
Arbetsmarknad och tillväxt:6

SDN Arbetsmarknadsåtgärder

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar:

- att utreda behov av förberedande eller parallellt stöd för personer som tar del av arbetsmarknadsinsats inom Jobbtorg Stockholm
- stödinsatser i form av lönebidrags- och OSA-anställningar (offentligt skyddat arbete)
- rekrytering och anställning av feriearbetande ungdomar

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, ska stadsdelsnämnderna som huvudansvariga, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- utöka det uppsökande arbetet med stadsdelsmammor och stadsdelssystrar
- tillsammans med bostadsbolaget och arbetsmarknadsnämnden starta ett projekt där långtidsarbetslösa kvinnor erbjuds utbildning och anställning inom lokalvård i sitt närområde enligt Kvinna Mimer-modellen
- ge långtidsarbetslösa kompletterande stöd för att snabbt komma i arbete
- erbjuda ungdomar feriejobb under sommar-, höst- och vinterlov
- se till att feriejobbare har meningsfulla arbetsuppgifter som förbereder för arbetslivet
- verka för att fler feriejobb inriktas mot skötsel och kvalitetshöjning av stadens parker och offentliga miljöer
- verka för att stärka samverkan med näringslivet kopplat till feriearbeten
- se till att ett näringslivs- och småföretagarråd införs i alla stadsdelar
- utveckla ansökningsprocessen till stadens feriejobb för att bättre efterlikna ansökningsprocessen till andra arbetsplatser
- säkerställa att fler ungdomar ges möjlighet att feriejobba i ett annat stadsdelsområde än där de bor
- prioritera ungdomar med funktionsnedsättning, med sociala skäl, som avbrutit gymnasiestudier eller bedöms ha behov av språkstödjande insats vid fördelning av feriejobb
- permanenta satsningen på sommarjobb till åldersgruppen 13–15 år i hela staden och beakta ordinarie prioriteringsgrunder i detta
- stärka möjligheterna att tillgodose olika gruppers behov av insatser stadsövergripande genom samverkan med andra stadsdelsnämnder
- samverka inom ramen för samordningsförbundet Stockholm stad kring förrehabiliterande insatser som syftar till att överbygga glapp mellan parternas ansvar och kompetensområden
- bidra till att Stockholmsjobb som tillsätts av arbetsmarknadsnämnden kan genomföras på ett ändamålsenligt sätt genom att individen får relevant holistiskt stöd
- säkerställa att OSA-anställningar kan placeras utanför stadens verksamheter, särskilt inom civilsamhälle och den sociala företagssektorn
- säkerställa att nyanlända informeras om rätten till föräldraledighet och pappamånader i syfte att fler utrikes födda kvinnor ska närma sig arbetsmarknaden
- erbjuda information och vägledning kring eget företagande för personer med funktionsnedsättning som är arbetsföra

Stockholm Business Region AB

Stockholm Business Region leder stadens arbete för tillväxt och lokal näringslivsutveckling och ska stärka Stockholms ställning som en av norra Europas främsta platser för startupföretag och huvudkontor, särskilt inom tech. Bolaget ska marknadsföra Stockholm lokalt, nationellt och internationellt som en attraktiv, innovativ och hållbart växande storstad för entreprenörer, investerare, besökare och internationell kompetens. Arbetet ska bidra till växande företag, fler företagsetableringar och investeringar i Stockholmsregionen.

Stadens starta eget-rådgivning ska återtas inom ramen för SBR och utvecklas till ett centrum för entreprenörskap och uppdragsarbete. Alla som vill starta företag ska kunna få en första rådgivning. Centret ska aktivt nå nyanlända och arbetssökande som vill starta eget och erbjuda administrativt stöd, utbildning, nätverk och mentorskap. Det ska också stötta frilansare, särskilt inom de kreativa näringarna. Bolaget ska tillsammans med berörda nämnder följa upp vilka insatser som bäst hjälper företag att etablera sig och utvecklas över tid.

Stockholms startupmiljö ska stärkas genom att inkubatorn Sting utvecklas. Fler branscher ska få tillgång till motsvarande stöd, med särskild tonvikt på life science och medtech. Stockholm Business Region ska stärka stadens dialog med det lokala näringslivet, särskilt med småföretagare. En nära dialog är viktig för att staden tidigt ska fånga upp hinder för företagens tillväxt. Företagens erfarenheter ska ligga till grund för bättre service och enklare kontakter med staden.

Stockholm ska utvecklas till en av Europas tio största besöksdestinationer. Bolaget ska stärka Stockholms attraktionskraft under lågsäsongen genom att synliggöra vad staden erbjuder under årets lugnare månader och tillsammans med besöksnäringen utveckla fler skäl att resa hit. Lokala butiker, restauranger och kulturverksamheter ger Stockholms stadsdelar sin särprägel. De ska få en tydligare plats i marknadsföringen av Stockholm, så att fler besökare upptäcker stadens olika delar året runt. Arbetet ska samordnas med Region Stockholm och länets kommuner. Bolaget ska tillsammans med kulturnämnden och stadens kulturaktörer stärka kulturlivet och dess attraktions- och konkurrenskraft, bland annat genom att ge kulturutbudet en tydligare plats i marknadsföringen av Stockholm.

Bolaget ska samarbeta med hotell, restauranger, kulturaktörer och arrangörer för att göra det lättare för besökare att kombinera ett evenemang med fler upplevelser och stanna längre i Stockholm. Besöksutbudet ska vara tillgängligt för fler, och evenemangen ska utvecklas med höga ambitioner för klimat och miljö.

Bolaget ska arbeta efter följande övergripande mål:

- Stockholm ska vara en världsledande hållbar evenemangsstad
- Stockholm ska vara norra Europas främsta hub för start-ups och huvudkontor, särskilt inom tech
- Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat med goda förutsättningar både för nyetablerade, små och stora företag i hela staden
- Stockholm med kringregion ska ha hög attraktionskraft för internationella och nationella investeringar

Bolagets uppgifter

- samordna och utveckla staden och regionen gentemot näringslivet och investerare

(C)
Arbetsmarknad och tillväxt:8

Ägardirektiv för 2027

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget som huvudansvarigt, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- utveckla ett centrum för entreprenörskap och uppdragsarbete där starta eget-rådgivning är en del
- öka stadens tillgänglighet till nyföretagarrådgivning och genom bland annat informationssatsningar hjälpa intressenter att hitta rätt både hos staden och externa resurser
- i samråd med arbetsmarknadsnämnden återuppta en kvalitativ nyföretagarrådgivning
- vara stadens ingång för företag som vill etablera sig i Stockholm och lotsa dem vidare till berörda förvaltningar och bolag
- särskilt arbeta mot ytterstaden för att fler ska starta eget och tillsammans med andra aktörer, så som Sting, Almi, och privata initiativ, stötta de som påbörjat entreprenörskap
- tillsammans med näringslivet och arbetsgivare möjliggöra för fler prao-platser
- stärka stadens arbete för att säkra kompetensförsörjningen i såväl näringsliv som offentliga verksamheter, bland annat genom utvecklad internationell talangattraktion
- föra samman startupföretag med etablerade företag, akademi och offentliga aktörer för att fler startupföretag ska kunna testa sina lösningar, hitta kunder och växa
- kartlägga företagens behov av internationella skolplatser och ge utbildningsnämnden planeringsunderlag för att underlätta rekrytering av internationell kompetens
- skapa ett forum för tillväxt och samverkan för småföretagare, exempelvis i form av en småföretagarmässa
- identifiera regelkrångel i företagens kontakter med staden och föreslå förenklingar för kommunstyrelsen och berörda nämnder och bolag
- delta i det av kommunstyrelsen ledda arbetet med att etablera gröna företagslotsar och underlätta för gröna företag att bli leverantörer till staden
- analysera företagens synpunkter i undersökningen Insikt och föreslå åtgärder som förbättrar stadens service vid tillstånd, tillsyn och upphandling och höjer resultaten för NKI och NUI
- inom ramen för SBA-samarbetet främja utländska investeringar och etableringar av såväl små som stora företag i Stockholmsregionen samt bistå befintliga utlandsägda företag att bibehålla och utveckla sin konkurrenskraft
- verka för att få fler internationella och nationella evenemang till Stockholms stad
- vid genomförande av internationella och nationella evenemang i Stockholm samverka med idrotts- och kulturföreningar för att öka synergi och långsiktigt stärka förutsättningar för föreningslivet

Mässfastigheter i Stockholm AB

Bolagets uppdrag är att marknadsföra Stockholm som en av norra Europas främsta mötesplatser och maximera de ekonomiska bidragen till regionen. Stockholmsmässan ska upplevas som en naturlig mötesplats för näringslivet, stockholmare och besökare. Bolaget ska med egna vinstmedel utveckla och underhålla anläggningen och företagets produkter. Verksamheten ska vidare ge förutsättningar att stärka Stockholm som en ledande mötesplats i norra Europa. Bolagets resultat förutsätter att Stockholmsmässan AB avyttras enligt plan.

Bolagets uppgift

Bolagets uppgift är att utveckla, arrangera och genomföra mässor, kongresser, konferenser och evenemang för hela regionens bästa. Stockholmsmässan är uppdelad i två skilda bolag; Mässfastigheter i Stockholm AB som förvaltar och utvecklar fastigheter, och Stockholmsmässan AB som är ett genomförandebolag av mässor, kongresser, konferenser och evenemang. Stockholmsmässan AB är ett helägt dotterbolag till Mässfastigheter i Stockholm AB.

Ägardirektiv för 2027

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget som huvudansvarigt, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser:

- strategiskt bidra till att utveckla Stockholm som turist- och besöksdestination i samarbete med Stockholm Business Region samt marknadsföra Stockholm som norra Europas främsta mötesdestination
- bidra till exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämndens planering av Älvsjö, med målsättningen att ge förutsättningar för en omfattande stadsutveckling i området tillsammans med en framtida mötesplats
- säkerställa att bolagets verksamheter är socialt och miljömässigt hållbara, i vilket ingår att inte tillåta arrangemang från företag som inte följer de internationella konventioner och avtal som Sverige har undertecknat
- förbättra bolagets lönsamhet och ekonomiska resultat
- söka strategiska partnerskap för att stärka Stockholmsmässan AB:s marknadsposition
- arbeta för att nå stadens mål för hantering av matavfall
- arbeta för energieffektivisering i lokaler och fastigheter som bolaget förvaltar

AB Stokab

Ett öppet, driftsäkert och konkurrensneutralt fibernät ger företag, offentliga verksamheter och stockholmare i hela staden möjlighet att dra nytta av digitaliseringen. När operatörer och tjänsteleverantörer får tillgång till svartfiber på likvärdiga villkor stärks konkurrensen och fler kan erbjuda digitala tjänster. Det skapar förutsättningar för nya lösningar inom bland annat energianvändning, transporter och kommunal service.

Stokab ska fortsätta utveckla stamnätet, inklusive noder och knutpunkter, för att möta växande behov av kapacitet och anslutningar. Utbyggnaden ska ske i takt med efterfrågan och ta höjd för stadens långsiktiga behov. När fler samhällsviktiga verksamheter är beroende av uppkoppling ska Stokab ha beredskap att upprätthålla driften även vid störningar och kriser. Bolaget ska ha en fortsatt hög egenfinansieringsgrad.

Bolagets uppgifter

Bolagets uppgift är att bygga, hyra ut samt underhålla ett passivt och säkert fibernät i Stockholm.

Ägardirektiv 2027

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget som huvudansvarigt, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser

- stärka fibernätets driftsäkerhet, säkerställa resurser och kompetens för att upprätthålla driften vid fredstida kriser och höjd beredskap samt samverka med beredskapsutskottet i stadens arbete med civil beredskap
- bygga ut och förtäta fibernätet för att möta växande behov av kapacitet och anslutningar
- bistå kommunstyrelsen med kunskap om fibernätets kapacitet och utbyggnad när staden planerar nya digitala tjänster
- bistå trafiknämnden i arbetet med att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag i staden, Trafikverket, SL och andra berörda aktörer för att främja framkomligheten

Bilagor

Bilaga 1

Bilaga 1 - Nettokostnader (exkl. kapitalkostnader)

Mnkr	Förslag till budget 2027 KS	Förslag till budget 2027 (C)	Avvikelse mellan förslagen
Kommunstyrelsen	-1 581,2	-1 476,8	104,4
Revisorskollegiet	-36,4	-36,4	0,0
Servicenämnden	0,0	0,0	0,0
Valnämnden	-6,9	-6,9	0,0
Stadsdelsnämnderna	-28 913,3	-28 917,7	-4,4
Arbetsmarknadsnämnden	-1 283,6	-1 284,3	-0,7
Exploateringsnämnden	3 129,1	3 125,3	-3,8
Fastighetsnämnden	1 177,2	1 205,0	27,8
Förskolenämnden	-2 943,0	-2 950,9	-7,9
Idrottsnämnden	-1 393,4	-1 406,0	-12,6
Kulturnämnden			
kulturförvaltningen	-1 402,3	-1 361,8	40,5
stadsarkivet	-74,6	-71,8	2,8
Kyrkogårdsnämnden	-231,9	-229,6	2,3
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-183,5	-122,1	61,4
Socialnämnden	-1 646,9	-1 699,0	-52,1
Stadsbyggnadsnämnden	-220,1	-199,0	21,1
Trafiknämnden	-448,5	-286,9	161,6
Utbildningsnämnden	-21 783,1	-21 757,4	25,7
Äldrenämnden	-301,4	-304,3	-2,9
Överförmyndarnämnden	-117,3	-117,3	0,0
SUMMA	**-58 261,1**	**-57 897,9**	**363,2**
Avskrivningar (-)	-3 310,8	-3 310,8	0,0
Central medelsreserv (-)			
Oförutsedda behov	-1 642,7	-1 308,6	334,1
Prestationsreserv	-437,7	-245,3	192,4
Ej aktiverbara investeringsutgifter	-768,0	-768,0	0,0
Pensionsavgifter (-)	-1 888,5	-1 888,5	0,0
Disposition/avsättning begravningsfond	19,7	17,4	-2,3
TOTALT	**-66 289,1**	**-65 401,7**	**887,4**

Bilaga 2 - Resultatbudget

	Budget 2027 KS	Budget 2027 (C)	Avvikelse mellan förslagen
Verksamhetens intäkter	10 687,0	10 725,5	38,5
Verksamhetens kostnader (-)	-68 948,1	-68 623,4	324,7
Avskrivningar (-)	-3 310,8	-3 310,8	0,0
Central medelsreserv (-)			
Oförutsedda behov	-1 642,7	-1 308,6	334,1
Prestationsreserv	-437,7	-245,3	192,4
Ej aktiverbara investeringsutgifter	-768,0	-768,0	0,0
Pensionsavgifter (-)	-1 888,5	-1 888,5	0,0
Disposition/avsättning begravningsfond	19,7	17,4	-2,3
Verksamhetens nettokostnader	**-66 289,1**	**-65 401,7**	**887,4**
Skatter	71 958,8	70 971,4	-987,4
Begravningsavgift	316,0	316,0	0,0
Inkomstutjämning	-7 571,5	-7 571,5	0,0
Kostnadsutjämning	-1 252,2	-1 252,2	0,0
Regleringspost	2 569,0	2 569,0	0,0
Fastighetsavgift	1 549,0	1 549,0	0,0
LSS-utjämning	-1 880,9	-1 880,9	0,0
Verksamhetens resultat	**-600,9**	**-700,9**	**-99,9**
Finansiellt resultat	601,0	601,0	0,0
Utdelning Stockholm Stadshus AB	0,0	100,0	100,0
Resultat efter finansiella poster	**0,1**	**0,1**	**0,1**
Förändring av redovisat eget kapital	**0,1**	**0,1**	**0,1**

Bilaga 3 - Investeringsplan

Mnkr	Förslag till budget 2027 KS	Förslag till budget 2027 Centerpartiet	Avvikelse mellan förslagen
Utgifter (-)	-8 684,7	-9 101,2	- 416,5
Inkomster	940,0	940,0	0,0
Centralt redovisade investeringsmedel (-)	- 520,0	- 617,0	- 97,0
Nettoinvesteringar (-)	**-8 264,7**	**-8 778,2**	**- 513,5**
Finansiering investeringsplan			
Förändring av eget kapital	0,1	0,1	0,1
Avskrivningar	3 310,8	3 310,8	0,0
Ej aktiverbara utgifter (CM 5)	768,0	768,0	
Försäljningsinkomster	200,0	872,0	672,0
Upplåningsbehov	3 985,8	3 827,3	- 158,6
Summa finansiering investeringsplan	**8 264,7**	**8 778,2**	**513,5**
Netto	**0,0**	**0,0**	**0,0**

Bilaga 4 - Detaljerad investeringsplan idrottsinvesteringar

Mnkr	2026	2027	2028	2029	2030	2031	
Fastighetsnämnden							
Långsiktig investeringsplan, idrott	-500,0	-505,0	-510,0	-515,0	-515,0	-500,0	
Utökad investeringsplan, idrott	-800,0	-1 145,0	-1 370,0	-940,0	-515,0	-80,0	
varav Bällsta IP – friidrottscentrum		-300,0	-500,0	-400,0	-150,0	-40,0	
varav Kristinebergshallarna		-90,0	-150,0	-150,0	-100,0	-60,0	
varav Nya Husbybadet och Husbyhallarna		-60,0	-200,0	-200,0	-200,0		
varav Ny simanläggning på Kungsholmen		-5,0	-40,0	-200,0	-200,0	-150,0	
varav Sjöängens idrottskluster i Älvsjö		-15,0	-50,0	-50,0	-10,0		
varav Ytterligare sex 11-spelsplaner, inkl. östra Hagastaden		-40,0	-55,0	-30,0			
varav Flytande idrottsytor		-30,0	-36,0				
varav Toaletter, omklädning, föreningslokaler och förråd		-35,0	-50,0	-15,0	-10,0		
varav Trygga idrottsplatser		-5,0	-5,0	-5,0			
varav Spontanidrott och utegym vid befintliga idrottsplatser		-10,0	-10,0	-5,0			
varav Gärdets vinterpark		-5,0	-5,0				
varav Örnsbergs kanotsällskap – klubbhus		-5,0	-5,0				
Idrottsinvesteringar totalt (C)	**-1 300,0**	**-1 650,0**	**-1 880,0**	**-1 455,0**	**-1 030,0**	**-580,0**	**-6 595,0**
Idrottsinvesteringar totalt (KS)	-1 300,0	-1 305,0	-910,0	-615,0	-515,0	-500,0	-3 845,0
Skillnad C–KS, utökad investering	**–**	**345,0**	**970,0**	**840,0**	**515,0**	**80,0**	**2 750,0**

Bilaga 5: Finansförvaltning

Krav på god ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning innebär att styra ekonomi och verksamhet i både ett kortare och i ett längre tidsperspektiv. En kommun ska hushålla med sina resurser och sträva efter att få ut så mycket som möjligt av varje skattekrona. Kostnaderna får inte överstiga intäkterna och varje generation ska i huvudsak bära kostnaderna för den service och konsumtion de själva använder. God ekonomisk hushållning omfattar både ett finansiellt perspektiv och ett verksamhetsperspektiv, vilka tillsammans säkerställer att varje generation bär sina egna kostnader och har finansiellt utrymme för att investera.

För kommunala bolag innefattar kravet på god ekonomisk hushållning att bedriva verksamheten affärsmässigt och kostnadseffektivt så att bolagen långsiktigt bidrar till kommunens samlade mål, finanser och välfärd.

Riktlinjer för god ekonomisk hushållning

Enligt kommunallagen och lagen om kommunal bokföring och redovisning ska kommunfullmäktige besluta om riktlinjer för god ekonomisk hushållning som årligen ska följas upp i årsredovisningens förvaltningsberättelse. För verksamhetsåret 2027 utgörs stadens riktlinjer för god ekonomisk hushållning av mål för god ekonomisk hushållning enligt denna budget samt *Regler för ekonomisk förvaltning, Stockholms stads investeringsstrategi och Finanspolicy för Stockholm stad*. Ärendet *Planeringsförutsättningar för budget 2027–2029*, som anmälts till kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetstutskott, utgör därutöver underlag för den långsiktiga planeringen.

Kommunfullmäktige samt stadens nämnder och bolag ska förhålla sig till riktlinjerna så att verksamheten över tid bedrivs ändamålsenligt och bidrar till en hållbar utveckling och en god ekonomisk hushållning.

Mål för god ekonomisk hushållning

Kommunfullmäktiges verksamhetsområdesmål är, om inte annat anges, av betydelse för god ekonomisk hushållning. Kommunfullmäktige har även fem finansiella mål av betydelse för god ekonomisk hushållning:

Ekonomisk balans och långsiktigt hållbara finanser

Kommunens ekonomi ska präglas av långsiktighet, kostnadseffektivitet och god ekonomisk hushållning. Målet är att stadens samlade intäkter, inklusive skatteintäkter, generella statsbidrag, utjämning och finansiella intäkter, ska täcka verksamhetens nettokostnader och finansiella kostnader. Utdelningar och andra tillfälliga intäkter får användas för att stärka stadens ekonomi, men beroendet av dessa ska minska över tid.

Årets ekonomiska resultat

Målet för kommunen är att det ekonomiska resultatet enligt balanskravet för året ska uppgå till minst 0,1 mnkr.

Soliditet

Målet för kommunen respektive den kommunala koncernen är att soliditeten inte ska understiga 34 procent på lång sikt och 30 procent på kort sikt. Soliditeten kan enskilda år understiga 34 procent. Målet ska redovisas inklusive kommunens samtliga pensionsåtaganden.

Budgetföljsamhet
Målet för kommunens budgetföljsamhet, mellan årets prognoser och utfall, är att den före och efter tekniska justeringar inklusive resultatenheternas resultat, inte får överskrida 100 procent. För nämnderna görs uppföljningen totalt för driftbudgeten inklusive kapitalkostnader, disposition eller avsättning av resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar.

Prognossäkerhet
Målet för kommunen är att prognossäkerheten i tertialrapport 2, jämfört med utfallet på helår, ska vara högst +/- 1 procent. Prognossäkerheten mäts som avvikelse mellan årets prognoser och utfall, inklusive kapitalkostnader, disposition eller avsättning av resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar.

Finansförvaltning

Mnkr	**Budget 2026**	**Budget 2027 (KS)**	**Budget 2027 (C)**
Pensioner, arbetsgivaravgifter	-10 418,7	-10 688,5	-10 688,5
Pensionsersättning, personal-omkostnadspålägg från nämnderna mm	8 250,0	8 800,0	8 800,0
Anslagsfinansierad del av pensioner/arbetsgivaravgifter mm	**-2 168,7**	**-1 888,5**	**-1 888,5**
Skatteintäkter och begravningsavgifter	69 244,1	72 274,8	71 287,4
Utjämning och fastighetsavgift	-6 726,1	-6 586,6	-6 586,6
Utdelning	630,0	0,0	100
Finansiellt resultat exklusive utdelningar	488,3	601,0	601,0
Disposition begravningsavsättning	37,2	19,7	17,4
Summa finansiering verksamhetens nettokostnader	**63 673,5**	**66 308,9**	**65 419,1**
Interna ränteersättningar	2 596,6	2 639,5	2 639,5
Finansiering investeringsplan			
Förändring av eget kapital	0,1	0,1	0,1
Avskrivningar	3 268,9	3 310,8	3 310,8
Ej aktiverbara utgifter (CM5)	843,0	768,0	768,0
Försäljningsinkomster	200,0	200,0	872,0
Upplåningsbehov	4 407,3	3 985,8	3 827,3
Summa finansiering investeringsplan	**8 719,3**	**8 264,7**	**8 778,2**

Förslag till budget 2027 och inriktning för 2028 och 2029

Under Finansförvaltningen redovisas de samlade kostnaderna för pensioner och arbetsgivaravgifter, stadens skatteintäkter, intäkter för fastighetsavgifter med mera. Finansförvaltningen tillgodogörs interna ersättningar för pensioner och personalomkostnadspålägg från nämnderna. Här upptas finansiellt resultat, aktieutdelning samt interna ränteersättningar från nämnder för investeringar.

Exploateringsinkomster vid markförsäljning, motsvarande det bokförda värdet, tas upp under exploateringsnämnden. De samlade budgeterade investeringsinkomsterna framgår av investeringsplanen.

Pensioner, arbetsgivaravgifter m.m.

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Pensioner		
Utbetalningar pensioner	-1 301,3	
Pensionsavgifter	-1 520,7	
Särskild löneskatt (24,26 %)	-684,6	
Förändring av pensionsskuld (inkl särsk löneskatt)	68,0	
Summa	**-3 438,5**	
Övriga personalkostnader	-100,0	
Arbetsgivaravgifter (inkl avtalsförsäkring)	-7 150,0	
Ersättningar från nämnderna för pensioner och personalförsäkring		8 800,0
Summa	**-10 688,5**	**8 800,0**
Anslagsfinansierad del av pensioner/ arbetsgivaravgifter mm	-1 888,5	

Pensioner

Här redovisas stadens samlade kostnader för pensioner för så väl aktiv som pensionerad personal. Staden redovisar pensionskostnader enligt blandmodellen. För anställda inom staden gäller avgiftsbestämda pensionsavtalet AKAP-KR. Somliga anställda födda 1985 och tidigare har valt att vara kvar i tidigare pensionsavtalet vilket är delvis förmånsbestämt. Pensionsskulden avser förmånsbestämd ålderspension och avtalspension. Skulden beräknas enligt beräkningsmodellen, RIPS 21. Den del av skuldförändringen som avser ränta budgeteras under finansiella kostnader.

Arbetsgivaravgifter

Stadens nämnder betalar lagstadgade arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och pensioner genom ett personalomkostnadspålägg, som läggs på lönesumman. För arbetstagare födda 1960 och senare har detta beräknats till 40,0 procent för 2027. Pålägget består av följande poster: Lagstadgade arbetsgivaravgifter om 31,42 procent, avtalsförsäkringar om 0,20 procent och kalkylerade kostnader för avtalspension om 8,4 procent. Pålägget för personer födda 1959 och tidigare uppgår till 16,0 procent. Riktlinjen är att förändrade arbetsgivaravgifter eller avtalsförsäkringar, som beslutas om året innan budgetåret, ska påverka personalomkostnadspålägg, som tas ut budgetåret.

Skatteintäkter och begravningsavgifter

Mnkr	Skatteunderlag/ skattesats/avgift	Intäkter
Uppräknat skatteunderlag:	17,97	70 971,4
Begravningsavgift	0,08	316,0
Summa skatteintäkter och begravningsavgifter		**71 287,5**

Skatteunderlag och skatteberäkningar

Prognosen över skatteunderlaget för 2027, det vill säga kommuninvånarnas förvärvsinkomster under 2025, är uppräknad med en bedömning av utvecklingen under inkomståren 2026 och 2027. Gällande prognos utgår från Sveriges Kommuner och Regioners bedömning den 27 augusti 2026. Skatteunderlaget beräknas öka med

3,5 procent år 2026 och 5,1 procent år 2027. Stadens skatteinkomster är beräknade på en skattesats om 17,97 kr.

Begravningsavgift

Begravningsverksamheten finansieras genom en särskild avgift som tillgodogörs staden på samma sätt som skattemedel. Begravningsavgiften uppgår till 8,0 öre av uppräknat skatteunderlag (7,0 öre 2026).

Utjämning och fastighetsavgift

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Inkomstutjämning	-7 571,5	
Kostnadsutjämning	-1 252,2	
Regleringspost		2 569,0
LSS-utjämning	-1 880,9	
Fastighetsavgift		1 549,0
Summa	**-10 704,7**	**4 118,0**
Netto utjämning och fastighetsavgift	**-6 586,6**	

Utjämningssystemet

Kommuner och regioner garanteras genom inkomstutjämningen 115 procent av medelskattekraften i riket. Stockholms stad och andra kommuner som har en skattekraft över den så kallade *garantinivån* betalar en inkomstutjämningsavgift till staten. Det slutliga utfallet av inkomstutjämningen kommer att fastställas under december månad 2026.

LSS-utjämning

LSS-utjämningen utjämnar för kostnadsskillnader i kommunernas LSS-verksamhet Kostnadsutjämningssystem för verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) infördes 2004. Gällande prognos för LSS-utjämningen utgår från SCB:s prognos i juni 2026.

Fastighetsavgift

Från och med år 2008 har den statliga fastighetsskatten ersatts av en kommunal avgift. Fastighetsavgiften baseras på ett taxeringsvärde med ett högsta tak som justeras årsvis. Detaljerade regler utfärdas av Skatteverket.

Utdelning

Flertalet av stadens bolag ingår i koncernen Stockholms Stadshus AB. Vissa bolag i koncernen erlägger koncernbidrag till moderbolaget Stockholms Stadshus AB, som i sin tur tillskjuter bidrag till mottagande bolag. Utdelning till staden sker från moderbolagets egna kapital.

I budget föreslås en preliminär utdelning om 100 mnkr från Stockholms Stadshus AB. Det slutliga beloppet beslutas i samband med tertialrapport 2 och därtill eventuellt hörande extra bolagsstämma för Stockholms Stadshus AB. Vid ordinarie årsstämma 2027 beslutas inte om någon utdelning från koncernen.

Mnkr	Budget 2026	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029
Räntenetto	722,5	835,1	857,6	892,8
Övriga finansiella intäkter	2,3	2,3	2,3	2,3
Övriga finansiella kostnader	-41,6	-42,5	-43,0	-43,0
Finansiella kostnader pensionsskuld exkl löneskatt	-195,0	-193,9	-365,8	-498,8
Finansiellt resultat exklusive utdelningar	**488,3**	**601,0**	**451,1**	**353,3**

Kommunstyrelsen agerar genom stadsledningskontoret som kommunkoncernens samlade finansfunktion. Samtliga upplånings- och placeringsbehov sker genom stadsledningskontorets internbank. Finanspolicyn för kommunkoncernen Stockholms stad anger ramar för finansverksamheten i kommunkoncernen, det vill säga Stockholms stad, Stockholms Stadshus AB och dess majoritetsägda bolag samt stadens övriga helägda bolag. Finanspolicyn ska fastställas av kommunfullmäktige årligen och revideras vid behov. En riskkontrollfunktion övervakar att de finansiella riskerna håller sig inom de ramar och regler som finns angivna i finanspolicyn.

Enligt finanspolicyn för kommunkoncernen Stockholms stad ska staden och samtliga bolag erhålla upplåning och placering med villkor motsvarande kommunkoncernens externa finansieringskostnad med utrymme för en marknadsmässig kreditmarginal och eventuell omkostnadsersättning.

Övriga finansiella intäkter utgörs i första hand av ersättning som tas ut i samband med att staden går i borgen. Enligt gällande regler för stadens borgenshantering ska staden vara restriktiv avseende nya borgensåtaganden. Övriga finansiella kostnader utgörs i huvudsak av kostnader för rating, syndikerat låneavtal (betalningsberedskap) och marknadsprogram samt bankavgifter. Den del av pensionsskulden som är att betrakta som en finansiell kostnad inklusive löneskatt redovisas under finansiella kostnader.

Begravningsfond

Begravningsverksamheten finansieras genom en begravningsavgift. Överskott/underskott inom verksamheten avsätts centralt för balansering av resultat, som återförs till avgiftskollektivet.

Internränta

Kommunfullmäktige fastställer stadens internränta i samband med budget. Staden eftersträvar en internränta som är relativt stabil och som reflekterar kommunkoncernens genomsnittliga finansieringskostnad de kommande åren. Kommunfullmäktige fastställer stadens internränta för 2027 till 2,8 procent, (2,8 procent 2026). Räntan för bostadsrättsinnehav motsvarar internräntan.

Kommunfullmäktige fastställer därutöver kalkylräntan för enskilda projekt till 5,0 procent. Räntan för markinnehav motsvarar avgäldsräntan för tomträtter, som uppgår till 3,0 procent (3,0 procent 2026).

Kapitalkostnadsberäkning

Vid beslut om ny-, om- och tillbyggnadsprojekt gällande lokaler och bostadslägenheter med kostnadsbaserad hyresberäkning, och med Skolfastigheter i Stockholm AB, Micasa Fastigheter i Stockholm AB och fastighetsnämnden som hyresvärd, baseras dessa på en mer långsiktig kapitalkostnadsberäkning. Den del som avser kostnaden för en kapitalskuld beräknas med en bestämd procentsats, en kalkylberäkningsprocent.

Kalkylberäkningsprocenten ska gälla vid bedömning av ett projekt i samband med beslut och därefter vara fast för detta specifika projekt i samband med uppföljning under hela genomförandetiden. Hyresofferter från berörda bolag och fastighetsnämnden ska avseende kapitalskulden kompletteras med denna kalkylberäkningsprocent.

Bilaga 6: Central medelsreserv

I Central medelsreserv: *1. Till kommunfullmäktiges förfogande för oförutsedda behov* reserveras 5 mnkr.

I Central medelsreserv: *2. Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov* reserveras -1 298,6 mnkr för följande ändamål

CM 2	
Regelverk och lagstiftning	
Resultatenheter	-100,0
Ombudgeteringar VB	-80,0
Avskrivningar reserv	-100,0
Politiska organisationen - rotlar och partikanslier	-95,0
Utvecklingskostnader IT	-150,0
Särskilda uppdrag SN	-3,0
Moms på felparkeringsavgifter	-34,0
Trygghetsinsatser	
Ordningsvakter, narkotikasök m.m.	-70,0
Beredskapsåtgärder	-15,3
Säkerhetsöversyn centrala system	-10,0
Miljö- och klimatinsatser	
Vattenvårdsprojekt (explo)	-8,0
Lokala Åtgärdsprogram vatten	-10,0
Servicenämnden: Återbrukscentral (projekt, etablering och viss drift)	-10,0
Sanering Rågsveds naturreservat m.m.	-46,0
Hållbar förskola	-5,0
Utbildningsnämnden: Hållbar skola	-5,0
Insatser för en levande och demokratisk stad	
Romsk inkludering (arv 2026-2030)	-1,0
Kulturpark Snösätra	-1,0
Högtider och evenemangsdagar i fokusområden	-3,0
Lokalt arbete för ökad demokrati och ökat valdeltagande	-4,0
Mötesplats för transpersoner	-1,0
Hyreskompensation för nya eller upprustade parklekar	-4,0
Tekniska museet Tensta	-4,0
Hbtqi-kollo	-1,0
Hägerstensåsens medborgarhus	-3,5
Nattlivsfonden, för ljudsäkring av nattlivet	-20,0
Stadsbibliotekets digitala folkbildningscenter	-6,0
Välfärdsinsatser	
Lokaler	-279,8
Centrala medel för placeringar socialtjänsten	-50,0

(C)
Central medelsreserv: 2

Bostadsanpassningsbidrag, reglering	-15,0
Socialnämnden: SHIS lgh	-10,0
Socialnämnden: Kostnader för nyanlända	-20,0
Förvaltarenhet AmN	-4,0
Arbetsskor i äldreomsorgen (privata utförare)	-4,0
Partssamarbete för ökad kvalitet och fler som vill jobba i äldreomsorgen	-25,0
Avgiftsfria trygghetslarm, hemtjänst, halvårseffekt	-5,0
Fria vaccinationer, anställda i kontaktyrken	-10,0
SDN pilot i två stadsdelsområden flyttlots/bostadsvägledning till äldre	-2,0
Aktivitetskravet	-75,0
Jour och fritidshem (SoN)	-2,5
Kommunal hyresgaranti	-1,5
Satsning för förbättrad arbetsmiljö inom förskolan	-5,0
Summa reserverade medel CM 2:	**-1298,6**

Vidare reserveras -245,3 mnkr i Central medelsreserv: *3. Till kommunstyrelsens förfogande för prestationsförändringar* inom förskola, fritidshem, fritidsklubb grundskola, gymnasieskola, vuxenutbildning, anpassad grund- och gymnasieskola, svenskundervisning för invandrare (sfi), flyktingmottagande, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, kommunalt bostadstillägg för funktionsnedsatta samt arvoden med mera inom överförmyndarnämnden.

I Central medelsreserv: *4. Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda investeringsutgifter* har utgifter om 617,0 mnkr reserverats för planerings- och genomförandeprojekt avseende investeringar för exempelvis följande ändamål:

- Blå investeringsmiljard/vattenmiljard, inklusive lokala åtgärdsprogram vatten och Stockholm vid vattnet, 200 miljoner kronor per år i fem år.
- Klimatmiljard, inklusive ytterligare medel för klimatanpassning.
- Klimatfond, för företagare, föreningar och privatpersoner att söka medel för projekt som medför klimatnytta. 40 miljoner kronor.
- Trygghetsinvesteringar
- Åtgärder i stadsmiljö i prioriterade ytterstadsområden
- Parklekar
- Större investeringar i parkmark pga erosionsproblematik mm. Sickla udde
- Biologisk mångfald
- Ombudgeteringar verksamhetsberättelse
- Trädvård och -plantering
- OB-förskola

I Central medelsreserv: *5. Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov* reserveras 768 mnkr i huvudsak för ej aktiverbara utgifter som klassificeras som driftkostnader hänförliga till investeringsprojekt. Kostnaderna följer i allt väsentligt av ändrad lagstiftning där kostnader som tidigare räknats in i investeringar och skrivits av under lång tid men som nu enligt svensk lag ska definieras som driftkostnader och tas upp som utgifter under det år de inträffar. Exempel på sådana kostnader är rivning, sanering och detaljplanekostnader.

Bilaga 7: CESAM

Förändringar mellan kommunstyrelsens och Centerpartiets förslag till budget 2027

Kommunstyrelsen m.m.	2
Revisorskollegiet	3
Valnämnden	3
Stadsdelsnämnderna: Övergripande anslag	4
Stadsdelsnämnderna: Förskoleverksamhet	5
Stadsdelsnämnderna: Barn, kultur och fritid	6
Stadsdelsnämnderna: Äldreomsorg	7
Stadsdelsnämnderna: Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	8
Stadsdelsnämnderna: Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri	9
Stadsdelsnämnderna: Stadsmiljöverksamhet	10
Stadsdelsnämnderna: Ekonomiskt bistånd	12
Stadsdelsnämnderna: Arbetsmarknadsåtgärder	13
Arbetsmarknadsnämnden	14
Exploateringsnämnden	15
Fastighetsnämnden	16
Fastighetsnämnden	17
Förskolenämnden	18
Idrottsnämnden	19
Kulturnämnden: kulturförvaltningen	20
Kulturnämnden: stadsarkivet	21
Kyrkogårdsnämnden	22
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	23
Socialnämnden	24
Stadsbyggnadsnämnden	25
Trafiknämnden	26
Trafiknämnden	27
Utbildningsnämnden	28
Utbildningsnämnden	29
Äldrenämnden	30
Överförmyndarnämnden	31

Kommunstyrelsen m.m.

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2027	**-1 693,8**	**112,6**
Minskade kostnader för:		
Generell effektivisering	34,6	
Färre konsulter, särskilt inom IT	50,3	
Medieköp och profilprodukter	30,0	
Avvisad tidigare generell uppräkning	11,3	
Återföring av kulturstöd till Kulturnämnden	8,0	
Minskade kostnader externa kommunikationstjänster	9,5	
Ökade kostnader för:		
Digitaliseringsutskott - genomlysning av avtal, utredningskapacitet	-3,0	
Beredskapsutskott - genomlysning av avtal, utredningskapacitet	-3,0	
AI-strategi	-2,0	
Sveriges bästa företagsklimat	-2,5	
Stöd till Nordic Ukraine Forum	-0,1	
Portal för medborgarförslag	-1,0	
Plan för Stockholm öppet dygnet runt	-8,0	
Pilotprojekt Stockholm första kunden	-10,0	
Oberoende utvärdering av Stockholms stads upphandlingar - servicenämnden	-2,0	
Licenskostnad AI-verktyg för 25% av stadens tjänstepersoner	-5,7	
Utvecklingskostnad Stockholmsnyckeln	-2,0	
Ökade/minskade intäkter för:		
Centerpartiets förslag till budget 2027	**-1 589,4**	**112,6**

Revisorskollegiet

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2027	**-41,7**	**5,3**
Minskade kostnader för:		
Ökade kostnader för:		
Ökade/minskade intäkter för:		
Centerpartiets förslag till budget 2027	**-41,7**	**5,3**

Valnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2027	**-6,9**	**0,0**
Minskade kostnader för:		
Ökade kostnader för:		
Ökade/minskade intäkter för:		
Centerpartiets förslag till budget 2027	**-6,9**	**0,0**

Stadsdelsnämnderna: Övergripande anslag

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2027	**-106,4**	**0,0**
Minskade kostnader för:		
Administration och avvisad andre vice ordförande	3,9	
Anpassning av anslag utifrån återkommande överskott	25,0	
Ökade kostnader för (-):		
Utvecklingsarbete portal för medborgarförslag	-3,4	
Ökade/minskade intäkter för:		
Centerpartiets förslag till budget 2027	**-80,9**	**0,0**

Stadsdelsnämnderna: Förskoleverksamhet

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2027	**-6 004,5**	**353,5**
Minskade kostnader för:		
Avvisad tidigare generell uppräkning	7,3	
Volymförändringar enligt prognos	24,0	
Ökade kostnader för (-):		
Överflyttning köhantering	-3,7	
Minst en legitimerad förskollärare per barngrupp	-10,0	
Familjesociala team	-10,0	
HBTQIA+ certifiering minst en förskola per stadsdel	-5,0	
Förstärkt matupphandling av svenskt ursprung och mer viltkött	-3,0	
Vidareutbildning barnskötare till förskolelärare	-5,0	
Ökade/minskade intäkter för:		
Centerpartiets förslag till budget 2027	**-6 024,9**	**353,5**

Stadsdelsnämnderna: Barn, kultur och fritid

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2027	**-600,0**	**0,0**
Minskade kostnader för:		
Generell effektivisering	6,0	
Fritidslotsar	3,0	
Tidigare ospecificerad uppräkning	10,0	
Ökade kostnader för (-):		
Alkoholfria mötesplatser kvällstid för ungdomar	-3,0	
Fasta bokningsbara scener	-3,0	
Äventyrligare lekplatser för äldre barn	-4,9	
Spontanidrottytor för yngre barn	-3,0	
Parklekslyft prioritet ytterstaden	-3,5	
Fritidsbank i varje stadsdel	-0,8	
Pilotprojekt kostnadsfri sommarlunch till barn och unga i parklek	-1,7	
Rättvisa möjligheter till sommarutflykter för barnfamiljer	-0,6	
Öppna graffitiväggar	-1,6	
Hålla plaskdammarna öppet längre	-1,0	
Ökade/minskade intäkter för:		
Centerpartiets förslag till budget 2027	**-604,1**	**0,0**

Stadsdelsnämnderna: Äldreomsorg

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2027	**-11 694,2**	**345,5**
Minskade kostnader för:		
Anpassning till förväntat omsorgsbehov	62,3	
Avvisad generell tidigare uppräkning	10,0	
Ökade kostnader för (-):		
Generösare biståndsbedömning	-25,0	
Förstärkt matupphandling av svenskt ursprung och mer viltkött	-3,0	
Föreningsstöd för att minska social isolering	-3,5	
Språksatsning för anställda inom äldreomsorgen	-4,0	
Teckenspråkskompetens i hemtjänsten	-2,0	
Ökade/minskade intäkter för:		
Centerpartiets förslag till budget 2027	**-11 644,4**	**345,5**

Stadsdelsnämnderna: Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2027	**-5 793,1**	**26,1**
Minskade kostnader för:		
Avvisad generell tidigare uppräkning	10,0	
Ökade kostnader för (-):		
Förbättrat anhörigstöd syskon	-3,0	
Politisk prövning vid överklaganden	-5,0	
Generösare ledsagning utan krav på social isolering	-10,0	
Ökade/minskade intäkter för:		
Centerpartiets förslag till budget 2027	**-5 801,1**	**26,1**

Stadsdelsnämnderna: Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2027	**-3 464,9**	**36,9**
Minskade kostnader för:		
Minskad generell post "förebyggande arbete"	25,0	
Avvisad tidigare generell uppräkning	10,0	
Volymjustering nyanlända	28,7	
Ökade kostnader för (-):		
Förebyggande arbete: sänkta trösklar och ökad tillgänglighet	-25,0	
Fler fältassistenter i socioekonomiskt utsatta områden	-19,0	
IOP Nattvandring	-4,0	
Anhörigstöd till barn/unga med syskon i kriminalitet	-3,0	
Fler socialsekreterare	-32,0	
Arbetsmiljöåtgärder socialtjänsten	-11,0	
Bättre stöd till familjehem och jourhem	-12,0	
Stärkt uppsökande arbete mot sexuell exploatering, grooming och människohandel	-5,0	
Utbildningsinsats människohandelskonventionen	-3,0	
Ökade/minskade intäkter för:		
Centerpartiets förslag till budget 2027	**-3 515,2**	**36,9**

Stadsdelsnämnderna: Stadsmiljöverksamhet

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2027	**-430,4**	**0,0**
Minskade kostnader för:		
Generell effektivisering	4,3	
Avvisad generell förstärkning	5,2	
Förstärkt stadsmiljöarbete (tas inom ram)	5,3	
Minskade ökningar arbete biologisk mångfald	8,0	
Ökade kostnader för (-):		
Kapacitetsstarka, komprimerande och solcellsdrivna sopkärl i ytterstaden	-2,0	
Rekreation och friluftsliv	-1,5	
Arbete för 3-30-300 som norm	-0,5	
Ökad renhållning, städning, skötsel och slyröjning av stadens parker	-5,0	
Gräsrotsgågator	-2,0	
Ökade/minskade intäkter för:		
Centerpartiets förslag till budget 2027	**-418,6**	**0,0**

Stadsdelsnämnderna: Stadsmiljöverksamhet

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2027	**-348,2**	**0,0**
Minskade utgifter för:		
Ökade utgifter för (-):		
Fler fruktträd och bärbuskar	-3,0	
Ökade/minskade inkomster för:		
Centerpartiets förslag till budget 2027	**-351,2**	**0,0**

Stadsdelsnämnderna: Ekonomiskt bistånd

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2027	**-1 384,6**	**40,5**
Minskade kostnader för:		
Färre felaktiga utbetalningar	11,0	
Ökade kostnader för (-):		
Minst en handläggare mot välfärdsbrott i varje stadsdel	-11,0	
Ökade/minskade intäkter för:		
Centerpartiets förslag till budget 2027	**-1 384,6**	**40,5**

Stadsdelsnämnderna: Arbetsmarknadsåtgärder

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2027	**-265,1**	**27,4**
Minskade kostnader för:		
Generell effektivisering	2,6	
Avvisad tidigare generell uppräkning	2,2	
Ökade kostnader för (-):		
Permanenta feriejobb för 13-15 åringar	-5,0	
Näringslivs- och småföretagarråd i varje stadsdelsnämnd	-5,5	
Utökning fereiejobb alla stadsdelar	-3,0	
Ökade/minskade intäkter för:		
Centerpartiets förslag till budget 2027	**-273,8**	**27,4**

Arbetsmarknadsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2027	**-1 483,6**	**200,0**
Minskade kostnader för:		
Generell effektivisering	14,8	
Avisad tidigare generell uppräkning	4,0	
Omfördelning satsning på kompetensbrist och arbetslöshet (2025)	16,5	
Entreprenör Stockholm	3,0	
Utbildnings- och körkortssatsning för ökad anställningsbarhet riktat mot unga och långtidsarbetslösa	6,0	
Ökade kostnader för:		
Bättre kunskaper i svenska hos personal i förskola och äldreomsorg	-3,0	
Från avhopp till arbete	-8,0	
Permanenta feriejobb för 13-15-åringar, utveckling och samordning	-3,0	
Kompetensutveckling för kvinnor långt från arbetsmarknaden	-2,0	
Åtgärder för att möta kompetensbrist och arbetslöshet	-14,0	
Hub för hantverksyrken	-6,0	
Utökat uppdrag Welcome House	-4,0	
Återuppta en kvalitativ nyföretagarrådgivning	-5,0	
Ökade/minskade intäkter för:		
Centerpartiets förslag till budget 2027	**-1 484,3**	**200,0**

Exploateringsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2027	**-751,8**	**3 880,9**
Minskade kostnader för:		
Generell effektivisering	7,5	
Avvisad tidigare generell uppräkning	1,5	
Minskade kostnader konsulter och externa kommunikationstjänster	11,3	
Ökade kostnader för:		
Ny detaljplan för uppförandet av ett klubbhus för ÖKS	-1,0	
Spårväg, fördjupat planeringsarbete	-2,5	
Reviderad markanvisningspolicy för socialt hållbara bostäder	-1,0	
Förstärkt arbete platser för fler idrottsytor	-0,8	
Aktivering av Armémuseums gård	-1,0	
Förprojektering levandegöring av Stadsgårdskajen och Strandparken	-1,2	
Utred ny modell för friköp av tomträtt	-1,6	
Förbereda marken för bygga på Hellas TK	-15,0	
Ökade/minskade intäkter för:		
Centerpartiets förslag till budget 2027	**-755,6**	**3 880,9**

Fastighetsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2027	**-834,4**	**2 011,6**
Minskade kostnader för:		
Generell effektivisering	8,3	
Avslutade projekt	8,0	
Avvisad tidigare generell uppräkning	6,1	
Utvecklade arbetssätt för förvaltningsföreläggande och tvångsförvaltning	3,0	
Minskade kostnader konsulter och externa kommunikationstjänster	3,4	
Utredningar avseende Beridarebanan, Gasklocka 2 och Gjutmästaren	8,0	
Ökade kostnader för:		
Förstärkt projektledning idrottsinvesteringar	-5,0	
Uppstartsfas damfotbollsarena	-1,0	
Pilotprojekt vertikal odling	-3,0	
Ökade/minskade intäkter för:		
Centerpartiets förslag till budget 2027	**-806,6**	**2 011,6**

Fastighetsnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 7	**-2 460,0**	**0,0**
Minskade utgifter för:		
Ökade utgifter för:		
Tillägg i uttökad investeringsplan, se bilaga 4 ”Dealjerad investeringsplan idrottsinvesteringar”	-345,0	
Ökade/minskade inkomster för:		
Centerpartiets förslag till budget 2027	**-2 805,0**	**0,0**

Förskolenämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2027	**-3 335,0**	**392,0**
Minskade kostnader för:		
Generell effektivisering central förvaltning	18,4	
Överföring köhandläggning	3,7	
Avvisad tidigare generell uppräkning central förvaltning	1,0	
Ökade kostnader för:		
Förstärkt specialpedagogiskt stöd	-5,0	
Kompetenslyft NPF	-5,0	
Mindre barngrupper med Skolverkets riktmärken som mål	-15,0	
Stärkt stöd till mindre och idéburna förskolor	-3,0	
Förstärkt utomhuspedagogik	-3,0	
Ökade/minskade intäkter för:		
Centerpartiets förslag till budget 2027	**-3 342,9**	**392,0**

Idrottsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2027	**-1 754,1**	**360,7**
Minskade kostnader för:		
Generell effektivisering	17,5	
Avvisad tidigare generell uppräkning	11,4	
Tidigare avvisad omställning till egen regi	3,0	
Uppräkning idrottsanläggningar	11,0	
Lokalvård egen regi	1,0	
Ökade kostnader för:		
Införande av avgiftsfri träning för personer med LSS	-2,0	
Inrätta en idrottslots	-2,0	
Ökad samverkan med externa aktörer för byggande av idrottssatsningar	-2,5	
Pilotprogram för IOP skola-fritids-förening	-4,0	
Pilotprojekt för attraktivare idrottsplatser	-5,0	
Uttökat flerårigt stöd och IOP-samarbeten till organisationer som når unga som inte idrottar	-4,0	
Föreningsstöd ytterstaden inkl nattfotboll	-5,0	
Jämställda spontanidrottsytor	-5,0	
Utökad snöröjning fotbollsplaner	-6,0	
Simsatsning för förskoleklasser i hela staden	-12,0	
Ökat stöd till föreningar med egna lokaler och 4H-gårdar	-4,5	
Ökad regional samverkan kring idrottsanläggningar	-1,0	
programuppstart idrottskurage	-1,0	
Utredning kampsportcenter	-0,5	
Mentorsprogram kvinnliga ledare	-1,0	
Uppstart kreativa idrottsytor	-1,0	
Ökade/minskade intäkter för:		
Centerpartiets förslag till budget 2027	**-1 766,7**	**360,7**

Kulturnämnden: kulturförvaltningen

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2027	**-1 485,9**	**83,6**
Minskade kostnader för:		
Generell effektivisering	14,8	
Avvisad tidigare uppräkning och höjd ram	32,0	
Konsulter och externa kommunikationstjänster	2,0	
Omprioritering bibliotek	17,3	
Omprioritering kulturstöd	5,0	
Ökade kostnader för:		
Utökat kutlrustöd: fokus film	-4,5	
Lasershow Nyårsfirande	-0,5	
Utvecklingsarbete förtroendeöppet och förlängda öppettider på biblioteken genom meröppet	-3,0	
Breddat verksamhetsuppdrag bibliotek	-6,7	
Fler studierum Rinkeby bibliotek	-1,0	
Inrättande av en klubbkommission och förstärkt nattlivslots	-3,0	
Återföring av kulturstöd från KS	-8,0	
Riktade insatser barn & unga i ytterstaden, bibliotek, kollo och kulturskola	-11,0	
Förarbete flytta kulturinstitution till ytterstaden	-1,0	
Ökade/minskade intäkter för:		
Bibehållna avgifter kulturskolan		8,1
Centerpartiets förslag till budget 2027	**-1 453,5**	**91,7**

Kulturnämnden: stadsarkivet

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2027	**-116,9**	**42,3**
Minskade kostnader för:		
Generell effektivisering	1,1	
Avvisad tidigare generell uppräkning	1,7	
Ökade kostnader för:		
Ökade/minskade intäkter för:		
Centerpartiets förslag till budget 2027	**-114,1**	**42,3**

Kyrkogårdsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter	Avsk	Internränta
Kommunstyrelsens förslag till budget 2027	**-271,4**	**39,5**	**-70,2**	**-33,6**
Minskade kostnader för:				
Återtagande egen regi	2,3			
Ökade kostnader för:				
Ökade/minskade intäkter för:				
Centerpartiets förslag till budget 2027	**-269,1**	**39,5**	**-70,2**	**-33,6**

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2027	**-299,3**	**115,8**
Minskade kostnader för:		
Generell effektivisering	2,9	
Avvisad tidigare generell uppräkning	2,6	
Avslutade projekt och utvecklingsuppdrag	7,0	
Utredning och administration som ryms inom ram	6,0	
Centrum för cirkularitet	2,8	
Förstärkt tillsyn inklusive brottsförebyggande arbete	6,0	
Minskade kostnader konsulter och externa kommunikationstjänster	2,0	
Ökade kostnader för:		
Uppstart för en biokreditmarknad för naturrestaurering	-1,0	
Klimatanpassning, tidigareläggning och ambitionsökning	-5,0	
Serviceinriktad tillsyn	-2,9	
Matstaden Stockholm	-2,0	
Rådgivning och kunskapsutbyte med bostadsrättsföreningar om miljö- och klimatåtgärder	-3,0	
Förvaltningsövergripande team för tillsynsarbete	-5,0	
Vattenamiral	-1,0	
Klimatsmarta fastigheter	-2,0	
Anläggning artificiella rev	-2,0	
Implementering Rättviksmodellen	-1,0	
Ökade/minskade intäkter för:		
tillståndsgivning och tillsynsarbete vid utskänkning av alkohol (flytt från Socialnämnden)		57,0
Centerpartiets förslag till budget 2027	**-294,9**	**172,8**

Socialnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2027	**-1 961,8**	**314,9**
Minskade kostnader för:		
Effektivisering central administration	19,6	
Avvisad tidigare generell uppräkning	17,4	
Ökade kostnader för:		
Kompetensutveckling barnsamtal	-3,0	
Stadsövergripande arbetssätt hedersresor	-3,0	
Stabila förutsättningar för kvinnojourer	-5,0	
Utbyggnad Mika-mottagningen	-10,0	
LSS-lots	-2,0	
Informationsinsats och stödmaterial sexuell exploatering	-2,0	
Avhopparprogram kvinnor	-3,0	
Fri ledsagning, pilotprojekt	-3,0	
Införande av idéburet först	-1,0	
Ökade/minskade intäkter för:		
Tillståndsgivning och tillsynsarbete vid utskänkning av alkohol (flytt till Miljö- och hälsoskyddsnämnden)		-57,0
Borttagen avgift gårdsförsäljning		-0,1
Centerpartiets förslag till budget 2027	**-1 956,8**	**257,8**

Stadsbyggnadsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2027	**-474,7**	**254,6**
Minskade kostnader för:		
Generell effektivisering	4,7	
Avvisad tidigare ramhöjande uppräkning	4,4	
Automatiserad bygglovsprocess	10,0	
Minskade kostnader konsulter och externa kommunikationstjänster	2,0	
Avvisade kostnadsökningar ryms inom ram	7,4	
Ökade kostnader för:		
Bygglovsrobot	-0,5	
Träbyggnadsstrategi	-0,5	
Överdäckningsstrategi	-0,5	
Utvecklingsarbete bygg blandat "Helsingforsmixen"	-1,0	
Akutinsats bostadsanpassningsbidrag	-2,9	
Bostadsanpassningslots	-1,0	
Gemensam publik ärendeportal	-0,5	
Ökade/minskade intäkter för:		
Avgiftsfria bygglov och anmälan för solceller		-0,5
Centerpartiets förslag till budget 2027	**-453,1**	**254,1**

Trafiknämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2027	**-2 225,8**	**1 777,3**
Minskade kostnader för:		
Generell effektivisering	22,2	
Anpassning till ökad intäktsbild och minskad kapitalkostnad	43,0	
Avvisad tidigare generell uppräkning	17,0	
Avslutade projekt	5,5	
Avvisad entreprenadindexökning (2025)	81,9	
Egen regi (2026+2027)	6,0	
Automatiserad tillståndsgivning	1,0	
Särskilda insatser renhållning	3,0	
Trafikanalyser inför stora infrastrukturprojekt (görs inom ram)	2,0	
Trafiksäkerhet cykel - åtgärder i gata och kommunikationskampanj (inom ram)	2,0	
Utveckling av data	3,0	
Ökade kostnader för:		
Strukturerat arbete, ökad avtalskompetens och kartläggning av entreprenörers anmärkningshistorik	-2,5	
Höjd beställarkompetens och projektstyrning	-2,0	
Ökade miljö- och klimatinsatser, biologisk mångfald, klimatanpassning	-10,0	
Potthålsgaranti	-20,0	
Tillgängliggöra snöröjnings- och trafikdata	-0,5	
Optimera trafikflöden med AI	-1,0	
Dubblerad utbyggnad elbilsladdning	-2,0	
Blocköverskridande utredning miljözoner	-1,0	
Fler sommargågator i ytterstaden	-2,0	
Cykelråd	-1,0	
Ökat antal bilpoolsplatser	-1,5	
Stärka tryggheten och attraktiviteten i centrum i ytterstaden	-10,0	
Förprojektering ombyggnation Brommaplan	-2,0	
Pilotprojekt för ljusprojicering av vägmarkeringar	-0,5	
Ökade/minskade intäkter för:		
Reducering av avgifter för torghandel, food trucks och uteserveringar		-13,0
Ökade parkeringsintäkter Östberga och Solberga		3,0
Ökade reklamintäkter, mindre stadsinformation		40,0
Minnesmöbler		1,0
Centerpartiets förslag till budget 2027	**-2 095,2**	**1 808,3**

Trafiknämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2027	**-1 595,0**	**40,0**
Minskade utgifter för:		
Ökade utgifter för:		
Upprustade torg med fokus på förbättrad stadsmiljö, gång- och cykel	-10,0	
Rusta upp Valhallavägen- öka framkomlighet för cykel, ökad biologisk mångfald	-20,0	
Trafiksäkra korsningar, inkl speglar	-5,0	
Värmeslingor under gator	-5,0	
Höjning av standard på cykelstråk	-15,0	
Uppskalning snösmältningsverk	-11,0	
Ökade/minskade inkomster för:		
Centerpartiets förslag till budget 2027	**-1 661,0**	**40,0**

Utbildningsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2027	**-22 045,8**	**262,7**
Volymförändringar:		
Fritidsklubb	16,2	
Minskade kostnader för:		
Generell effektivisering central administration	12,8	
Konsulter och externa kommunikationstjänster	3,5	
Schablon fritidsklubb (helårseffekt för borttagna avgifter)	31,2	
Naturskola, sydvästra Stockholm	1,5	
Gratis SL-kort för gymnasieelever	13	
Riktmärke max 25 elever i förskoleklass	35	
Ökade kostnader för:		
Mindre klasser i grundskolan utifrån elevsammansättning	-35	
Sommarakademi	-5	
Elevhälsogaranti	-7	
Hågkomstresor för niondeklassare	-5	
Maxtak elever per skolsköterska	-6	
NPF-lyft gymnasiet inkl studiestudios	-13	
Förstärkt arbete mot homofobi, rasism, antisemitism, antiziganism, islamofobi, våldsbejakande extremism mm	-1	
Trafikundervisning i skolan	-2	
Höjd schablon grundskola 0,1%	-13,5	
Ökade/minskade intäkter för:		
Centerpartiets förslag till budget 2027	**-22 020,1**	**262,7**

Utbildningsnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2027	**-90,0**	**0,0**
Minskade utgifter för:		
Ökade utgifter för:		
Tillgängliggöra alla skollokaler och skolidrottshallar för föreningslivet	-2,5	
Ökade/minskade inkomster för:		
Centerpartiets förslag till budget 2027	**-92,5**	**0,0**

Äldrenämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2027	**-304,7**	**3,3**
Minskade kostnader för:		
Utredning, ersätta LOV i hemtjänst	1,0	
Generell effektivisering central förvaltning	2,9	
Avvisad tidigare generell uppräkning	2,7	
Minskade kostnader konsulter och externa kommunikationstjänster	1,5	
Ökade kostnader för:		
Brottsförebyggande arbete gentemot äldre	-1,0	
Informationsinsats orosanmälan för äldre	-2,0	
NPF-kompetenslyft äldreomsorgen	-3,0	
Utveckling av profilerade äldreboenden	-3,0	
Äldrefestival	-2,0	
Centerpartiets förslag till budget 2027	**-307,6**	**3,3**

Överförmyndarnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2027	**-117,3**	**0,0**
Minskade kostnader för:		
Ökade kostnader för:		
Ökade/minskade intäkter för:		
Centerpartiets förslag till budget 2027	**-117,3**	**0,0**